

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Acta Synodalia Osnabrvngensis Ecclesiae, Ab Anno Christi
MDCXXVIII.**

Brogberen, Johannes

Coloniae Agrippinae, 1657

Metropolitanae Coloniensis Ecclesiae Statuta Provincialia, ab anno
MCCXXV usque ad annum MDXXXV, à diversis Archiepiscopis edita, & in
Conciliis Provincialibus recepta; quorum Index ibi praefixus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14298

IN
STATV
SANCTIÆ
METROPOLITANÆ
COLONIENSIS
ECCLESIAE
STATVTA
PROVINCIALIA,

Ab Anno Christi M C C X X V,
usque ad Annum M D X X X V I,

A diversis Archiepiscopis edita & in Conciliis
Provincialibus recepta.

F 2

IN-

I N D E X
S T A T V T O R V M
P R O V I N C I A L I V M
C O L O N I E N S I V M.

- I. Concilium, habitum in Alemania, sub
Conrado Cardinale Portuensi,
Legato Apostolico, ad inlytam
nationem Alemania, anno Do-
mini M C C X X V.
- II. Statuta Provincialia Domini Con-
radi, Archiepiscopi Coloniensis, de
anno Domini M C C L X.
- III. Statuta Provincialis Concilii,
Domini Henrici, Archiepiscopi
Coloniensis, de anno M C C C X.
- IV. Concilium Provinciale ejusdem
Domini Henrici, habitum anno
Domini M C C C X X I I, in quo
Diocesana Statuta D. Engil-
berti, Archiepiscopi Coloniensis,
facta sunt Provincialia.
- V. Insinuatio seu executio Mandati
Apostolici, de vita, habitu & ho-
nestate Clericorum & Mona-
chorum, facta per D. Wil-
helmum, Archiepiscopum Colo-
niensem, tanquam Metro-
politatum, Domino Iohanni,
Episcopo Osnabrugensi, anno
Domini M C C C L X.
- VI. Statuta Provincialia Domini
Theodori, Archiepiscopi Colo-
niensis, de anno Domini
M C C C C X X I I I.
- VII. Ejusdem Confirmatio Constitu-
tionis Caroline.
- VIII. Ejusdem receptio & compro-
batio Statutorum Provincia-
lium Nicolai Cusani Cardina-
lis, de anno M C C C C L I I.
- IX. Canones Concilii Provincialis Co-
loniensis, celebrati anno Do-
mini M D X X X V I. factur
nomen Epi Hermanni, quia
is decennic post deficiens
a fide huius Concilij depositus
fuit.

C O N.

65

C O N C I L I V M,
H A B I T V M I N A L E M A N I A,
S V B
C O N R A D O
C A R D I N A L I P O R T V E N S I,
L E G A T O A P O S T O L I C O,
A D I N C L Y T A M N A T I O N E M A L E M A N I Æ.

CONRADVS, Miseratione Divina, Portuens & S. Rufinæ Episcopus, Apostolicæ Sedis Legatus, universis Christi fidelibus, ad quos præfens Scriptum pervenerit, salutem in Christo Iesu.

I. De continentia Clericorum.

Licet multa, super continentia Clericorum, sanctorum Patrum hæcenus emanaverint instituta; quia tamen adhuc nonnulli Clerici lumbos suos cingulo Continentiæ, ut accipimus, non præcingunt, in animæ suæ periculum & scandalum plurimorum, non attendentes quoniam scriptum est: Sancti esto te, quoniam ego sanctus sum Deus vester: Nos, qui nunc demum circa horam undecimam missi sumus; ut nocua de vinea Domini Sabaoth, ex officio nobis injuncto, quantum ipse dederit, extirpemus, quia zelus nos comedit Domus ejus; hujus sacri approbatione Concilii duximus statuendum. Præcipimus igitur, ut Clerici continenter & caste vivere studeant universi, & maxime in Ordinibus sacris constituti, quatenus in conspectu Dei omnipotentis, puro corde & mundo corpore, valeant ministrare.

II. De pœnis Concubinariorum Clericorum.

SI quis autem Clericorum deinceps fuerit deprehensus incontinentiæ vitio laborare, detinendo publice Concubinam; nisi, post admonitionem Canonicam, illam à se prorsus expulerit, ex tunc tam Beneficio quam & Officio spoliatur. Si vero nec sic foetorem suæ libidinis curaverit evitare, quia crescente contumaciâ crescere debeat & pœna, Anathematis sententia feriatur. Qui verò, obscœnis voluptatibus inhiantes, Concubinas usque ad hæc tempora publice tenuerunt, ne delictum

præteritum transeat impunitum, eos sub pœnitentiam duximus redigendos; ut, si Canonici fuerint, quadraginta diebus in Claustris suis in Quadragesimali cibo jejulent. Si autem hæc agere contempserint, Præpositis & Decanis & Capitulis Ecclesiarum sub Anathemate prohibemus, ne Præbendarum fructus eis ministrent, neu ad Chorum vel ad consortium Capituli eos admittant, nisi incepta dicta Pœnitentia & peracta, & præfesto juramento, quod eas ulterius non resumant. Qui vero remotas resumere præsumperint, decrevimus, eos Beneficiis esse privatos; ut illi, ad quorum collationem eorum Beneficia pertinent, ea idoneis personis assignent intra tempus in Generali Concilio comprehensum. Alioquin proximus Superior ex tunc ea studeat assignare. Si vero Decani, vel alii eorum confratres, excessum eorum scientes dissimulare præsumperint, eos denunciamus Excommunicationis vinculo subjacere.

Beneficia ex hac privationis causa vacatura, per Ordinarios collatores conferenda.

III. De scortatoribus Clericis Ruralibus.

DE Clericis Ruralibus Concubinariis expressus rigor superius observetur: quorum Archidiaconi, si eos in iniquitatibus voluerint confovere, vel eorum dissimulare excessus, sciant, ab officio se suspensos: & si in suspensione permanserint, eos præcipimus per Episcopos suos à Dignitatibus removeri: quæ Dignitates per eosdem Episcopos, vel alios ad quos eorum spectat collatio, Personis idoneis assignentur.

Archidiaconorum negligentia quomodo puniendâ.

IV. Quam pœnam Iudex Ecclesiasticus, quem prapropere excommunicans, incurrat.

Quantæ temeritatis & præsumptionis existat, quod, qui servare debent Canonicas sanctiones, in quibus apertè continetur

F 3 quod

*Lucæ 12.
Levit. 11.
19. & 20.
I Petr. 1.
Matt. 20.
Psal. 68.
Joan. 2.
Ex generali Conc. c. ut Clericor. de vita & honest. Clericor.*

e. I. de
sentent.
excom.
in 6.

quod nullus aliquem sine rationabili causa excommunicare præsumat, eas frangere non formidant, plures, non animo Iustitiæ, sed livore odii vel favore Adversariorum, Excommunicationis vinculo innodantes; nullus prorsus ignorat. Quare firmiter prohibemus, ne in aliquem Excommunicationis sententiam, nisi competenti admonitione præmissa, & præsentibus personis idoneis, per quas, si necesse fuerit, possit probari admonitio, promulgare præsumat: & si Prælati contra hoc fecerit, & admonitus errorem suum non revocaverit, per mensẽ ab ingressu Ecclesiæ sit exclusus.

V. Clericos, fructus Præbendarum suarum, Concubinis & Spuriis suis testamento relinquere non posse.

AD abolendam de Domo Domini consuetudinem, vel potius corruptelam seu temeritatem, qua Clerici (qui signum pudicitiae debent ostendere Laicis, quibus positi sunt in exemplum,) in argumentum suæ finalis impoenitentiae, fructus Præbendarum suarum, Concubinis vel Spuriis suis legant in ultima voluntate; contra eos rigor Ecclesiasticus exerceri debet. Quare sub Anathemate prohibemus, ne de cætero Clerici, gratia testandi abutentes, cum de rebus Ecclesiæ nullum possint condere testamentum, fructus Beneficiorum Ecclesiasticorum spuris suis vel Concubinis suis dimittant. Qui vero contra hanc Inhibitionem venire præsumperint, in signum suæ perditionis, Ecclesiastica careant sepultura: quibus taliter fructus legantur, eis careant, ipso iure. Qui autem testamentum tale manutenere voluerint, & per quorum manus Personis illis fructus Præbendæ fuerint ministrati, ipso facto sciant se Excommunicationis vinculo innodatos. Et quamdiu fructus huiusmodi contra hanc Institutionem ipsis ministrati fuerint, Ecclesia ipsa sit sub Interdicto posita.

VI. De Clericis excommunicatis vel suspensis, divina celebrantibus.

CVm scriptum sit in Lege veteri, quod, quicumque non obtemperasset Sacerdotibus, aut, extra castra positus, lapidaretur à populo, aut, gladio cervice supposita, expiaret cruore contemptum; & in Primitiva Ecclesia inobedientes cuncti de Ecclesia rabido ore dæmonum traherentur: multi, nomine Sacerdotes, Censuram Ecclesiæ contemnentes, excommunicati vel suspensi à Prælati ipsorum, exigentibus culpis suis, & immemores, quæ Episcopis & Prælati Clavium Regni cælestis collata sit potestas; attrahere sibi interdicta Mysteria non verentur: contra quos rigorem

e quia
nos, & c.
relatum,
de testam.

Graci Sa-
cerdotes
conjugati,
ne legiti-
mis qui-
dem suis
liberis res
Ecclesia
relinquere
possint, ut
habet Ca-
non Apo-
stol. XL.

Deut. 17.

I Cor. 5.

Ecclesiasticum volumus exerceri. Statuimus igitur, ut tales, sine spe Restitutionis, ab Officiis & Beneficiis deponantur, & infames & intestabiles sint; & de cætero ad Beneficia Ecclesiastica nullatenus admittantur, nisi, per poenitentiam approbatam & conversionem laudabilem, Sedis Apostolicæ gratiam meruerint obtinere.

VII. De Clericis, coram Excommunicatis, celebrantibus.

PRæterea sunt nonnulli, qui crassam prætendentes ignorantiam, (quæ, cum non excuset à culpa, nec eos à pœna poterit excusare,) coram his divina celebrare præsumant, qui Excommunicationis vinculo sunt innodati, dicentes quod eis Excommunicatio nec per literas nec per nuncios fuerit nunciata; cum ipsi Excommunicati impediunt sæpè ne possit ad eos Denunciatio vel Citatio pervenire, vel malitiose eam occultant: & cum talis sit merito contumax censendus, statuimus, ut, postquam tales Excommunicati fuerint, & in vicinis locis publice denunciati, Sacerdos, qui coram eis celebraverit, simili pœna puniatur.

VIII. De publicandis Excommunicatis per Episcopos.

SI Episcopus aliquem Excommunicaverit certa de causa, denunciari vicinis Episcopis per suas patentes literas, ut Excommunicatum denunciari faciant & evitari: & tunc, sine difficultate aliqua, vicini Episcopi, Excommunicatum, faciant publice denunciari, & in Diocæsis suis arctius evitari. Si vero Episcopi fuerint negligentes, & Excommunicatis scienter communicaverint, tam diu Cathedralium Ecclesiarum Canonici eis non communicent, quam diu huic salubri sanctioni contempserint obedire.

IX. De Patronis Laicis, Clericos ad Ecclesias Simoniace præsentantibus.

QVonia, in quibusdam locis Alemaniae, fundatores Ecclesiarum, vel hæredes ipsorum, potestate (in qua eos Ecclesia huc usque sustinuit) abutuntur, partem decimarum vel aliarum obventionum Ecclesiasticarum, in quibus Ius obtinet Patronatus, sibi retinentes ex pacto, repræsentant Clericos ad eandem: huic vulneri cancroso & Simoniaco, censuræ ferrum apponimus; decernentes, ut, ex quo constiterit, Patronum huiusmodi flagitium perpetrasse, Anathemate feriatur, & ejus terra supponatur Ecclesiastico interdicto, donec Ecclesiam liberam cum suo Iure dimittat; salvo Iure Patronatus; quod eis de misericordia reservamus, qui possunt per Iuris excusari ignorantiam.

X. De

X. De Clericis, Simoniace representatis.

Q Vi vero, cæca cupiditate ducti, taliter à Patronis præsentationem receperint, Officio Beneficioque priuentur, nec ad Beneficium vel actus Ecclesiasticos admittantur, nisi cum eis per Sedem Apostolicam fuerit dispensatum.

XI. De Episcopis & Archidiaconis, Clericos, Simoniace presentatos, instituentibus.

Episcopi vero & Archidiaconi, qui talibus scilicet curam animarum commiserint, ab Institutione & collatione perpetuo sint suspensi. Statuimus etiam, quod nullus Clericus ad Curam Animarum ab Episcopo vel Archidiacono admittatur, nisi prius iuraverit, quod nullam in adeptione Beneficii, ad cuius curam præsentatur, commiserit Simoniam.

Inramentum ante Institutionem præstandum.

XII. De Ecclesiis, non per Mercenarios, sed Pastores, aut saltem Vicarios perpetuos, regendis.

Quia enormis quædam consuetudo in quibusdam Alemaniarum partibus contra Canonicas sanctiones invaluit, ut ponantur in Ecclesiis conductitii Sacerdotes Vicarii temporales; ne id fiat de cætero, Autoritate Legationis, qua fungimur, omnibus modis inhibemus. Sed, cum Vicarius poni debet & potest, perpetuo instituat, idque assensu & autoritate Diocesani & Archidiaconi loci illius: nec Episcopus vel Archidiaconus talem instituat, nisi eis de bonis Ecclesiæ coram eo tantum fuerit assignatum, unde Iura Episcopi ac Archidiaconi possit perfolvere, & congruam & sufficientem sustentationem habere.

XIII. De committentibus incestum cum Sanctimonialibus & Canonissis; & de ejusmodi sacris virginibus pollutis.

Letet, contra nefandos insidiatores sacrarum Virginum pudicitia, pœnæ gra-

vissimæ sint institutæ, tam Canonica quam Legales: quidam tamen, relaxatis voluptatum habitibus, in lacum miseriae & in lutum facis se immergunt, ut salutis aeternæ coronam, honestatis normam, earumque pudicitiam, interpellare præsumant. Contra quos nervum Rigoris apponimus; statuentes, ut, quicumque pudicitiam Sanctimonialium cuiuscunque habitus, ausu sacrilego sollicitare præsumperit, ab Officio si Clericus fuerit, si Laicus à perceptione Corporis Domini, noverit se suspensum. Qui vero sacrilegium vel temerarium carnis commercium cum talibus habuerit, ipso facto Excommunicationis sententia se noverit innodatum. Sanctimonialis vero seu Canonica, quæ hujusmodi crimen flagitiosum perpetraverit, ulterius ad Officium aliquod in Monasterio nullatenus admittatur; sed, in signum iniquitatis suæ, ultima tam in Claustro maneat, quam in Choro.

De pœn. dis. x. c. si quis non dicam. & in authent. si quis, c. de Episc. & Cleric.

XIV. De his Constitutionibus Conciliaribus publicandis.

Quoniam memoria hominum dilabitur cum tempore dilabente; ne quis ex Nostrarum Constitutionum ignorantia velamen in posterum excusationis assumat; in virtute sanctæ Obedientia, & sub pœna Excommunicationis, districte præcipimus, ut Archiepiscopi, Episcopi, Archidiaconi & Decani, in suo singuli Concilio, annis singulis celebrando, eas publicari faciant & servari, pœnam transgressoribus infligendo. Quas etiam Abbates & alii Ecclesiarum & Monasteriorum Prælati conscribi faciant, & in suis Capitulis frequentius publicari, ut tam ab ipsis, quam à suis subditis, inviolabiliter observentur. Acta sunt hæc Anno Domini millesimo ducentesimo vigesimo quinto, quarto Idus Decembris.

S T A T V T A
D. C O N R A D I,
A R C H I E P I S C O P I
C O L O N I E N S I S,

In ejus Concilio Provinciali edita,
Anno Domini M C C L X.

C A P I T V L A S E V R V B R I C Æ.

<i>De manifesta cohabitatione Clericorum & mulierum.</i>	1	<i>ad Altare, & de Canonicorum comedendi & dormiendi modo.</i>	7
<i>De manifesta Clericorum negotiatione.</i>	2	<i>De Campanariis & Custodibus.</i>	8
<i>De insufficientia scientiæ, quæ est illiteratura, Clericorum.</i>	3	<i>De Decanis, Scholasticis, Cantoribus & Canonicis.</i>	9
<i>De Tonsura Clericorum.</i>	4	<i>De Capellanis Regalibus, Episcopalibus, & Præpositorum; & qui non debeant esse ejusmodi Capellani.</i>	10
<i>De Clericis Simoniacis.</i>	5	<i>De Pistrinis Ecclesiarum.</i>	11
<i>De Clericis irregularibus.</i>	6	<i>De Præpositis & eorum Capitulis, qualiter erga se invicem habere debeant.</i>	12
<i>De dormitoriis. De lectura Tabule Capitularis.</i>		<i>De Electionibus Capitulorum.</i>	13
<i>De Lunationibus & Kalend. De memoriis defunctorum, & divino officio pro eis faciendo; & de modo eundi in Capitulum, agendique & procedendi in eodem. De ordine ministrantium</i>		<i>De immunitatibus, & muris earum.</i>	14

S T A T V T A
D. C O N R A D I
A R C H I E P I S C O P I
C O L O N I E N S I S.

In Nomine Domini, Amen.

NOS Conradus, Dei gratia sanctæ Colonienſis Ecclesiæ Archiepiſcopus, Sacri Imperii per Italiam Archicancellarius; in agrum Domini, curæ Noſtræ commiſſum, de Mandato Apoſtolico his diebus per oſtium Viſitationis ingreſſi, plura in ipſo, quam utique credebamus, offendiculorum invenimus zizania diverſorum. Si enim mala opera converſationis, & ſcandala perverſitatis, in Clero, recte zizania ſunt cenſenda; incepti ſuper hoc propoſitum negotii proſequamur; imprimis quidem extirpando radicitus vitia, ut deinde virtutum germen laudabile, unde fructus ſalutis proveniat, in-

Viſitatio per D. Conradum facta.

Zizania ſcandala quæ dantur à Clero.

ſeramus. Cum igitur iſta bonorum plantatio germinum, & extirpationes vitiorum, in agrum Domini abſque correctionis remedio fieri non valeat; opportune, ſecundum qualitates & modos exceſſuum, correctionis Canonice modos providimus adhibendos. Sane, cum ea, quæ Nobis genera diverſorum offendiculorum viſitantibus occurrunt, in aliquibus Clericorum ſint iſta, & ſere maxime in eorum compluribus uſitata: Maniſta cum mulieribus cohabitatio; Habitus Clericali incongruus diſciplinæ; in nonnullis quoque eorum Negotiatio deteſtanda; & Inſufficientia ſcientiæ (quæ eſt illiteratura) in multis, quos Clericos ſolo nomine, non re, recta conſideratione cenſemus; & præter hæc, aliqua alia in nonnullis eorum occurrunt, habentia notam labis Eccleſiaſticæ: De maniſta mulierum cohabitatione notatis, ita ſecundum Canonicas præcipimus ſanctiones.

Diſciplina neceſſaria.

In Clericis poſſimum & ſcandalo ſunt.

Incontinentia. Indecens habitus.

Negotiatio ſecularis. Inſcientia.

I. *De maniſta cohabitatione Clericorum & mulierum.*

CUM enim maniſtos mulierum cohabitatores ſeu Concubinarios cenſeamus, non

*Manifesti
Concubi-
narii qui.*

*Focaria
Concubi-
na dic. L.
fca C. de
conditi. in-
feris.*

*Quid a-
gendum
Decanis
contra
Concubi-
nas Cleri-
cor.*

*Vide infra
Vnicbol.
cap. 5.
Clericis
non licet,
Liberis
suis spuris
ves ab Ec-
clesia pro-
venientes
legare.*

*Clerici ne
suorum li-
berorum
nuptiis in-
ter sint.*

*Carceralis
disciplina
infigenda
negotia-
ribus Cle-
ricis.*

non solum eos qui in suis domibus tenent Concubinas, verum omnes generaliter, eos etiam qui mulieres focarias, extra domos suas manentes, suis manifeste procurant sumptibus & sustentant: De his ita præcipimus, quod tales, inde in Visitatione Nostra notati, cessent de cætero à talis peccati commercio, & in pœnam commissi excessus, intrent carcerem Canonialis disciplinæ, illum servaturi secundum morè & consuetudinem disciplinæ, hætenus observatæ. De his autem mulieribus ita præcipimus, quod, si intra immunitatem (quod ablit) fuerint compertæ manentes, vel prope immunitatem, Decani Ecclesiarum per Excommunicationis sententiam ipsas ad recedendum compellant; ipsique nihilominus Decani eas ad suos Plebanos destinant, recepturas ab eis vel aliis boni consilii (quoad remedia animarum) viris pœnitentiam salutarem.

Quia verò supradicti cohabitatores mulierum Clerici, patrimonium Iesu Christi in usus malos, cum suis peccando focariis, expenderunt, eos proinde teneri ad satisfaciendum Ecclesiæ, cujus bonis taliter in suis concupiscentiis & peccati illecebris sunt abusi, decernimus; & satisfactionis istius modum Nobis reservamus, secundum canonicas sanctiones.

Et, quia iidem Clerici, sicut de multis eorum comperimus, ita huius peccati perniciofa nimis assuefactione excæcati, in eo persistere, usque ad vitæ etiam suæ novissimam, non verentur, in tantum, quod in extremis agentes, si quid de bonis Ecclesiasticis habuerint, ea pueris suis legant & deputant, non contenti quod inde in vita sua eos aluerant, & sic fraudant Ecclesiæ Iesu Christi patrimonio, sequemur ipsos culpæ magis illaqueant coram Deo: talem abusionem damnabilem detestando damnamus, & fieri de cætero districtissime prohibemus.

Item, ut ipsi Clerici (qui malam utrique vitam in huius cohabitationis crimine agunt) à mala sibi saltè fama coram hominibus & toto Clero, de impropèriosa nimis detractio- ne, præcaveant; ipsis sub districtione firmissima prohibemus, ut nuptiis filiorum suorum & filiarum personaliter non intersint. Et in his nuptiis, quantum omnino potest, vitetur pompa & solemnitas nuptialis.

II. De manifesta Clericorum negotiatione.

Cum Negotiatio in Clerico, & usura in Laico, quasi esse unius generis censeantur; ita præcipimus, quod cessent de cætero à talis peccati malitia, & in pœnam commissi excessus, intrent canonialis carcerem Disciplinæ, secundum quod superius est expressum. Quia vero isti turpis avaritiæ sectatores, non Deo sed Mammonæ lucrifacere elegerunt,

& malis inhiando lucris, Christi similiter patrimonio & bonis Ecclesiasticis sunt usi illicitè & indigne: eos proinde teneri ad satisfaciendum Ecclesiæ, in cujus non fideliter, sed fraudulenter potius, negotiati sunt bonis, decernimus; & satisfactionis istius modum secundum sanctionem Canoniam Nobis reservamus.

III. De insufficientia scientiæ, quæ est illiteratura, Clericorum.

Item de Clericis, de insufficientia doctrinæ, quæ est illiteratura, notatis, sicut de omnibus scientiam eminentem non requirimus, sed quod sciant legere & cantare ad Divini Officii ministerium competenter; ita præcipimus, quod, qui per se non possunt facere in Choro cantandi debitum & legendi, faciant per aliam personam idoneam, secundum quod Decani sui discretio duxerit providendum.

IV. De Tonsura Clericorum.

Cæterum de Clericis, non deferentibus Clericalem Tonsuram, & vestes habentibus Clericum non decentes, (indecentia namque vestium, in colore, vel pompa nodorum, vel apertura vestium à latere, aut nimia brevitate, notatur;) sic, tam de his quam de illis, districtè præcipimus, ut Tonsuram commæ, quæ Clericalis sit, habeant & suas Coronas competentes, & eas radere non omittant: quod tamen invenimus aliquos ommittere: quod maxime detestamur, dum tales, & taliter se gerentes, privilegio quidem Clericali gaudere contendant, & tamen signum illius privilegii aspernentur. Sub eadem districtione, vestium indecentium pompam & usum firmissime inhibemus.

V. De Clericis Simoniacis.

Item de Clericis Simoniacis ita præcipimus, quod, ante omnia, ea dimittant Beneficia, quæ adepta per Simoniam extiterint, ne ea in damnationem suarum teneant animarum: & postmodum cum maturo consilio, qualiter ipsorum statui consulatur, ordinabimus secundum canonicas sanctiones.

VI. De Clericis irregularibus.

De Clericis autem irregularibus ita præcipimus, quod à sui Officii executione se contineant; donec circa eos fuerit ordinatum secundum Canonicas sanctiones, quid fuerit ordinandum.

VII. De

Inscitia.

*In collegiis
inidonei
per ido-
neos mini-
strent.*

*Indocen-
tia ve-
stium.*

*Necessariò
hoc tem-
pore inno-
vandam
statutum.*

VII. De Dormitoriis, de Lectura Tabulae Capitularis, de Lunationibus, &c.

Consequenter, quia in ipsa Visitatione comperimus, circa Divinum Officium five Ministerium atque Chori debitum, negligentias & omissiones debiti factas hucusque fuisse & fieri, plus quam Dei honorem deceat & saluti ipsorum expediat ministrorum; quæ quidem negligentia causantur exinde potissimum, quod sunt quædam Ecclesiarum Canonicorum carentes Dormitoriis, quædam habentes Dormitoria, sed eorum Canonici dormire in his longo temporum spatio desueverunt; item quod in quibusdam Ecclesiis est compertum, raro vel nunquam per Anni totius spatium lectiones & cantum Divini Officii in Capitulari Tabula annotari; item raro vel nunquam in Capitulo ipso legi lunationes mensium aut Kalendas, seu obitus fidelium, quorum commendationem aut memoriam agere unusquisque, de Eleemosynarum vivens sustentatione, tenetur: Super his omnibus, qualiter reformentur, & reformata, in robore suo permaneant & vigore sicut primitus erant instituta, ita præcipimus, quod Ecclesiarum Canonicorum, carentes Dormitoriis, ea deinceps habeant, de communi Ecclesiarum ære seu pecunia construenda; & Canonici, qui, habentes Dormitoria, dormire in his aliquandiu desueverant, in his dormiant, prout hoc consuetum fuit antiquitus: his duntaxat exceptis, quos infirmitas seu debilitas, aut alia causa legitimæ necessitatis, excusat: cum alias casta & vana fuisset ipsorum Dormitoriorum structura, si non in ipsis, modo & more debito, maxime causa Matutinalis Officii, dormitur.

Communita Dormitoria.

Certe hoc tempore prorsus vana.

Omnibus diebus professis Officium pro Defunctis in Collegiis servandum.

Item percepimus, quod quædam Canoniorum Collegia in consuetudinem adduxerint, nullis diebus cantare Vigiliis pro Defunctis, nisi quando distributio denariorum in Choro præsentibus exhibetur, & sic evanescat illorum memoria, qui, etsi ad Distributiones huiusmodi quicquam non dederint vel legaverint Ecclesiis, ad communem tamen administrationem corporis Præbendalis, prædia & possessiones pie & munifice sunt largiti. Super hoc itaque statuimus, ut non solum illis feriis, quæ sunt Distributionibus huiusmodi deputatæ, verum & aliis diebus omnibus, præterquam in festivitibus, secundum consuetudinem majoris Ecclesiarum, Vigiliæ cum Officio pro Defunctis in Choro solemniter decantentur; & post huiusmodi decantationem Officii, Decanus & Fratres ingrediantur Domum Capituli, ante omnem tractatum disciplinæ vel etiam Præbendæ aut cuiuscunque alterius negotii, Tabulae Capitularis Lecturam (habentis distincte & in specie, quid unicuique sit

cantandum vel legendum in Choro) audiant diligenter; ac inluper lunationes mensium ac Kalendæ & Obitus legantur; nec non aliqua Lectio de Regula & vita Clericorum legatur; & tunc immediate de Disciplina fiat quod fuerit faciendum; ac talia consequenter post ipsam Disciplinam tractentur negocia, quæ ad utilitatem seu necessitatem fuerint spectantia, publicam seu privatam. Et, si aliquando Decanus non fuerit præsens, propter hoc non omittatur ullatenus, quin Fratres Domum Capituli intrent, ad audiendum ipsius Tabulae Capitularis lecturam, ut sciant quid unicuique in Choro sit legendum (ut supra diximus) & cantandum deputatum. Quia, cum in Majori Ecclesia talis, & bona utique, consuetudo in huiusmodi observetur, id ipsum in aliis volumus Ecclesiis observari.

Dies Obitus fidelium. Lectio.

Nunc non observatur.

Item præcipimus, ut Divinum Officium in Choro nunquam absque ordine Ministrorum, Sacerdoti ministrare debentium, videlicet Diaconi & Subdiaconi, decantentur: & ipsi Ministri in ipso Sacrae Missæ Officio non præsumant absque indumentis, suo Ordini deputatis, aliquatenus ministrare, nec ante finem Missæ recedere: quod tamen quadam desuetudine, immo mala abusione, apud quasdam Ecclesias fuisse comperimus introductum; sed deinceps hoc fieri, firmissime prohibemus.

Sine ordine Ministrorum Missa in Choro non celebranda.

Eisdem etiam Ministris injungimus, quod, quotiescunque hebdomada eorum fuerit Officio deserviendi Divino, Horas in Choro Matutinales & alias servare studeant diligenter, ne ullum per eos omissionis debiti, quo ad sacrum Ministerium, esse valeat argumentum. Sacerdotes autem ipsi, quotiescunque celebraturi sunt Missam, veste Camisiali sub Albis non careant, ne Albam, quæ consecrata est vestis, ipsorum Tunicae valeant immediate contingere, nec ipsa tunica apparere.

Ministri Altaris interesse debent Matutinis.

Vestis Camisialis sub Alba.

Item Canonicis, ne frequenter extra immunitatem Ecclesiarum suarum comedant, aut dormiant extra ipsam, firmissime prohibemus: nec ulla eis suffragetur occasio, si forte propriis domibus careant. Competentius namque in suis dormire Dormitoriis, & comedere in Claustris aut Refectoriis, possunt hi, qui domibus propriis vel certis hospitibus carent, quam hæc facere forinsecus apud loca suspecta, vel aliis Clericalis conversationis non bene decentia honestatem.

Canonici ubi edocentur ac dormiendum.

VIII. De Campanariis & Custodibus.

Item, ut Campanarii Ecclesiarum, quorum servitus five onus circa altare versatur, nunquam absque veste Camisiali compareant, firmissime prohibemus: & ut hoc absque omni omissione servetur, Ecclesiarum ipsarum Thesaurarii seu Custodes, & singuli in singulis suis Parochiis Plebani, provideant diligenter.

Præ-

Officium Theſaurarii. Præfati etiam Theſaurarii ſeu Cuſtodes, quorum intereſt Eccleſiæ luminaria miniſtrare, ea ita fideliter adminiſtrant, & generaliter omnis Eccleſiaſtica ſupelleſtilis ſeu Theſauri cuſtodiam, eorum fidei atque curæ commiſſam, ita conſervent fideliter & ſolerter, quod inde non ſint reprehendiſſes; & quod pœnam Canonicaſt caſtigationis evitent.

IX. De Decanis, Scholaſticis, Cantoribus & Canoniciſ.

Officium Decanorum. **C**onſiſtente autem penes Decanos Eccleſiarum poteſtate, lege ac gubernatione Canonicaſt Diſciplinæ exercenda, iſiſ propter hoc firmiter præcipiendo injungimus, totâ inde non ſint reprehendiſſes; & quod pœnam Canonicaſt caſtigationis evitent.

Disciplina. Conſiſtente autem penes Decanos Eccleſiarum poteſtate, lege ac gubernatione Canonicaſt Diſciplinæ exercenda, iſiſ propter hoc firmiter præcipiendo injungimus, totâ inde non ſint reprehendiſſes; & quod pœnam Canonicaſt caſtigationis evitent.

Decanos eſſe debere ſacerdotes. Præfati autem Decani, quicunque promotionis ſuæ tempore non fuerint in ſacris Ordinibus conſtituti, eos incunctanter recipiant, gradatim de Ordine ad Ordinem aſcendendo.

Item præcipimus, quod, intra tempus in Jure expreſſum, Ordinem Sacerdotalem recipiant, ſi Ordinem forte in Noſtra Diœceſi à Nobis vel aliquo alio Epifcopo contingat Noſtro nomine celebrari: nec aliquis Decanus propria autoritate, vel potius voluntate, præſumat Ordinis Sacerdotalis receptionem protrahere vel differre, niſi ſpecialiter hoc Noſtra licentia valeat obtinere.

Habitus quiſ quos deceat. Item præcipimus, quod iſiſ Decani, poſtquam Ordinem ſacerdotalem receperint, & generaliter omnes Sacerdotes, nec non Eccleſiarum Plebani, tam urbani pariter quam Rurales, Surcotia clauſa portent; quod, ſicut ab aliis ſunt in ſtatu honoris & reverentiæ differentes, ita deceat quod ab illorum habitu vel veſtitu differentes appareant, & nullum in eis, exemplo & uſu veſtium, ſignum appareat levitatis.

Officium Scholaſtici & Chori-epifcopi, Scholaſtici & Cantoribus. Et, ſicut Eccleſiarum Decanis, modo prædicto, injungimus facere, quæ ad iſos pertinent faciendâ, in ſeiſiſ pariter & ſuorum regimine ſubditorum; ita Scholaſticis Eccleſiarum, nec non Choriepiſcopis ſeu Cantoribus, quorum Officia onus ſuum, tam circa Diſciplinam, quam Chori debitum atque reſidentiam in iſiſ Eccleſiis faciendam, habere noſcuntur, injungimus, ut in his omnibus ſtudeant ita ſe habere, quod inde non ſint reprehendiſſes, ſed potius commendandi.

Item, ſicut Decani in Eccleſiis reſidere debere noſcuntur, ita quoque Scholaſtici & Cantores: unde & hoc eos ita præcipimus obſervare.

Item, nemo ſit Scholaſticus in duabus Eccleſiis, quarum Præpoſiti & Decani, Priores Colonienſis exiſtunt; cum de neceſſitate deinde cauſetur inconveniens, ut illarum Eccleſiarum ad minus altera, ſui defectum debiti in membro ita neceſſario, cujus quidem non eſt levis recuperatio, patiatur.

Item & illam abuſionem, in aliqua Eccleſiarum compertam, quod Decanus ſit liber à Choro, quaſi corruptelam & quaſi peſſimæ adinventionis ac fraudis modum vel ſpeciem, deteſtamur, & deteſtando præcipimus, ne quis de cætero Decanorum in ſua præſumat Eccleſia, per abuſionem hujusmodi, à ſui jugo oneris vacillare.

Item, ne Canonici Eccleſiarum, in ſolemniſſibus & ſtationibus, ſine Choralis pelliceo vel veſte camifiali ſub ſuperpelliceo incedant in Eccleſiis conventualibus & in Choro.

Item præcipimus, ut, ſi quando Canonici per vicos Civitatis aut plateas incedant, ita decenter in habitu veſtimentorum incedant, ſicut ab antiqua eſt conſuetudine obſervatum.

X. De Capellanis Regalibus, Epifcopalibus, & Præpoſitorum; & qui non poſſint eſſe hujusmodi Capellani.

Cum in aliquibus Eccleſiis Capellani Regales, Epifcopales, ac etiam Capellani Præpoſitorum exiſtant, qualiter hi ſe habere debeant, cum nonnullos forte iſorum hoc lateat, determinandum neceſſario hoc duximus in præſenti Noſtrorum ſerie Statutorum. Capellani hujusmodi Reſidentiam in ſuis Eccleſiis, tanquam alii Fratres, faciunt, niſi illo tantum tempore, quando agunt ſuorum negotia dominorum, atque etiam ſi negotia Eccleſiæ hoc expoſcant. Et Nobis in Eccleſia majori, vel alia Noſtræ Civitatis vel Diœceſis Eccleſia (ſi ſunt ea vice præſentes,) celebrantibus, ibi debent adeſſe in Divini celebratione Officii, & adſtare. Et debent hujusmodi Capellani in ſacris eſſe Ordinibus conſtituti. Super hujusmodi Capellanos Epifcopales, erit Noſter Capellarius quaſi loco Iudicis & Magiſtri.

Ad hæc præcipimus, quod nulli Decani, nulli Scholaſtici, nulli Choriepiſcopi vel Cantores, nulli Sacerdotes Eccleſiarum, Capellani Epifcopales ullatenus aut Regales exiſtant.

XI. De Piſtrinis Eccleſiarum.

Cum vero ſint quædam Eccleſiæ, carentes Piſtrino communi, quod multum utique repro-

Priores olim dicti Prælati Colonienſis.

Decani alligati Choro.

Canonici ubi & quando qui incedendum.

Capellania qua quibus vetita.

reprobamus ; super hoc ita præcipimus, quod in omnibus Ecclesiis Collegiatis habeatur commune pistrinum, & panis ibi Præbendalis distribuatur potius quam unusquisque cum modio sive maldro annonam panis Præbendalis recipiat ad vendendum. Ex hac namque venditione perit hospitalitas in Ecclesiis, cum in ipsis pauci vel nulli reperiantur, panem suum in domibus comedentes Claustralibus, vel egenis inde Eleemofynam tribuentes.

*Pistrina
cur in Col-
legiis ha-
benda.*

**XII. De Præpositis & eorum Capitulis,
qualiter erga se invicem habere
debeant.**

Consequenter de Ecclesiarum Præpositis videamus, qualiter ipsi erga Capitula se habere debeant, & qualiter Capitula erga ipsos vice versa. Cum enim ipsis Præpositis ea potissime incumbat solertia, quod circa Ecclesiæ exteriora vel ejus temporalia defendenda sint vigiles & cooperantes Capitulis, ubicunque injuriam patiuntur, qualiter ab illis injuriis releventur, Nostro (prout eis opus fuerit) auxilio accedente, & non solum ad hujusmodi temporalia promovenda exterius teneantur, immo ad omnia alia, tam intus quam extra, quæ sunt ad Ecclesiæ utilitatem & pacem spectantia, nec non ad ipsius Ecclesiæ iura, Statuta honesta & bonas consuetudines observandas teneantur ex proprio juramento: ipsis præcipimus, circa hæc omnia taliter se habere, quod inde irreprehensibiles censeantur.

*Præpositi
Officium.*

*Quid de-
beat
Præpositus.*

Capitula etiam vice versa ita se erga ipsos habere Præpositos studeant in omnibus, honorando ipsos in quibus sunt merito honorandi, quod in nullo ipsorum Præpositorum Dignitati derogent sive iuri. Et, quia de aliquibus Præpositis unum quidem in Visitatione comperimus reprehensibile & non laudandum, quod ipsi fructibus suspensarum in Ecclesiis Præbendarum, quorum sunt & esse de Iure tenentur Dispensatores, (illi præsertim, qui dictos fructus nondum in Capitula transfulerunt) abutuntur: cum enim de ipsis fructibus, uno eis anno cedentibus, tecta Ecclesiæ, quando foret necessitas, reparare deberent, ipsi ea non reparant; immo fructus ipsos Canonicis inobedientibus, ideoque suspensis, restituunt seu remittunt: ecce, per hanc remissionem, injuriam fabricæ Ecclesiæ faciunt, damnum seu emolumentum carentiam sibi ipsis, ac insuper occasionem negligentiam & abessendi ab Ecclesia, Canonicis suis, præstant. Hanc itaque abusionem, omni penitus ratione ac etiam colore carentem, ipsis de cætero Præpositis inhibemus; volentes, ut vel ipsi retineant (convertendos in utilitatem propriam) illos fructus, si Ecclesia eorum, opus non ha-

buerit reparatione tectorum, vel Ecclesiæ ipsi ad ornamenta fructus hujusmodi largiantur, potius quam eos indignis, hoc est, inobedientibus, restituant, & in sua inobedientia seu dissolutione taliter animent, ac si ipsi Præpositi dissolutionis ac inobedientiam sint autores.

Item, quod ipsi Canonici, qui suspensi fuerint pro sua inobedientia, nunquam in facie Fratrum intra Immunitatem compareant manifeste, firmissime præcipimus & mandamus.

*Suspensio
latendum.*

XIII. De electionibus Capitulorum.

Item, ne in præsentis Nostræ Visitationis proposito omitteremus hoc, per quod maxime Ecclesiarum Collegiarum quieti prospicitur, illarum præsertim quæ plurimum Clericorum receptionibus ad vacatura Beneficia sunt gravata, cum constitutio Domini Alexandri Papæ, super hoc ipso decreverit providere; Nos illam constitutionem præcipimus inviolabiliter observari, ut, cum juxta eandem constitutionem, quatuor ex receptis ante ipsam, provisum fuerit de Præbendis quæ post constitutionem prædictam vacaverunt vel vacabunt, ubi nondum quaternarius est completus, alii, ultra ipsum numerum existentes, habeantur pro cassatis, nec aliquo modo ex receptione tali à Præpositis, Decanis & Capitulis Ecclesiarum, pro Canonicis vel Præbendariis admittantur. Et monemus illos, qui receptioni hujusmodi innituntur, & de Canonicatu & Præbenda se ingesserint, quod deinceps omnino desistant. Præpositos autem, Decanos & Capitula nihilominus admonemus, ut tales pro Canonicis vel Præbendariis non admittant.

**XIV. De Immunitatibus, & muris
earum.**

VT vero omnes Ecclesiæ Collegiatae, Immunitates suas, muro circumdatas, & clausuras portarum, bene munitas habeant, firmissime præcipimus & mandamus.

Hæc itaque Nostræ Visitationis præcepta canonica & statuta, ita à Nobis edita, præcipimus inviolabiliter observari: & unumquodque Collegium ea in scripto ad suæ exemplar & regimen vitæ recipiat, & recepta, penes se in perpetua commendatione memoriæ teneat diligenter. Hæc ita ad præsens statuimus, salvo Nobis, quod alia, si qua adhuc occurrerint, opus habentia Reformationis aut correctionis remedio, sive de Canonicis aut Monachis aut etiam Plebanis existant, ea statuamus, ut inde, prout expediens fuerit, loco & tempore ordinemus. Pronunciatum & Datum Coloniae, quarto Idus Martii, anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo.

E I V S D E M
D. C O N R A D I
A R C H I E P I S C O P I
S T A T V T A
De Monachis, & eorum conver-
satione & vita.

In Nomine Domini, Amen.

C O N R A D V S,
Dei gratia, sanctæ Colonienfis
Ecclesiæ Archiepiscopus, Sa-
cri Imperii per Italiam Archi-
cancellarius.

S Aluti & bono statui omnium, cujuscun-
que Professionis seu Ordinis, sed Nostro-
rum domesticorum maximè, debitores
in Domino existentes, sicut in Nostri Visita-
tione negotium Reformationis & Correctio-
nis de Clericis per Statuta Canonica expedi-
vimus competenter, ita de Monachis satagen-
tes, id ipsum suo modo, quo competens fue-
rit, expediemus.

I. De celebratione Divini Officii.

IN primis igitur statuimus, quod omnium
Monasteriorum nigri habitus Monachi Or-
dinis S. Benedicti, Divinum Officium in can-
tando & legendo, secundum quod Regula
ejusdem S. Benedicti præcipit, exequantur;
& maximè munditiis circa Altaria & ornatum
Ecclesiasticum sint studentes.

*II. Quando & quomodo Monachis com-
municandum sit.*

S Tatuimus item, ut Ministri Altaris, singulis
Dominicis diebus & aliis Festivitatibus,
prout consuetudo loci seu Monasterii habet,
communicent Corpore & Sanguine Domini
nostri Iesu Christi, facta prius Confessione
Abbati vel Priori secundam Regulam: ut, si
aliqua de causa duxerit aliquis abstinendum,
causam Abbati vel Priori non differat intima-
re, ut cujus judicio abstineat, vel ad commu-
nicationem accedat.

*III. Propria Monachis habere non
licere.*

I Tem statuimus, quod Monachi proprium
non habeant, secundum quod Regula eo-
rum præcipit, nisi quod Abbas dederit aut
permiserit; & quod pariter victum & vesti-
tum percipiant de communi per sui admini-
strationem Abbatis; ut nullus Monachorum
causetur de qualitate seu quantitate victus &
vestitus & vestibus, sed omnia ipsis admini-
strentur, secundum quod Monasteriorum suo-
rum suppetunt facultates, & prout Regula
hoc expolcit.

IV. De incontinentia Monachorum.

S Tatuimus item, eos graviori culpa vel pœ-
na puniendos secundum Regulam, qui fue-
rint de incontinentia notati; quæ maximè in
Monachis est detestanda.

V. De habitu Monachorum.

I Tem statuimus, inhibendo, ne aliquis Mo-
nachorum Surcociis, caligis, coloratis cal-
ceis, nodatis cingulis irregularibus, aut massu-
biis Sericis utatur: sed quod ipsi Monachi ta-
libus indumentis, quæ ipsorum Regula præci-
pit aut concedit, induantur.

Statuimus etiam, quod Monachi Officarii
pro sui Monasterii vel Officii negotiis, aut alii
de licentia Abbatis, vel Prioris Abbate absen-
te, exeuntes, talibus utantur vestibus & cal-
ceis pluvialibus, quæ ipsorum Ordinis deceant
honestatem, & in quibus Monasticæ Religio-
nis seu conversationis abusus non possit de-
prehendi.

VI. De Monachis percussoribus.

DE Monachis autem irregularibus ita præ-
cipimus: Si Monachus in Monachum
manum iniecerit sui Monasterii, & læsio non
sit

fit enormis, Abbas ipsum absolvat secundum morem Regulæ: alioqui, si læsio fuerit enormis, Abbas illum ad Sedem Apostolicam destinet, vel ad illum qui absolvendi habuerit potestatem.

VII. *De Monachis Simoniacis.*

Præcipimus item de Simoniacis, quod circa illos secundum constitutionem Regulæ procedant Abbates: super his vero, quæ ipsis non sunt concessa Abbatibus, eorum Monachi ad Superiorem mittantur.

VIII. *De cibis, Monachis interdictis.*

Statuimus etiam, quod Monachi aliis cibis non utantur, nisi eis quos ipsorum Regula præcipit aut permittit.

IX. *Exitus quis Monachis vetitus.*

Item præcipimus districtius, ne Monachis idetur frequens licentia exeundi: sed si, sine licentia Superioris, districtum sive portas Claustris aliquis eorum exire præsumpserit, pœnam inde sustineat Regularem.

X. *Abbatibus divinorum celebrationi interesse debere.*

Statuimus &, quod Abbates in Conventu cum Fratribus sedeant, & Divinis frequentius intersint Lectionibus, maxime Vigiliis, Capitulo, Collationi, & aliis Divinis Officiis cum eisdem; nisi causa necessaria, utili, vel honesta, fuerint præpediti.

XI. *De Proprietariis excommunicandis.*

Item statuimus, quod Abbates Excommunicationis sententiam in Proprietarios semel in anno, scilicet Sabbato proximo ante Dominicam Lætare, solemniter in Capitulo publicent: &, si post aliquis inventus fuerit habere proprium, secundum Regulam puniatur.

XII. *De Monachis fugitivis & apostatis.*

Statuimus etiam, quod Monachi fugitivi & apostatae, per suos Abbates ad sua monasteria revocentur, salva Ordinis Disciplina; nisi toties inobedientes & ex talibus causis recesserint, quod secundum Regulam non debeant in eorum monasterio tolerari.

XIII. *De receptione hospitem.*

Statuimus item, quod nullus Monachorum hospites per se recipiat, nisi Hospitarius

Monasterii, vel alter, cui Abbas eos commiserit recipiendos.

XIV. *De dandis Eleemosynis.*

Item statuimus, quod debita Eleemosyna & consueta, tam de Refectorio, quam Hospitali, fideliter pauperibus erogetur.

XV. *Monachis ubi & quomodo sumendus cibus.*

Statuimus etiam, quod omnes Monachi in communi Refectorio comedant; nisi infirmitas vel aliqua alia causa legitimæ necessitatis ipsos excuset: & tunc, quæ superfluerint, in Eleemosynam pauperibus tribuantur.

XVI. *Monachis ante Primam & post Completorium exire non licere.*

Statuimus item, quod Monachis nullatenus detur licentia ante Primam exeundi, & similiter post Completorium, nisi ex causa valde rationabili & necessaria; utpote si contingat, ipsum extra Monasterium suum in aliquo loco Divinum Officium celebrare, vel in obitu parentum, fratrum vel sororum.

XVII. *Monachis, cum venia exeuntibus, quid curandum.*

Item, si contingat, Monachum ante Vesperas exire de licentia, ita maturet redire, quod in Divino Officio illà horâ esse possit.

XVIII. *De carcere Monasterii.*

Statuimus etiam, quod quodlibet Monasterium suum carcerem habeat, in quo, delinquentes, regulariter puniantur.

XIX. *Mulierem intra septa Monasterii masculini dormire non licere.*

Statuimus item, quod nulla mulier dormire debeat intra immunitatem: &, si factum fuerit, ille, qui est in culpa, graviter puniatur.

XX. *De Monachorum Capitulo quotannis celebrando Colonia.*

Item statuimus, quod omnes Abbates nigri habitus, Ordinis S. Benedicti, nostræ Diocesis, singulis annis in Exaltatione sanctæ Crucis, Capitula Coloniae teneant, vel apud S. Pantaleonem, vel apud S. Martinum; ut ibidem Observantia Regulæ cum discretione tractetur, & de Statutis Nostris, qualiter in quolibet Monasterio observentur, & aliæ utilitates

Mona-

Monasteriorum: & quicumque ipsorum Abbatum ad Capitulum venire neglexerit, nec excusationem in Capitulo legitimam ostenderit, secundum coercionem Regulæ puniatur. Et volumus, quod Abbates S. Pantaleonis & S. Martini Colonienſes, ista Capitula singulis annis fieri procurent à Nobis, ita quod nullus valeat excusari.

XXI. *De rasura Monachorum.*

Item præcipimus, quod Monachi, in rasura Coronarum & Tonſura capillorum, ita decenter & regulariter se habeant, quod super his non valeant reprehendi.

XXII. *De lectis Monachorum.*

Statuimus item, quod Monachi non dormiant in lectis plumeis, sed in culcitris, secundum quod Regula mandat.

XXIII. *Monacho absenti non deberi Præbendam.*

Item statuimus, ne aliquis Monachus rediens, qui absens fuerat de licentia vel sine licentia, aliquam Præbendam tempore suæ absentia requirat: quia illa esset occasio proprium habendi.

XXIV. *De jejuniis Monachorum.*

Statuimus item, quod Monachi jejunia sua observent secundum quod Regula præcipit.

XXV. *Officiariis Monachorum qualis incumbat facienda ratio.*

Statuimus &, quod Monachi Officiarii, ad minus semel in anno, in præsentia Abbatis & Seniorum, computationem vel legitimam

rationem faciant; &, si quid ultra suorum Officiorum administrationem super fuerit, de hoc nihil per ipsos Monachos, sed per Abbatem & Superiores sui Conventus, ad sui Monasterii utilitatem ordinetur.

XXVI. *Monachos nuptiis interesse non debere, & quibus excusari possint.*

Item statuimus, quod Monachi nuptiis nullatenus interfint: nec Exequiis, nisi parentum, fratrum vel fororum.

XXVII. *Quod non offerant ad Altare.*

Item præcipimus & statuimus, quod nullatenus offerant ad Altare.

XXVIII. *In aliis mandatur Regula observari.*

Quæcunque autem, de interiori pariter & exteriori clausura Monasterii & immunitatis Monasticæ, Regula præcipit, quæcunque de silentio in horis & locis debitis & Conventu servando, Regula ipsa præcipit; nec non quæ de cantu Divini Officii, professione quoque faciendâ, aliisque Observantiis, præcipiuntur in Regula; ubicunque hæc hæctenus sunt omiſſa, revocari in statum debitum per Abbates, & servari deinceps more & modo debito, statuimus & mandamus. Alioqui negligentiam hujusmodi cum pœna Canonica requiremus.

Hæc ad præſens statuimus, salvo Nobis, quod, si aliqua occurrerint in posterum, opus habentia Correctionis & Reformationis remedio, ea loco & tempore statuemus, &, prout expediens fuerit, ordinabimus. Datum & pronunciatum quarto Idus Martii, Anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo.

S T A T V T A
 CONCILII PROVINCIALIS
 D. H E N R I C I,
 S. COLONIENSIS ECCLESIAE
 ARCHIEPISCOPI,
 S. Imperii per Italiam Archicancellarii,
 edita per eum Anno M CCC X.

INDEX CAPITVLORVM.

De revocatione statutorum, contra libertatem Ecclesiasticam factorum.	1	spensorum.	14
De occisoribus, mutilatoribus & captivatoribus Clericorum.	2	Quod Clericus non leget Concubinis suis vel spiritus annum gratiae suae.	15
Ne quis Laicus Exactiones Ecclesiis imponat, ratione Advocatae, quam super Bonis Ecclesiasticis habet.	3	De campanariis, quod sint licitati, & in Albis ministrant.	16
De irruatoribus, occupatoribus, & detentoribus Rerum & Bonorum Ecclesiasticorum.	4	Quod Decani, & Plebani locorum, ex aminent Ornamenta Ecclesiae.	17
De occupantibus Bona Ecclesiarum & Ecclesiasticarum Personarum, & legata fabricae Ecclesiae Coloniensis.	5	Quod fructus Canonicoꝝ suspensionum cedant Capitulis, non singularibus de Capitulo personis.	18
De vita & honestate Clericorum.	6	Quod Ecclesia vel Coemeterium non consecretur, nisi de donatione loci Dioecetano constiterit.	19
De Vicariis, quo ad Versus & Lectiones in Martiris.	7	Quod Parochiani non nisi a suo Plebano communionem recipiant.	20
De aetate Presbyterorum Ordinandorum.	8	Quod non fiant imprecationes, nec cantetur MEDITA VITA, contra aliquas personas.	21
De concubinariis Clericis.	9	De Matrimonii clandestini.	22
Quod Clericus publica Emenda & poenitentia non sit imponenda.	10	Quod Annus Domini de cetero in Nativitate Domini observetur & innovetur.	23
Quod, non nisi Ordinati ad sacros Ordines, legant Epistolas vel Evangelia.	11	De tabellionibus.	24
Quod nullus Ecclesiam Curatam teneat, nisi ab Episcopo vel Archidiacono instituatur.	12	De Sacramentis.	25
Quod provisi de Beneficiis Auctoritate Apostolica, se faciant juxta formam provisionis ordinari.	13	Quod Plebanis non denegetur Christma vel Oleum sacrum.	26
Quod fructus Canonicoꝝ suspensionum, decedentium, cedant Ecclesiae, & non successoribus suspensoꝝ.		De statu Religioꝝorum.	27
		De Monachis & Monialibus.	28
		Quibus statuta ista Provincialia habitu & observantia necessaria.	29

S T A T V T A.

Ad honorem sanctae & individuae Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus sancti, ac Gloriosae Virginis Mariae, atque S. Petri, ac omnium Sanctorum.

Nos Henricus Dei gratia Archiepiscopus Coloniensis, Cupientes in hoc Concilio Nostro Provinciali, de man-

dato speciali sanctissimi in Christo Patris ac Domini nostri Clementis, sacrosanctae Romanae Ecclesiae summi Pontificis, indicto, de Capituli ac Praelatorum Nostrorum consilio & assensu, per infra scripta statuta Nostra omnibus paterna sollicitudine providere, ut quies Ecclesiarum & Ecclesiasticis personis procuretur, & pacis perturbatores a suis delictis, poenae formidine, arceantur, infra scriptas Constitutiones, observandas perpetuo, in praesentiarum duximus promulgandas.

Concilium Provinciale indictum mandato summi Pontificis.

De

I. De revocatione Statutorum, contra libertatem Ecclesiasticam factorum.

In primis, cum ad decus & decorem Ecclesie nihil magis expediat, quam ut, expurgatis erroribus, & statutis iniquis sublatis, ipsa plena quiete vigeat, & secura gaudeat libertate; præcepta sacrorum Canonum imitantes, omnia statuta, pacta & ordinationes, contra libertatem Ecclesiarum & Ecclesiasticarum personarum edita seu editas, damnamus, reprobamus, & cassamus, & irrita seu irritas nunciamus: Mandantes universis Nostræ Diocesis & Provinciæ subditis, ut ea à locis suis, intra mensem à notificatione præsentium, faciant penitus aboleri; & locorum Plebani moneant subditos diebus Dominicis & festivis nominatim, quos in his culpabiles sciverint, alios in genere, quatenus hujusmodi de facto statuta de facto revocent: aliàs eos ad id per Excommunicationis sententiam volumus coarctari. Verum, quia intelleximus, quod in nonnullis locis Laici (qui, non contenti de propria ipsorum impietate & malevolentia, etiam alios Christi fideles à sua devotione & bonis operibus retrahere moluntur) statuerunt & statuunt sub certa conspiratione & confederatione, ne quis de cætero Ecclesiis, Ecclesiasticis seu Religiosis personis, bona, prædia, districtus, jura & dominia aliqua vendat, leget aut donet, vel quovis titulo in eos transferat, vel in nuptiis aut exequiis mortuorum, aut aliàs Sacerdotibus Parochialium Ecclesiarum & aliarum offerant, nisi sub certo numero personarum & certo tempore Missæ, seu inter se, taxant, quid quilibet offerre debeat, contrarium facientibus penas pecuniarias infligendo; & quia hæc obviant directè Ecclesiasticæ libertati: conspirationes, collegiationes & ordinationes hujusmodi, seu fœdera & pacta, & deinceps, si contigerit, facienda, decernimus, non tenere, nec aliquem fore vel esse debere ad eorundem observantiam obligatum.

Item, statuta & consuetudines, à Laicis (cujuscunque status aut conditionis existant) introducta seu introductas super eo, quod dicti Laici, antiquarum Decimarum occasione, quas in aliquibus Parochiis vel largitione Principum aut donatione aliorum seu alia de causa percipiunt, Decimas Novalium, in terris propriis quibuslibet Parochiis obvenientes, occupant, attrahunt, vel sibi vendicant, revocamus & cassamus; statuentes & præcipientes, ut præfati Laici & quicumque alii, ab occupatione, detentione vel usurpatione earundem Decimarum Novalium, postquam ad agrum Regium pervenerint seu perveniunt, penitus desistant, & de ablatis satisficiant tam Nobis, quam Ecclesiis, Ecclesia-

sticisque personis, quibus ipsæ Decimæ Novalium de Iure competere dinoscuntur; eandem Decimas Nobis & Ecclesiis, ad quæ pertinent, de cætero possidendas pacifice relinquentes.

II. De occisoribus, mutilatoribus, & captivatoribus Clericorum.

Item, statutum venerabilis quondam Engelberti Colonienfis Archiepiscopi, Prædecessoris Nostri, contra injectores manuum in Clericos Ecclesiasticasve personas, olim per ipsum editum, cum pœnæ majoris adjunctione contra Captivatores Clericorum observari volentes, statuimus, ut cum sacrilegi, qui, suadente diabolo, Dei timore postposito, manus injiciunt in Clericum vel alias personas Ecclesiasticas & Religiosas, temere violentas, & ex hoc incidunt excommunicationis sententiam Canonis jam prolata, quod occisores, mutilatores, & percussores atrociter Clericorum & Ecclesiasticarum personarum, & Clericos capientes & in captivitate detinentes, seu per captivitatem aliquam pecuniam ab eis extorquentes, seu talium receptatores & defensores, propter hoc autoritate Canonis latæ sententiæ excommunicati, cum omnibus operam & consilium ad præmissa adhibentibus, per omnes Ecclesias Diocesis, in qua hujusmodi perpetrantur, per Decanos Ecclesiarum, Rectores & Presbyteros, quamprimum ipsis hoc per famam publicam vel rei evidentiam, vel per fidem duarum fide dignarum personarum ipsis faciendam, aut per mandatum seu sententiam Iudicis, constiterit, campanis pulsatis & candelis accensis, nominatim quorum nomina sciri poterunt, aliàs in genere, excommunicati publicè nuncientur, & arctius evitandi, donec satisfecerint de commissis, & debitæ Absolutionis beneficium meruerint obtinere. Præterea, in aggravationem pœnæ hujusmodi malefactorum, statuimus, ut omnis locus, ad quem tales excommunicati venerint, vel ipsos Clericos deduxerint, quamdiu ipsi captivatores & captivi ibidem fuerint, & post tres dies post eorum inde recessum, nec non locus in quo talis violentia facta fuerit, quem quidem locum seu Ecclesiam aut Ecclesias, in his scriptis Ecclesiastico supponimus interdicto, & interdicti teneantur. Et, si hujusmodi sacrilegi seu malefactores, Principes, Nobiles seu Barones fuerint, & terram, jurisdictiones, districtum, munitiones seu castra habuerint, & intra tres menses à tempore perpetrati delicti, etiam captivatis dimissis, non satisfecerint de delicto, ex tunc tota terra & districtus eorum, quos post lapsum dictorum trium mensium simili modo interdiciamus, Ecclesiastico (ipso facto) sit supposita interdicto.

Engelb.
statut. I.
&c.

Decima
Novalium
cujuscunque
status sint.

Si autem alii fuerint quam Nobiles & terrarum domini, tunc ipsi domini terræ, in quorum districtibus manent & domicilium habent sacrilegi antedicti, vel ubi tam enorme scelus commissum extiterit, intra quindecim dies, postquam de delicto hujusmodi constiterit, per famam publicam vel evidenciam facti, vel per denunciationem Decani seu Presbyteri, quam ab ipso Decano seu Presbytero loci fieri præcipimus sub pœna Excommunicationis, quam cito per famam, querimoniam alicujus, rei evidenciam, aut alio modo ipsis constiterit, præfatos sacrilegos tales habeant per detentionem personarum suarum & privationem Bonorum suorum, ut, liberato captivo, Deo, Ecclesiæ, & læso, Emendam præstent de commissis. Si vero dicti domini terrarum præfatos sacrilegos habere nequiverint, nec Bona sub eis habuerint, sed alias commanere in eorum districtibus consueverint, procedant per præscriptionem contra eos, de terra sua ipsos expellendo, & per justitiam seu judices suos id fieri mandent & procurent: alioqui statuimus, quod ex tunc ipsi domini terræ & eorum judices, & alii per quos regitur jurisdictione secularis, Excommunicationis sententiam incurrant ipso facto: & si per quindenam, dictam Excommunicationem animo sustinerit indurato, ex tunc tota terra eorum Ecclesiastico sit supposita interdicto.

Præterea, ne, per mutationem locorum, præfati sacrilegi hujusmodi possint malitiam palliare; volumus, quod si ipsi sacrilegi de una Diocesi ad aliam in nostra Provincia se transferant, vel captivos prædictos deduxerint, quod ad requisitionem Diocesani, in cujus Diocesi hæc perpetrata sunt, vel ejus Officialis, seu amicorum captivorum seu captivati, facta Ordinario loci seu Diocesano, alterius, ad quam se sic transtulerint, fide per mandatum seu juramentum de præmissis, statuta eadem in omni forma, qua supra dicitur, inibi observentur. Si vero domini terrarum vel alii Nobiles, & jurisdictiones temporales habentes, fuerint malefactores antedicti, Capellani eorum (si quos habent)* quamprimum sciverint, Dominos suos Clericum captivasse, detinere in munitionibus aut dominiis suis, vel capi mandasse, vel aliquid aliud de præmissis fecisse, à modo coram ipsis non celebrent Divina: sed, ut delicto commissi intra quindecim dies satisfaciant, ipsos admoneant diligenter: alioqui ex tunc ab eis & mansionibus eorum recedant, nec eis communicent. Contrarium facientes, quos in his scriptis ex tunc excommunicamus, excommunicatos volumus nunciari. Et, si contra hæc Divinis se immiscuerint, Notam irregularitatis incidendo, & in ea permanserint per annum unum animo indurato, ipsos ex tunc Beneficiis Ecclesiasticis (quæ in Diocesiibus, in

quibus manent, obtinent) ipso facto decernimus privatos esse, & eisdem ipsis Beneficiis privamus per præfatos: injungentes Beneficiorum Patronis, quod ex tunc aliis personis idoneis Beneficia hujusmodi conferant, quibus iidem sunt privati: alioqui, termino juris elapso, potestas conferendi dicta Beneficia, ad Superiorem devolvatur. Si vero dicti irregulares, Beneficia non habent in Diocesiibus in quibus manent, ipsos ab eisdem Diocesiibus perpetuo eliminamus & amovemus; ipsos etiam, tamen per importunitatem suam Absolutionem obtinerent, de cætero ad aliqua Officia vel Beneficia Ecclesiastica nullatenus admissuri.

Præterea, si captivans Clericum vel Religiosum, vel detinens, ac sacrilegus, hujusmodi pœnis vilipensis, congrua satisfactione neglecta, per annum unum in Excommunicatione hujusmodi perdurare animo præsumperit obstinato; statuimus, ut nulli de filiabus, filiis, fratribus & sororibus, & eorum filiis & filiabus, usque ad tertium gradum inclusive linea descendente, vel illi etiam qui, ad Captivitatem hujusmodi, opem vel operam impenderint, vel captivum Clericum in suis vinculis detinuerint, ad Ordines seu Beneficia, aut etiam Prælaturas, in Nostra Diocesi seu alia, in qua hæc fecerint, admittantur; cum, ex delicto parentum, ipso facto inhabiles reddantur ad hujusmodi consequenda. Statuentes & mandantes Examinatoribus Clericorum, Capitulis, Conventibus, Patronis & Archidiaconis ac Prælati, ut nullum ex talibus ad Ordines admittant; Capitulum vero & Conventus nullum ex eis ad Præbendas eligant; Patroni nullum ex ipsis præsentent; Archidiaconi & Prælati, tales non investiant illo modo: alioqui Capitula & Conventus, Patroni & Archidiaconi, ac Prælati, ipso facto jus suum amittant; & ea vice ad proximum Superiorem devolvatur. & nihilominus talium personarum receptio, investitura & admissio, sit irrita ipso facto, nec ipsi jus quærat in Beneficiis sic adeptis. Feuda & si qua prædicti sacrilegi ab Ecclesiis vel Ecclesiasticis personis tenuerint, post lapsum anni, per quem Excommunicationem sustinerint, ad Ecclesias & personas Ecclesiasticas liberè revertantur, ita ut, si ipsi sacrilegi ultra se de hujusmodi feudis ingesserint, contra eos, tanquam contra invasores Ecclesiæ, procedatur.

Verum, cum futuris periculis sit maturis remediis obviandum, ne post vulneratam causam ad remedium difficilius in bonis recurratur, de Clericis Clericos capientibus aut capi mandantibus, aut adversus Ecclesiam se hostibus Ecclesiæ associantibus, Ecclesiasque invadentibus, ut contra sacrilegos hujusmodi perfectius, quam poterit, procedatur; statuimus, ut, si Clerici & Prælati Beneficiati, cu-

Examinatores Clericorum.

* quum primum

Ordinarius collatoribus ut de Beneficiis per privationem vacantibus provident, mandantur.

juscunq̄ue dignitatis, status aut conditionis existant, bono opere spiritali rejecto, in tam præsumptuosam & detestabilem profunditatem malorum dilabuntur, quod Clericos Religiosasve personas capiunt, vulnerant & detinent captivos, aut contra Ecclesias suas Cathedrales aut alias, quarum Prælati, Canonici, vel Rectores existunt, cum hostibus ipsarum Ecclesiarum se confederant, vel in acie hostium contra suos Diecefanos & Ecclesias armati comparent, Archiepiscopos & Episcopos & Ecclesias suas, & Collegia seu Capitula vel Bona earundem rapiunt vel rapi faciunt aut mandant, detinent vel detineri mandant, seu arrestari procurant, per abusum & iudicium potentie secularis, dum hæc vel eorum aliquod, per evidentiam facti vel sceleris perpetrati, aut per confessionem propriam coram duobus testibus fide dignis factam, aut iudicis sententiam, vel alio modo legitimo liquent, quos (salva poena Canonis) ex tunc ut ex nunc, absque alterius mandati expectatione, excommunicationis sententiam (quam in his scriptis propter hoc, tanquam delictum notorium, in eos ferimus) incurrere volumus ipso facto. In qua quidem sententia si per annum unum perseveraverint animo indurato, cum tantò gravius Clerici, cujuscunq̄ue status, dignitatis aut conditionis existant, hujusmodi committentes, sint puniendi, quantò hæc sunt in ipsis magis detestanda, & tanquam * ingrati, cum autem Ecclesias proprias invaserint, Dignitates, Personatus & Beneficia sua amittere debeant, seu ea demeruerint, ex tunc post lapsum anni absque iudicis sententia, Dignitates, Beneficiis, Personatibus, & omnibus quæ in Dicecesi, in qua præmissa vel eorum aliquod commiserint, habent & obtinent, virtute & auctoritate præsentis Concilii Nostri, ipso facto sint privati: quos etiam ex causis præmissis privamus eisdem, absque spe Restitutionis ad ipsa, propter atrocitatem criminis in hoc casu: Mandantes, ut de ipsis Dignitatibus, Personatibus & Beneficiis per illos, ad quos hoc spectat, ex tunc ordinetur, & conferantur personis aliis intra tempus juris: alioqui eorum Collatio ad Superiorem devolvatur. Et, si antedicti Clerici, sic privati, non obstante quod forsân de facto Dignitates & Beneficia habent, adhuc detinent, & Patroni de ipsis negligunt ordinare, post hæc se ingererint Dignitatibus, Personatibus, & Beneficiis eisdem: fructus suos non faciant, nec actus eorum Capitulares cuiquam suffragium præstent vel afferant nocumentum; Clericos vero hujusmodi committentes, non Beneficiatos, ex tunc ut ex nunc excludi volumus, & inhabiles existere ad Dignitates, Personatus, Officia & Beneficia quælibet in Dicecesi, in qua talia perpetraverint.

Arrestatio Bonorum Ecclesia per manum secularem.

for. * ingrati.

III. *Ne quis Laicus exactiones Ecclesiis imponat ratione Advocatiæ, quam super Bonis Ecclesiasticis habet.*

Monemus item omnes Nobiles, Terrarum dominos, Scabinos, Consules, Iudices seculares, & Universitates, ac alios Laicos, cujuscunq̄ue status existant, ne de cætero, occasione Advocatarum quas quidam ex eis super Bona Ecclesiastica habent, vel quocunque alio nomine vel colore ad hoc quæsito, Tallias, Collectas, Exactiones, Petitiones, * Assisias, Contributiones, servitia indebita, & ultra quàm Ius Advocatiæ, juxta Scabinorum sententiam tibi Advocati sunt, permittit, ipsis Ecclesiis Ecclesiasticisve personis, hominibus, Mancipiis & Bonis earundem imponant, vel imponere, exigere aut recipere præsumant, vel quo minus Bona Ecclesiastica colantur, & ipsæ Ecclesiæ eisdem pacifice fruantur, per arrestationem vel prohibitionem aut aliâ prohibeant, ne Bona Ecclesiarum colant, vel homines suos, dum in expeditionibus suis vadunt, vel alio modo procedunt, in grangiis & curtibus earundem Ecclesiarum & Monasteriorum ponant: aliâs contra ipsos volumus procedi per sententiam Excommunicationis, quousque satisfaciant de commissis.

* Accisitas

IV. *De invasoribus, occupatoribus, & detentoribus rerum & Bonorum Ecclesiasticorum.*

Item, statutum Prædecessoris Nostri Engilberti, quondam Coloniensis Archiepiscopi, quod sic incipit: Atque ad reprimendum importunam præsumptionem Raptorum, Prædonum & invasorum Bonorum & rerum Ecclesiarum &c. innovantes, ex nunc de verbo ad verbum, prout in eodem continetur, volumus & præcipimus firmiter observari. Similiter & statuta ejusdem Nostri Prædecessoris Engilberti, De effractoribus & incendiariis Ecclesiarum, quod sic incipit: Contra incendiarios autem & effractores Ecclesiarum & Monasteriorum, cum ipso facto sint excommunicati, &c. prout in eodem statuto continetur, innovantes, volumus & præcipimus observari.

Engilberti statuti. 4.

Engilberti statuti. 2.

V. *De occupantibus bona Ecclesia & Ecclesiasticarum Personarum, & legata fabrica Ecclesia Coloniensis.*

Cum nonnulli, tam Clerici quam Laici, utriusque sexus homines, Bona mobilia vel immobilia, ad Ecclesias, Monasteria, vel

alia pia loca, nec non ad Dignitates, Personatus & Beneficia pertinentia, vel ad fabricam Coloniensem, & aliarum Ecclesiarum legata, seu Bona illicite acquisita, ipsi Fabricæ cedentia, aut tacite vel expresse occupent & detineant minus iuste in fraudem Ecclesiarum & Monasteriorum ac aliorum prædictorum: Nos, eorum in hac parte fraudibus obviare volentes, statuimus & præcipimus, ut, quicumque, cujuscunque status aut conditionis existant, in præsentis vel pro tempore, hujusmodi Bona & legata, ac illicite acquisita, Ecclesiis, Prælatibus & Clericis scientibus vel ignorantibus, sub se habuerint; intra mensem à præsentis statuti publicatione, ea quæ ad præsentem apud eos sunt & se habere sciunt, vel quocunque tempore, dum innotuerit ipsis se Bona consimilia tenere vel occupare, similiter intra mensem, eisdem Fabricæ Nostræ Coloniensi & Ecclesiis, Monasteriis, Prælatibus, Ecclesiarum Rectoribus, aut aliis locis piis, restituant atque reddant. Aliàs ad id tunc per Excommunicationis sententiam compellantur.

VI. De vita & honestate Clericorum.

Sifrid.
stat. II.

Statutum item bonæ memoriæ Sifridi quondam Coloniensis Archiepiscopi, Prædecessoris Nostri, inter alia statuta sua de vita & honestate Clericorum editum, quod sic incipit: Ex Concilio generali statuimus & præcipimus, ut universi Clerici continenter & caste vivant, &c. innovantes, præcipimus firmiter observari.

VII. De Vicariis, quo ad Versus & Lectiones in Matutinis.

Intelleximus etiam, quod, quanquam in quibusdam Ecclesiis Vicarii aliqui adstricti sint suas septimanas servare, celebrando Missas in principali seu summo Altari, & cæteras Horas quascunque; Lectiones tamen in Matutinis legere vel Versus cantare in eisdem Ecclesiis de consuetudine prohibentur: propter quæ, occasione Canonicorum absentium, contingit interdum, in eisdem Ecclesiis negligentias fieri, & Matutinas cum cantu penitus prætermitti. Attendentes igitur, absurdum esse, quod majora & solemniora (ut est dictum) ipsis Vicariis permittantur, utpote Missarum celebratio in summo Altari, & minima denegentur; ad tollendam negligentiam hujusmodi, præcipimus Decanis, ut ipsi Vicariis eisdem deinceps injungant Versus cantare & Lectiones legere, prout viderint expedire; eos, qui ipsis in hoc non paruerint, sicut in cæteris, corrigendo, salva correctione contra Canonicos, qui in præmissis fuerint negligentes.

VIII. De etate Presbyterorum Ordinandorum.

Statuimus item, ut nullus Clericus secularis ad Sacerdotii gradum, nisi vigesimum quintum annum ætatis suæ attigerit, aliasque ad hoc idoneus extiterit, ordinetur; ut, levitate juvenili, quæ prona est ad delictum, transcurra, Sacerdotes in agendis discretionem habeant, suo statui congruentem.

Genes. 8.

IX. De Concubinariis Clericis.

Quanquam item plures Canones & statuta edita sint super Continentia Clericali; quia tamen natura prona est & labilis ad incontinentiam: idcirco, ut quilibet Clericus, saltem poenæ gravioris formidine, strictius se contineat; statuimus, ut nullus Clericus, & nullus omnino Presbyter, Concubinam vel in domo sua vel extra publice teneat aut habeat, cui necessaria ministraret. Alioqui à Divinis noverit se suspensum: & talibus suspensis celebrantibus, nullus Divina audiat, nec pro Capellanis nec Sociis eos teneat. Contrarium facientes, ut desistant, per Excommunicationis sententiam arceantur, salvis poenis per bonæ memoriæ Conradum Archiepiscopum Coloniensem, Prædecessorem Nostrum, contra Concubinariorum & Concubinas hujusmodi institutis. Qui vero, relaxatis * voluntatibus habentibus, in lacum miseriæ & in lutum fæcis se immergunt, ut salutis æternæ coronam & honestatis normam, & sacrarum virginum pudicitiam violare præsumpserint, cujuscunque Regulæ vel habitus monialium tales extiterint; propter tam flagitiosum crimen, si carnis commercium temerarium fuerit subsecutum, Excommunicationis sententia (quam in his scriptis ferimus) se noverint innodatos. Sanctimonialibus vero, quæ hujusmodi crimen flagitiosum perpetraverint, nullatenus deinceps ad Officium aliquod in Monasterio admittantur: sed in signum iniquitatis suæ (salvis poenis, contra tales sanctimonialibus editis, prout hæc in Concilio venerabilis Patris Domini Conradi Portuensis & S. Rufinæ Episcopi, olim Apostolicæ Sedis per Alemanniam Legati, sunt promulgata) taliter à suis Superioribus corrigantur, quod earum correctio aliis terrorem inculciat, ea amplius non committendi.

Conrad.
stat. I.

for. * volupiatum.

Conradus
Portuensis
& S. Rufinæ
Episcopi.
Card. per
Alemanniam
Apostolicæ
Sedis
Legatus.

X. Quod Clericis publica Emenda & poenitentia non sit imponenda.

Item, cum Clericis publica actio poenitentia sit prohibita; statuimus, ut in nulla Ecclesiarum Nostræ Civitatis, Diocesis & Provinciæ,

vincia, aliqua Emenda seu Pœnitentia publica ipsis imponatur, cum ex talibus infames reddantur, sicut in aliquibus Ecclesiis intelleximus observatum: videlicet, quod Canonici & Clerici alii ante Cruces in Processionibus & in Choro, diebus quibus cæteri in albis procedunt, in nigris cappis circumeunt & incedunt in publico & in facie Laicorum: quod de cætero in virtute sanctæ Obedientiæ fieri prohibemus. Sed Superiores eorum, juxta qualitatem delicti, pœnitentias ipsis Clericis imponant, sui Ordini congruentes. Si secus actum fuerit, decernimus, ipsos Clericos ad hujusmodi Emendas publicas non teneri.

XI. *Quod, non nisi Ordinati ad Sacros Ordines, legant Epistolas vel Evangelia.*

Statuimus item, ut, non nisi Ordinati legitime ad sacros Ordines, Epistolas vel Evangelia legant, induti vestimentis sacris; cum id obviet Canonice institutis. Contrarium facientes, à suis Decanis puniantur.

XII. *Quod nullus Ecclesiam curatam teneat, nisi ab Episcopo vel Archidiacono instituat.*

Item statuimus, quod nullus Ecclesiam curatam de cætero teneat, vel regendam recipiat, aut susceptam tenere præsumat, nisi à Nobis, vel Archidiacono, & eorum vices gerentibus (quibus hoc de Iure vel consuetudine competere dinoscitur) de eadem fuerit legitime institutus, cum alias non habeat Claves ligandi vel solvendi. Contrarium faciens, nisi dictam Ecclesiam dimittat, monitione viginti dierum præmissa; ex nunc Excommunicationis sententiam (quam in ipsum in his scriptis ferimus) incidat ipso facto; nec plebs ei obediat vel intendat.

XIII. *Quod provisi de Beneficiis auctoritate Apostolica, se faciant juxta formam provisionis ordinari.*

Statuimus etiam, ut, quibus in Nostra Civitate est de Beneficiis Ecclesiasticis auctoritate Apostolica provisum, sic quod ad ea, pro ut onus Beneficiorum eorundem requirit, promoveri teneantur, se faciant juxta formam provisionis eorundem ad dicta Beneficia promoveri: alioqui ea vacare decernimus, & eorundem collationem devolvi ad Superiorem, ut per ipsos intra tempus Iuris de personis aliis ordinetur. Et, si contra hæc Clerici hujusmodi fructus eorundem Beneficiorum perceperint, illos suos non faciant, nec ipsis ministrentur: quod in virtute sanctæ Obedientiæ duximus injungendum.

XIV. *Quod fructus Canoniorum suspensorum, decedentium, cedant Ecclesie, & non successoribus suspensorum.*

Statuimus & hoc, ut, si qui Canonici suspensi deceaserint, quod propter hoc Ecclesiæ annis gratiæ & eorum fructibus post obitum cujullibet ex consuetudine currentibus non fraudentur: sed ipsis Ecclesiis, & non successoribus suspensorum, cedant pro redditibus perpetuis comparandis, ad communem utilitatem Ecclesiarum, ne Ecclesiæ ipsæ ex alieno delicto jacturam sentiant in hoc casu.

XV. *Quod Clericus non leget Concubinis suis vel spuris annum gratiæ suæ.*

Nullus item, annis gratiæ abutens, fructus annorum suorum, spuris vel Concubinis suis leget aut donet. Contrarium faciens, Ecclesiastica careat sepultura: & legatum hujusmodi, non teneat in hoc casu, sed cedat Ecclesiæ à qua processit.

Item Vicarii Ecclesiarum Collegiatarum vel aliarum Ecclesiarum, ad Ordinem, quem onus Beneficiorum suorum requirit, à tempore susceptorum Beneficiorum promoveantur, & personaliter resideant in eisdem. Aliis eisdem Vicariis seu Beneficiis, si non promoveantur, nec personaliter eas deservierint, ipso facto post lapsum anni Iuris, impedimento cessante, sint privati, & collatores earundem Vicariarum seu Capellaniarum, de ipsis, Personis aliis (id facientibus) studeant providere. Idem de Vicariis jam existentibus volumus observari, ne votum Christi fidelium, qui hujusmodi Vicarias pro remedio animæ suæ, vel pro cultu Divino ampliando, instituerunt & dotaverunt eisdem, per alium non promotorum & non deservientium negligentiam defraudentur.

Quod Vicarii ordinem requisitum recipiant & personaliter resideant.

XVI. *De Campanariis, quod sint literati, & in Albis ministrent.*

Presbyteri item, sub albis, Camisias habeant; & Campanarii (quos literatos semper assumi volumus, ut saltem in responsionibus communibus Presbytero valeant respondere) similiter tempore Divinorum, Camisias mundis & albis sint induti, nec quotidianis vestimentis, suis in suo Officio administrent indecenter: aliis, per locorum Decanos & Plebanos, ad sui Officii exercitium nullatenus admittantur: quod ipsis Decanis & Plebanis in virtute sanctæ Obedientiæ duximus injungendum.

Quod

XVII. *Quod Decani, & Plebani locorum, examinent ornamenta Ecclesie.*

Decani item & Plebani, examinent libros & ornamenta, necessaria ad Divinum cultum in Ecclesiis sibi subjectis; & , ubi necesse fuerit, per conservatores dictæ Ecclesiæ & Parochianos, intra mensẽ post admonitionem eorundem, suppleri faciant; in rebelles Excommunicationis sententiam promulgando.

XVIII. *Quod fructus Canonicorum suspensorum cedant Capitulis, non singularibus de Capitulo personis.*

Statuimus item, ut fructus Canonicorum suspensorum, durante suspensione eorundem, cedant Capitulis ad communes usus Ecclesiarum suarum; prout in Ecclesia Nostra Coloniensi observatur; cui expedit in hoc casu ceteras Nostræ Diocesis & Provinciæ Ecclesias conformari: ne ipsi Canonici, sic suspensi, eisdem fructus per aliquas alias personas singulares, vendicantes sibi ex aliqua consuetudine, immo potius corruptela, ipsos competere, recuperent, & per consequens, ad frequentationem Chori per suspensiones huiusmodi nequeant coarctari: si tamen constet, ipsas personas singulares, per dictorum fructuum restitutionem, dare Canonicis suspensionis occasionem suspensionis huiusmodi non curandi.

XIX. *Quod Ecclesia vel cæmeterium non consecrentur, nisi de dotatione loci Diocesano constiterit.*

Inhibemus item, ne aliqua Ecclesia vel Cæmeterium, nisi dotata, (de qua dotatione ante omnia Nobis, seu loci Diocesano fidem fieri volumus,) amodò consecrentur.

XX. *Quod Parochiani non nisi à suo Plebano communionem recipiant.*

Statuimus item, ut nullus Parochianus ab Saliò, quam à suo vero Plebano, communionem recipiat, nisi de hoc privilegiis authenticis sit munitus. Contrarium facientes, à perceptione Corporis Christi abstineant, quousque ipsi Plebano satisfecerint de contemptu.

XXI. *Quod non fiant imprecationes, nec cantetur Media Vita, contra aliquas personas.*

Prohibemus item, ne, in aliqua Ecclesiarum, Nobis subjectarum, imprecationes

fiant, nec decantetur Media Vita, contra aliquas personas, nisi de Nostra licentia speciali; cum Nostra interfit, discutere, quando sint talia facienda.

XXII. *De Matrimoniis clandestinis.*

Prohibemus item, ne quis Matrimoniis clandestinis interfit, & quod proclamationes fiant ubique de Matrimoniis contrahendis. Et, si qui contrarium fecerint, & in Excommunicationis sententias inciderint; absolutiones talium, Nobis seu Nostrò Officiali specialiter reservamus.

XXIII. *Quod annus Domini de cætero in Nativitate Domini observetur & innovetur.*

Statuimus etiam, ut ex nunc de cætero annus Domini observetur, & in Nativitate Christi innovetur quolibet anno; prout sacrosancta Romana Ecclesia id observat, quæ est omnium Ecclesiarum caput & magistra: ut errores & difficultates (qui propter diversitatem inceptiois anni Nativitatis ejusdem multoties evenerunt) de cætero evitentur.

Romane
Ecclesia
laur.

XXIV. *De tabellionibus.*

Statuimus item, ut tabelliones seu Notarii publici, quoties alicui appellationi, protestationi, aut provocationi, aliæ actui in publico faciendo interfuerint, provideant sibi, ut Officiali Nostrò, seu judici, aut aliis, coram quibus appellant, dent sub eodem contextu copiam appellationis sub expensis appellantis: quas appellantis seu provocantis & protestantis aliqua fieri volumus, ut iudex, an deferat appellationi necne, deliberare valeat, ne ipsis iudicibus, qui limitatum terminum super hoc à Iure habent, currat tempus.

Item, cum Officium tabellionatus sit publicum, præcipimus, ut quilibet tabellio, instrumenti confecti per ipsum, intra sex dies, postquam ex parte illius, cujus interest, fuerit requisitus, sub expensis partis hoc requirentis, quas per taxationem Curie Nostræ & Diocesani cujuslibet taxari volumus, copiam sub sigillo suo det & assignet. In quibus duobus articulis si tabelliones negligentes fuerint, & de hoc constiterit per rei evidentiam aut alio modo, ac ipsi appellantes seu protestantes huiusmodi facere contempserint, ex tunc Excommunicationis sententiam incidant, cujus relaxationem Nobis specialiter reservamus.

XXV. *De Sacramentis.*

Item statutum piæ memoriæ Sifridi Coloniensis Archiepiscopi, prædecessoris Nostrì, de

Sifrid.
faciunt. 4.

de septem Sacramentis, inter alia statuta sua editum, quod incipit, Statuimus ut Baptismus honorabiliter celebretur, &c. in omni sua forma, pro instructione simplicium Clericorum, qualiter in administratione eorundem Sacramentorum se habere debeant, volumus & præcipimus observari.

XXVI. *Quod Plebanis non denegetur Chrisma vel Oleum sacrum.*

Statuimus etiam, ut nullis Plebanis Chrisma vel Oleum sacrum, ab his qui hæc administrare solent, occasione cujusvis petitionis Cathedralitici seu Synodatici non soluti, denegetur vel subtrahatur: cum necessarium sit, in Vigilia Paschæ & aliis temporibus, pro renovatione fontis Baptismatis, hæc in Ecclesiis haberi: sed ad solutionem prædictorum, dicti Plebani, si necesse fuerit, viis aliis compellantur, ne Parochianis, ex alieno delicto, Sacramenta prædicta, quæ gratis dari debent, indebite subtrahantur.

XXVII. *De statu Religiosorum.*

Item statuimus, ut Religiosi, Ordinis B. Benedicti Abbatis, in crastino Exaltationis sanctæ Crucis, omni anno celebrent Concilia sua in Civitatibus Cathedralibus, & in Monasteriis sui Ordinis, si qua sunt in eisdem; aliàs in vicino, in aliqua Ecclesia dictæ Civitatis, quam ad hoc viderint sibi aptam. Ad quod Concilium Abbates singulorum Monasteriorum, quilibet eorum cum duobus Monachis, veniant; & habeant inter se duos Superiores Abbates Ordinis sui dictæ Diocesis, qui procurent ibidem legi Regulam B. Benedicti, & Provinciale Concilium bonæ memoriæ Domini Conradi Colonienfis Archiepiscopi Prædecessoris Nostri super statu & Regulari disciplina dicti Ordinis, per ipsum olim observatum. Quod quidem Concilium sic incipit:

In Nomine Domini, Amen. Conradus Dei gratia sanctæ Colonienfis Ecclesiæ Archiepiscopus: Saluti & bono statui omnium, cujuscunque professionis seu Ordinis, sed Nostrorum domesticorum maxime, debitores existentes in Domino, sicut in Nostra visitatione negotium informationis & correctionis de Clericis per statuta Canonica expedivimus competenter, ita de Monachis satagentes id ipsum suo modo, quo competens fuerit, expedire: in primis statuimus, quod omnium Monasteriorum nigri habitus Monachi Ordinis S. Benedicti, Divinum Officium in cantando & legendo, secundum quod Regula ejusdem S. Benedicti præcipit, exequantur: & sic finit, Datum & pronunciatum Coloniae quarto Idus Martii, Anno Domini 1260. Quæ etiam statuta sunt ab aliis Prædecesso-

ribus Nostris de Observantia Regulæ, ibidem legantur; & si qua pro Monasteriorum dicti Ordinis statu, & correctione fratrum rebellium, ac Divini cultus ordinatione, ordinanda sunt, ordinentur; & quæ ibidem definita secundum eorum Regulam fuerint, observentur. Si qui vero Monachi rebelles fuerint, nec per Abbates corrigi possent, illos Nobis vel loci Dioecesano volumus præsentari.

XXVIII. *Item de Monachis & Monialibus.*

Si qui etiam Monachi vel sanctimoniales Sbeatorum Benedicti & Augustini Ordinum, præter Superioris licentiam, Bona mobilia apud se vel apud alios in deposito, negociationis aut alia de causa, habuerint, illa suo Superiori & Conventui resignent, & eisdem ad cautelam quolibet anno intra quindenam ante festum Paschæ intiment, specificent, revelent & demonstrent, & ad manus ejusdem Superioris Abbatis, in præsentia Conventus, resignent penitus atque tradant Monachi & Moniales ejusdem. Contrarium facientes, seu qui Bona hujusmodi dolo deserint possidere, excommunicentur & puniantur secundum inde statuta. Et quicumque alii utriusque sexus homines, præfata Bona sub quovis nomine sub se habuerint, tales, nisi eadem Bona intra mensem, simili modo ad manus Superioris ejusdem, Monachi vel Moniales reportent & resignent, Excommunicationis volumus sententiam incurere eo facto.

Idem de eisdem.

Item præcipimus & statuimus, ut Monachi & moniales, in Civitatibus atque villis, absque Religionis habitu non discurrant: nec ullus Monachus seu monialis in pluribus Monasteriis, quam in uno, Dignitates, Personatus seu Officia & Præbendam obtineat: sed, recepta secunda Dignitate, Personatu, Officio cum Præbenda, Collator primæ Dignitatis, Personatus, Officii & Præbendæ prioris, eam seu eas alii conferat intra tempus Juris: nec Monachis vel monialibus prædictis, tempore absentiae suæ, fructus cedant suarum Præbendarum: quia sic viderentur aliquid proprii possidere. Sed Monachis, ad studendum aptis, de suorum Superiorum providentia poterit de necessitatibus provideri.

Item adhuc de eisdem.

Item statuendo prohibemus, ne in aliquo Monasterio Monachorum vel Monialium, cujuscunque conditionis vel Regulæ existant, in receptione vel admissione Monachi seu sanctimonialis ad ipsum Ordinem, pecunia exigatur, vel pro receptione talis personæ ad Religionem, pacta, conditiones aut conventiones de pecunia vel alia re temporali ipsi Religiosi faciant, quovis nomine vel colore ad

ad hoc quæsitum: quod ipsis omnibus & singulis in virtute sanctæ Obedientiæ duximus injungendum. Sed id, quod ex post facto parentes & amici personæ receptæ, pro Eleemosyna & devotionis causâ, absque pacto libere contulerint, recipere valeant; dum tamen id fiat pure & simpliciter sine fraude.

Item quarto de eisdem.

Cæterum statuimus, ut Moniales ipsæ, sub perpetua in suis Monasteriis Clausura manent, ac nulli (nisi de illius, ad quem pertinet, speciali licentia) ingressus vel accessus pateat ad easdem: ut sic, à publicis & mundanis conspectibus separata, Domino liberius servire valeant, ac, lasciviendi opportunitate sublata, ipsi Domino Iesu Christo, cui integritatem suam spontanea voluntate devoverunt, corda & opera sua in omni sanctimonia custodiant; juxta Constitutionem D. Bonifacii Papæ VIII, quæ incipit: Periculoso & detestabili quarundam Monialium statui, &c. quam in præmissis, & aliis in eadem constitutione contentis, volumus & præcipimus firmiter observari. Nulla etiam mulier solemne votum Continentiæ emittat, quæ non elegerit sub clausura certa vel approbata alicujus Ordinis remanere: ne, propter levitatem sexus, si in seculo remanserit sicut prius, continentiæ votum dissolvens, gravius delinquat in hoc casu: nisi ad talem ætatem pervenerit, quod de incontinentiæ vitio amodo contra ipsam suspicio non habeatur.

*De statu
Regula-
rium, in 6.*

Quia vero, per præsentia statuta Nostra Provincialia, communi utilitati Ecclesiarum & Ecclesiasticarum personarum, pro confer-

vatione libertatis earundem, ac repressione ipsas instantium, ut speramus, autore Domino salubriter providetur; præcipimus & mandamus in virtute sanctæ Obedientiæ, ut statuta Nostra ab omnibus Ecclesiis & Ecclesiasticis personis, Nobis subditis, & in hoc Concilio nostro congregatis, inviolabiliter, fraude & dolo seculis, firmiterque observentur. Aliàs post tres menses à publicatione præsentis statutorum eorundem, volumus, venientes contra ipsa, ex tunc pœnas incurrere, contentas in eisdem.

Et, ne quemquam ipsa statuta lateant, vel latere possint; statuimus, ut Collegia, Capitula, Conventus, Monasteria, Decani, Ecclesiarum Rectores, & cæteri quorum interest, intra dictos tres menses à publicatione statutorum ipsorum, copiam recipiant & sibi procurent eorundem. Alioqui ipsos, qui in hoc culpabiles extiterint, ex tunc suspendi volumus ab Officio Divinorum.

Actum, pronunciatum, & datum in Palatio Nostro Colonienfi, præsentibus Venerabilibus Patribus, Guidone Trajectensis, Engelberto Osnabrugensis, Godefrido Mindensis, Ecclesiarum Episcopis, nec non Nunciis solemnibus Venerabilis Theobaldi Leodiensis Episcopi, & Capituli Monasteriensis, Sede ipsa vacante; ac Prælati & Clero Nostræ Civitatis & Diocesis Colonienfis, in dicto Concilio solemniter congregatis, in crastino Dominicæ Invocavit, nec non Feria tertia & quarta sequentibus, Concilio ipso durante, Anno Domini MCCCX.

C O N C I L I U M
P R O V I N C I A L E E I V S D E M
D. H E N R I C I,
S. C O L O N I E N S I S E C C L E S I Æ
A R C H I E P I S C O P I,
H A B I T V M A N N O D O M I N I M C C C X X I I.

*Diœcesana D. Engelberti Statuta, hoc in Concilio
facta sunt Provincialia.*

HENRICVS, Dei gratia, sanctæ Colonienfis Ecclesiæ Archiepiscopus, sacri Imperii per Italiam Archicancellarius, Sacro præsentè Provinciali Concilio, ad perpetuam rei memoriam.

Reipublicæ curam gerentes, illud affectanter in corde gerimus, ut Nostris subiectis pacem, quietem, & tranquillum statum præparemus, ac, nunc novorum editione, nunc antiquorum extensione decretorum, libertatem ac immunitatem Ecclesiasticam confer-

Archiepiscopi hujusmodi erga subditos suos & reipublicam, potissimum vero Ecclesiasticam, affectus pius ac vehementer.

vemus, ac insurgentium contra ipsam conatus & appetitus noxios, etiam poenarum adjectionibus refrenemus. Sane jam dudum felicitis recordationis D. Engilbertus, Coloniensis Archiepiscopus, Prædecessor Noster, speculator providus, & subditorum suorum Defensor inclytus, ad manutenendam & defendendam libertatem & immunitatem Ecclesiarum & Ecclesiasticarum Personarum, ac eorum qui in fortem * Domini sunt vocati, complura (ultra provisiones tam Juris Canonici quam Civilis) statuta Synodalia, non tam salubria & utilia quam necessaria, promulgavit; eaque poenarum adjectionibus, sicut erat expediens, vallavit provide & consulte. Quæ de consilio & consensu Nostri Capituli Coloniensis, ac venerabilium Patrum Dominorum * Godefridi Osnaburgensis, * Godefridi Mindensis, ac Procuratorum venerabilium Dominorum Adolphi Leodiensis, & * Ludovici Monasterienlis Ecclesiarum Episcoporum, Nostrorum Suffraganeorum, & Procuratorum Ecclesiæ Trajectensis, ipsa Trajectensi Sede vacante, in præsentis Nostri Concilio Provinciali congregatorum, salvis prædictorum Suffraganeorum Nostrorum statutis Synodalibus, si quæ habent, eis & eorum Ecclesiis, Monasteriis, & piis locis, Ecclesiasticisque personis, plenius providentibus; quibus per præsentem præjudicari non intendimus, sed ea in suo robore volumus permanere: autoritate præsentium duximus approbanda, innovanda, & autorizanda, ac ad totam Nostram Provinciam, ut uniformitas in ea inducatur, in omnibus suis modo & forma & tenoribus extendenda: ipsaque ad totam Nostram Provinciam extendimus per præsentem; decernentes, ea, ut Provincialia statuta & decreta, amodo debere firmiter teneri & observari. Quorum quidem statutorum tenor, de verbo ad verbum, dinoscitur esse talis.

CAPITVLA
SEV RVBRICÆ
STATVTORVM

Ecclesiæ Coloniensis,

Editorum à bonæ memoriæ

D. ENGILBERTO

Archiepiscopo Coloniensi;

Quæ facta Provincialia per

D. HENRICVM

Archiepiscopum Coloniensem.

Contra eos, qui manus in Clericos vel personas Ecclesiasticas iniiciunt temere violentas. 1

Contra incendiarios & effrautores Ecclesiarum & Monasteriorum, & bonorum Ecclesiasticorum. 2
 Contra Violatores immunitatum & Dotum Ecclesiarum. 3
 Contra raptores & invasores Bonorum Ecclesiarum & Ecclesiasticarum personarum. 4
 Contra detentores seu subtrahentes Decimarum. 5
 Contra Nobiles, in expeditionibus damna personis Ecclesiasticis in Curtiis earum inferentes. 6
 Contra illos, qui se de Bonis Clericorum, sive in vita sive in morte, introuitunt. 7
 Vi Bona Clericorum transeant sine telonio libera & absoluta. 8
 Ne Clerici vel Religiosi trahantur ad iudicium seculare. 9
 Contra Clericos, qui personas Ecclesiasticas ratione Bonorum suorum vocant ad forum seculare. 10
 Contra eos, qui Clericos quacunque ratione ad forum seculare traxerint. 11
 Vi similiter contra occupantes & arrestantes Bona Ecclesiarum procedatur. 12
 Vi Iudices Ecclesiastici & Prælati Ecclesiarum, Laicis, contra Clericos causam habentibus, faciant iustitiam expeditam. 13
 Contra impediētes & turbantes celebrationes sanctarum Synodorum. 14
 Vi Prælati jurisdictione sua libere usantur in terminis, eorum jurisdictioni subiectis. 15
 Vi Iudices Ecclesiastici fraudem in iudiciis suis non committant. 16
 Ne iudices Ecclesiastici se de causis ad forum seculare spectantibus introuitunt. 17
 Contra impediētes Ecclesiasticorum Iudicum jurisdictionem & executionem sententiarum. 18
 Contra eos, qui Clericos non sine violenta manuum injectione capiunt & detinent. 19
 Processus forma contra eosdem. 20
 Si propter captiuitatem Clerici, locus aliquis per mensem manserit interdicitus. 21
 Si Decanatus per quindenam maneat interdicitus. 22
 Si, captiuantes Clericum, per duos menses excommunicati fuerint. 23
 Ne filii vel filia Clericos captiuantium, & per annum excommunicatorum, ad Ordines vel ad Beneficia admittantur. 24
 Vi feuda Ecclesiastica ab his, qui per annum contumaciter Excommunicationem sustinuerint, ad Ecclesias revertantur. 25
 Mitigationes pro fratribus & sororibus ac aliis personis factæ, si se voluerint intra annum Canonice expurgare. 26
 Si Clericum in alia Diocesi capi, vel, in ista captum, ad aliam Diocesim deduci contingat. 27
 Contra occisores & mutilatores Clericorum. 28
 Contra occisores Clericorum, per annum in Excommunicatione existentes. 29
 Contra eos, qui minas intulerint personis Ecclesiasticis de corpore vel de rebus. 30
 Contra eos Clericos, qui sacrilegium in Clericos committere non verentur. 31

<i>Contra Clericum, qui, occasione alicujus quæstionis, Clericum aliquem captivaverit.</i>	32
<i>Contra Clericos, qui mutilant vel occidunt Cler.</i>	33
<i>De litigantibus super una Præbenda in aliqua Ecclesia Diocesis Colonienfis.</i>	34
<i>Ne aliquis Clericus sacrilegis seu excommunicatis aut usurariis assistat, vel eos defendat.</i>	35
<i>Ne Clerici, Capellani Nobilium excommunicatorum, cum ipsis dominis suis ultra mensem permaneant.</i>	36
<i>Contra eos, qui sententiam Excommunicationis damnabiliter vitpendunt.</i>	37
<i>Contra computrescentes in Excommunicatione ultra annum, quomodo procedendum.</i>	38
<i>Vt Prælati & qualibet Ecclesiastica persone ad observationem statutorum istorum fideliter teneantur.</i>	39
<i>Contra Clericos, in executionibus sententiarum remissos, & sententias ipsas modo debito non servantes.</i>	40
<i>Contra eos, qui in loco interdito celebraverint.</i>	41
<i>Vt, percepto foresaculo, statim cessetur à Divinis, ne quis possit se per crassam ignorantiam excusare.</i>	42
<i>Vt hæc statuta ad personas Ecclesiasticas cujuscunque Ordinis extendantur.</i>	43
<i>Vt hæc statuta, ne aliquem latere possint, tam in Capitulis quam in aliis locis, sepius publicentur.</i>	44
<i>Vt nomina sacrilegorum, posita in Registro, sepius recitentur.</i>	45

STATUTA
D. ENGILBERTI
ARCHIEPISCOPI
COLONIENSIS.

In Nomine Domini, Amen.

ENGILBERTVS, Dei gratia sanctæ Colonienfis Ecclesiæ Archiepiscopus, sacri Imperii per Italiam Archicancellarius. Quamvis ad manutenendam ac defendendam Immunitatem, & ad conservandum Ius & libertatem Ecclesiarum ipsarum & Ecclesiasticarum personarum, & eorum qui in sortem Domini sunt vocati, plurima tam Canonica quam Legalia edita sint Statuta, & diversæ etiam à diversis Nostris Prædecessoribus ac Majoribus super hoc Provisiones emanarint; tamen, quia excrecente malitia quorundam, zelum Dei non habentium, nova gravamina, exactiones & adventiones pravæ & detestabiles contra Ecclesiã Dei & Ecclesiasticas personas machinantium, ipsa Ecclesia per Statuta & provisiones hujusmodi, à suis oppressionibus, quas patitur à diversis, nullatenus sublevarur: Nos, considerantes, quod contra diversas & innumerabiles tribulationes & injurias, quas à nonnullis (qui nomen Domini in vacuum recipere non formidant, & solo nomi-

ne se gloriantur Christianos,) Ecclesiis & Ecclesiasticis personis frequenter, & maxime modernis temporibus, inferuntur, paucissimi, immo nulli etiam Ecclesiæ Devotorum se opponunt, licet ex debito omnes ad hoc sint obligati, & maxime locorum moderatores & Iudices seculares, qui ex Imperiali etiam Constitutione, ad ulciscendum Ecclesiarum & Ecclesiæ Ministrorum injurias in sacrilegos sunt adstricti, non expectato quod ab eis ultio injuriarum exposcatur; propter quod contingit, malos in malo plus animari, & Ecclesiam, cum non sit qui consoletur eam, sentire in rebus & personis multiplex detrimentum. Volentes itaque incursum malorum, se erigentium ex adverso contra Ecclesiam Dei & Ecclesiasticam libertatem, coërcitione, qua possumus, obviare; salvis & in suo robore duraturis Constitutionibus & Ordinationibus Prædecessorum Nostrorum, per quas Ecclesiis & Ecclesiasticis personis in suis Libertatibus est prospectum; quas nos innovamus & approbamus, & præcipimus per Nostram Civitatem & Diocesim inviolabiliter observari; salvis etiam Iuribus Prælatorum & Ecclesiarum consuetudinibus, licitis & honestis Electionibus, tam in Prælaturis quam aliis Beneficiis, correctionibus & Ordinationibus, ac aliis libertatibus hucusque in Ecclesiis habitis & servatis; quæ omnia & singula ipsis Ecclesiis & Ecclesiasticis personis confirmamus, & firma ac illibata volumus permanere: De communi consilio & assensu Capituli Nostræ & omnium Prælatorum & Ecclesiarum & Cleri Civitatis & Diocesis Colonienfis, & ad illorum sollicitam instantiam, ut Præsumptorum coërceatur audacia, & possint viri Ecclesiastici tuti inter improbos Divinis Obsequiis ferventius infundare;

I. *Contra eos, qui manus in Clericos vel Personas Ecclesiasticas injiciunt temere violentas.*

STatuimus, ut sacrilegi, qui, suadente diabolo, Dei timore postposito, manus injiciunt in Clericum vel alias personas Ecclesiasticas & Religiosas, temere violentas, & ex hoc incidunt in Excommunicationis sententiam Canonis jam prolata, per frequentem denunciationem & communionis denegationem, Reconciliationis gratiam quærere, & de offensa satisfacere compellantur: cum de injectione hujusmodi confiterit per facti evidentiam, vel publicam famam, vel aliam fidem, coram loci Ordinario faciendam per juramentum injuriam passi, si fuerit persona honesta & fide digna; vel per testes in loco, in quo sacrilegi domicilium habuerint, & in quo sacrilegium committitur: si committens, dominus loci fuerit, cessetur à Divinis; & ipsi sacrilegi per omnes Ecclesias Conventuales & Parochiales ac Capellas Civitatis Colonienfis (si injuria

Excommunicati qui quomodo ad satisfactionem compellendi.

in Civitate committatur) singulis diebus Dominicis & Festivis excommunicati publice & nominatim, si eorum nomina sciri poterunt, alioqui in genere, nuncientur. Si injuria extra Civitatem committatur, similiter denuncientur per omnes Ecclesias, Conventuales, Parochiales, ac Capellas Decanatus illius, vel etiam Archidiaconatus, in quo hoc contingit. Ita tamen, quod nihilominus ad denunciationem eorundem, pro ipso forefacto ubicunque commisso, & intra Civitatem & extra, ultra procedatur per loci Ordinarium, prout hoc visum fuerit expedire. Si vero dicti sacrilegi, per mensem, hujusmodi denunciationem sustinerint, minime satisfacientes, ex tunc singulis diebus Dominicis & Festivis, campanis pulsatis & candelis extinctis, per Ecclesias Conventuales, Parochiales & Capellas, ut proxime dictum est, denuncientur excommunicati, & ab omnibus arctius evitandi, donec læso, Nobis, & Ecclesiæ, satisfecerint competenter & evidenter, & Autoritate Apostolica Absolutionis Beneficium consequantur.

Quod si per dimidium annum in Excommunicatione persistierint, hujusmodi Denunciationibus vilipensis, si Laici Nobiles fuerint hujusmodi sacrilegium committentes, Terra eorum & Districtus, si eos habuerint, ipso facto Ecclesiastico suppositi sint Interdicto: quod nullatenus relaxetur, nisi de commisso fuerit legitime satisfactum. Si autem fuerint alii quam Nobiles, domini Terræ, in quorum Districtibus manent, ex tunc moneantur per loci Ordinarium, ut dictos sacrilegos compellant per Bonorum, quæ in suis habent districtibus, subtractionem, vel quemcunque alium modum, ut ipsi sacrilegi satisfaciant, & Absolutionis Beneficium requirant. Et, si ipsi domini in hoc negligentes fuerint, ex tunc per Loci Ordinarium excommunicentur: quod si sustinerint animo indurato usque ad annum, ex tunc Terra eorum Ecclesiastico sit supposita interdicto. Salyis pœnis contra delinquentes hujusmodi & participantes constitutis; ad quas procedant nihilominus, prout hoc visum fuerit expedire.

II. *Contra incendiarios & effractores Ecclesiarum & Monasteriorum, & Bonorum Ecclesiasticorum.*

Contra incendiarios autem & effractores Ecclesiarum & Monasteriorum, cum ipso facto sint excommunicati, eodem modo procedi statuimus & mandamus; adjicientes, ut, si habuerint terram vel districtum, illa, post tres menses à tempore perpetrati criminis, Ecclesiastico supposita sint interdicto. Cum autem incendiarii aliarum rerum & Bonorum Ecclesiarum & Monasteriorum, sint, tanquam sacrilegi, excommunicandi: statuimus, ut tales moneantur nominatim (si eorum nomina

sciri potuerint, alioqui in genere,) per Ordinarium loci, in quo committi contingit hujusmodi forefactum, ut intra septem dies à die monitionis satisfaciant: alioqui idem Ordinarius ex tunc sine dilatione ipsos excommunicet, & excommunicatos denunciaret, & faciat denunciari in locis ubi hoc visum fuerit expedire; ita quod, nisi intra quindenam à tempore excommunicationis & denunciationis satisfecerint, ex tunc singulis diebus Dominicis & Festivis, campanis pulsatis & candelis extinctis, per omnes Ecclesias Conventuales, Parochiales & Capellas Civitatis (si in Civitate contingit) seu Decanatus vel Archidiaconatus illius loci, excommunicati publice nuncientur; sicut de incendiariis Ecclesiarum est præmissum. Et, si per sex menses in Excommunicatione contumaciter persistierint, si habent Districtus, illi sint ex tunc interdicti: aliorum autem, districtus non habentium; domini moneantur; & procedatur sicut superius de injectoribus manuum continetur.

Quindenam
pro 15
dieb.

III. *Contra violatores immunitatum & dotum Ecclesiarum.*

Statuimus item de his, qui violant Ecclesiarum immunitates seu Dotes, ut violatores hujusmodi, videlicet qui hominem de immunitate seu dote extraxerint, vel aliam rem abstulerint, vel modo alio eam præsumpserint violare, quos tanquam sacrilegos in his scriptis excommunicamus, simili modo quo diximus de incendiariis Bonorum Ecclesiarum, publice excommunicati denuncientur. Et, si plures fuerint, vel iudex secularis sit, qui hujusmodi violentiam fecerint, locus in quo tales domicilium habuerint, sit ipso facto interdictus: & in loco, ubi immunitas læsa est, cessetur à Divinis.

IV. *Contra raptores & invasores Bonorum Ecclesiarum & Ecclesiasticarum personarum.*

Atque ad reprimendum importunam præsumptionem raptorum, prædonum & invasorum Bonorum ac rerum Ecclesiarum, Monasteriorum, & Ecclesiasticarum personarum: statuimus, ut quilibet locus seu Parochia Nostræ Civitatis vel Diœcesis, ad quem vel ad quam ipsi raptores, prædones & invasores pervenerint, seu præda, spoliū vel rapina deducta fuerint, vel ubi prædæ ipsius emptor fuerit, ipso facto sit Ecclesiastico suppositus Interdicto: & quamdiu ibi fuerit, cessetur penitus à Divinis. Et, si per triduum ibi steterint, licet ex tunc recesserint, vel ad alia loca se transfulerint, vel præda seu spoliū * alias deductum fuerit, nihilominus Parochia seu locus, in quo triduo manserint, vel ubi præda consumpta fuerit, maneat per duos menses in-

* alias

Forefactum, pro maleficio sumitur. Excommunicatos denunciandi quis olim m. Aus.

terdictus, nisi medio tempore fuerit satisfactum. Prædones autem, raptores & inuales hujusmodi, & eorum receptatores ac adjuutores, nec non & prædarum emptores, per Ordinarium moneantur nominatim, si eorum nomina sciri poterunt, alioqui in genere, ut, intra triduum post monitionem, ipsam prædam, spoliū vel rapinam restituant, & condigne satisfaciant: alioqui, tanquam sacrilegi, sententiam excommunicationis, quam nunc ferimus in his scriptis, ex tunc incurrant ipso facto, & excommunicati per locorum Ordinarios & eorum Plebanos nuncientur. In qua Excommunicatione si, satisfactione neglecta, duraverint per quindenam, ex tunc per omnes Ecclesias Conventuales & Parochiales Decanatus illius in quo rapina committitur, & ubi ipsi sacrilegi domicilium habent, vel etiam (si opus fuerit) Civitatis & aliorum locorum campanis pulsatis & candelis extinctis, usque ad satisfactionem condignam nuncientur excommunicati singulis diebus Dominicis & Festivis. Quod si per dimidium annum in Excommunicatione contumaciter persistierint, ex tunc subiaceant pœnis, expressis superius contra eos qui manus in Clericos injiciunt violentas: & secundum hoc, ut ibi diximus, procedatur.

Cap. I.

V. *Contra detentores seu subtractores decimarum.*

Decima ad quid instituta.

Item, cum sacrilegi censeantur, qui injuriose subtrahunt vel auferunt tributa egentium animarum, videlicet Decimas, ad hoc à Domino instituta ut sint cibus in domo Dei, & eas Ecclesiis, quibus debentur, non persolvunt, surreptores multorum Bonorum, quæ ex justa solutione Decimarum solent, Domino largiente, omnibus evenire, & incitatores sterilitatis, pestilentiae, tempestatis, & aliorum malorum, quæ frequenter eveniunt ex subtractione earundem: Statuimus, ut hujusmodi sacrilegi, ac detentores & raptores decimarum tam Novallium quam aliarum, (quos Nos in his scriptis excommunicamus) per omnes Ecclesias Parochiales Nostræ Civitatis & Diocesis, per totum circulum cujuslibet anni, quolibet mense, uno die Dominico vel Festivo, campanis pulsatis & candelis extinctis, excommunicati publice & * districtè per rectores Ecclesiarum nuncientur, & nihilominus ad ulteriora procedatur per loci Ordinarium, si visum fuerit expedire.

Decima in novallis.

* distinctè per Proviosores Ecclesiarum

Curtis, pro choræ.

VI. *Contra Nobiles, in expeditionibus damna personis Ecclesiasticis, in Curtibus earum, inferentes.*

Grangis, id est, finibus, seu terminis à voce Testonica

Statuimus item, quod, quicumque Nobiles vel alii, ad prælia vel ad alias Expeditiones processuri, jacuerint in Grangis, Curtibus seu Possessionibus vel Bonis Ecclesiarum vel Ecclesiasticarum Personarum, vel Monachorum

cujuscunque Ordinis, aut fecerint ibidem damna vel rapinas, nisi intra mensem post monitionem, à Capitulo, & Prioribus Colonienfibus, qui præsentibus fuerint, faciendam, de damnis, rapinis & injuriis irrogatis, satisfaciant lassis & damnum passis, ipso facto sint excommunicati excommunicatione, quam in ipsos ferimus in his scriptis: & excommunicati publice usque ad satisfactionem condignam, ubi & quando expedire videbitur, nuncientur; & ulterius crescente contumacia, contra eos procedatur, sicut contra Bonorum Ecclesiarum inuales superius est expressum.

Grenzen (ut videtur) factum.

VII. *Contra illos, qui se de Bonis Clericorum, sive in vita sive in morte, intromittunt.*

Statuimus item, ut nullus Laicus, cujuscunque dignitatis vel conditionis existat, de Bonis Clericorum, sive in vita sive in morte, se intromittat: sed quilibet Clericus de Bonis suis, sicut in vita ita & in morte, testamentum suum faciendi, & de rebus suis disponendi per se vel per alios quibus hoc commiserit, liberam habeat facultatem. Et illos, qui contra hoc statutum de Bonis & rebus Clericorum decedentium, ausu sacrilego se ingesserint, nisi sint ipsorum Clericorum manifideles, seu ultimorum Executores voluntatum, ex nunc sententia Excommunicationis innodamus. Et per locorum Ordinarios, præcipimus, excommunicatos publice nunciari, donec ablata restituerint, & aliàs satisfecerint competenter. In qua excommunicatione si per mensem persistierint, ex tunc contra eos, tanquam inuales Bonorum Ecclesiarum, procedatur.

VIII. *Vt Bona Clericorum transeant sine telonio libera & absoluta.*

Statuimus etiam, ut Bona Ecclesiarum & Ecclesiasticarum Personarum Civitatis & Diocesis Colonienfensis, sint & maneat in omni loco, tam in Civitate quam extra, & transeant, tam in Terris quam in Aquis, absque telonio & qualibet exactione, & sine omni impedimento, libera & penitus absoluta. Si qui vero contra hoc venire præsumperint, contra ipsos, tanquam contra inuales & raptores Bonorum Ecclesiarum, de quibus supradictum est, procedatur.

IX. *Ne Clerici vel Religiosi trahantur ad judicium seculare.*

Item, cum Clerici vel Religiosi coram iudicio seculari non debeant in causam trahi, suo vel Ecclesiæ vel alicujus alterius nomine, nec à Laicis contra eos sententia dictari; hoc fieri, sub interminatione Excommunicationis (quam

*Pœna
Laici, tra-
henti Cleri-
cum
ad forum
seculare.*

(quam ferimus in his scriptis) firmiter prohibemus: statuentes, ut, si Laicus Clericum vel Religiosum ad Forum traxerit seculare, idem Laicus omnino cadat à causa; & nihilominus per Ordinarium ipsius excommunicatus denunciatur publice usque ad satisfactionem condignam.

Præterea Iudex secularis & Scabini loci, in quo contingit hoc, per Ordinarium ipsius loci moneantur, ut de tali se causa nullatenus intromittant; penitus desistendo & revocando intra triduum, si in aliquo, occasione huiusmodi, in præiudicium ipsius Clerici, vel Religiosi est processum. Alioqui ipsi Iudices & Scabini per eundem Ordinarium sine dilatione qualibet excommunicentur, & excommunicati publice usque ad satisfactionem condignam nunciatur. In qua excommunicatione si per quindenam perduraverint, locus ille sit ex tunc Ecclesiastico suppositus interdicto: quod non relaxetur, nisi prius sufficienter sit satisfactum passo injuriam, ac Nobis, & Ecclesiæ. Et iudicatum, si quod contra ipsum Clericum & Religiosum est factum, & si quid aliud subsecutum est, sit penitus revocatum.

X. Contra Clericos, qui personas Ecclesiasticas, ratione Bonorum suorum, vocant ad iudicium seculare.

*Pœna
Clerici.*

SI vero Clericus Clericum in foro seculari, suo vel Ecclesiæ vel alterius cuiuscunque nomine, in causam traxerit, causam amittat. Et, si monitus ab Ordinario, in continenti non desiterit, ac intra septem dies non satisfecerit in causam tracto, Nobis, & Ecclesiæ competenter; ab Officio vel Beneficio sit suspensus ipso facto, donec satisfecerit competenter. Et, si, in suspensione huiusmodi durante, se ingesserit Beneficio vel Officio, ab eodem Ordinario excommunicetur, & excommunicatus publice nunciatur. Et, si in huiusmodi contumacia & excommunicatione per tres septimanas permanserit, ex tunc Beneficio, si quod habet, cum cura vel sine cura, ipso facto sit privatus, & ad idem Beneficium nihilominus inhabilis ad rehabendum existat; si vero Beneficium aliquod non habuerit, sit inhabilis ad habendum. Contra Iudicem vero & Scabinos, qui se de huiusmodi iudicio vel causa intromiserint, procedatur, sicut superius in proximo Capitulo est expressum.

XI. Contra eos, qui Clericos, occasione quacunque, ad forum seculare traxerint.

Item damnamus & sub interminatione Anathematis prohibemus detestabile statutum, immo errorem, à quibusdam Laicis contra libertatem Ecclesiasticam introductum; videlicet ut, si Laicus causam habet contra

Clericum, vel Ecclesiam Conventualem seu Monasterium, seu quancunque aliam domum Religiosam, idemque Clericus vel Ecclesia possessiones vel alia Bona habet in districtu Iudicis secularis, Laicus ipse vel Iudex compellit Clericum vel Ecclesiam coram seculari Iudicio litigare ratione possessionum vel Bonorum eorundem; & ipse Iudex secularis diem assignat Clerico vel Ecclesiæ ad litigandum coram eo; ad quem si non venerit, sicut nec tenetur, vel, veniens, coram eo noluerit litigare, bonis suis privat eundem, plurimas alias abusiones in his & consimilibus committendo: Statuimus, in hoc casu idem tam contra actorem, quam iudicem & Scabinos, observari, quod diximus de Clerico Clericum trahente ad iudicium seculare. & iudicibus ipsis & Scabinis, huiusmodi factum non revocantibus, & aliis non satisfaciendis competenter intra biduum post monitionem ab Ordinario faciendam; locus, ubi hoc contingit, Ecclesiastico sit suppositus Interdicto. Quo durante per Quindenam, Superior sive Dominus illius Iudicis & Scabinorum, moneatur per Ordinarium, ut tale forefactum procuret revocari, & faciat intra septem dies post ipsam monitionem emendari. Alioqui contra ipsum Superiorem sive Dominum procedatur, prout in statuto contra injectores manuum in Clericos, de Nobilibus & Dominis est expressum.

XII. Ut similiter contra occupantes & arrestantes Bona Ecclesiarum procedatur.

ET eodem modo, statuimus, contra occupantes seu seculari iudicio arrestantes Bona Ecclesiarum vel Ecclesiasticarum personarum sive Religiosarum, procedi, & idem observari.

*In statut.
Henrici,
statu. 14.
Arrestare,
sonat quibusdam,
quasi ar-
repto sine
sine fa-
cere.*

XIII. Ut Iudices Ecclesiastici & Prælati Ecclesiarum, Laicis, contra Clericos causam habentibus, Iustitiam faciant expeditam.

NE vero Laici occasionem habeant de defectu Iustitiæ contra Clericos querulandi; statuimus, sub poena Excommunicationis firmiter præcipientes, ut Prælati seu Ordinarii Clericorum & Ecclesiarum, Laicis, contra ipsos Clericos vel Ecclesias causam habentibus, faciant (cum requisiti fuerint) secundum consuetudinem Capitulorum, si fuerit in Ecclesia Collegiata; & aliis de Clericis non existentibus de Collegio, secundum Ius scriptum vel consuetudinarium, Iustitiam expeditam.

XIV. Contra impedientes & turbantes celebrationes sanctarum Synodorum.

Statuimus etiam, ut Prælati & Ordinarii Iudices Nostræ Civitatis & Diocesis, in

*Synodi
Prælati-
rum.*

terminis eorum Iurisdictioni subjectis, Synodum suam (qui ad hoc tenentur) observent per se vel per alios congruis temporibus, ab ipsis Prælatibus, prout expedire viderint, præfigendis; & quæ corrigenda vel reformanda occurrunt, corrigant & reforment: & omnes in Ecclesia illa & Parochia, in qua Synodus celebranda fuerit, quandocumque eis fuerit denunciata, ad Ecclesiam & Synodum veniant obedienter, & Iura Synodalia observent reverenter; non obstante aliqua occasione vel consuetudine contraria; quam corruptelam reputamus, & penitus reprobamus. Soli tamen Nobiles excipiantur, qui ad Nostram Synodum noscuntur specialiter pertinere. Si qui vero Laicorum contra hoc venire præsumperint, & in hoc mandato ipsius Prælati five Ordinarii non obdiderint, sententiam excommunicationis (quam in his scriptis in ipsos ferimus) ipso facto vel omissione incurrant, & excommunicati singulis diebus Dominicis & Festivis per Plebanos eorum & alios, prout hoc Prælati ipsi expedire videbitur, usque ad satisfactionem condignam, publice nuncientur. Si vero multitudo Parochiæ fuerit in causa seu in culpa, locus ille, in quo Synodum vel Iura Synodalia impediri contingit, sit, ipso facto, Ecclesiastico suppositus Interdicto: quod non relaxetur, nisi de hoc satisfactum fuerit competenter. Nobilibus vero, ne huiusmodi Synodos vel Iura Synodalia impediant, sub pena Excommunicationis lætæ sententiæ firmiter prohibemus.

*Nobilis
Synodo E-
piscopali
subjecti.*

XV. Ut Prælati Iurisdictione sua libere utantur, in terminis, eorum Iurisdictioni subjectis.

SEd, ne delicta seu commissa subditorum maneant impunita, & ex hoc tribuatur audacia delinquendi; statuimus, ut Prælati, in terminis, eorum Iurisdictioni subjectis, sua Iurisdictione libere utantur, tam in Correctione, quam in Iudicio & Animadversione, ac aliis, quæ ad hoc videbuntur expedire; nec in his alter ab altero impediatur, sed juvetur. Et, si aliquæ sententiæ à Prælato in suum subditum propter ipsius excessus prolatae fuerint, illæ sententiæ ab aliis Prælatibus inviolabiliter usque ad satisfactionem condignam observentur, & etiam executioni, si opus fuerit, demandentur.

XVI. Ut Iudices Ecclesiastici fraudem in iudiciis suis non committant.

ITem statuimus, ut iudices Ecclesiastici, in iudiciis five causis, Officium suum (solum Deum & iustitiam præ oculis habentes) fideliter exequantur: & si scienter per gratiam vel per sordes aliquam partium in causis contra iustitiam læserint, præter poenas, à jure statutas (quibus subiaceant,) ipso facto incurrant

sententiam excommunicationis, à Nobis latam in his scriptis; & nihilominus per Superiorem contra eos, si opus fuerit, ad graviora procedatur.

XVII. Ne iudices Ecclesiastici se de causis, ad forum seculare spectantibus, intromittant.

STATUIMUS & hoc, ut de causis, ad forum seculare spectantibus, Iudices Ecclesiastici se nullatenus intromittant; sed, quam cito inter litigantes de hoc exceptum fuerit coram ipsis Iudicibus Ecclesiasticis; & ostensum, sicut de jure fuerit faciendum, causam ad Iudicem secularem remittere non postponant.

XVIII. Contra impediētes Ecclesiasticorum Iudicum iurisdictionem, & executionem sententiarum.

NE vero Iurisdictionem Iudicum Ecclesiasticorum, five Ordinarii fuerint five delegati, à secularibus Iudicibus vel personis impediri, & ex hoc (sicut à pluribus intentatur) dissolvi contingat nervum Ecclesiasticæ disciplinæ: statuimus, ut nullus secularium, five Nobilis fuerit, five alter qualiscunque, Ecclesiasticorum Iudicum iurisdictionem in citationibus, monitionibus, denunciationibus, executionibus ac aliis modis, quibus Iurisdictione Ecclesiastica exercetur, per se vel per alium impediat aliquatenus vel retardet; & qui contra hoc ausu temerario venire præsumperit, & monitus ab Ordinario vel Delegato, intra septem dies à tempore monitionis factæ non destiterit omnino, nec revocaverit; si quid in præiudicium præmissorum attentaverit, sententiam Excommunicationis (quam in his scriptis ferimus in huiusmodi præsumptores) incurrat ipso facto. Quam Excommunicationem si per quindecim sequentes dies contumaciter sustinuerit, ex tunc, si Nobilis aut Dominus est, terra ipsius & districtus, si quem habet, sit, ipso facto, Ecclesiastico suppositus Interdicto: & nihilominus in loco, ubi, faciens impedimentum prædictum vel procurans, domicilium habuerit, cessetur à Divinis, quousque impedimentum sit revocatum, & alias legitime satisfactum.

XIX. Contra eos, qui Clericos, non sine violenta manuum injectione, capiunt & detinent.

QVia vero in tantam vesaniam plerumque prorumpit quorundam perversitas perverlorum, ut ausu sacrilego Clericos & Ecclesiasticas personas, non sine violenta manuum injectione, damnabiliter capere, & captivos execrabiliter detinere, non formident: statuimus, ut Clericorum captivatores, quicumque fuerint aut cujuscunque dignitatis aut conditionis,

tionis, cum omnibus consilium, auxilium, o-
pem vel operam adhibentibus, per omnes Ec-
clesias Conventuales, Parochiales, & Capel-
las Civitatis & Diocesis Colonienfis, (cum,
ipso facto, Excommunicatione Canonis sint
ligati) excommunicati nominatim, si eorum
nomina sciri poterunt, alioqui in genere, pu-
blicè denuncientur, donec captivus sit libera-
tus, & de forefacto, fuerit læso, Nobis, & Ec-
clesiæ, satisfactum. Et, si intra octo dies post
hujusmodi denunciationem captivus non fue-
rit liberatus, ex tunc iidem captivatores cum
adhibentibus consilium, auxilium, opem vel
operam, ut prædictum est, nominatim, quo-
rum nomina sciri potuerint, alioqui in gene-
re, singulis diebus Dominicis & Festivis, cam-
panis pulsatis & candelis extinctis, per easdem
Ecclesias & Capellas excommunicati solem-
niter & publicè nuncientur. Idemque obser-
vetur, si, captivo liberato, non fuerit læso,
Nobis, & Ecclesiæ, intra mensem satisfactum.
Et nihilominus evitentur, donec per autorita-
tem Apostolicam absolvantur.

XX. *Processus forma contra eosdem.*

Statuimus etiam, quod in omni loco, vide-
licet Civitate, oppido, castro seu munitio-
ne, vel villa, vel alio quocunque nomine vo-
cetur, ubi Clericus captivus fuerit adductus,
receptus, vel detentus, eodem die cum illuc
deductus, receptus vel detentus fuerit, &
quam diu ibidem extiterit, cessetur penitus
à Divinis, & sit ipse locus, ipso facto, Ecce-
siastico suppositus interdicto. Et, si per tri-
duum ibidem manserit captivus, nec fuerit li-
beratus, locus ipse, quamvis postmodum ca-
ptivus de eodem fuerit deductus, nihilominus
maneat interdictus, donec captivus liberetur,
& modo præmissis fuerit satisfactum. Vt sic
tam Nobiles quam magnates, ac etiam popu-
lares cum plebe, contra malefactores & sacri-
legos hujusmodi, ex Divinorum carentia pro-
vocati, consurgant, ad liberationem illius, qui
ausu sacrilego captivus detinetur, auxilium
præstituri.

XXI. *Si, propter captivitatem Clerici,
locus aliquis per mensem manserit
interdictus.*

Item, si propter captivitatem vel detentio-
nem Clerici captivi, locus, ubi detinetur,
vel ubi captivus habet domicilium, per men-
sem unum manserit interdictus, ita quod Cle-
ricus liberatus non fuerit, nec aliàs satisfac-
tum; ex tunc interdictum ipsum, ad totum
Decanatum, in quo locus ille consistit, exten-
datur, & sit ipse Decanatus totus interdictus.

XXII. *Si Decanatus per quindenam
maneat interdictus.*

ET, si hujusmodi interdicto durante per
quindenam, Clericus captivus non fuerit
liberatus, ex tunc, si Nobilis fuerit vel potens,
vel alius quicunque, habens terram, jurisdic-
tionem vel districtum, qui Clericum captiva-
vit vel detinet; terra & districtus ejus, ubi-
cunque fuerit, Ecclesiastico subjaceant interdicto.
Et idem interdictum, eademque pœna obser-
vetur, si Dominus aut Nobilis, aut alius qui-
cunque, in cujus districtu vel jurisdictione ca-
ptivus vel detinens Clericum, quamvis ab alio
captivatus, habuerit domicilium vel recep-
taculum, monitus ab Ordinario loci, intra
quindenam à die monitionis factæ, ipsum
Clericum non procuraverit liberari.

XXIII. *Si, captivantes Clericum, per
duos menses excommunicati fuerint.*

SED &, postquam captivans Clericum, vel
detinens captivatum, per duos menses in
Excommunicatione perstiterit, Clerico non
liberato; omnis locus, ad quem captivans vel
detinens pervenerit, vel qua transferit, ibidem
comedendo vel bibendo, sit per continuum
sequens triduum interdictus. Sic & per se-
ptem sequentes dies sit interdictus, ubi ipsum
contigerit pernoctare.

XXIV. *Ne filii vel filia Clericos capti-
vantium, & per annum excommuni-
catorum, ad Ordines vel ad Beneficia
Ecclesiastica admittantur.*

Porro, si captivans Clericum vel Religio-
sum vel detinens, ac sacrilegus, hujusmo-
di pœnis supradictis vilipensis, congrua satis-
factione neglecta, per annum unum in Ex-
communicatione hujusmodi perdurare animo
præsumperit indurato sive obstinato; statui-
mus, ut nulli de filiis & filiabus, fratribus &
sororibus, seu filiis vel filiabus fratrum vel so-
rorum, usque ad tertium gradum inclusive in
linea descendenti & collateralis, & illi etiam
qui ad hujusmodi captivitatem opem vel ope-
ram impenderint, vel captivum Clericum in
suis domiciliis detinuerint, ad Ordines seu
Beneficia, aut etiam Prælaturas, admittan-
tur; cum ex delicto parentum, ipso facto
reddantur inhabiles ad hujusmodi consequen-
da: sub pœna Excommunicationis lætæ sen-
tentia statuentes, & mandantes Examinato-
ribus Clericorum, Capitulis, Patronis &
Archidiaconis ac Prælati, ut nullum ex tali-
bus ad Ordines admittant; Capitula nullum
ex eis ad Præbendam eligant, Patroni nullum
ex eis præsentent; Archidiaconi ac Prælati ta-
les non investiant ullo modo: alioqui Capi-
tula,

tula, Patroni, & Archidiaconi ac Prælati, ipso facto, Ius suum amittant ea vice, & ad proximum Superiorem devolvatur. Examinatores vero & Archidiaconi, aliquem ex talibus scienter ad Ordines vel beneficia admittentes, ipso facto sententiam excommunicationis incurrant. Item de filiabus, fororibus, & filiabus fororum & filiarum prædictarum, usque ad gradum prædictum, statuimus observandum, ut in Claustris vel Cœnobiis cujuscunque Ordinis nullatenus admittantur.

Idem etiam, quoad exclusionem hujusmodi, in filiis, filiabus, nepotibus & neptibus eorum, qui Ecclesias vel Monasteria incendierint, si per annum in excommunicatione, neglecta satisfactione, persistierint contumaciter, contra tales statuimus observandum.

XXV. *Vt feuda Ecclesiastica ab his, qui per annum contumaciter excommunicationem sustinuerint, ad Ecclesias revertantur.*

Feuda etiam, si qua prædicti sacrilegi ab Ecclesiis vel Ecclesiasticis personis tenuerint, post lapsum anni, per quem excommunicationem sustinuerunt, ad Ecclesias & personas Ecclesiasticas libere revertantur; ita ut, si ipsi sacrilegi ultra se de hujusmodi feudis ingesserint, contra eos, tanquam invasores Bonorum Ecclesiæ, procedatur.

XXVI. *Mitigationes, pro fratribus & sororibus ac aliis personis factæ; si se voluerint intra annum Canonice expurgare.*

Volentes nihilominus, ut fratres & sorores, filii & filię fratrum & fororum, & alii, in linea collateralis gradus supradicti, qui sacrilegis & excommunicatis hujusmodi in suis maleficiis non assistunt nec adstiterunt, & ad ipsa maleficia opem vel operam aut favorem non impenderunt nec impendunt, sine culpa eorum aut sine causa non graventur ex maleficiis aliorum: statuimus, ut iidem fratres & sorores, filii & filię fratrum & fororum, & aliæ personæ linæ collateralis, pœnis supradictis, quoad exclusionem ab Ordinibus & Beneficiis & Prælaturis, hujusmodi non subjaceant, nec adstringantur eisdem, si intra eundem annum coram Nobis aut Capitulo & * Prioribus Colonienfibus, se Canonice expurgaverint, quilibet quarta manu, quod prædictis sacrilegis in hujusmodi maleficiis consilio vel auxilio, ope vel opera, non adstiterint, & juramento corporali firmaverint quod eis ulterius non adstabant.

* Prælatiis

XXVII. *Si Clericum in alia Diœcesi capi, vel, in ista captum, ad aliam Diœcesin deduci contingat.*

Statuimus item, si Clericum Colonienfem Civitatis aut Diœcesis in alia Diœcesi capi contingat, vel, in Nostra Civitate aut Diœcesi captum, ad aliam Diœcesin deduci vel transferri; quod per Capitulum & Priores Colonienfes, & alia Capitula, ad liberationem captivi, & ad procedendum contra sacrilegum illius Diœcesis qui in hoc culpabilis fuerit, apud loci Diœcesanum affectuose laboretur, prout visum fuerit expedire.

XXVIII. *Contra occisores & mutilatores Clericorum.*

De occisores & mutilatoribus Clericorum, & Clericos in captivitate usque ad mortem detinentibus, seu alios enormiter lædentibus; statuimus, ut per omnes Ecclesias Conventuales, Parochiales & Capellas Civitatis & Diœcesis Colonienfis, ipsi occisores & mutilatores, & omnes opem & operam seu consilium ad hoc adhibentes, singulis diebus Dominicis & Festivis, campanis pullatis & candelis extinctis, nominatim, quorum nomina sciuntur, alioqui in genere, excommunicati denuncientur, ab omnibus arctius evitandi, donec sufficienter satisfecerint, & à Sede Apostolica redierint absoluti.

Præterea, locus omnis, ad quem venerint, sit interdictus, quam diu ibi fuerint; & per sequens triduum, si ibi biberint vel comederint; & per septem sequentes dies, ubi eos pernoctare contigerit. Cæterum, si Nobiles fuerint, vel alii, terram & jurisdictionem vel districtum habentes, & intra tres menses à tempore perpetrati sceleris, ad arbitrium Nostrum aut Capituli & Priorum Colonienfium, non satisfecerint; terra eorum & districtus ex tunc sit ipso facto Ecclesiastico suppositus interdictus; & Feuda seu Officia vel * possessiones, si quas habent ab Ecclesiis & Ecclesiasticis personis, amittant, & ad Ecclesias, à quibus ea habuerint, revertantur; ita quod ipsorum sacrilegorum hæredes ad Feuda hujusmodi, vel ad aliqua alia ab Ecclesiis vel Ecclesiasticis personis descendencia, nunquam in perpetuum admittantur. De quibus, si ultra se ingesserint, contra eos procedatur tanquam contra bonorum Ecclesiarum invasores, prout superius est expressum. Et hoc etiam in aliis personis, quæ non sunt Nobiles, Feuda habentibus, volumus observari.

Præterea, si domini terræ, in quorum districtibus manent vel domicilium habent, vel ubi tam enorme scelus commissum extiterit, tam nefarios, sacrilegos, & nefandos, in suis districtibus sustinuerint, & contra eos ad bonorum

* possessiones

Cap. 21.

norum privationem, & proscriptionem de terra, non processerint; contra ipsos dominos, tanquam contra consentientes malo hujusmodi, monitione præmissa, procedatur.

XXIX. Contra occisores Clericorum, per annum in excommunicatione existentes.

SI autem intra annum Absolutionem à Sede Apostolica impetrare, & alias congruè satisfacere, neglexerint; statuimus, ut ex tunc nullus filiorum aut nepotum, eorundem sacrilegorum, ad Ordines vel ad beneficium Ecclesiasticum vel dignitatem, usque ad quartum gradum, admittatur; & idem fiat de filiabus & neptibus eorundem; & si qui eos vel eas admiserint, incurrant pœnas, quæ superius de filiis & nepotibus Clericos captivantium sunt expressæ.

XXX. Contra eos, qui minas intulerint personis Ecclesiasticis de corpore vel de rebus.

Volentes item malo, antequam eveniat, quantum possumus, obviare: statuimus, ut, si quis Ecclesiasticæ personæ minas intulerit de corpore vel de rebus, & monitus à Iudice ordinario, ipsam personam Ecclesiasticam non asscuraverit, a tempore monitionis intra septem dies; ab ipso Ordinario ex tunc excommunicetur, & excommunicatus publicè nunciatur, donec asscuret ipsam personam Ecclesiasticam, & de ea coram suo Iudice accipiat rationem.

XXXI. Contra eos Clericos, qui sacrilegium in Clericos committere non verentur.

Cum verò magnum sit scandalum, & plerisque Laicis (qui alioqui Clericis sunt infesti) similia committendi existat quamplurimum incentivum, quod Clerici in Clericos sacrilegium committere non verentur; statuimus, ut Clericus vel Canonicus, injiciens manus violentas in Clericum, vel Ecclesiam suam vel aliam aut Ecclesiasticam personam spolians, vel violentiam in immunitate committens, vel bona eorum seculari iudicio occupans, vel, ad aliquod horum, consilium seu auxilium vel operam dans; pro hujusmodi injectione in continenti per omnes Ecclesias & Capellas Civitatis & Diocesis excommunicatus nunciatur; & cum de aliis constiterit per evidentiam vel famam publicam, vel juramentum injuriam vel damnum passi si fuerit persona fide digna, vel per fidem Testium, summarie faciendam, per Ordinarium moneatur, ut, intra septem dies à tempore monitionis factæ, de forefacto perpetrato satisfaciatur cont-

petentè. Alioqui à Nobis excommunicatus excommunicatione quam ferimus in his scriptis, ex tunc per omnes Ecclesias, ut supra dictum est, publicè nunciatur.

Quod si intra quindecim dies non satisfecerit, ex tunc denunciatur, campanis pulsatis & candelis extinctis, singulis diebus Dominicis & Festivis excommunicatus. Quod si per annum in hujusmodi excommunicatione persistit, ex tunc omnibus beneficiis Ecclesiasticis, si qua habuerit, ipso facto sit privatus. Et illi, ad quos spectat ipsorum beneficiorum collatio, ea conferant intra mensem. Alioqui per Superiorem ex tunc conferantur. Et nihilominus sit inhabilis ad aliqua alia conferenda.

XXXII. Contra Clericum, qui, occasione alicujus questionis, Clericum aliquem captivaverit.

SI autem Clericus Clericum, occasione alicujus questionis quam habeat, captivaverit, vel, ad capiendum ipsum, consilium, auxilium vel operam adhibuerit: statuimus, ut causam amittat ipso facto, & excommunicatus publice, ut de aliis captivatoribus præmissum est, nunciatur: & si intra septem dies liberationem ipsius captivi non procuraverit, ac intra alios quindecim dies læso, Nobis, & Ecclesiæ non satisfecerit, ex tunc omnibus beneficiis Ecclesiasticis, si quæ habet, sit ipso facto privatus, & inhabilis in perpetuum ad aliquod beneficium consequendum. Et, si ille, ad quem collatio beneficiorum hujusmodi pertinuerit, intra mensem non de eis ordinaverit, ea aliis vel alii conferendo; Collatio ac Ordinatio eorundem ad proximum Superiorem sit ipso facto devoluta. Si vero beneficium non habuerit, sit inhabilis in perpetuum ad aliquod obtinendum.

Præterea, omnis locus, ad quem hujusmodi sacrilegus pervenerit, vel ubi biberit aut comederit aut pernoctaverit, sit ipso facto interdictus eo modo, sicut de Laicis, captivatoribus Clericorum, est præmissum.

XXXIII. Contra Clericos, qui mutilant vel occidunt Clericum.

Statuimus etiam, ut Clericus, occidens vel mutilans Clericum, vel eum usque ad mortem captivum detinens, sit ipso facto ab omnibus beneficiis Ecclesiasticis habitis, & à spe habendorum, penitus destitutus; & excommunicatus in omnibus Ecclesiis, ut superius dictum est, nunciatur; locis, ad quæ venerit, vel ubi biberit, comederit, aut pernoctaverit, ut superius dictum est, suppositis, ipso facto, Ecclesiastico interdicto: & nihilominus ad alias pœnas, per Nos aut Capitulum & Priores Colonicales, sicut opus fuerit, procedatur.

XXXIV. De

Cap. 24.

Cap. 20.

Cap. 18.

Cap. 24.

XXXIV. *De litigantibus super una Præbenda in aliqua Ecclesia Diœcesis Colonienſis.*

Quum verò plerumq; contingat, quod vacante præbenda in aliqua Ecclesia Civitatis vel Diœcesis Colonienſis, in qua duo vel plures, autoritate Sedis Apoſtolicæ vel Legatorum ejus, aut quavis alia autoritate, Jus se aſſerunt habere, & per Executores ſuos ſeu quoscunq; alios ſe procurant mitti in poſſeſſionem corporalem præbendæ ipſius, cujus occasione miſſionis, de hujusmodi præbenda contententes, bona, res & jura ipſius Eccleſiæ tam intra Immunitatem quam extra, indifferenter rapiunt & invadunt, ſeu per ſæculare judicium occupari vel arreſtari procurant, ſententias excommunicationis in * *certas perſonas de Capitulo*, & ſuſpenſionis in Capitulo, nihilominus à ſuis executoribus fulminari facientes, propter quod in rebus & perſonis, tam ſpiritualibus quam in temporalibus, Eccleſiæ non modicum detrimentum ſuſtinent & jacturam: Statuimus, ut, cum in aliqua Eccleſia caſus hujusmodi emerſerit, Decanus & Capitulum illius Eccleſiæ, autoritate hujusmodi Conſtitutionis, ſibi faciant literas authenticas & instrumenta, quibus ſic contententes uti voluerint pro Jure ſuo, hinc inde à partibus exhiberi, & convocatis Capitulo & Prioribus Colonienſibus, qui præſentes fuerint & haberi commode potuerint, per eos ad hoc vocatis jurisperitis, qui viſi fuerint expedire; per quos hujusmodi quæſtio & diſcordia decidatur, & eorum diſcuſſioni ſeu ſententiæ ſtetur, & in violabiliter obſervetur. Et, ſi Capitulo & Priores, propter difficultatem Juris vel alias cauſas legitimas, quæſtionem hujusmodi decidere non poterunt, nec decidunt, cauſam eandem ad curiam Domini Papæ decidendam tranſmittant, præſigentes partibus terminum competentem, quo ſe conſpectui Papæ repræſentent, cum omnibus ſuis monumentis & documentis juſtitiam recepturæ. Cauſa vero & quæſtione hujusmodi durante, medietas fructus Præbendæ vacantis in uſus cedat Eccleſiæ; & reliqua pars alicui idoneæ perſonæ, quæ deferviat in ordine, quem defuncti præbenda requiſerit, deputetur. Et, ſi qua Partium ſententiam pro ſe in Curia habuerit, & in cauſa evicerit, fructus ejuſdem præbendæ de mandato Domini Papæ, Capitulo præſentato, ceſſante occasione qualibet, miniſtretur. Si qua vero partium, Literarum ſuarum copiam facere, & hoc Statutum ſubire contumaciter renuerit, & de ſua potentia vel malitia conſiſa, bona Eccleſiæ invadere ac rapere temere & irreverenter, Dei timore poſtpoſito, præſumpſerit, contra ipſam partem, tanquam

* *tertias.*

Cap. 4.

contra raptorem bonorum Eccleſiæ, ut ſupra dictum eſt, procedatur.

Statuimus etiam, ut hæc, non ſolum ad futura hujusmodi negotia, ſed etiam ad præſentia & præterita, à tempore electionis Noſtræ extendantur.

XXXV. *Ne aliquis Clericus ſacrilegis excommunicatis, aut uſurariis, aſſiſtat, vel eos defendat.*

Cum, ſalvis poenis, ſtatutis tam in Jure Canonico quam Civili, & coërcitione Noſtræ Ordinariæ poteſtatis contra injuriatores Eccleſiarum & perſonarum Eccleſiaſticarum, prædictis modis & aliis qui ad hoc videntur expedire, providerimus procedendum: ſtatuiſmus, ut perſonis quibuſcunq; qui manus in Clericos aut Religioſos injiciunt, vel * *aliàs ſpoliant & capiunt, aut in aliquo ſupra dictorum modorum vel exceſſuum contra Eccleſias vel Eccleſiaſticas perſonas exceſſerint, ſeu ſententiis excommunicationis, ſuſpenſionis aut interdicti, aut aliis modis ſupra dictis ſe involuerint; Clerici ſive in dignitate conſtituti, ſive alii, vel etiam advocati, conſilio vel auxilio in aperto vel in occulto non aſſiſtant: &, qui contra venerint verbo vel facto, ſententiam excommunicationis (quam in eos ferimus in his ſcriptis) incurrant ipſo facto, & excommunicati publice, qui de hoc convicti fuerint vel confeſſi, uſque ad ſatisfactionem condignam nuncientur: &, ſi publice pro hujusmodi perſonis præſumpſerint in judicio poſtulare, earum injurias defendendo, &, moniti ab eorum Ordinariis, non deſtiterint, excommunicati publice, tanquam illi quorum exceſſus vel injurias nituntur defendere, nuncientur: & aliàs etiam contra eos, ſi opus fuerit, procedatur: idem ſtatuiſmus fieri de his, qui uſurariis manifeſtis aſſiſtunt patrocinio, vel defendunt eoſdem.*

* *et.*

XXXVI. *Ne Clerici, Capellani Nobilium excommunicatorum, cum ipſis dominis ſuis * ultra meſem permaneant.* * *per.*

Statuimus item, ut Clerici ſeu Capellani dominorum ſuorum aut Nobilium vel aliarum perſonarum, quod fuerint, propter aliquem prædictorum exceſſuum, ſententia excommunicationis innodati, dominis ſuis in hujusmodi injuriis conſilium vel auxilium, verbo vel facto, non impendant: alioqui ſe noverrint eadem excommunicatione involutos.

Præterea ipſos dominos ſuos, modis quibus poterunt, inducant, ut de eis, pro quibus excommunicati exiſtunt, ſatisfaciant, & ad reconciliationem ſanctæ matris Eccleſiæ revertantur: quod ſi intra meſem eoſdem dominos ſuos ad hoc inducere nequiverint, ex tunc omnino recedant ab eiſdem, nec eis communicent.

cent. Alioqui ipsos Clericos seu Capellanos, qui ultra id cum dominis suis permanerint, & eis communicaverint, majori excommunicatione in his scriptis late sententiæ innodamus; & præcipimus, eos, per locorum Ordinarios, excommunicatos publice nunciari. In qua excommunicatione si per duos menses contumaciter perduraverint, & à dominis suis non recesserint, ex tunc ipso facto omnibus beneficiis Ecclesiasticis, cum cura vel sine cura, quæ habent, sint privati; & eadem beneficia per illos, ad quorum collationem pertinent, aliis personis idoneis intra mensem conferantur; alioqui ex tunc per Superiorem proximum conferantur; & nihilominus sint inhabiles ad alia beneficia obtinenda.

XXXVII. Contra eos, qui sententiam Excommunicationis damnabiliter vilipendunt.

Cumque nonnulli sententiam excommunicationis damnabiliter vilipendant; statuiimus, ut, quicumque, excommunicatus & in Parochia sua denunciatus, per annum in ipsa excommunicatione perstiterit, & de hoc fides facta fuerit per literas Excommunicatoris, (quas sufficere volumus in hac parte, si fuerit Ordinarius, & aliàs per aliam fidem sufficientem,) si huiusmodi fuerit Nobilis, vel alius, habens terram vel districtum, illa terra vel districtus per Ordinarium loci, super hoc requisitus ab excommunicatore vel Actore, ecclesiastico sine difficultate supponatur interdicto. Et, si fuerit alius quam Nobilis, dominus temporalis seu Iudex, in cuius districtu excommunicatus manserit, seu domicilium habuerit, moneatur per Ordinarium ipsius, ut compellat ipsum excommunicatum redire ad sanctæ matris Ecclesiæ unitatem. Alioqui idem dominus sive Iudex, per ipsum Ordinarium, excommunicationis sententiâ percellatur.

XXXVIII. Contra computrescentes in Excommunicatione ultra annum, quomodo procedendum.

Ipse autem excommunicatus, cum per annum in excommunicatione perstiterint, in Synodis accusentur, tanquam clavius Ecclesiæ contemptores, & satisfacere compellantur; adhibito etiam, si opus fuerit, auxilio brachii secularis.

XXXIX. Ut Prelati, & qualibet Ecclesiastica persona, ad observationem statutorum istorum fideliter teneantur.

Quia vero omnibus, per Statuta huiusmodi, paterna sollicitudine intendimus providere, ut videlicet quies procuratur Ecclesiis & Ecclesiasticis personis, & Pacis turbatores,

pœnæ formidine, cohibeantur à peccatis; præcipimus & mandamus sub pœna excommunicationis, ut statuta ipsa ab omnibus tam Ecclesiasticis quam Sæcularibus personis inviolabiliter observentur: Statuentes, ut Capitulum, Prælati, Archidiaconi, Præpositi, Decani Capitulorum, & alia Capitula, & singuli de Capitulis, Decani Christianitatum, Rectores Ecclesiarum & Capellarum, nec non & Vicarii, & omnes Clerici Civitatis & Diocesis Coloniensis, ad observationem sententiarum prædictarum, scilicet excommunicationis, suspensionis, interdicti, & ad earum executionem, quodcumque & quotiescumque opus fuerit, & aliquod forefactorum prædictorum committi contigerit in Civitate aut Diocesi Coloniensi, omni fraude & dolo penitus exclusis, fideliter teneantur. Si quis autem Prælati in his remissus fuerit, & ex parte Ecclesiæ vel personæ, injuriam vel damnum passæ, tertio requisitus, ad executionem præmissorum, prout in superioribus continetur, per se vel per alium procedere neglexerit, sententiam suspensionis, à Nobis latam in his scriptis, incurrat ipsa omissione: quam scilicet suspensionis sententiam si per octo dies in negligentia perdurando sustinuerit, ex tunc incurrat excommunicationis sententiam, à Nobis latam in his scriptis. Et nihilominus contra eum ad ulteriora per Nos, de consilio Capituli & Priorum Coloniensium, procedatur.

XL. Contra Clericos, in executionibus sententiarum remissos, & sententias ipsas modo debito non servantes.

Hæbdomadarii item in Ecclesiis Conventualibus, Plebani, Rectores seu Provifores Parochialium Ecclesiarum & Capellarum Civitatis & Diocesis Coloniensis, qui in suis Ecclesiis seu Capellis illos, qui ex aliquibus causis, de quibus supra dictum est, excommunicationem inciderint vel * juris vel hominis, & fuerint (ut præmissum est) excommunicati nunciandi, denunciare omiserint; ipsa omissione se sciant excommunicationis sententiam, in his scriptis à Nobis latam, incurrisse; & poterunt Depositionis periculum formidare, si Divinis se ingesserint, sic ligati: ita ut, nisi celeri satisfactione sibi prospexerint, monitione præmissa à suis Ordinariis, priventur beneficiis quæ habent, & illa aliis personis idoneis, per eos ad quorum spectant Collationem, conferantur.

XLI. Contra eos, qui in loco interdicto celebraverint.

Si quis autem Sacerdos in loco, propter captivitatem Clerici, vel propter spoliolum Ecclesiæ vel Ecclesiasticæ personæ, vel propter aliquam aliarum causarum prædictarum, inter-

* unio-
nem.

* cano-
nis

Beneficia,
vacantia
per pri-
vationem,
conferent
Ordinarii
collatores.

interdicto, celebraverit, & sic irregularis, in continenti non destiterit, aut intra quindecim dies non satisfecerit Nobis & Ecclesiæ; ex tunc incurrat ipso facto excommunicationis sententiam, quam in hujusmodi præsumptores ferimus in his scriptis. In qua excommunicatione si per quindecim dies contumaciter perduraverit, negligens satisfacere, ex tunc sit ipso facto omnibus beneficiis Ecclesiasticis, quæ habet, destitutus: & si illi, ad quos Beneficiorum hujusmodi collatio pertinuerit, ea aliis personis non contulerint intra mensē, eorum collatio ad proximum Superiorem devolvatur. Si vero beneficium Sacerdos non habuerit, hujusmodi sit post tempus prædictum inhabilis in perpetuum ad aliquod obtinendum.

XLII. *Vt, percepto forefacto, statim cessetur à divinis, ne quis per crassam ignorantiam se possit excusare.*

* Decani.

Cæterum, ne aliquis Prælati, Archidiaconi, Præpositi, * Decani Capitulum & Christianitatum, aut Rector Ecclesiæ vel Capellæ, per crassam ignorantiam ab observationibus sententiarum prædictarum se valeat excusare, cum difficile sit, singulari denunciatione singulorum auribus inculcari captivacionem Clerici vel spoliū Ecclesiæ vel Ecclesiasticæ personæ, aut aliud quodcunque forefactum, propter quod loca aliqua contingit esse interdicta, sicut superius in pluribus locis est expressum: statuimus, ut Prælati, Archidiaconi, Præpositi, Decani & Rectores seu Vicarii, quam cito captivitas Clerici vel spoliū, aut aliquod forefactum, de quibus est supradictum, ad eorum notitiam, vel fama deferente, vel alio quocunque modo pervenerit, statim cessent à divinis, ubi hoc juxta præmissa fuerit faciendum, & ad observationem & executionem dictarum sententiarum per se vel alios teneantur. Alioquin, non obstante excusatione crassæ ignorantie, pœnis & sententiis subjaceat supradictis.

XLIII. *Vt hæc statuta ad personas Ecclesiasticas cujuscunque Ordinis extendantur.*

Statuimus item, ut ad Monasteria & bona eorum, & ad Monachos & alias religiosas personas cujuscunque Ordinis, Civitatis & Diocesis Colonienfis, hujusmodi statuta extendantur, & Monachorum Prælati, & Monachi, ac aliæ personæ religiose, ad observationem & executionem teneantur eorundem. Et, si aliquæ personæ religiose, cujuscunque Ordinis existant, se voluerint, occasione alicujus privilegii, ab executione seu observatione statutorum istorum tueri vel excusare; prædictorum statutorum auxilio non juventur.

XLIV. *Vt hæc statuta, ne aliquem latere possint, tam in Capitulis quam in aliis locis, sæpius publicentur.*

Statuimus item, & mandamus in virtute sanctæ obedientiæ, ut hæc eadem statuta, per omnes Ecclesias conventuales & Parochiales & capellas civitatis & Diocesis Colonienfis, singulis annis, ne aliquem latere possint, sæpius publicentur, & in Capitulis ruralibus perlegantur.

Capitula ruralia.

XLV. *Vt nomina sacrilegorum, posita in Registro, sæpius recitentur.*

Et nomina eorum, qui contra Ecclesias seu personas Ecclesiasticas aliquo modorum supradictorum excesserint vel deliquerint, statim, cum hoc factum fuerit, ponantur in Registro, & sæpius recitentur in publico, ut sciri possit ex qualitate facti & ejus circumstantiis, nec non ex dilatione satisfactionis, qualiter sit contra excedentes & delinquentes hujusmodi procedendum; nec deleantur eorum nomina, nisi congrua satisfactione præcedente. Si quid vero dubii aut difficultatis, super præmissis, emerferit, hoc Nobis, Capitulo & Prioribus Colonienfis, reservamus declarandum.

Nos verò, Capitulum, Prælati, & alia Capitula majoris & aliarum Ecclesiarum Civitatis & Diocesis Colonienfis, plenam in Domino fiduciam obtinentes, quod, per statuta hujusmodi, Ecclesiis & Monasteriis, & personis tam Ecclesiasticis quam religiosis, in spiritualibus & temporalibus provisiū sit, & debeat provideri; ad observationem eorundem statutorum, bona fide, omni fraude & dolo exclusis, firmiter obligamus; sigilla Ecclesiarum Nostrarum eisdem statutis in testimonium apponentes. Datum anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo sexto, sexto Idus Maji.

Hæc omnia & singula statuta, autoritate præsentis Concilii Provincialis, in omnibus suis modo & forma & clausulis & tenoribus ac pœnarum adjectionibus, ad totam Nostram Provinciam extendimus, & statuta Provincialia facimus: Decernentes, ea, ut statuta Provincialia, debere teneri & observari, sic quod in qualibet Civitate & Diocesi Provincie Nostræ ea teneantur & observentur, sicut sub verbis Nostræ Civitatis & Diocesis, tanquam Synodalia, sunt concepta ac promulgata & hæctenus observata: salvis tamen aliis statutis Synodalibus Ecclesiæ Nostræ Colonienfis, à Nobis sive à Prædecessoribus Nostris, editis; ac etiam statutis Suffraganeorum Nostrarum, si quæ habent; quibus, si reperiantur in aliquo præsentibus statutis con-

contraria, vel diversa ab eisdem, in quantum & in eo in quo melius & plenius provident Ecclesiis, Monasteriis & piis locis, Ecclesiasticisque personis & earum rebus, & non istis; si vero melius & plenius, presentibus statutis, eisdem providetur, istis, & non illis, decernimus fore standum. Et hoc num melius & plenius per ista statuta an per illa provideatur, iudicio sive arbitrio Executorum ipsorum statutorum duximus relinquendum. Præterea executionem presentium statutorum, ac absolutionem, suspensionem & relaxationem sententiarum, in eisdem latorum, seu eorum autoritate ferendarum, ad Nos & ad Nostrum Officiale Coloniensem in Nostra Civitate & Dicecesi, & ad quemlibet Nostrorum Suffraganeorum, & ad eorum Officiales, sive ad ipsos ad quos de jure vel de consuetudine, quoad Synodalia eorum statuta, pertinet, in singulis suis Civitatibus & Dicecesibus volumus pertinere. Verum, ut omnis ambiguitas, perplexitas, & difficultas, quoad observantiam presentium statutorum, in futurum evitentur, de consensu expresso & autoritate presentis Provincialis Concilii, retinemus & reservamus Nobis potestatem, facultatem, & autoritatem, presentia Provincialia statuta, quoad Nostram Civitatem & Dicecesin, & etiam quo ad singulas Civitates & Diceceses Nostrorum Suffraganeorum, si ab aliquo Episcoporum, Nostrorum Suffraganeorum, & eorum Capitulo requisiti super eo fuerimus, de consilio Priorum & Capituli Ecclesie Nostræ Coloniensis, in Synodo tamen Nostra Dicecesana, corrigendi, emendandi, interpretandi, tollendi, & in melius commutandi, si hoc Nobis ex causis necessariis & legitimis videbitur expedire, Provinciali Concilio ad id minimè convocato. Quia verò, per ipsa presentia statuta Provincialia, communi utilitati Ecclesiarum & Ecclesiasticarum personarum ac ipsarum Bonorum, ut speramus, autore Domino salubriter providetur; præcipimus & mandamus in virtute sanctæ Obedientiæ, ut ea ab omnibus Ecclesiis & Ecclesiasticis personis Nostræ Provinciæ inviolabiliter & firmiter, fraude & dolo exclusis, observentur, juxta modum & formam supradictos. In quorum omnium & singulorum testimonium, ea per Hermannum dictum * Ratze, publicum Imperiali autoritate Notarium, conscribi, & in hanc publicam formam redigi, ejusque signo consueto signari mandavimus, ac Nostrum & Capituli Nostræ Coloniensis sigillis appensis muniri.

Acta sunt hæc in Concilio Nostrum Provinciali, Coloniæ celebrato, sub Anno à Nativitate Domini 1322, ultima die mensis Octobris, in Palatio Nostrum Coloniensi, presentibus Capitulo Nostræ Ecclesie Coloniensis, ac

Venerabilibus in Christo Patribus & Dominis, Godefrido Osnaburgensis, & Godefrido Mindensis, Ecclesiarum Dei gratia Episcopis, Nostris Suffraganeis, pro se & suis Ecclesiis: ac Venerabili in Christo Patre & Domino Hermanno, Hennensis Ecclesie Episcopo, & * Lenoldo de Northoff Canonico Leodiensi, Venerabilis in Christo Patris ac Domini, D. Adolphi Leodiensis, & dilectis in Christo, Magistro * Rudegero de Aldendorpe, Doctorum Decretorum, & Friderico de Bicken, Canonicis Monasteriensibus, Venerabilis in Christo Patris & Domini * Ludovici Monasteriensis, Dei gratia Episcoporum, Nostrorum Suffraganeorum Procuratoribus: ac dilectis in Christo, Magistro Reynero Doctore in Theologia, ac Gerardo de * Vorne, Canonicis Trajectensibus, nomine Capituli Trajectensis Ecclesie, ipsa Ecclesia Trajectensi, Episcopi solatio viduatâ, in præmissis omnibus & singulis consequentibus, & suum consensum expressè adhibentibus. Presentibus etiam S. Pantaleonis & S. Martini Coloniensis, ac S. Cornelii Indensis, Gladebachensis, Tuitiensis, Bruwilerensis, & Sibergensis Monasteriorum Abbatibus Ordinis S. Benedicti: Bonnensis, S. Severini & S. Andreae Ecclesiarum Coloniensis Præpositis: item Bonnensis, S. Gereonis Coloniensis, Sanctensis, S. Andreae, S. Severini, S. Cuniberti, SS. Apostolorum, S. Mariæ ad Gradus Decanis Ecclesiarum Civitatis & Dicecesis Coloniensis; Officiali Nostrum Coloniensi; & Efflicensis & Carpenfis (Coloniensis Dicecesis) Ecclesiarum Præpositis, ac aliis Prælatibus, Canonicis, Ecclesiarum Rectoribus, & Clericis Nostrarum Civitatis & Dicecesis ac Provinciæ, in multitudine copiosa.

Et ego Hermannus dictus Ratze, de Colonia, publicus Imperiali autoritate Notarius antedictus, præmissis omnibus & singulis, dum agerentur, unâ cum personis prænominatis præsens interfui, ea omnia & singula, prout superius, in presentibus Rotulis per me connexis & signatis, de mandato Reverend. in Christo Patris & Domini, D. Henrici Coloniensis Ecclesie Archiepiscopi prædicti continentur, conscripsi, & in hanc publicam formam redegi, meoque signo consueto signavi, vocatus & rogatus.

Et Nos * Godefridus, Dei gratia Osnaburgensis Ecclesie Episcopus, quia omnibus, contentis & expressis in presenti Instrumento cui Nostra præsens Litera transfigitur, presentes in Concilio Provinciali interfuimus, eisque, tanquam utilibus & necessariis, Ecclesiis Ecclesiasticisque personis & earum rebus, consensum Nostrum, præhabita maturâ deliberatione, adhibuimus, pro Nobis & Ecclesia nostra prædicta: idcirco sigillum Nostrum, in signum præstiti consensu & autoritatis

* Lenoldo

* Rudegero

* Ludovici

* Vorne

* Godefridus

* Ratze.

ritatis à Nobis & à toto Concilio, præsentibus duximus apponendum. Actum & datum die & loco, de quibus in ipso Instrumento fit mentio.

* Godefridus.

Et Nos * Godefridus, Dei gratia Mindensis Ecclesiæ Episcopus, quia omnibus, contentis & expressis in præsentibus Instrumento cui Nostra præfens litera transfigitur, præsentibus in Concilio Provinciali interfuimus, eisque, tanquam utilibus & necessariis Ecclesiis Ecclesiasticisque personis & earum rebus, consensum Nostrum, præhabita matura deliberatione, adhibuimus, pro Nobis & Ecclesia Nostra prædicta: idcirco sigillum Nostrum, in signum præstiti consensu & autoritatis à Nobis & à toto Concilio, præsentibus duximus apponendum. Actum & datum die & loco, de quibus in ipso Instrumento fit mentio, Anno Domini millesimo trecentesimo vicefimo secundo.

V Niverfis, præfentes Literas visuris & audituris, Adolphus, Dei gratia Leodiensis Episcopus, Salutem & cognoscere veritatem. Noveritis, quod, quia Venerabilis in Christo Pater & Dominus, D. Hermannus, Hennensis

Episcopus, vices Nostras gerens in Pontificalibus, & * Leouldus de Northoff Canonicus Leodiensis, Procuratores Nostris, ipsi Concilio Provinciali Reverend. in Christo Patris & Domini, D. Henrici, Dei gratia sanctæ Colonienfis Ecclesiæ Archiepiscopi, Colonia celebrato, de quo in Instrumento publico, cui præfens Nostra transfigitur litera, fit mentio, nomine Nostris & Ecclesiæ Nostræ intertuerunt, ac omnibus & singulis, contentis & expressis in eodem Instrumento, & præsertim prorogationi statutorum Synodaliū bonæ memoriæ Domini Engilberti, sanctæ Colonienfis Ecclesiæ Archiepiscopi, ad totam Provinciam Coloniensem, aliisque in dicto Instrumento contentis, tanquam utilibus & necessariis Ecclesiis Ecclesiasticisque personis & earum rebus, pro Nobis & Nostra Ecclesia nomine Procuratorio consenserunt: Ideoque Nos ea, quæ per ipsos in hoc negotio acta sunt, ratificantes & approbantes, sigillum Nostrum, in signum adhibiti consensu & autoritatis à Nobis, similiter & approbationis, præsentibus duximus apponendum. Datum Anno Domini mcccxxi, in crastino B. Martini Episcopi.

* Leouldus

Mirum, qui omittant hic Trajectensium & Monasterii subscriptiones.

INSINUATIO ET EXECVTIO MANDATI APOSTOLICI,

De vita, habitu, & honestate Clericorum
& Monachorum,

Facta per

D. W I L H E L M V M,

Archiepiscopum Coloniensem, &c.

D. I O H A N N I,

EPISCOPO OSNABVRGBENSI,

tanquam Suffraganeo suo,

Anno M C C C L X, die 3 Mensis Octobris.

Reverendo in Christo Patri D. Iohanni, Episcopo Osnaburgensi, Wilhelmus, Dei gratia sanctæ Colonienfis Ecclesiæ Archiepiscopus, Sacri Romani Imperii per Italiam Archicancellarius, salutem in Do-

mino, & Mandatis Nostris, imò verius in hac parte Apostolicis, obedire.

Sanctissimi in Christo Patris ac Domini nostri, Domini Innocentii, Divina providentia Papæ Sexti, literas Apostolicas recepimus in hæc verba.

I N-

INNOCENTIVS
EPISCOPVS,
SERVVS SERVORVM DEI,
VENERABILI FRATRI
WILHELMO,
Archiepiscopo Coloniensi,
Salutem & Apostolicam Benedictionem.

Etsi de cunctorum Christi fidelium, super quorum universali cura & custodia sumus constituti, delictis & excessibus doleamus ab intimis; de Prælatorum tamen & Clericorum defectibus tanto nimium dolemus acerbius, & profundius conturbamur, quanto sentimus graviora inde eisdem fidelibus animarum pericula provenire. Nuper siquidem ad aures nostras rumor infestus, de partibus Alemanniæ progressus, fide digna referatione perduxit, quod nonnulli, solo vocabulo Clerici & Ecclesiasticæ personæ, non solum in minoribus Gradibus consistentes, sed etiam ad fastigium Pastoralis dignitatis evecti, de partibus prælibatis, effrenato quodam vivendi modo libitum pro licentia capientis, & per dissolutionis lubricum & sine ullo rationis imperio gradientes, neglecta Clericalis honestatis observantia, & gravitate Ecclesiasticæ Religionis abjecta, vitam suam, Deo & Ecclesiasticis ministeriis dedicatam, quibusvis secularibus actibus contra sacrarum Canonum prohibitiones se immiscent, in ludis, hastiludiis, torneamentis, & aliis militariis & prohibitis actibus, nec non in deferendis vestibus secularibus ac aliis quibusdam à jure prohibitis ornamentis, dilapidantes Bona pauperum & Patrimonium Iesu Christi, in Dei offensam, propriæ salutis dispendium, & perniciosum populi talia conspicientis exemplum. Nos igitur, attendentes, quod, qui tanquam Dei ministri positi sunt ad abolendas maculas subditorum, immaculatam & irreprehensibilem debeant ducere vitam suam, & quasi lumen accensum super candelabro positi, gregem Dominicum, sibi commissum, in viam rectam dirigere verbo pariter & exemplo: considerantes item, quod sepe pejora malis addere solent impunitates delictorum, & propterea, hujusmodi talium personarum excessibus, debitis obviari remediis cupientes; fraternitatem tuam requirimus pariter & monemus attente, per Apostolica scripta tibi nihilominus mandantes, quatenus, juxta villificationis tuæ debitum officium, & incumbens tuis humeris onus ministerii Pastoralis, attenta diligentia, & diligenti attentione, te sollicitum reddas & vigilem circa Prælatos & Clericos, aliasque personas Ecclesiasticas, cujuscunque gradus & dignitatis existant, tibi subjectos, ab hujusmodi excessibus coercendos, si quos in præfatam temeritatem & lasciviam inveneris incidisse; ut à talibus

actibus prorsus abstineant, seculares hujusmodi mores, gravitati Ecclesiasticæ penitus indecentes, abjiciant, & Divinis obsequiis, vocationis suæ immemores, integritate vitæ & gestibus modestis intendant, correctionis tuæ limam in pertinaces & negligentes, prout ad tuum spectat officium, efficaciter impensurus, & etiam venerabilibus fratribus Nostris Episcopis, Suffraganeis tuis, mandaturus, ut circa subditos sibi Clericos & personas Ecclesiasticas similem curam adhibeant, & ad hujusmodi corripiendos abusus vigilanter advertant. Sic ergo adhibere debite sollicitudinis tuæ curam, & tuum ministerium impleas in prædictis, quod apud Nos, cum tolerare negligentiam non possimus, adhibere solertia præconium merearis, & contra delinquentes eosdem aliud remedium adhibere non sit opus. Ceterum, ut hec omnia tibi latius & apertius innotescant, Venerabilis frater Noster Philippus Episcopus Cavallicen. Apostolicæ Sedis Nuncius, per Nostras literas, & dilectus filius Conradus, Præpositus Ecclesiæ B. Maricæ Moguntinensis, lator præsentium, per Nos viva vocis oraculo plenius informati, eidem fraternitati tuæ, Nostræ mentis propositum plenius explicabunt & seriofius; quibus, vel eorum alteri, dabis in prædictis cum efficacia operis plenam fidem: nihilominus præfatis Episcopo & Præposito, vel alteri eorundem super quibusdam aliis, pro parte Nostra tibi viva voce latius referendis, tam plenarie quam efficaciter crediturus. Datum Avinione, tertio Kalendas Maji, Pontificatus Nostræ anno septimo.

Volentes itaque prædicta Apostolica Nobis directa adimplere mandata, ne de damnabili possimus negligentia reprehendi, dissolutiones indecentias, & abusus varios, quibus Clericos & Ecclesiasticas personas Nostrarum Civitatis & Diocesis Coloniensis excedere & scandalose deformari comperimus, Apostolicis jam dictis compulsi præceptis, Pastoralis Emendationis sarculo evelere cupientes: sancta Synodo per Nos in præsentia, Priorum ac Prælatorum & cæterarum Ecclesiasticarum personarum, earundem Nostrarum Civitatis & Diocesis, ad ipsam Synodum congregatarum, apud Ecclesiam Nostram Coloniensem, his diebus more solito celebrata, suspensiones quarumcunque pœnarum & censurarum Ecclesiasticarum, in statutis & mandatis quondam Reverendorum Patrum Dominorum Henrici & Walrami Archiepiscoporum Coloniensium, Prædecessorum Nostrorum, pro Reformatione vitæ & honestatis status Clericalis editis, pridem promulgatarum, nuperque ad preces dilectorum Nobis Decanorum Nostræ majoris & aliarum Ecclesiarum Collegatarum Coloniensium, aut aliis qualitercunque per Nos factas, quia Decanos ipsos in correctione dissolutionum, abusionum & excessuum prædictorum, Nobis pollicita per

Vulgares Cleri mores à Pontifice ad amissim depicti.

eosdem, invenimus notorie negligentibus, quantum ad infra scriptos abusus & indecentias, revocamus, cassamus, & nullius deinceps esse volumus firmitatis; sed statuta & mandata prædicta, cum poenis, sententiis & censuris Ecclesiasticis quibuscunque, contentis & prolati in eisdem, quoad dissolutiones, indecentias, & abusus eosdem, cum subscripto moderamine innovamus, ea in statum primævum restaurantes. Ne autem Clerici & personæ Ecclesiasticæ prædictas poenas huiusmodi, utique formidabiles, incidant quodammodo improvise; monemus universos & singulos Clericos seculares, Beneficiatos & non Beneficiatos, in sacris tamen Ordinibus constitutos duntaxat, & etiam Religiosos, quoscunque Ordinis, gradus, aut conditionis existant, ne de cætero vestes partitas, virgatas, taliatas, scacatas, aut quibus manicæ vel aliæ particulæ alterius coloris sunt assutæ, aut omnino rubeas, aut omnino virides, aut glaucas, pro superiori veste desuper cinctas, aut t̄ botonatas, vel nodatas præter togas, vel scissas, confuticias in aliqua sui parte, nisi in spatulis & manicis duntaxat, pro superiori veste, aut caputiola parva subtus brachia colligata, vel vinculis vel nodis alteri vesti affixa, aut etiam caputia vel alias vestes scissas per particulas pendentes, vel auri vel argenti aut texturarum vel circumferentiarum appositione ornatas, vel manicas wambosiorum ultra manum pendentes, aut wambosia de fuscana, vel tela lineæ * aut ex alia quacunque materia desuper, vel etiam sub wambosiiis fericia vel semifericia, fundatica vel velluta indumenta pro prima veste ferant: nec Togis, quas in fraudem statutorum & mandatorum prædictorum deferre consueverunt, sub Choripelliciis aut cappis, nisi in Matutinis duntaxat, induantur. Barbas quoque, intra tres septimanas, non rasas, in Ecclesiis vel eorum Capitulis Calceos etiam per particulas pendentes scissos, vel etiam multipliciter perforatos alicubi non deportent. Sed vestes Clericales decentes & honestas, ad minus usque ad medium tibiæ vel ultra suram longas, & non nimium strictas, & coronas ad minus singulis tribus septimanis rasas, in loco capitis debito apparentes & assidue detectas, portent. Hastiludia & Torneamenta in locis Beneficiorum suorum similiter non exerceant ullo modo. Presbyteri vero, quos, propter tantæ præminentiam Ordinis, præcipua morum decet honestas, vestes, quas sibi de cætero novas facient, usque talum vel prope longas: Coronas quoque largas, & capillos capitis non in totum rasos, vel in totum detonsos, sed infra decurtatos, & auribus saltem in parte patentibus, deferant: manicas vero wambosiorum intra mensuram unius quartalis & dimidiæ ulnæ Colonienfis longas vel largas non ha-

beant, sed intra mensuram prædictam, latitudinem & longitudinem sibi restringant earundem. Non tamen prohibere intendimus, quin Clerici seculares, in itinere constituti, vel à locis, in quibus consistunt, statim eadem hora recessuri, vel equites exituri, vestes competenter breves, nodatas, & desuper cinctas ferre possint. Monemus insuper universos & singulos Monachos & Canonicos Regulares, ac etiam Moniales, quoscunque præminentia, Ordinis vel conditionis existant, etiam si allegent, quod de consuetudine Monasteria sua deserere & Matrimonium contrahere possint, ne de cætero habitum suæ Religionis dimittant, aut vestibus secularibus induantur, neque vestes t̄ botonatas vel nodatas, aut seculares, seu calceos infra talum bassos, aut vestes vel zonas seu * cingulos, auro, argento, vel gemmis ornatas, in aliquo loco publice deferant; sed vestes huiusmodi seculares & corrigias ornatas (ut præfertur) vendant absque ulla fictione sine fraude. Neve Monachi & Canonici Regulares prædicti, in aliquo loco Tabbardis utantur: quia Tabbardus, ipsorum habitus in Iure vel ipsorum Regulis descriptus vel eis permixtus non existit, sed per abusum usurpatus per eosdem. Sed Monachi ipsi cucullas largas & usque ad terram longas, non nodatas sed infra in totum clausas, vel flotos aut cappas & scapularia ferant secundum Constitutionis Clementis, quæ incipit, Ne in agro, continentiam & tenorem. Neve Moniales pepla seu sericeos pannos capitis, qui Cruselere in vulgari idiomate appellantur, aut etiam Acus, grossa habentes capita, aut gemmis ornatas, deportent. In omnes & singulos utriusque sexus homines, quos supradictæ monitiones & inhibitiones Nostræ tangunt, & prout ipsos & eorum quemlibet concernunt, etiam si sub Toga vel Cappa huiusmodi vestimenta & alia prohibita prædicta detulerint, monitione triginta dierum præmissa, quos à publicatione præsentium currere volumus, Excommunicationis sententiam ferimus in his scriptis. Inhibemus insuper tam Clericis Secularibus, quam Religiosis Ecclesiasticisque personis quibuscunque supradictis, ad quos Fructuum & Proventuum grossorum vel Distributionum quotidianarum Ecclesiarum seu Monasteriorum eorundem administratio, exhibitio, vel quævis distributio pertinet, ne talibus excommunicatis quicquam de fructibus, proventibus, obventionibus, quotidianis distributionibus vel Præsentibus, vel per se vel per alios, quoscunque colore quæsito, distribuant vel administrent quovis modo. Alioquin ipso administratores vel Distributores pro tempore, dictorum triginta dierum monitione præmissa, excommunicamus in his scriptis: quos omnes & singulos, excommunicatos volumus publice

Vestes scissiles & variegata & alia indecentes, Clericis interdiciuntur.

** aut alia quacunque.*

Toga.

Barba.

Calcei.

Vestes Clericales.

Corona.

Presbyterialis habitus descriptio. Corona. Capilli.

Wambosiorum manicæ.

Exceptio.

Monachi & Can. Regulares qui se gerere debent.

Tabbardus.

Cuculla, flori, aut cappa quales. Clem. XI in agro. De statu Monacho vel Can. Regularium. Monialium habitus.

publice nunciari. Absolutionem verò omnium & singulorum, qui hujusmodi sententias incurrerint, Nobis duntaxat reservamus.

Moneamus etiam universos & singulos Abbates, Decanos Ecclesiarum Collegiatarum & Monasteriorum prædictorum, & alios quoscunque Nobis subditos, cujuscunque Ordinis, status, sexus aut conditionis existant, ad quos vel ad quas personarum Ecclesiarum & Monasteriorum suorum correctiones pertinent, ipsisque sub Excommunicationis poena districte præcipiendo mandamus, quatenus ipsi & eorum quilibet, ultra poenas præscriptas, etiam per consuetudinarias Ecclesiarum & locorum suorum poenas, personas easdem, prout ipsi subsunt, pro præmissis & aliis quibuscunque indecentis, dissolutionibus & abusionibus, & præsertim pro Divinorum negligentia Officiorum, corrigere non tepescant. Nostræ enim intentionis non existit, correctionibus Disciplinariis Ecclesiarum & Monasteriorum prædictorum, seu Jurisdictioni quorumcunque, in aliquo derogare: multiplex enim poena merito percelluntur, qui, in præmissis multipliciter excedentes, Divinam offendunt Majestatem, suos Superiores despiciunt, statum Clericalem, in quo sunt, unde & temporalem alimoniam & honores habent præcipuos, inhonorant; sicque in se & in alios, eos suo pernicioso corruptentes exemplo, peccant scandalose.

Cæterum, quia in nonnullis Collegiatis Ecclesiis supradictis consuetudinem, immo damnabilem abusum, invaluisse percepimus, scilicet quod Decani Ecclesiarum earundem, & alii Jurisdictionem habentes, Canonicos & alias personas Ecclesiasticas, Ecclesiarum suarum Divina Officia & Ministeria non facientes, aut eisdem non interessentes, aut alias excedentes, per censuras & poenas ipsarum Ecclesiarum, & Monasteriorum prædictorum Disciplinarias consuetudines, corrigere non possunt, subtrahendo scilicet eisdem Canonicis aliquid, etiam modicum vel magnum, de fructibus Præbendarum suarum: hanc malam consuetudinem, immo perniciosam corruptelam, sacris inimicam Canonibus,

& Divinæ invisam Majestati, damnamus & reprobamus; inhibentes universis & singulis Prælatibus, Canonicis & Monachis, & Ecclesiasticis personis prædictis, ne de cætero hujusmodi corruptelam fervent, aut secundum eam judicare præsumant. Alioqui, sex dierum monitione præmissa, quos à dicta publicatione præsentium currere volumus, contrarium facientes, ab Officio Divinorum suspendimus in his scriptis. Mandamus etiam universis & singulis Abbatibus, nec non Collegiatarum Ecclesiarum & Conciliorum seu Christianitatum Decanis & Præpositis Monasteriorum Nostrarum Civitatis & Diocesis prædictarum, sub Excommunicationis poena, quatenus intra octo dies, à Data præsentium continue subsequentes, præmissorum copiam de verbo ad verbum recipiant, ac ea omnia & singula, quam primum commode possent, personis Monasteriorum Ecclesiarum ac Conciliorum suorum ad id convocatis, publicare curarent. Cupientes igitur mandata hujusmodi Apostolica in omni sua forma, quantum in Nobis, ad effectum debitæ executionis perducere, ut tenemur; vos in Domino requirimus & hortamur, vobis & dictarum literarum auctoritate nihilominus districte præcipientes mandamus, quatenus maxime earundem literarum tenore & forma, ad compescendos & abolendos supradictos & alios quoscunque abusus, dissolutiones & indecentias, si quibus forsitan, ut verisimiliter præsumimus, Clericos & personas Ecclesiasticas vestrarum Civitatis & Diocesis comperitis difformari, salubre correctionis remedium, maxime secundum modum & formam Nostrarum Ordinationum & statutorum præmissorum, aut alias prout qualitas personarum Ecclesiasticarum & locorum exegerit, quanto ocius diligenti solertia exhibere curetis; taliter curiositatis vestræ circa hæc sollicitudinem exhibentes, quod suppleri per Nos vestram in his, quod ablit, negligentiam non sit opus. Datum Coloniae sub sigillo Nostro ad causas, Anno Nativitatis Domini millesimo trecentesimo sexagesimo, die Sabbathi, 3 mensis Octobris.

A R G V M E N T A
S E V T I T V L I

S T A T V T O R V M
E C C L E S I Æ C O L O N I E N S I S,

Editorum à Domino

T H E O D E R I C O,
S. C O L O N I E N S I S E C C L E S I Æ
A R C H I E P I S C O P O.

<i>Contra fornicarios seu Concubinariorum Clericos.</i>	1	<i>si tamen idonei haberi poterunt, afferendi.</i>	7
<i>Contra seculares, interdicentes suis subditis, ne civilia & necessaria commercia cum Clericis habeant, seu solita obsequia eis exhibeant.</i>	2	<i>Quibus de Concubinariis superius mandatum intelligendum.</i>	8
<i>Officialis, in Causis Appellationum à Suffraganeis, servabit Iura communia.</i>	3	<i>Contra hæreses, præsertim Wicleficam seu Hussiticam, per id tempus severientem.</i>	9
<i>Contra abrogantes pias & laudabiles consuetudines.</i>	4	<i>Cur singulis feriis sextis, circa meridiem, campana magna pulsetur, & cur item quotidie mane & vespere certorum ictuum pulsatio fiat.</i>	10
<i>Stationariorum seu Quæstuariorum officia solis tantummodo Sacerdotibus concedenda.</i>	5	<i>Compassionis B. Mariæ Festum seu Memoria quando in Templis agenda.</i>	11
<i>Contra deambulantes in Templis sub Officiis Divinis.</i>	6	<i>Statutorum Copia quibus necessario habenda.</i>	12
<i>In Vicecuratores Ecclesiarum Parochialium, non Fratres Mendicantes sed Presbyteri seculares,</i>		<i>Receptatio & Comprobatio Statutorum Provincialium D. Nicolai Cusani Cardinalis.</i>	

S T A T V T A
E C C L E S I Æ C O L O N I E N S I S,
A B O N Æ M E M O R I Æ
D. T H E O D E R I C O,
A R C H I E P I S C O P O C O L O N I E N S I,

In Provinciali Concilio edita

ANNO DOMINI MCCCCXXIII.

TH E O D E R I C V S, Dei gratia, sanctæ Colonienſis Eccleſiæ Archiepiſcopus, Sacri Imperii per Italiam Archicancellarius, Westphaliæ & Angariæ Dux, &c.

I. *Contra fornicarios seu Concubinariorum Clericos.*

Licet, per sacros Canones sanctorum Patrum, satis abunde contra notorios fornicarios Presbyteros, similiter & Clericos in sacris Ordinibus constitutos & Beneficiatos, focarias

focarias & Concubinas & mulieres suspectas, in domibus suis, & extra domum in Parochia, publice habentes, provitum existat: quia tamen, succrescente malitia temporis moderni, labes hujusmodi criminis in Ecclesia Dei in tantum inolevit, quod scandala plurima in populo sunt exorta, & verisimiliter exoriri poterunt in futurum, & ex fide dignorum relatione percepimus, quod quidam Ecclesiarum Prælati, & alii, etiam Capitula, ad quos vel ad quem immediate correctio conjunctim vel divisim ex statuto seu consuetudine dinoscitur pertinere, obtentu commodi temporalis, vel ex negligentia, tales in suis iniquitatibus sustinuerunt & sustinent: Ideo, hoc sacro Provinciali Concilio approbante, monemus omnes & singulos Ecclesiarum Prælatos, & alios quoscunque Nostræ Provinciæ, etiam Capitula & Collegia, ad quos vel ad quem hujusmodi Presbyterorum, Clericorum in sacris Ordinibus constitutorum ac Beneficiatorum, & aliorum correctio conjunctim vel divisim immediate spectare dinoscitur, quatenus intra sex septimanarum spatium, post præsentium statutorum Provincialium publicationem, moneatis in specie & nominatim sub pœna juris, & aliis maxime formidabilibus, omnes & singulos Presbyteros & Clericos in sacris Ordinibus constitutos, ut intra novem dierum spatium post hujusmodi monitionem eis factam, quorum dierum tres pro primo, tres pro secundo, & reliquos tres pro tertio & peremptorio termino præfigimus, suas focarias seu Concubinas à se removeant, & ipsas ab eorum cohabitationibus & à Parochia penitus expellant, ipsas vel alias minime in eorum habitationibus & Parochia admitturi; alioqui inobedientes, ab Officiis Divinorum suspendant; & si protervitas eorum hoc exegerit, Beneficiis suis priventur. Et, si Prælati & aliqua etiam Capitula, ad quos Correctio præscriptorum immediate conjunctim vel divisim pertinere dinoscitur, præscriptos Concubinariorum effectualiter non correxerint, ita quod ipsi præscriptas mulieres à se & Parochia non removeant cum effectu vel animo, aut alias in eorum habitationes vel Parochias resumpserint; & præscripti Prælati & Capitula tales Presbyteros vel Clericos, Beneficiatos vel non Beneficiatos, in suis iniquitatibus per spatium sex septimanarum sustinuerint; ex tunc volumus quod correctio talium Presbyterorum & Clericorum, Beneficiatorum & non Beneficiatorum, ad Diocesanos locorum plenarie devolvatur. Et, si Diocesani locorum per sex spatium mensium hujusmodi delicta reliquerint incorrecta, cum ex tunc possint notari de negligentia, volumus & statuimus, quod ex tunc illorum delictorum & delinquentium correctio ad Nos libere devol-

vatur; non obstantibus quibuscunque pactis, consuetudinibus seu statutis. Inhibemus etiam, ne Beneficiati prædicti filios aut filias vel Concubinas dorent aut ditent de patrimonio Crucifixi, aut talium nuptiis vel etiam exequiis audeant interesse: & qui contra fecerint, pœna Canonica percillantur.

II. Contra seculares, interdicentes suis subditis, ne civilia & necessaria commercia cum Clericis habeant, seu solita obsequia eis exhibeant.

Item, licet per sacros Canones sit provisum contra obtinentes temporale Dominium, interdicentes suis subditis, ne Prælati aut Clericis seu personis Ecclesiasticis quicquam vendant, vel emant aliquid ab eisdem, neque ipsis blada molant, coquant panem, aut alia obsequia exhibere præsumant, cum talia in derogationem Ecclesiasticæ Libertatis præsumantur: quia tamen persæpe Universitates Civitatum, oppidorum, villarum & aliorum locorum, nec non Collegia, Societates, seu corpora Ministeriorum seu Officiorum mechanicorum, præscriptis similia & interdum majora committunt, & contra tales provisum est: Ideo statuimus & ordinamus, omnes & singulos, ad hoc opem, consilium, auxilium, vel favorem præbentes, Excommunicationis sententiam incurrere ipso facto. Et, quia per præmissa providimus Clericis contra Laicos, volentes etiam providere Laicis contra Clericos, quod ipsis Laicis de Clericis conquerentibus, ab ipsorum Clericorum iudicibus fiat justitia expedita.

III. Officialis, in causis Appellationum à Suffraganeis, servabit iura communia.

Item statuimus, quod Officialis Noster Coloniensis, qui fuerit pro tempore, in causis Appellationum, quæ ad curiam Nostram ab Audientia Suffraganeorum Nostrorum seu eorum Officialium devolventur seu hætenus sunt devolutæ, servet iura communia, & maxime illa, quæ introducta sunt per felicis rec. Innocentium Papam IV, quæ hodie sunt inserta libro sexto Decretalium. Alioqui ipsum Officiale Nostrum ab Officio suspendimus.

6. Romanis. de a. pill. in 6.

IV. Contra abrogantes pias & laudabiles consuetudines.

Item, cum præsumptuosa quorundam Dominorum temporalium, Iudicum, Scabiorum, Consulium, Universitatum, Civitatum,

oppidorum, villarum, & aliorum locorum, nec non Collegiorum, Societatum seu corporum ministeriorum & officiariorum mechanicorum, Rectorumque aliorum locorum vel communitatum, aut quocunque nomine vel titulo nominare se præsumunt, seu præsumant in futurum; in nonnullis Nostrarum Civitatis & Diocesis nec non Provinciae terminis, contra Dei Ecclesiam, suam extendentium potestatem temeritas sic excrevit, quod consuetudines & observantias vetustas & laudabiles, pia fidelium devotione introductas, non absque scrupulo hæreticæ pravitatis infringere moluntur, inhihendo, seu opem, operam, consilium, auxilium & favorem ad hæc præstando, aut aliis callidis & occultis machinationibus, seu condictis verbis aut factis perficiendo, ne tempore Exequiarum, ac in Septimis, Tricesimis, & Anniverlariis Parochianorum defunctorum, aut aliis quocunque tempore, panes, carnes, vel casei, seu pices, vinum vel cerevisia, seu candelæ vel denarii, aut aliæ res quælibet, prout juxta morem & consuetudinem prædictam earundem Ecclesiarum, Capellarum, vel Altarium, sub antiquis temporibus obtentum fuit, à Christi fidelibus utriusque sexus hominibus offerantur; ne etiam quis minus aut aliud, quam certam monetam, aut ejus valorem, aut Petias effractæ monetæ, aut consimile (in præjudicium Ecclesiasticæ libertatis, ac contra constitutiones & observantias memoratas) offerat temporibus antedictis; cum præmissa in Divinæ Majestatis offensam (à qua Majestate Laici præscripti suas merito sibi datas recognoscere deberent potestates) ac Ecclesiarum earundem ac consuetudinum & observantiarum prædictarum grandem perniciem tendere dinoscuntur: Nos hujusmodi ausibus nefariis occurrere cupientes, districtius inhihemus, ne quis, in modis præscriptis, vel aliis quibuscunque, dictas consuetudines infringat, aut infringere sive violare procuret, aut talia mandata vel statuta & novas consuetudines, immò verius corruptelas, de novo introducant, nec per se aliosve, quibuscunque machinationibus, condictis verbis vel factis qualitercunque efficiendo impediant, quo minus dictæ aut quævis aliæ Oblationes, Ecclesiis aut Ecclesiasticis personis quibuscunque, juxta vota fidelium, liberè offerantur: nec, ad prædicta facienda vel non facienda, dent consilium, auxilium, opem, operam, vel favorem publicè vel occultè.

Insuper districtè præcipiendo mandamus, ut in contrarium attentata, si quæ sint, revocent, & revocari procurent cum effectu intra mensem post publicationem hujusmodi Nostri statuti. Alioqui in omnes & singulos, in præmissis contrarium facientes, & in his aut aliquo

ipsorum inobedientes & rebelles, Excommunicationis sententiam, quam etiam ipsos per Ius commune incidisse reputamus, ferimus in his scriptis; à qua, nisi Reçtori Ecclesiæ, Capellæ, vel Altaris, cujus oblatio (ut præmittitur) impedita fuerit vel diminuta, de injuriis, damnis, expensis, & interesse, prius integrè satisfactum fuerit, nullatenus absolvantur. Volentes, quod universi & singuli Ecclesiarum Reçtores, & eorum vices gerentes prædicti, quorum interest, præmissa suis Parochianis, singulis mensibus semel, publicare non omittant. Et, si Univerfitas in præmissis vel aliquo præmissorum deliquerit vel contra fecerit, Ecclesiastico supponimus Interdicto.

V. *Stationariorum seu Quæstuariorum Officia solis tantummodo Sacerdotibus concedenda.*

Item, statuimus & inhihemus, sub pœna Excommunicationis latæ sententiæ, ne quis de Officio Quæstionatus Eleemosynarum se intromittat, nisi in sacris Ordinibus fuerit constitutus: nec Ambonem ad prædicandum populo, aut charitativa postulandum subsidia, aut Indulgentias sibi commissas insinuandum, vel aliud quam in eorum literis Apostolicis, vel Diocesanis Episcopi, continetur, exponendum, nisi in Sacerdotio constitutus, ascendere præsumat. Mandantes universis & singulis Diocesanis Nostri Capitulis & aliis ad quos talium constitutio dinoscitur pertinere, ne alicui, nisi secundum formam statuti, literas concedant, & extra istam formam concessas, quanto citius revocare procurent.

VI. *Contra deambulantes in Templis sub Officiis Divinis.*

Item statuimus, ne Canonici ac Beneficiati in Ecclesia, vagentur in Choro vel in Ecclesia, aut etiam intra Ecclesiam vel Cœmeterium de loco ad locum, nec stando vel sedendo inutiliter fabulentur, quamdiu inibi Divina peraguntur; sed moratè & distinctè in Choro intendant Divinis; sub pœnis privationis Fruçuum ad octo dies.

VII. *In Vicecuratos Ecclesiarum Parochialium, non Fratres mendicantes sed Presbyteri seculares, si tamen idonei haberi poterunt, asserendi.*

Item statuimus & ordinamus sub pœna Excommunicationis, quam ferimus in his scriptis; ne aliquis Reçtor aut perpetuus Vicarius

rius Parochialis Ecclesie seu etiam Capellae, ordinet, constituat, vel deputer aliquem Religiosum mendicantem vel non mendicantem, ad regendum & gubernandum seu officium Ecclesiam suam, vel ejus Vicariam seu Capellam, aut * alias vices suas committere talibus praesumat, modo alter idoneus commode haberi poterit, dolo & fraude seclusis.

* alias.

Datum, statutum, & ordinatum Coloniae, de consilio & in praesentia Venerabilium virorum Ambasiatorum & Nunciorum Reverendorum Patrum & Dominorum Suffraganeorum Nostrorum, Leodiensis, Trajectensis, Monasteriensis, Mindensis, & Osnaburgensis Episcoporum; ac Capitulum Ecclesiarum earundem, qui ad hoc missi fuerunt in multitudine copiosa; Anno Domini 1423, die Sabbathi, vigesima mensis Martii, sub sigillo Nostro, praesentibus impresso in testimonium praemissorum.

VIII. *Quibus de Concupinariis superius mandatum intelligendum.*

Theodericus, Dei gratia, sanctae Coloniensis Ecclesiae Archiepiscopus, sacri Imperii per Italiam Archicancellarius, Westphaliae & Angariae Dux, &c. Cum Nos nuper editioni Nostrorum statutorum Provincialium, in Sessionibus Nostrae Concilii Provincialis solemniter publicatorum, auctoritatem, consensum & operam dederimus: jura tamen & jurisdictiones aut libertates Suffraganeorum Nostrorum, & Ecclesiarum, aut aliorum quorumcunque Iudicum Provinciae Nostrae, tollere aut laedere, vel eos, ad aliquod verisimiliter impossibile, obligare non intendebamus nec intendimus. Idcirco, ad omnem ambiguitatem tollendam, quae circa statutum, pridem in hoc sacro Concilio contra Concupinarios editum, possit suboriri, declaramus, hoc statutum ad notorios Concupinarios, Concupinas in eorum habitationibus vel alibi publice detinentes, duntaxat extendi debere. Nolumus etiam, vigore dicti statuti, Nobis aliquam jurisdictionem acquiri vel ad Nos devolvi. Carolinam in generali Concilio Constantiensi approbatam, mandamus ab omnibus observari; ipsamque aliis constitutionibus statutorum Provincialium volumus inferam haberi.

Constitutio Carolina confirmata in Concilio Constantiensi, Sess. 19.

IX. *Contra haereses, praesertim Wicleficam seu Hussiticam, per id tempus sevientem.*

Haereses, haeticorumque Ioannis Wicleff, Ioannis Hufs, & Hieronymi de Praga, doctrinas erroneas anathematizamus, reprobamus, & totaliter condemna-

mus; asserentes cum Concilio generali Constantiensi, quod omnes huiusmodi Articuli, aut sunt piarum aurium offensivi, aut seditiosi, aut scandalosi, vel manifeste a fide devii, seu expressam haeresin continentes; prout in sententia lata contra dictos haeticos & ipsorum perversa dogmata, plenius continetur. Quapropter universos & singulos, subjectos Nobis, in virtute sanctae Obedientiae requirimus, & eis praecipiendo mandamus, quatenus, in spiritu virtutis Dei exurgentes, praedictorum haeticorum sequaces aut fautores vel receptatores, & eorum doctrinam reprobam cum opusculis memoratis, ubicunque illos seu illas contigerit reperiri, diligenter inquiratis, Nobisque Ordinario loci, aut alicui ex Inquisitoribus haeticae pravitatis, ad hoc a Sede Apostolica deputatis vel deputandis, prodatis vel reveletis, atque mediante iustitia (si non respuerint) exterminari fideliter procuretis. Nos enim omnibus, per Nostram Provinciam constitutis, confessis & contritis, qui ad hoc operam efficaciter dederint, aut qui in expeditione exercituum contra dictos haeticos profecti fuerint, de omnipotentis Dei misericordia, & sanctorum ac sanctarum nostrorum Patronorum & Patronarum meritis aut precibus confisi, XL dies Indulgentiarum de injunctis eis poenitentis misericorditer in Domino relaxamus: Suffraganeos Provinciae Nostrae in Domino hortantes, ut his Nostris Indulgentiis similes in suis Civitatibus & Diocesisibus superaddant. Mandantes insuper omnibus & singulis Ecclesiarum Rectoribus, & eorum Vicariis seu Presbyteris, aliisque Praedicatoribus per Provinciam Coloniensem, quod in singulis sermonibus suis, ad populum faciendis, exhortationes faciant speciales ad inducendum populum congruis modis, ut orationes, jejunia, & alia pia opera, omnesque Presbyteri dictae Provinciae Nostrae, Missarum in solemnibus celebrandis, speciales Collectas & suffragia Nostro offerant Salvatori, quatenus Ecclesiae sanctae & veris Christicolis contra quoscunque persecutores aut rebelles ejusdem, praesertim dictam fidem impugnantes, largiri dignetur victoriam & triumphum.

X. *Cur singulis feriis sextis, circa meridiem, campana magna pulsetur; & cur item quotidie, mane & vespere, certorum ictuum pulsatio fiat.*

Item deinceps in singulis Civitatum & locorum Provinciae Nostrae principalibus Ecclesiis Collegiatis & Parochialibus, omnibus feriis sextis hora meridiei vel circa, in memoriam Passionis & mortis Domini nostri Iesu Christi,

Christi, nostrique Redemptoris, solemniter campana cujuslibet Ecclesiarum magna pulsetur, ad excitandum Christi fideles, ut eadem hora memoriam Passionis Christi & suae Redemptionis devotius recolant, & per ejus merita, misericordiam Dei pro praemissis & omni necessitate Ecclesiae implorent. Similiter quoque, approbante hoc sacro Provinciali Concilio, statuimus, ut deinceps in singulis Ecclesiis praedictis omni die circa Solis ortum, in memoriam Compassionis gloriosae Virginis Mariae, pulsetur tribus vicibus campana magna ipsius Ecclesiae; & prout haecenus circa occasum Solis, pro salutatione ejusdem Virginis gloriosissimae, pulsari consuevit, ad hortandum Christi fideles, ut in laude ipsius Virginis incipientes, eam cum Salutatione Angelica venerentur, ut ipsa, quam Filius ejus nihil negans semper honorat, pro nobis & omni necessitate nostra apud Dominum intercedat. Nos enim omnibus contritis & confessis, in Provincia Nostra constitutis, qui feria sexta tempore pulsus in memoriam Passionis & Mortis Domini Nostri Iesu Christi, tria *Pater Noster*, & tria *Ave Maria*, &c. nec non qui tempore pulsus, qui singulis diebus fieri debet circa ortum Solis, ter salutationem Virginis Angelicam, *Ave Maria*, flexis genibus oraverit, de omnipotentis Dei misericordia, & autoritate Nostra Metropolitana & Ordinaria, x. dies Indulgentiarum de injunctis eis Pœnitentiis, toties quoties hoc fecerint, misericorditer in Domino relaxamus: Suffraganeos Provinciae Nostrae in Domino hortantes, ut his Nostris Indulgentiis similes in suis Civitatibus & Dicecesibus superaddant.

XI. *Compassionis B. Mariae Festum seu memoria quando in Templis agenda.*

AD gloriam sanctae & intemeratae Virginis Dei Genitricis, pro miseris peccatoribus Filium suum crucifixum assidue deprecantis & orantis, cujus laudes, etiamsi omnes arenulae maris in linguas converterentur, depromere nequirent; nec non ad honorem illius Angustiae & Doloris, dum Redemptor noster Iesus Christus, expansis manibus in Ara Crucis, pro salute nostra, immolatus, Matrem suam benedictam dilectissimo Discipulo suo Joanni Evangelistae commendavit, & praesertim ut prophanorum haereticorum Hussitarum perfidia, qui Imagines, ad laudem Crucifixi & gloriosae Virginis dedicatas, au-

Joan. 19.

su sacrilego comburere & devastare, minime formidarunt nec formidant: statuimus & ordinamus, ut Festum Commemorationis praefatae Angustiae & Doloris B. Mariae Virginis, deinceps singulis annis Feria sexta post Dominicam Iubilatae, nisi aliquod Festum eodem die intervenerit, & ex tunc prima Feria sexta proxima subsequenti, in primis Vesperis, Matutinis, aliisque Horis, nec non in secundis Vesperis in Choro tantum, in omnibus Ecclesiis, Provinciae Nostrae subjectis, secundum Notas ac Historiam & Homilias de eodem Festo compositas, solemniter celebretur: ut Dominus noster Iesus Christus velamina de cordibus eorumdem Haereticorum auferat, & eosdem ad sacrosanctam Fidem Catholicam revocare, & Christi fideles ab erroribus & omni malo per piissimam suam misericordiam praeservare & custodire dignetur. Cuiusmodi autem interessenti huic Missae cum devotione, de omnipotentis Dei misericordia & autoritate Nostra Metropolitana & Ordinaria, x. dies Indulgentiarum de injunctis eis Pœnitentiis misericorditer in Domino relaxamus: exhortantes Suffraganeos Provinciae Nostrae in Domino, ut his Nostris Indulgentiis similes in suis Civitatibus & Dicecesibus superaddant.

XII. *Statutorum copia quibus necessario habenda.*

CÆterum mandamus omnibus Suffraganeis Nostris & eorum cuilibet, ut statutorum, in sacro Provinciali Concilio conclusorum & publicorum, copiam sub forma authentica intra unum mensem immediate subsequenter recipiant, & suis Synodalibus Conciliis faciant publicari intra tempus à Iure statutum, ne quispiam de sibi subjectis, de eorum editione praetendere valeat ignorantiam vel allegare. Et praecipue mandamus Decanis Ecclesiarum Nostrarum Civitatis & Dicecesis, ac Christianitatum Decanis, quatenus ea in suis Ecclesiis & Capellis conservent & publicent, ac ulterius dent (per Copiam) Ecclesiarum Rectoribus Decanatum eorumdem: alioqui, justo impedimento cessante, praemissa negligentes, per Excommunicationis sententiam, tanquam inobedientes, volumus Canonice puniri.

Pronunciatum in Ecclesia Nostra Coloniensi, sub Anno à Nativitate Domini 1423, die Iovis, 22 mensis Aprilis, sub sigillo Nostro, praesentibus appenso in testimonium praemissorum.

CONFIRMATIO CONSTITUTIONIS,

A

CAROLO IV,

ROMAN. IMPERATORE,
PRO ECCLESIA EDITÆ,

Cujus paulo ante specialis fit mentio,

Quemadmodum publicari jussa est in Concilio
Constantiensis Sessione XIX.

Ipsam Autographum Constitutionis CAROLINÆ asservari Romæ in
Libro Cancellariæ Romanæ Ecclesiæ, Sessione XIX Concilii
Constantiensis asseritur: quo remittimus Lectorem.

Sacrosancta Synodus Constantiensis, in speculum suæ considerationis extollens, quam gravissima dispendia Ecclesiæ, Monasteria, Hospitalia, Xenodochia, & alia pia loca, ac personæ Ecclesiasticæ, sic tempore Guerrarum & lugubris Schismatis, pro dolor, causante malitia & ambitione mentium humanarum, ad talia diversis coloribus, modis & titulis inbiantium improbe, hæctenus pertulerint, maxime à tempore felicitis rec. Urbani Papæ VI inclusive citra, ac perferant incessanter, in tallis, collectis, exactionibus, occupationibus, invasionibus, detentionibus, distractionibus, concessionibus, venditionibus, infestationibus emphyteuticis, & aliis locationibus, donationibus, dimembrationibus, dationibus, permutationibus, & aliis variis & diversis alienationibus regnorum, provinciarum, comitatuum, dominiorum, territoriorum, districtuum, civitatum, castrorum, villarum, & aliorum locorum, Bonorum, jurium etiam spiritualium, ac jurisdictionum ad Romanam & Ecclesias alias, Monasteria, Hospitalia, Xenodochia, & pia loca ac personas hujusmodi communiter vel divisiim spectantium, aliisque gravaminibus hæctenus à dicto tempore citra, & per ipsum tempus, seu ipso tempore usque in præsentem diem, præter seu contra dispositionem juris scripti quomodocumque & qualitercumque impositis, illatis, factis, seu præsumptis, aut attentatis: Ac intendens & cupiens circa reformationem immunitatis Ecclesiarum & Ecclesiasticarum personarum, ac recuperationem Bonorum & jurium suorum diligenter intendere, quamvis dudum contra seculares potestates, nec non Consules

Civitatum, ac alios, qui Ecclesias & viros Ecclesiasticos tallis, collectis, & exactionibus aliis aggravare nitentur, in Lateranensi Concilio immunitati Ecclesiæ provisum fuit; per quod hujusmodi præsumptio sub anathematis distractione prohibita fuit, & illius fautores & transgressores excommunicationi subjacere, præcepit hujusmodi Concilium, donec satisfactionem earundem impenderent competenter: ac etiam constitutiones & sententia, quæ à talibus vel de ipsorum mandato forent promulgatæ, inanes & irritæ haberentur, nullo tempore valituræ; Et ut nullus vano in hoc de-
ciperetur errore, ut intra tempus sui regiminis hujusmodi anatHEMA, quasi post illud non esset ad satisfactionis debitum compellendus, decretum fuit in eodem Concilio, ipsum qui satisfacere recusaret, & successorem illius, nisi satisfaceret intra mensem, manere debere Ecclesiastica censura conclusum, donec satisfaceret competenter; cum etiam succedere debeat in onere, qui substituitur in honore. Et licet etiam in sacris legibus pro libertate & immunitate Ecclesiastica, sive Ecclesiarum & Ecclesiasticarum personarum, multa salubria & favorabilia statuta fuerint; dudum felicitis rec. Honorius Papa III, attente considerans, quod quondam Fridericus II, olim Rom. Imperator, tunc sub obedientia & devotione sanctæ Romanæ Ecclesiæ persistens, ad laudem ejusdem Ecclesiæ & sacri decus Romani Imperii, cupiens, ut expurgatis quorundam erroribus, & iniquis statutis penitus destitutis, de cætero Ecclesiæ & Ecclesiasticæ persone plena vigerent quiete, & securâ libertate gauderent: ac pie & juste attendens, quod quorundam perversorum iniquitas adeo abundaverat,

Locus obscurus.

verat, ut non dubitarent, contra Ecclesiasticam disciplinam & sacros Canones, statuta sua consingere adversus Ecclesiasticas personas & Ecclesiasticam libertatem; Edictali lege huiusmodi statuta iniqua irritaverat, & præceperat irrita annunciari, & omnia statuta & consuetudines contra Civitates & loca, potestates vel Consules, aut quacunque alia persona, contra libertatem Ecclesiæ & Ecclesiasticas personas huiusmodi edere aut conservare tentaverint contra Canonicas & Imperiales sanctiones, de ipsorum Capitularibus intra duos menses post huiusmodi legis publicationem penitus aboleri facerent: & si de cetero talia attentarent, illa ipso jure decrevit esse nulla, & eos sua jurisdictione privatos; nec non locum, ubi talia deinceps præsumpta fuissent, banno M. marcarum auri fisco Imperiali præceperat subjacere: Potestates vero, Consules, statuarii & scriptores statutorum prædictorum, nec non consiliarii locorum ipsorum, qui secundum statuta & consuetudines memoratas judicarent, ex tunc essent ipso jure infames; quorum sententias & actus legitimos, statuerat aliquantulum non tenere: quodque si, per annum, præfatarum constitutionum inventi forent contemptores, Bona eorum per totum suum Imperium, mandavit, impune ab omnibus occupari, salvis nihilominus aliis penis, contra tales in generali Concilio promulgatis. Et insuper voluerat tunc idem Imperator, quod nulla Communitas, vel publica persona seu privata, collectas seu exactiones, angarias vel perangarias, Ecclesiis vel aliis piis locis aut Ecclesiasticis personis huiusmodi imponeret, aut invadere Ecclesiastica bona præsumeret: quod si secus faceret, & requisita ab Ecclesia vel Imperio, huiusmodi emendare contemneret, tripliciter refunderet, & nihilominus banno Imperiali subjaceret, quod sine satisfactione nullatenus remitteretur. Statuerat insuper, quod, quacunque communitas vel persona per annum in Excommunicatione propter libertatem Ecclesiæ violatam persisteret, ipso jure banno Imperiali subjaceret, a quo nullatenus extraheretur, nisi prius ab Ecclesia beneficio absolutionis obtento. Et insuper ordinaverat, ut nullus Ecclesiasticam personam in criminali questione vel civili ad iudicium seculare præsumeret trahere, contra Canonicas sanctiones, & contra Constitutiones Imperiales: quod si secus faceret, actor à suo jure caderet, & iudicium non teneret, & iudex foret ex tunc iudicandi autoritate privatus; quodque iudices temporales, qui Clericis & personis Ecclesiasticis iustitiam denegare præsumerent, tertio requisiti, suam jurisdictionem amitterent; prout in dicta Imperiali edictali Constitutione plenius continetur. Dictusque Honorius Constitutionem ipsam, de consilio etiam fratrum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium qui tunc erant, autoritate Apostolica approbans & confirmans, ipsum mandavit inviolabiliter observari; nec non statuarios & scriptores prædictos, excommunicatos eadem autoritate nunciari. Et deinde ad evidentiam divæ memoriæ Caroli quarti etiam Romanorum Imperatoris semper Au-

gusti deducto, quod nonnullæ seculares persone, in potestatibus & officiis publicis constitutæ, videlicet Duces, Marchiones, Comites, & alii Domini temporales, nec non Consules Civitatum, oppidorum, villarum & locorum Reclores, in eorundem Provinciarum, Dei timore postposito, statuta singularia & iniquas ordinationes, motu proprio, & de facto, contra personas Ecclesiasticas & Ecclesiarum libertates & harum privilegia condiderant, illisque de facto & publicè utebantur contra Canonicas & legitimas sanctiones; utpote quod nulla Bona temporalia in vim & potestatem Ecclesiasticam transferantur, & ne Clerici, in sacris constituti, ad agendum & testificandum in civilibus, & maxime in piis causis, aliquatenus admitterentur; quodque excommunicati Laici & publicè denunciati, in foro civili minimè repellentur: & insuper cum prædicti domini temporales, Consules & Reclores per secularem potestatem res ac bona Clericorum occuparent, arrestarent, & oblationem Christi fidelium minuerent atque restringerent, exactiones & tallias indebitas de Bonis & redditibus Ecclesiarum exigerent & extorquerent, possessiones Ecclesiarum & personarum earundem devastarent incendiis & rapinis, contractus inter Clericos & Laicos factos legitimos, ac libros Civitatum, castrorum, villarum & aliorum locorum prædictorum inscribere & sigillare recusarent, donaque & legata ad fabricas & Ecclesiarum structuras, contra dictorum & præfatarum voluntatem & aliorum quorum intererat, contra iustitiam usurpare præsumerent, ac in fraudem & odium Clericorum de Bonis Ecclesiæ & rebus Clericorum, quæ, non causa negotiationis, sed pro eorum propriis usibus per eorum terras & domina ducebant & duci faciebant, teloneum exigere & recipere non verebantur, & confugientes atque currentes ad Ecclesias & earum cimiteria, inde extrahere contra Canonicas & Imperiales sanctiones præsumperant: Idem Carolus Imperator, tanquam Christianissimus Princeps, volens in præmissis providere de remedio salutari, etiam de quorundam Principum, Ducum, Comitum, Baronum, fideliumque aliorum consilio, autoritate Imperiali, quacunque statuta & consuetudines prædictas, tanquam per Canonicas & Civiles sanctiones expressè reprobata, cassavit, irritavit & annullavit, ac cassa & irrita nulliusque roboris esse voluit penitus & momenti præcipiens sub indignatione banni Imperialis, universis & singulis principibus ac dominis temporalibus, consulis, potestatibus, & aliis in Officiis publicis constitutis, quatenus ex tunc ipsorum statuta & ordinationes, sicut in præiudicium Ecclesiasticæ libertatis edicta fuerant, omnia revocarent & de luce tollerent: quodque secundum ea non judicarent amplius, nec sententias ferrent, aut eisdem in iudicio vel extra iudicium quomodolibet pro & contra Ecclesiasticam libertatem potenter. Pronunciavitque insuper, & eadem decrevit autoritate, quod, quicunque Laicus, cuiuscunque status, gradus, aut conditionis existe-

existeret, ausu sacrilego & proprie temeritatis audacia, Sacerdotem vel Clericum Secularem vel Religiosum diffidaret, proscriberet, captivaret, spoliaret, occideret, mutilaret, aut in carcere detineret, ac huiusmodi maleficia perpetraret & facientes scienter receptaret, vel eis favorem præstaret, præter poenas à sacris Canonibus, Imperialibus & legalibus sanctionibus in tales promulgatas, eo ipso redderetur infamis, ac omni honore privatus, nec ad placita vel consilia Nobilium admitteretur quovis modo. Hortans insuper in Domino & requirens Ecclesiasticos Prælatos, in illis partibus, in quibus committerentur talia, constitutos, ut legem Imperialem huiusmodi per eorum Ecclesias & Synodos publicarent, ne transgressores huiusmodi, per simultam ignominiam, suas in hac parte valeant malitias excusare; prout in edictali lege prædicta plenius continetur. Quia non tantum in Provinciis & Regnis, quæ Romanum profiterentur Imperium, sed fere modernis temporibus ubique in toto Christiano orbe, neglectus huiusmodi Lateranensis Concilii Constitutionibus, Imperialibus ac sacris sanctionibus quibuscunque, ab imperiorum malitia adversus Ecclesias & Clericos nulla reverentia, nullo Dei timore, nulloque animarum interitu pensatis, eorundem temere audacia crevit insolenter: Igitur auctoritate Dei Omnipotentis prædicta omnia innovat, statuit & confirmat, perpetuisque futuris temporibus ab omnibus Christi fidelibus, ubilibet in omnibus & per omnia, juxta ipsarum Constitutionum tenores, sub bannis aliisque poenis & censuris, supra in eisdem comprehensis, inviolabiliter observandis.

Ceterum in eodem Lateranensi Concilio statutum & ordinatum fuit, quod Episcopus sive Ordinarius cum consensu sui Cleri, ad relevandas communes utilitates & necessitates, ubi Laicorum non suppetunt facultates, absque ulla coercitione possit Ecclesiasticas personas compellere ad aliqua subsidia Laicis conferenda, prius Romano Pontifice consulto: & hac sumpta occasione Laici in quampluribus partibus, minis vel terroribus seu aliquibus aliis modis aut coloribus diversis ducunt, ut tallias, collectas, subsidia, impositiones, vel alia quævis onera, quocunque vocabulo seu nomine nuncupentur, Ecclesiis vel Clericis imponant, aut imponi consentiant, vel permittant cum facultate interdum per ipsosmet Laicos aut alios exigendi; ex quo Constitutio Lateranensis, quæ ob pietatem Laicorum fuit ordinata, in impietatem & grave damnum & jacturam Ecclesiarum & Ecclesiasticarum personarum vertitur: Ideo dicta sancta Synodus hoc perpetuo statuit & ordinat, quod nulla persona secularis, cujuscunque dignitatis aut status & conditionis existat, etiam si Imperiali, Regali vel quacunque præfulgeat dignitate, sub prætextu consensus Episcopi, Clero tallias, impositiones & onera vel subsidia imponat, exigat vel recipiat nisi prius Romano Pontifice consulto; sub poenis, bannis, & censuris eisdem.

Idem per omnia, Romano Pontifice dictas tallias vel collectas imponente, vel imponi mandante, con-

sensu Episcopi vel Cleri non accedente. Episcopi vero, qui contra prædictum Concilium Lateranense vel hanc Constitutionem, imponendo vel imponi consentiendo vel exigendo, consenserint, eis ingressus Ecclesie ipso facto sit tandem interdictus, donec læsis Ecclesiis & Clericis ac Ecclesiasticis personis plenariam fecerint satisfactionem. Prælati quoque, qui contra sacrorum Canonum dispositionem, & contra Constitutionem Bonifacii VIII, quæ incipit, Vas electionis, visitando, vel charitativum subsidium nec non tallias & collectas imponendo, Ecclesias & Ecclesiasticas personas quocunque modo gravant, ipso facto ab omni administratione temporalium & spiritualium (etiam si in Pontificali vel alia dignitate existant) sint privati; aliis quidem poenis, in jure expressis, in suo robore permansuris. Item, considerans, quod nonnulli summi Pontifices ex captata opportunitate nonnullorum regum, dominorum, comitum & aliarum quarumvis personarum temporalium, aut ad ipsorum benevolentiam captandam, vel alio spiritu ducti, concesserunt & licentiam dederunt eisdem, tallias, collectas, subsidia, impositiones, datias, pedagia, aut alia quævis onera huiusmodi imponendi vel exigendi ab Ecclesiis, Clero vel Ecclesiasticis personis, in eorundem dominio vel districtu aut alibi constitutis & commorantibus, aliàs ad tempus, aliàs ad certam summam, sub diversis modis, formis vel conditionibus, in sanctis literis Apostolicis vel aliis huiusmodi licentiæ comprehensis; idcirco omnes & singulas concessionem & licentias huiusmodi, etiam si de plenitudine potestatis Romanorum Pontificum aut Apostolicæ Sedis, quovis modo & quibusvis personis sub quibuscunque verborum tenoribus concessas, revocat, cassat, annullat & irritat. Dicitque dominis, comitibus & aliis, ut supra, expressis, mandat & jubet in virtute sanctæ Obedientiæ, & sub poenis, bannis & censuris, nec non in tripulum restitutionibus, supra expressis, quas incurrunt ipso facto, quod abinde in antea dictis concessionibus, licentiis, aliqua & aliquibus ex ipsis nullo modo per se vel alium aut alios, directe vel indirecte, palam, publice vel occulte, imponendo vel exigendo, quocunque modo utantur; quinimo privilegia, concessionem & scripturæ huiusmodi, super dictis concessionibus & licentiis confectas, de luce alicui faciant.

Item, eadem auctoritate statuit, ordinat, decernit & declarat, quod regna, provincie, comitatus, dominia, territoria, civitates, districtus, terra, villa, castra, fortalicia, possessiones, edificia, grangie & quævis alia bona, res, jura, jurisdictiones, actiones reales & personales, spirituales & temporales, ac patronatus & pertinentie eorundem, & Ecclesiarum Cathedralium Diocesæ, quæ Romano sicut Patriarchalibus, Metropolitanis, Cathedralibus, Abbatialibus & quibusvis aliis Collegiatis Secularibus vel regularibus Ecclesiis, Monasteriis, Prioratibus, mensisque Cathedralibus & Abbatialibus, Capitulis, Collegiis seu Conventibus, Hospitalibus, Xenodochiis, & quibusvis aliis piis locis,

alicui vel aliquibus ex ipsis temeritate vel audacia, dolo, vi, vel fraude, quomodocunque & qualitercunque per quasvis personas Ecclesiasticas vel Laicales, Capitula, Collegia, Dominos, Comitatus & Universitates, etiam si Imperiali, Regali, Cardinalia, Pontificali, vel alia quavis Ecclesiastica vel Laica præeminentia & dignitate præfulgerent, à tempore sel. rec. Gregorii Undecimi inclusive citra; post cujus quidem Gregorii decessum schisma præfens, prob dolor, in Dei Ecclesia ortum habuit, quavis occasione seu colore quæsito fuerint invasa, occupata, usurpata, captata seu detenta, huiusmodi Ecclesiis, Monasteriis, Prioratibus mensisque Cathedralibus & Abbatialibus, Capitulis, Collegiis, seu Conventibus, Hospitalibus, Xenodochiis & piis locis, videlicet illi & illis, cujus, quorum vel quarum tempus, & in tempore invasionis, occupationis, usurpationis, captionis, seu detentionis huiusmodi erant & nunc sunt, dummodo tempore invasionis, occupationis, usurpationis, seu detentionis prædictæ, vel prius, & possessio, Ecclesiis, Monasteria, Prioratus, mensis Cathedralibus & Abbatiales, Capitula, Conventus, Hospitalia, Xenodochia, & pia loca, aut per aliquem vel aliquod ex ipsis, coram aliquo de executoribus sive conservatoribus, de quibus infra sit mentio, probetur infra tempus quadrimestris à die probationis prædictæ continue currentium, vel si fama de dicta possessione aut secuta invasione, occupatione, usurpatione, captione seu detentione huiusmodi erit in Diocesi Ecclesiæ, Monasterii, Prioratus, mensarum Cathedralium, Abbatialium, Capituli, Collegii, Conventus, Hospitalis, Xenodochii, vel pii loci huiusmodi, similiter infra simile quadrimestris, continuandum à die legitime citationis, monitionis seu requisitionis personaliter factæ, vel si possessoris copia commode haberi, aut bene tute ac legitime citari non possit, tunc & eo casu moneri & requiri valeat per edictum in aliquo loco Diocesis, vel ipsi Diocesi propinquo, ubi invasor, occupator, usurpator, captor seu detentor habitare consueverat, ad habitandum vacua & expedita, plenarie, realiter & cum effectu, omni cessante excusatione & exceptione, restituantur, reddantur & redintegrentur, ac pacifice dimittantur, sub penis, hannis & censuris, & sub aliis ut supra, & sub triplicata restitutione, & sub infamia & occupatione & juris amissione, superius nominatis, quas negligentes, inobedientes, transgressores, rebelles & contra facientes, incurrent ipso facto; à quibus penis & censuris & aliis prædictis non possint absolvi, nisi prius factis (ut præfertur) plenis & integris restitutionibus. Et nihilominus ex abundantanti cautela, ipsa sancta Synodus ex certa scientia, prædicta bona, regna, Civitates, & cætera ut supra, illis quibus erant (ut præfertur) restituit, reddit & redintegrat per præfentes. Et insuper liceat Prælati, Capitulis, Conventibus, & rectoribus Ecclesiarum, Monasteriorum & locorum huiusmodi, quorum talia regna, bona, & cætera erant, & nunc sunt, eorumque successoribus aut eorum Procuratoribus & Syndicis, autoritate propria, alicuius consensu

vel licentia minime requisita, possessionem illorum intrare, capere aut detinere libere & impune, Constitutionibus & Privilegiis Apostolicis & Imperialibus, & aliis quarumvis personarum, nequaquam obstantibus. Rursus, quia contractus celebrati, nec non concessionis super regnis, Provinciis, Civitatibus, castris, villis, & aliis bonis supra expressis, vitio non purgato, verisimiliter ad vexationes redimendas facti vel factæ præsumerentur; ea propter ipsa sancta Synodus ex certa scientia omnes & singulas concessiones, donationes, venditiones, alienationes, pignorationes, divisiones, separationes, dimembrationes, distractiones, extenuationes, permutationes, obligationes, declarationes, revocationes, infundationes, reinfundationes, pacta, provisiones, promissiones, sententias, & alios contractus quosque, etiam si iuramentis fuerint corroborati & corroborati, etiam per viam aut modum cuiuscunque contractus, etiam in illis contenta, sub quacunque verborum conceptione appareant, post invasiones, occupationes, usurpationes, captiones vel detentiones regnorum, Provinciarum, Civitatum, & aliorum alicuius vel aliquorum bonorum huiusmodi, & ante eorundem bonorum plenariam restitutionem, de, in, pro, aut super eisdem alicui vel aliquibus ex regnis, & aliis bonis huiusmodi, vel ipsorum aut eorum aliquibus iuribus jurisdictionibus, actionibus, & pertinentiis realibus & personalibus atque mixtis, spiritualibus & temporalibus quibuscunque, quibusvis dominis, dominiis, Comitatus, universitatibus, Capitulis, Collegiis Patriarchalibus, vel aliis Ecclesiis quibusvis, sive eorum mensis, aut aliis personis quibuscunque Ecclesiasticis vel Laicalibus, etiam si Imperiali, Regali, Pontificali, vel alia Ecclesiastica & temporalis præfulgeant dignitate, quavis occasione, à dicto tempore Gregorii inclusive citra quomodocunque & qualitercunque factis & concessis, faciendis, concedendis per Romanos Pontifices, motu proprio, ex certa scientia, de plenitudine potestatis, cum omni defectuum supplemento, ac de & cum consensu & consilio sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, sive per modum aut viam contractuum quorumcunque, vel aliis aut quavis autoritate, etiam Apostolica, Imperiali, Regali, Legatorum, Nunciorum, aut Vicariorum Sedis Apostolicæ, sive ordinario legata vel delegata, etiam si factum & concessum fuerit per illas personas, aut de & cum consensu illarum, ad quas in talibus de jure & de consuetudine facere, concedere & consentire pertinuerit, nullas & nullos, nullisque juris, efficacis, firmitatis, roboris & momenti, atque viribus evacuatos & evacuatæ fuisse & esse decrevit & declaravit. Et nihilominus ex abundantanti cautela, ipsas & ipsos revocat, cassat, abolet, irritat & annullat, ac viribus evacuat, ipsaque regna & Provincias, Civitates & alia bona cum iuribus & omnibus aliis supradictis, tenore præsentium illis, quorum vel quarum (ut præfertur) erant & sunt, reddit, restituit, & redintegrat. Statuens quoque & præcipiens, decernens & declarans, ipsa omnia & singula reddenda, resti-

for. * omnium

restituenda & redintegranda, quibus (ut præfertur) erant & sunt, vacua & expedita plenarie, realiter & cum effectu, omni cessante excusatione, infra dictum quadrimestre, sub eisdem pœnis, hœnibus & censuris, & aliis quas incurrent ipso factò, & a quibus non possint absolvi, nisi ut supra continetur; aliis tamen juris remediis pro prædictis executioni demandandis in suo robore permansuris. Et nihilominus liceat Prælati & aliis, quorum talia bona (ut præfertur) erant & sunt, possessiones intrare &c. ut supra continetur.

Item dicta sancta Synodus eadem auctoritate ex certa scientia decernit & declarat, omnes & singulas concessionibus, donationibus, obligationibus, venditionibus, extenuationibus, pignorationibus, divisionibus, separationibus, dimembrationibus, distractionibus, permutationibus, obligationibus, declarationibus, revocationibus, infœudationibus, reinfœudationibus, accensuum, fructuum, seu responsionum aliarum, quocumque nomine seu vocabulo nuncupentur, extenuationem, extinctionem, pacta, promissiones, provisiones, sententias, & alios contractus quoscumque, etiamsi iuramentis fuerint convalidati & convalidati, etiam per viam aut modum cuiuscumque contractus, & in illis contenta sub quacumque verborum conceptione appareant, quibusvis Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis, eorumque Ecclesiis Cathedralibus, sive antiquis sive post dictum schisma erectis, aut eorum mensis, Capitulisque, Collegiis, Comitatibus, seu universitatibus, & personis, etiam Imperialibus, Regalis, reginalis, Pontificalis, Cardinalitatis aut cuiuscumque Ecclesiasticæ vel mundanæ fuerint dignitatis, præ eminentiæ, status vel conditionis, de, in, pro, aut super regnis, Provinciis, comitatibus, dominiis, territoriis, Civitatibus, districtibus, terris, villis, castris, fortalitiis, possessionibus, ædificiis, grangiis, & quibusvis aliis bonis, rebus ac pertinentiis suis iuribusque, Iurisdictionibus & actionibus realibus & personalibus atque mixtis, Cathedraliumque Ecclesiarum Diocesibus, ac patronarum iuribus, & quibusvis aliis tam spiritualibus quam temporalibus, sine aliquo vel aliquibus prædictorum ad Romanam, Patriarchales, Metropolitanas, Cathedrales, Abbatiales, & quasvis alias Collegiatis & non Collegiatis, Regularibus & Secularibus Ecclesiis, Monasteria, Prioratus, mensasque ipsarum Ecclesiarum, Capitula seu Conveniis eorum, aliquos vel aliquas ex ipsis factas & factos, præter vel contra dispositionem juris scripti, a dicto tempore Urbani Papæ Sexti inclusivè citra, quomodocumque & qualitercumque, usque in præsentem diem, sub quibusvis titulis, iuribus, actionibus, causis, modis, conditionibus, viis sive formis, & quavis occasione, etiam motu proprio, ex certa scientia & de plenitudine potestatis, ac cum suppletionem omnium defectuum, etiam de & cum consilio & consensu sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, sive per viam aut modum contractuum quoruncumque, vel alias & auctoritate quacumque, etiam Apostolica, Imperiali, Regali, reginali, Legatorum, Nunciorum, aut Vicariorum Sedis

Apostolicæ, sive ordinariæ, delegatæ vel subdelegatæ, vel quacumque alia, etiam si factum & concessum fuerit per illas personas, aut det cum consensu illarum, ad quas in talibus de iure & consuetudine facere concedere & consentire pertinuerit, fuisse & esse sub ipso iure nullos & nullas, ac nullius efficaciae roboris & momenti, viribusque evacuatos & evacuatas: & perinde ceteri & haberi, sub & cum modificationibus infra scriptis, ac si facti & factæ non fuissent. Concessionibusque, donationibus & cetera huiusmodi, & alias quasvis, quæ cum detrimento vel læsione Ecclesiarum, Monasteriorum, mensarum, Capitulorum, Conventuum, locorum seu personarum alicujus vel aliquarum huiusmodi factæ a dicto tempore Urbani Papæ Sexti citra, ex certa scientia & auctoritate prædicta hac editoriali constitutione, sub & cum supra & infra dictis modificationibus revocat, cassat, irritat, & annullat. Et nihilominus ad abundantiam cautelam, tollit & penitus viribus evacuat, dictaque regna, loca, territoria, districtus, iura, jurisdictiones, &c. ac bona huiusmodi ad jus & proprietatem Ecclesiarum, Monasteriorum, locorum, mensarum, Capitulorum, Conventuum, & personarum huiusmodi, ad quæ seu quas spectabant & nunc spectant & pertinent, sub & cum supra & infra scriptis modificationibus restituit, reddit & reincorporat penitus per præfentes; quorum omnium possessionem vacuum, liberam, expeditam nihilominus illi qui talia bona tenuerint & tunc tenebant, debeant ac etiam teneantur infra dictum quadrimestre a die probationis vel citationis, monitionis seu requisitionis ut supra fiende, libere totaliter & cum effectu, vacua & expedita relaxasse & dimisisse Ecclesiis, mensis, Monasteriis, Hospitalibus, locis, & aliis personis huiusmodi, ad quas ante concessionibus prædictas spectabant & pertinebant, & nunc spectant & pertinent, seu spectare & pertinere possunt; sub pœnis, hœnibus, & censuris, & aliis, ut supra, quas incurrent ipso factò, & a quibus absolvi non possunt, nisi prius satisfecerint & restituerint, ut supra continetur. Et nihilominus liceat Prælati, Capitulis, Conventibus ac rectoribus Ecclesiarum, Monasteriorum & aliorum locorum huiusmodi, quorum talia bona fuerunt & nunc sunt, eorumque successoribus & Syndicis auctoritate propria, alicujus consensu vel licentia minime requisitis, cautione tamen prius præstita, ut inferius denotatur, possessionem illorum intrare, capere & recipere libere & impune, non obstantibus constitutionibus, privilegiis Sedis Apostolicæ, ejus auctoritate concessis, factis, concedendis & faciendis; ac impetrationibus sub quacumque verborum expressione & tenoribus concessis, & etiam si de ipsorum tenoribus expeditur facere mentionem specialem de verbo ad verbum, in totum vel in partem, quorum & quarum omnium ipsa sancta Synodus hic pro expressis, lectis & insertis haberi vult & decernit, nec non præscriptionibus, consuetudinibus & aliis contrariis & repugnantibus, aut quovis modo huic

constitutioni de cetero nequaquam obstantibus quibuscunque.

Predicta quoque, quæ de declarationibus ac revocationibus huiusmodi dicta sunt, non vendicent sibi locum in infeudationibus, reinfeudationibus, concessionibus & locationibus quibusvis perpetuis, solitis ante dictum tempus Domini Gregorii Papæ Undecimi fieri & dari in feudum, revivendum vicariatum, aut emphyteusim, & Regnis, Provinciis, Civitatibus, terris, castris, villis, locis, territoriis, districtibus, & aliis bonis seu juribus huiusmodi, aliquo vel aliquibus eorundem, dummodo utile dominium eorundem per pacificam tenentiam corporalis possessionis ante huiusmodi infeudationem, reinfeudationem, concessionem, non fuerit cum directo domino incorporatum & solidatum, ac etiam quod Canon & census antiquitus ante tempus Domini Gregorii Papæ Undecimi pro illis præstari & dari soliti, consueti seu admissi, si qui præstabantur, debite persolvent; nec etiam locum habeant in venditionibus bonorum, quorum iusta precia apparebunt & probabuntur, Conventuum & locorum huiusmodi, quorum (ut præfertur) erant dumtaxat, versa esse in permutationibus factis, versis in evidentem utilitatem Ecclesiarum, Monasteriorum & aliorum huiusmodi: nec locum sibi vendicent in concessionibus per Romanos Pontifices pro dotatione in totum vel in partem, ac pro alia quavis subventionem aliquarum Ecclesiarum Cathedralium & aliarum indigentium quarumcunque Civitatum, factis de aliquibus Ecclesiis inferioribus & bonis earum, dummodo huiusmodi Civitates ab antiquo & ante dictum schisma habuerint famam, titulum & nomen Civitatis, & dummodo etiam huiusmodi concessa non fuerint alienius Ecclesiæ Cathedralis, sed ab Abbatialibus inferiorum Ecclesiarum: nec etiam sibi sortiantur effectum in venditionibus & aliis alienationibus bonorum Hospitalium, Xenodochiorum, & aliorum piorum locorum quorumlibet, quæ Hospitalia, Xenodochia, & pia loca, ut sunt, ad Sancta sanctorum, sancti Spiritus in Saxia urbe, beata Mariæ nova de Florentia, de scala, de feminis, ac de misericordia, de paradiso, & similia pro sustentatione pauperum & hospitalitate conservanda consueverunt ab antiquo bona eorum vendere, aut taliter alienare, locare aut usumfructum concedere, secundum eorum statuta seu laudabiles & antiquas consuetudines pacifice hæcenus observatas, privilegii etiam antiquius à Romanis Pontificibus quibusvis religiosorum ordinibus bonorum & rerum huiusmodi indultis, ac etiam suis consuetudinibus in talibus ab antiquo observatis, in suo robore permansuris, nec etiam in vicariatibus, gubernatibus & ministratibus, seu locationibus aut feudis provinciarum, terrarum, castrorum, locorum, seu bonorum huiusmodi ad tempus novem annorum, vel abinde infra dumtaxat duraturis, prædictis tamen modificationibus non se ad prædicta invasa, occupata, usurpata, capta seu (ut præfertur) detenta, aliquo modo extendentibus. Cæterum, decrevit præfata sancta Synodus eadem anto-

ritate, quod, quicumque ex justis & rationabilibus causis probaverit legitime, se de aut super regnis, Provinciis, Civitatibus, terris, castris, locis, vel bonis huiusmodi, vel eorum aliquo, pro precii persolutis, vel ex causa depositi sive mutui, aut aliis ex justis causis recipere debere à Romana seu aliis Ecclesiis, Monasteriis, Prioratibus, Hospitalibus vel locis ipsis seu eorum aliquo, aut ex Prælati seu rectoribus eorundem, occasione dumtaxat Ecclesiarum, Hospitalium seu locorum præfatorum, ad quæ ipsa bona pertinissent vel pertinerent, aliquas florenorum seu pecuniarum summas aut res alias, ac illas veras esse in utilitatem evidentem Ecclesiarum seu Monasteriorum aut locorum huiusmodi, quod facta coram loci ordinario deductione aut defalcatione fructuum aut proventuum perceptorum, arbitrio dicti ordinarii loci, sive rerum & bonorum de quibus ageretur, super quo ipsius Ordinarii conscientiam oneraverit & onerat, non obstantibus quibuscunque conventionibus seu pactis initis vel adjectis, etiam autoritate Apostolica vel alia quomodolibet roboratis, ac juramento vallatis, maxime quoad probandum, precia, res vel pecunias, versa esse in evidentem utilitatem, vel quorum talia bona fuissent, seu ut fructus in sortem computare quis minimè teneretur, aut quod faceret fructus suos, seu aliis contrarius & aliter disponentibus quovis modo Ecclesiæ seu Monasterium, Hospitali vel locis huiusmodi residuum quod declaratur ad restituendum illi qui solvisset, aut ejus hæredibus, seu ius vel causam aut titulum suum habentibus, intra annum à die talis declarationis continue computandum, vel ad huiusmodi bona obligata usque ad satisfactionem, ut infra declaratur, ipsis creditoribus restituendum pro dicto residuo declarato, eo ipso Prælati, Capitulum, Conventus ac Rectores talis Ecclesiæ, Monasterii, Hospitalis vel loci, cujus vel quorum (ut præfertur) ipsa bona erant, sub pena excommunicationis sint adstricti. Et nihilominus pro securitate creditorum super satisfactione huiusmodi, nullus ex Prælati & aliis supradictis possit aut debeat per se aut per alium, possessionem talium bonorum intrare, capere vel retinere, nisi idonea cautione prius per ipsos præstita coram loci Ordinario, ipsius vel ipsorum creditorum & huiusmodi Ordinario recusante, coram loci Ordinario debitoris de eo quod ab Ecclesiis, Monasteriis, Hospitalibus, vel locis aliis seu personis supradictis ratione declarationis huiusmodi tenerentur habere creditores ipsi intra dictum annum persolvendo, bona quoque talibus vendita, pignoratæ seu aliter obligata, alienata, vel ut supra concessa illis usque ad satisfactionem specialiter obligata remaneant & existant. Si autem intra dictum annum satisfactio quantitas declarata facta non fuerit, ut præmittitur, prævisis tribus protestationibus, diversis diebus per creditores seu eorum Procuratores factis, præfatis Capitulis, Conventibus, aut rectoribus huiusmodi super dicta satisfactione saltem intra mensem à die primæ protestationis faciendam, lapso dicto mense liceat huiusmodi credito-

ribus,

ribus, aut heredibus, Ius vel causam seu titulum habentibus ab illis, per se vel Procuratores suos auctoritate propria possessionem bonorum huiusmodi intrare, capere, ac illa tenere & possidere, fructusque & emolumenta ex illis percipere. Deducendo tamen de sorte ipsius debiti, quousque eisdem fuerit de quantitate huiusmodi debiti, ut praefertur, declarata integraliter satisfactum; ita tamen proviso circa praemissa & quodlibet praedictorum, quod pro debito Romanae vel alterius Cathedralis, vel inferioris Ecclesiae, hospitalis aut pii loci, Praelatus, Rector, sive alia persona huiusmodi, nisi solutum pro sua Ecclesia, hospitali, & pro loco in cuius evidentem utilitatem, dumtaxat probabiliter, ut praefertur, precium & valorem versum est, spondebere, vel alias cautionem de debitis declaratis, vel alias minime praefatae tenentur: nec huiusmodi bona pro aliis bonis quoquo modo remaneant obligata, nec etiam de ipsis restitutio & redintegratio, ut supra est declaratum, quomodo vis valeat nec debeat retardari. Ceterum, quia lex salubris, praeteritis intendit & futuris casibus providere, decernit ipsa sancta Synodus eadem auctoritate, quod de cetero praemissis & infra scriptis nulla feudatio, locatio, donatio, venditio, permutatio, pignoratium, obligatio, sive quaevis alienatio aut declaratio, de aut super regnis, Provinciis, Civitatibus, terris, castris, locis, iuribus, ac iurisdictionibus, seu bonis praedictis, aut aliquo eorumdem auctoritatibus huiusmodi, seu earum aliqua, vel alias sine expressa deliberatione Concilii generalis, vel saltem Provincialis, cum evidenti tamen utilitate Ecclesiae & pii loci huiusmodi fieri possit vel debeat quovis colore quaesito, seu iam facta confirmari, extendi vel prorogari, aut de novo concedi quovis modo. Salvo, quod locationes usque ad praedictum tempus novem annorum, vel abinde infra, & non ultra, tam Apostolica quam ordinaria auctoritate valeant celebrari, cum dicta praestatione tamen census soliti sive rationabilis: ita tamen, quod fiant cum evidenti utilitate huiusmodi tam per Romanum Pontificem, quam per Praelatos & Rectores secundum juris scripti formam, etiam infundationes, emphyteoticaeque concessionis, occupationes, & revocationes de bonis feudalibus ac emphyteoticis ante dictum tempus Gregorii Undecimi infundari solitis, ad Ecclesias, Monasteria, Hospitalia, vel pia loca huiusmodi, quomodolibet devolutis & devolvendis in posterum, cum modificationibus infra scriptis, pro censu & Canone solitis, aut adauclis ante praefatum tempus Gregorii XI, & non de aliis, aut aliter ullo modo possint etiam fieri concessionis vicariatum, gubernationum & administrationum, regnorum, Provinciarum, Civitatum, terrarum, castrorum, locorum praefatae Ecclesiae Romanae, quae ante huiusmodi tempus concedi in vicarium seu administrationem per Romanam Ecclesiam consueverunt per Romanos Pontifices ad tempora novem annorum, & abinde infra, & non ultra, cum responsionibus, Canonibus & censibus consuetis, melioratis seu adauclis ante tempus praefatum: hoc addito, declarato, ac

reservato, quod Vicariis non solventibus eidem Romanae Ecclesiae censum ac Canonem debitum in terminis appositis, vel saltem intra mensem post lapsum terminum, eo ipso absque aliqua declaratione ad censum & Canonem duplicatos persolvendos praefatae Romanae Ecclesiae teneantur ac districti sint. Et, si primum & duplicatum censum seu Canonem praedictos intra alium mensem sequentem non solverint, ipso facto sententias, Bannas, & poenas huiusmodi incurrent. Si autem intra semestrem à lapsu primi termini praefati solutionem huiusmodi non fecerint de censu & Canone, ut praefertur, ipso iure cadant ab omni possessione vicariatus, gubernationis & administrationis huiusmodi, & concessa ad liberam ordinationem Romani Pontificis & Romanae Ecclesiae praefatae devolvantur, & devoluta ipso facto intelligantur esse, & sint, cum omni rerum integritate & causa. Et illud idem intelligatur servari, & fiat in & de Vicariis, gubernationibus & administrationibus Provinciarum, Civitatum, terrarum, castrorum & locorum aliorum quorumvis, Ecclesiarum, Monasteriorum, Hospitalium, & locorum aliorum praedictorum, & cuiuslibet eorumdem. Praemissa quoque extendantur ad solutionem feudorum, bonorum emphyteoticorum, & aliorum locorum responsiones quovis titulo, tam ad Romanam quam ad alias Ecclesias, Monasteria & loca alia supra scripta, communiter vel divisim, prout de censibus & Canonibus vicariatum praedictorum superius cominetur. Districtius nihilominus inhibens, ne qua prorogatio seu nova concessio vicariatum gubernationum seu administrationum huiusmodi de regnis, Provinciis, Civitatibus, terris, castris, & locis dictae Romanae Ecclesiae, fieri possit aut debeat, nisi de consilio & assensu Romanorum Pontificum & dominorum Collegii sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalium, eorum scrutatis votis, vel saltem per duas partes dicti Collegii in concordia, & non nisi pro evidenti causa, statu & honore Ecclesiae praefatae: Ita tamen, quod debeant ipsi Cardinales in literis Apostolicis, vel contractibus desuper factis, una cum Romano Pontifice propriis manibus se subscribere, ad instar antiquorum privilegiorum Apostolicorum in perpetuum. Et, si aliter, secus, seu alio modo in praemissis & infra scriptis omnibus, & contentis in praesenti Capitulo, vel circa ea facta, seu declarata etiam motu proprio, & de Cardinalium consilio seu consensu, seu alias & Apostolica vel quavis alia auctoritate, non teneant ipso iure, & nullam Ius contrahentibus vel recipientibus aliter acquiratur. Et nihilominus Vicarii ipsi gubernatores, & administratores, & alii recipientes, quovis nomine nuncupentur, vel titulo vel modo, etiam si sponte concederentur, vel alias contrarium facientes, ipsos processus, Bannas sententias, & poenas ipso facto se noverint incurrisse; Concessionibus, constitutionibus, privilegiis Apostolicis ac aliis quarumcunque personarum, nec non consuetudinibus & aliis quibusvis in contrarium facientibus, nequaquam obstantibus. Hoc sane intellecto, quod modificationes ipsa

supra scriptæ, & ipsarum aliqua aliis, qui tenent & tenuerunt regna, Provincias, civitates, terras, castra, sive alia bona, ut in alio infra scripto capitulo continetur, scilicet invasa, occupata, capta seu (ut

præfertur) detenta, non valeant in aliquo suffragari, quinimmo ad plenarie restituendum, reddendum, & ad alia faciendum, (ut in eodem capitulo continetur) pertinere sint adstricti.

RECEPTIO ET COMPROBATIO
STATUTORVM
PROVINCIALIVM
NICOLAI CVSANI CARDINALIS.

THEODERICVS, Dei gratia sanctæ Colonienfis Ecclesiæ Archiepiscopus, Sacri Romani Imperii per Italiam Archicancellarius, Westphaliæ & Angariæ Dux, Apostolicæ Sedis Legatus, &c. Reverendo in Christo Patri, Domino Ioanni Episcopo Leodiensi, salutem in Domino.

Quia Reverendissimus in Christo Pater ac Dominus, D. NICOLAVS, titul. S. Petri ad Vincula Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Presbyter Cardinalis, ac per Alemaniam Apostolicæ Sedis Legatus, in Provinciali Concilio Colonienfi per suam Paternitatem Reverendissimam ac Nos indicto ac convocato, pro Reformatione Ecclesiastici status, nonnullas Ordinationes & statuta condiderit, statuerit & ordinaverit, quarum & quorum omnium tenores de verbo ad verbum sequuntur, & sunt tales;

STATUTA

In Concilio Provinciali Colonienfi

PER DOMINVM

NICOLAVM

DE CVS A

CARDINALEM,

Et Legatum de latere per Alemaniam,

comprobante Archiepiscopo
Colonienfi

THEODERICO.

NICOLAVS, miseratione Divina titul. S. Petri ad Vincula sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Presbyter Cardinalis, per Alemaniam & nonnulla alia Re-

gna ac Provincias, Apostolicæ Sedis Legatus, ad perpetuam rei memoriam.

Adspirante Divinæ Pietatis influxu, & vigore Apostolici spiritus qui (teste Hieronymo) Petri Cathedram non deserit, se nunc ad pascendum Dominicum gregem diligenter convertente, actum est, quod sanctissimus Dominus noster, Dominus Nicolaus Papa V, oculos ad hanc magnam Provinciam Coloniensem attollens, Nos, licet omnium sacri Collegii Cardinalium minimum, transmiserit, ut videamus, qualiter Vos, Fratres & Filii dilecti, in via Domini proficiatis. Hinc Deo gratias agamus, qui Nos ad divina mysteria sollicitanda collegit, ut mutuis consiliis cuncta in melius dirigantur. Et, quoniam nunc adestis, vos Reverendissime Domine Theoderice Archiepiscopo Colonienfi, cum venerabili Capitulo, ac vestrorum Comprovincialium vices agentibus, venerabilibusque Abbatibus, Præpositis, Decanis, Canonicis, aliisque Religiosis & Devotis, doctisque Sacerdotibus & Magistris, numero copioso; tempus adesse credimus, ut nunc Deliberationum communium, per plures dies digeste factarum, fructuosa definitio subsequatur. Quæ ut clarior fiat, præmittendum arbitramur, Nos non velle, per ea quæ statuemus, Apostolicis aut Legatorum ejus, aut Nostri antea factis Ordinationibus in aliquo detrudere, neque etiam Comprovincialium aut Synodalium Dicecesium statutis, laudabilibusque consuetudinibus quibuscunque (quæ per Nostri, statim promulganda, Decreta non corriguntur aut limitantur) derogare, nec etiam auctoritati Apostolicæ Sedis aut ejus Legati, nec Metropolitanorum aut suorum Coepiscoporum Comprovincialium, nec Iuribus, Libertatibus, Privilegiis ac exemptionibus, præjudicium fieri quovis modo: sed potius Ius uniuscujuslibet, quale habere dignoscitur, salvum esse volumus. Ad aliqualem autem Eccle-

Ecclesiastici status Reformationem, quousque Deus majori observantiæ commodius tempus concefferit, Nos Nicolaus Cardinalis, Legatus &c. supradictus, huic sacro Provinciali Concilio, autoritate sanctissimi Domini Nostri Nicolai Papæ V, præfidentes, de expresso Reverendissimi in Christo Patris ac Domini nostri, Domini Theoderici Archiepiscopi præscripti, Nobis confedentis, ac sui venerabilis Capituli omniumque Comprovincialium consensu, universaque Synodo concorditer approbante, statuimus & ordinamus ut sequitur;

*Tertio
quæque
anno Con-
cilium
Provin-
ciale cele-
brandi. m.*

Imprimis, quod de cætero, de triennio in triennium, servetur Concilium Provinciale in sancta Civitate Coloniensi, statim post Octavas Dominicæ Resurrectionis, in forma & sub pœnis Iuris communis, cum Litanis & solemnitatibus nunc adhibitis, seu alias congruentibus; videlicet, quod dicatur Missa, legantur Litanæ, & fiat sermo exhortationis.

*Concilia
Episcopa-
lia.*

Item, quod singulis annis, in Dicecesibus Suffraganeorum comprovincialium, serventur Concilia Episcopalia seu Synodalia per ipsos Suffraganeos, seu illos ad quos de antiqua consuetudine spectat; in quibus corrigenda corrigantur juxta Canonum & Statutorum continentiam.

*Liber S.
Thomæ de
Articulis
fidei &
Sacramen-
tis.*

Insuper, laudamus, & legi mandamus in Synodis Dicecesanorum, libellum sancti Thomæ de Aquino, de Articulis Fidei & Sacramentis Ecclesiæ: quodque præcipiatur Curatis, ut Partem, quæ est de Sacramentis, habeant & studeant diligenter.

*Statuta
Engilber-
ti.*

Item, volumus & mandamus, quod Statuta Provincialia bonæ memoriæ Engilberti seu Henrici Archiepiscoporum Coloniensium, cum additionibus aliorum subsequentiæ, tam Romanorum quam comprovincialium Pontificum, circa tuitionem Ecclesiasticæ libertatis, & non aliàs, innoventur, publicentur crebrius, & districte serventur.

Item, quod Iudæi intra decem menses & ab eo tempore in antea per totam Provinciam Coloniensem deferant signum, videlicet circulum de filis croceis in veste extrinseca ante pectoralia; & hoc, quo ad masculos: quodque feminae deferant duas rigas blavii coloris in peplis earundem, ad instar Iudæorum in urbe Romana: & quod nihilominus servetur Decretalis, Post miserabilem, extra de Vfuris; ad quæ omnino compellantur, tam per Ecclesiasticam quam secularem potestatem.

*Visitatio
imponitur
Theoderi-
co.*

Item, circa ingressum ad Beneficia & Ordines, ac permutationem Beneficiorum, atque residentias Curatorum, statuimus, jura & statuta Provincialia & Episcopalia observari, ac in proxima Visitatione, quam fieri mandamus, corrigenda, absque dissimulatione corrigi & emendari.

Insuper, ad Reformationem moris Ecclesiastici status, ordinamus & statuimus, quod Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi, & alii, in minoribus Ordinibus constituti, de cætero tonsuram deferant Clericalem atque crines longos, & tamen sic detonsos quod auribus patentibus incedant; ita quod status & gradus cujuslibet eorundem discerni commode possint & valeant; & quod vestes deferant competenter longas, decentes & honestas, in lateribus clausas, juxta morem & consuetudinem Dicecesium seu locorum.

Item, ut singuli Dicecesani provideant in suis Dicecesibus, ne de cætero Dominicis & Festivis diebus, ad honorem Dei indictis, mercatus rerum vendibilium, quæ ad usum quotidiani victus necessariae non existunt, quomodolibet fiat, nisi in casibus permixtis à jure, & præsertim juxta determinationem sancti Thomæ de Aquino supradicti.

Item, abusum Quæstuariorum, qui quotidie excrescit, reprimendo, mandamus & præcipimus, ne de cætero admittantur, nisi juxta formam juris communis & tenorem statutorum Synodaliū Dicecesium prædictarum.

Item, prohibemus, ne de cætero autoritate quacunque erigantur, admittantur, vel confirmantur aliqua novæ Congregationes virorum aut mulierum, etiam in communi vita vivere adspirantium, nisi aliquam Regulam, per Sedem Apostolicam approbatam, expresse profiteantur seu acceptent. Mandamus præterea, talibus Congregationibus, jam forsitan existentibus, nisi sic qualificatis, omnem favorem subtrahi, nec eisdem aliquo privilegio vel indulto de cætero communitari debere; offerentes nihilominus Congregationibus qualificatis supra tactis favorem & auxilium.

Item statuimus, ne de cætero quacunque autoritate admittantur aliqua novæ Fraternalitates, ex quibus verisimiliter detrahi possit Religioni & juribus Ecclesiarum; quodque nullæ Indulgentiæ talibus concedantur.

Item statuimus, quod, quicumque Clericus Beneficiatus, vel in sacris Ordinibus constitutus, qui post hujusmodi Constitutionis notitiam (quam habere præsumatur post duos menses à tempore publicationis, quæ inferius fieri mandatur,) fuerit publicus Concubinarium, in crimine hujusmodi perseverando, à perceptione fructuum Beneficiorum suorum, trium mensium spatio, sit ipso facto suspensus: quos Superior, ad quem id aliàs immediate spectat, ad Fabricam vel aliam evidentem Ecclesiarum utilitatem, ex quibus hi fructus percipiuntur, convertat: quodque, si Superior, ad quem id spectat, viderit, Concubinarium illum metu prædictæ suspensionis fructuum non retrahi, tunc, antequam ad ultiores Iuris pœnas, eidem infligendas, procedatur, eundem tamen publicum Concubinarium Canonice

nonice moneat & aviset, quod, nisi intra terminum tunc sibi præfigendum cesset, ad dictas pœnas se processurum. Et nihilominus hi publici Concubinari, post hujusmodi suspensionem ac monitionem & processum, usquequo cum ipsis per suos Superiores post ipsarum Concubinarum dimissionem, manifestamque vitæ emendationem, fuerit dispensatum, ad susceptionem novi tituli quorumcunque Beneficiorum aut Officiorum, honoris seu dignitatis Ecclesiasticorum, sint inhabiles. Quod si post dispensationem reciduo vomitu ad hujusmodi Concubinatum redierint, sine spe alicujus Dispensationis, ad prædicta prorsus inhabiles existant. Quod si hi, ad quos talium correctio pertinet, ipsos (ut prædictum est) punire neglexerint, eorum Superiores tam in ipsos de neglectu, quam in illos pro Concubinatu, modis omnibus digna punitione animadvertant. Publici autem intelligendi sunt non solum hi, quorum Concubinatus per sententiam, aut confessionem in jure factam, seu per rei evidentiam, quæ nulla posset tergiversatione celari, notorius est; sed, qui mulierem, de incontinentia suspectam & infamam, tenet, ac per Superiorem suum admonitus, ipsam cum effectû non dimittit. Clerici vero in Sacris non Beneficiati, ubi Beneficiati caderent in suspensionem fructuum, cadent similiter in suspensionem ab ingressu Ecclesiæ: & contra eos procedatur ad graviore pœnas, etiam multas.

Publici
Concubini-
narii.

Item statuimus, quod nullus Officialis seu Iudex, in aliquo loco Interdictum Ecclesiasticum ponat simpliciter vel ad tempus pro pecuniario debito juxta Constitutionem Bonifacii Papæ Octavi, quæ incipit, Provide &c. nisi pro debito Ecclesiæ, vel Beneficio Ecclesiastico, similiter nisi in Rescripto Apostolico aliud expresse contineatur. In quo liquidem Interdicto Ecclesiastico, & cessu à Divinis, volumus, Ius commune atque Statuta tam Provincialia quam Synodalia servari. Nolumus tamen per hoc secludere, quin, si Iudices seculares aut domini temporales in subsidium fuerint requisiti, ad compellendum excommunicatos redire ad gremium sanctæ Matris Ecclesiæ, & propter eorum inobedientiam fuerint excommunicati, & in ea Excommunicationis sententia per annum rebelliter inordinaverint, tum adversus ipsos Iudices seu dominos tales procedi possit ad Interdictum Ecclesiasticum & cessationem à Divinis.

Item pro Reformatione Monasteriorum & Religiosarum personarum, statuimus atque districtius præcipimus, quod desuper Ordinarii diligenter invigilent, ipsosque Religiosos utriusque sexus, juxta tenorem Iuris communis & statutorum Synodaliu suorum, ad observantiam vitæ regularis constringant.

Item, attendentes, Apostolicam Sedem fratribus mendicantibus privilegia in ædificationem Ecclesiæ concessisse, & ob hoc in Clem. Dudum &c. fratres præsentandos Episcopo, & per eum ad audientiam confessionis admittendos, vult esse idoneos & probatæ vitæ: & quia Episcopi, ad quos voto solemniter spectat, curam gregis eorum habere, admonitos esse convenit, ne admittant alios, quam, ut Clementina illa habet, qualificados; ita quod eis constet per facti evidentiam, aut testimonio bonorum hominum, eos dignos esse, quibus sibi creditas animas absolvendi claves committant: Hinc ad finem, ut Fratres ipsi Religionis suæ observantiam citius adaugeant seu acceptent, intentionis Nostræ existit, quod quisque Episcopus Suffraganeus Fratribus Ordinis mendicantium cum omni charitate Regularem observantiam persuadeat, offerendo ad hoc omnem gratiam & benevolentiam, cum comminatione, nisi intra competens tempus, eis per quemlibet Episcopum præfigendum, per facti evidentiam, regularem vitam secundum professionem ipsorum servare inceperint & continuaverint, quod tunc post lapsum terminum eos tales idoneos minus probatæ vitæ, ad audientiam confessionum, prædicationes & petitiones, ac alios actus legitimos, non admittat. Episcopi etiam non patiantur, Fratres in Terminis longiores moras trahere: sed operam dent, ut, petitione peracta, ad suos Conventus redeant, nisi, eos in audiendis confessionibus, & prædicatione Verbi Dei, diutius morari in aliquo loco debere, judicaverit.

Item statuimus & ordinamus, quod Visitationes fiant, prout de Iure præcipitur; &, si Ordinarii, in Visitationibus suarum Dioecesium vel alias, reperiant concursum populi ad aliquas Imagines, cognoverintque informatione summaria recepta, populum amplius ad dispositionem figuræ talis Imaginis, quam salva fide expediat, inclinari, quod tunc Imaginem tollant, & alias omnino provideant, ne Idololatriam committant. Similiter, si Hostia transformetur in cruentam carnem, seu in Sanguinem apparentem, occultetur penitus & omnino juxta traditionem Iuris, nec populo quomodolibet publicetur seu ostendatur, ne seducatur; & quæstuaris accursus populo prohibeatur.

Item ad majorem honorem sanctissimi Sacramenti, statuimus, quod deinceps ipsum sanctissimum Sacramentum nullatenus visibiliter in quibuscunque Monstrantiis ponatur aut deferatur, nisi in sanctissimo Festo Corporis Christi cum suis Octavis, & extra hujusmodi Festa cum suis Octavis semel in anno, in qualibet Civitate aut oppido seu Parochia, vel ex singulari indulto Ordinarii, aut alias pro pace vel alia necessitate im-

Visitationes.

imminente, ex indispositione, Republicam prægravante; & tunc cum summa reverentia atque devotione: in præmissis tamen, laudabilibus consuetudinibus hujus Metropolitanæ, & Cathedralium Ecclesiarum Saffraganeorum ejusdem, semper salvis.

Item, cum natura quotidie novas depererat edere formas, & omnia subjacent mutationi; reservamus Provinciali Synodo proximæ & sequenti, liberam & absolutam potestatem, superius statuta, ordinata, & per Nos præcepta, emendandi, corrigendi, reformandi & commutandi, prout juxta malitiam atque qualitatem temporis & subditorum Provinciæ Colonienfis, videbitur expedire.

Cæterum, expresse permittimus Metropolitanæ & Ordinariis Provinciæ & Diocesium prædictarum, ac unicuique Ordinario, beneficium absolutionis à pœnis & censuris quibuscunque, tam in præmissis hujus sanctæ Synodi, quam aliis Provincialibus & Synodalibus statutis, contentis & comprehensis, exceptis Apostolicæ Sedi de jure reservatis.

Item, volumus & mandamus, quod per Ordinarios locorum intra mensem omnia superscripta, per Dioceses singulorum publicentur. Statuimusque insuper & declaramus, quod omnia prædicta Capitula cum suis pœnis, ligent à tempore publicationis Comprovincialium, intra duos menses immediate sequentes, atque per eos ad quos spectat, post publicationem in delinquentes executioni demandari.

Item, in robur omnium, decernimus super his opportunas literas, quas tam Nostro quam Reverendissimi Domini Archiepiscopi sigillo volumus communiri.

Aliarum vero literarum, de quibus supra fit mentio, tenores, de verbo ad verbum sequuntur; & sunt tales; videlicet:

Vt Monastica persona, tam exempta quam non exempta, Regularem vitam, juxta Regulam Ordinis quem professæ sunt, vivant: alioquin sint inhabiles & ineligiblees, &c.

NICOLAUS, miseratione Divina tituli S. Petri ad Vincula Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Presbyter Cardinalis, per Alemaniæ & nonnulla alia regna & Provincias Apostolicæ Sedis Legatus, Reverendissimo ac Reverendis in Christo Patribus Dominis, Theoderico Archiepiscopo Colonienfis, ac universis Episcopis per Provinciam Coloniensem constitutis, Salutem in Domino sempiternam. Quoniam Sanctissimus Dominus noster, Dominus Nicolaus, Divina Providentia Papa Quintus, curam habens, ut Vniversalis Ecclesia, sibi commissæ, in

fuis membris, per orbem diffusis, salubriter gubernetur, Nos ad hanc Coloniensem, quem admodum & ad nonnullas alias Alemaniæ Nationis Provincias, pro communi animarum salute procuranda, transmisit, plurimas ad id opportunas Nobis tribuens facultates: Nos, considerantes, ad honorem Dei, animarum ipsarum salutem, ac populi Christiani gratam consolationem tendere, si omni studio & diligentia procuraverimus, quod personæ Religiosæ, quamcunque Regulam, per Sedem Apostolicam approbatam, tacite vel expresse professæ, secundum Regulam hujusmodi Religionis suæ vivant, & Deo Altissimo reddant vota sua: considerantes etiam, quomodo ob hanc causam eisdem Religiosis personis, ut, in observantia Regulari, omnipotenti Deo eò liberius & quietius servire possint & debeant, ab Apostolica Sede plurima Privilegia & indulta multa concessa, pluresque Parochiales Ecclesiæ cum earum fructibus, redditibus & proventibus, illis unitæ & incorporatæ existunt: quarum quidem Religiosarum personarum nonnullæ, tantis ingratis beneficiis, salutem suam miserabiliter negligentes, dictarum Religionum suarum Regulas & statuta observare non curant; quinimo temerarie contradicunt, in grave animarum suarum periculum, & scandalum Religionum: quapropter, nisi mores illi pravos & dissolutam vitam abjecerint, ac ad cor redierint, opera priorum Patrum, in quorum locum successerant, devote adimplendo, Privilegia ac indulta atque Ecclesias prædictas juste merentur amittere, quorum, si in pertinacia seu incorrigibiles perseverare præsumperint, nequaquam poterunt esse digni. Hinc est, quod Nos, autoritate Apostolica, qua in hac parte fungimur, omnibus & singulis personis Religiosis Monasteriorum quorumcunque, tam virorum quam mulierum, per Civitatem, Diocesim & Provinciam Coloniensem ubilibet constitutis, exemptis & non exemptis, sub pœna amissionis & revocationis omnium & singulorum privilegiorum, indultorum & unionum prædictorum, eis & eorum Monasteriis quacunque etiam Apostolica autoritate concessorum & factorum, districte præcipiendo mandamus, quatenus intra unum annum à die Datæ præsentium computandam, Regularem vitam juxta Regulas & Statuta Ordinis, quem (ut præmittitur) professæ sunt, effectualiter observare incipiant, & sic inceptam, fideliter continuare studeant, ut tenentur. Eadem quoque autoritate ordinamus, decernimus & declaramus, omnes & singulas personas Religiosas prædictas, per Civitatem, Diocesim & Provinciam Coloniensem ubilibet constitutas, quæ intra dictum annum Regularis vitæ observantiam animo continuandi effectualiter non incepterint, post lapsum ejusdem anni, in

antea

antea ad quamcunque dignitatem fore inhabiles ac ineligibiles; quodque post lapsum duorum annorum, à Data præsentium numerandorum, nulla talium personarum Religiosarum, nisi prius saltem per annum integrum, immediate præcedentem, Regularem tenuerit observantiam, ad quamcunque dignitatem eligibilis existat. Mandantes insuper Vobis, Reverendissimo ac Reverendis Patribus Dominis, Archiepiscopo & Episcopis præfatis, ac omnibus aliis & singulis, ad quos de Iure, consuetudine vel privilegio, Electionum & personarum ac Monasteriorum præfatorum confirmatio pertinet, ne, contra ordinationem, decretum ac declarationem Nostras hujusmodi veniendo, ullam electionem de persona (ut præfertur) inhabili, pro tempore factam, quovis modo confirmetis, seu confirmare attentetis, sive præsumant. Quod si secus feceritis aut fecerint, Confirmationes easdem simili auctoritate Apostolica ex nunc prout ex tunc, & ex tunc prout ex nunc, decernimus irritas & inanes, nulliusque existere roboris vel momenti. Et, si forsan intra ipsum primum annum, à Data præsentium computandum, casus vacationis alicujus Dignitatis occurrerit, ad quam persona eligeretur quæ in Observantia Regulari sui Ordinis antea non steterit per annum, aut vitam Regularem hujusmodi nondum incepisset serbare, circa illam confirmator agere poterit, prout de Iuris communis dispositione fuerit faciendum.

Vt igitur hæc Nostra sancta Ordinatio & charitativa Admonitio, ad omnium, quorum interest, intererit, vel in futurum interesse poterit, publicam deducatur notitiam; Vobis, Reverendissimo Patri, Domino Archiepiscopo, ac etiam Episcopis præfatis, firmiter præcipimus & mandamus, quatenus has Nostras literas, & in eis contenta, per vestras Provinciam & Dioceses, & ubicunque opus esse judicaveritis, intra unius mensis spatium à tempore receptionis præsentium, insinuare ac publicare curetis, & ea, quantum ad Vos spectat, observetis, ac ab aliis omnibus, quorum interest, faciatis inviolabiliter observari. Datum Coloniae, sub Nostro sigillo, die tertia mensis Martii, anno à Nativitate Domini Millesimo quadringentesimo quinquagesimo secundo; Pontificatus sanctissimi in Christo Patris & Domini nostri, D. Nicolai Divina Providentia Papæ quinti, anno quinto.

Autoritate Apostolica præcipitur, ut per Provinciam Coloniensem, Dominicis diebus, ad finem Collectarum Missæ, oretur nominatim pro Papa & Antistite loci.

NICOLAUS miseratione Divina titulo S. Petri ad Vincula Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Presbyter Cardinalis, per Alemaniam & nonnulla alia Regna ac Provincias Apostolicæ Sedis Legatus, universis & singulis, ad quorum noticiam præfentes Nostræ Literæ pervenerint, Salutem in Domino sempiternam. Quoniam dignum esse dignoscitur, ut, qui in sanctorum Patrum vestigiis, quoad fidem, ambulamus, eorundem etiam, quantum ex Alto conceditur, sacras observantias imitemur; Apostolus autem Paulus, sciens, subditorum salutem in Deo accepto Præsule plurimum conservari, præcepit, pro Rectoribus & sublimibus indefinenter preces effundi; sicut etiam legimus in Apostolorum Actibus, Ecclesiam sine intermissione pro beatissimo Apostolorum Principe Petro orasse: unde extat constitutum, Romani Pontificis nomen inter sacra debere recitari: hoc enim sancti Patres, universalis Ecclesiæ unitati perutile arbitrati sunt: verum, sicut Romanus Pontifex universæ Ecclesiæ Catholicæ curam habet, ita in sollicitudinis partem singuli Episcopi vocati noscuntur: quare etiam convenit, in singulorum Diocesisibus pro Pontificibus singulis orationes effundi: Hoc quidem pro unitatis Ecclesiæ universalis & Diocesis cujuscunque conservatione judicamus convenire. Idcirco, sacro Coloniensis Provinciali Concilio, cui auctoritate sanctissimi Domini nostri, Domini Nicolai Divina Providentia Papæ quinti, præsidemus, concorditer approbante, ordinamus, quod ex nunc in antea Sacerdos quilibet dictæ Provincie, singulis diebus Dominicis, dum celebraverit, ad finem Collectarum, tam in principio quam in ultimo Missæ, adjicere debeat Orationem, quæ sequitur: & Famulos tuos N. Papam, & N. Antistitem nostros, una cum universâ Ecclesia Catholica, ab omni adversitate custodi. Per Dominum, &c. & ut in Coloniensi Diocesi sanctissimus Dominus noster, Dominus Nicolaus Papa quintus, ac Theodericus nunc Antistes, sic & ipsorum Successores, in præscripta Oratione nominandi sunt. Vt autem omnis Sacerdos, Ordinationem Nostram hujusmodi observans, spiritualis thesauri se gaudeat munere relictum; cuilibet Sacerdoti, pro qualibet die Dominica, qua dictam Orationem Collectis ipsis adjunxerit, ut præfertur, Quinquaginta Dies de injunctis sibi Pœnitentiis, auctoritate Legationis nostræ qua fungimur, mise-

I Tim. 2.

Act. 12.

ca. si Papa
40. distin.
& ita flo-
ruisse Pe-
lagium,
invenit
in Rati-
nali Di-
vin.

miseri corditer in Domino relaxamus. Volumus etiam & præcipimus, ordinationem & concessionem Nostras hujusmodi per totam Coloniensem Diocesin, tam Regularibus quam Secularibus, exemptis & non exemptis Presbyteris, per Officalem Diocesis ejusdem diligenter publicari. Datum Coloniae, sub Nostrò sigillo, die tertia mensis Martii, Anno à Nativitate Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo secundo, Pontificatus sanctissimi in Christo Patris & Domini nostri, Domini Nicolai, Divina providentia Papæ quinti, anno quinto.

Statuta Conradi & Sifridi Archiepiscoporum, de Regulari Observantia, auctoritate Apostolica confirmantur, declarantur, & ad Exemptos quorumcunque Ordinum extenduntur.

NICOLAVS, miseratione Divina titulus S. Petri ad Vincula Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Presbyter Cardinalis, per Alemaniam & nonnulla alia Regna & Provincias Apostolicæ Sedis Legatus. Quoniam Religionēs multum à viis Prædecessorum hoc tempore adeo declinaverunt, quod in plerisque Monasteriis non solum Monastica vita, sed & Regularum scientia periisse dinoscitur: quæ cum in statutis Provincialibus Conradi, & Synodalibus Sifridi, summarie annotentur, & præcipiantur sub Excommunicationis læ sententiæ pœna observari, sitque per Nos Synodo approbante statutum, Religiosas personas reformari debere per Ordinarios secundum Iuris & statutorum Synodaliū formas: Hinc, ut in Religiosorum notitiam Ordinatio Conciliorum præfatorum Archiepiscopulū deducatur, Statuta illa de Religiosis, Apostolica auctoritate innovamus: quorum tenor ex Synodalibus Decretis Sifridi cap. vii sequitur & est talis:

Statuimus, ut nullus Monachus aut Monialis Claustrum suum exeat, per Civitates, villas vel oppida discurrendo, aut in villa, Monasterio adjacente, comedendo; nisi ex causa rationabili & urgente; & id tunc fiat cum sui Prælati vel Prælatæ licentia. Quam licentiam volumus ut Prælati vel Prælatæ non dent, nisi causâ examinâtâ, quod sit evidens, & non possit sine scandalo denegari. Item in Oratorio, Refectorio & Dormitorio per Monachos continuum semper silentium observetur. In Claustro verò illis horis servent silentium, quibus Observantia præcipit Regularis. In Refectorio omnes comedant, & non carnes, nisi in Infirmeria. Vna sit omnibus coquina & communis cibus, nisi de licentia Abbatis vel Prioris, & ex causa. Speciales Cameræ & comediones ibidem districtius inhibemus.

Omnes in communi Dormitorio dormiant, nisi debiles fuerint vel infirmi. Divinum Officium, secundum Regulam beati Benedicti vel Augustini, & institutiones Sanctorum Patrum, celebrent. Item sub pœna Excommunicationis læ sententiæ præcipimus, ut omnes Religiosi, & præcipue Sanctimoniales, habitum, peplum & velum secundum Regulam ferant, ubicunque fuerint constituti. Cappas, Manicas, Tunicas, phalas, indumenta, Tabbardos, Calceos vel Caligas non ferant, nisi beati Benedicti & beati Augustini Regulæ congruentes. Quod propter abusum, qui his temporibus in talibus inolevit, sub pœna Excommunicationis læ sententiæ præcipimus ab omnibus tam Monachis quam Monialibus firmiter observari. Propria non habeant, nec pecuniam, nisi cui hoc committitur ratione Officii vel Administrationis, sibi commissæ per Abbatem. Item Officia vel Administrationes habentes, contractus non ineant, locationes quarumcunque rerum mobilium vel immobilium non faciant: mutuum aliquatenus non recipiant à quocunque, præter scitum Abbatis & Conventus. Et, si contra fecerint, sciant, contractum hujusmodi non tenere, & se sententiæ Excommunicationis, in ipsos in hoc casu à Nobis latam in his scriptis, incurrisse. Et hæc eadem extendi volumus ad Prælatos & Canonicos Regulares ac Præmonstratenfes, & alios quoslibet Religiosos. Item Abbatibus & Prioribus districtè præcipimus, ut omnia & singula, quæ ad Regulam & Ordinem pertinent, faciant ab omnibus & singulis inviolabiliter observari, cum appositione pœnæ quæ in Regula continetur; rebelles verò & incorrigibiles ad Nos deferentes, ut ipsorum per Nos rebellio compescatur. Item statuimus, ut secundum statutum Concilii generalis, Domini Innocentii Papæ Tertii, per Abbates, Priores, Præpositos Ordinis sancti Benedicti Nostræ Civitatis & Diocesis, de triennio in triennium, commune Capitulum observetur. Cujus Concilii tenorem volumus ut singuli habeant; ut sciant, qualiter hujusmodi Capitulum servare teneantur. Et, quia hujusmodi statutum est negligenter servatum, licet Dominus Conradus, Prædecessor Noster antedictus, hoc mandaverit, Nos pœnam adjicimus, & non servantes excommunicamus in his scriptis. *Vsq̄ue huc verba Statuti.*

Nos autem, pro clariori intellectu ejusdem, volumus Excommunicationis pœnas intelligi, in eas personas Religiosas ferri, quæ aut communem vitam, aut paupertatem, modo quo supra præcipitur, aut obedientiam, aut stabilitatem in Monasterio, nisi licentia interveniat, aut quæ habitum Religionis non deserunt, aut administrando sua auctoritate contractus faciunt, cujuscunque etiam Religionis

fue-

fuerint. Et, quoniam nonnullæ reperiuntur Religiones, post Constitutionem dictam exortæ & exemptæ, & quæ licet sint de Provincia Colonienfi, se comprehendi non putant, & periculofam Censuram parvi pendunt: Hinc Nos Apostolica autoritate decernimus, Statutum illud, in jam dictis per Nos casibus, cum sua pœna, ad omnes & singulas Religiones, tam exemptas quam non exemptas, etiam Cistercienses, ubilibet per Provinciam constitutos, extendi; ita tamen, quod non nisi anno revoluto pœna locum sibi vendicat. Præcipimus igitur omnibus Religiosis personis, exemptis & non exemptis, per Provinciam Constitutis, ut quanto citius ad Reformationem se adaptent, illam recipiant & continent. Quod si intra annum non fecerint, eo ipso in pœnam statuti prælibati, & alias Iuris & Regularum suarum pœnas, se sciant incidisse.

Per hanc tamen annalem pœnæ suspensionem, non credant secum dispensatum, quo minus ad votorum suorum observantiam, sub pœna peccati mortalis, semper sint adstricti. Datum Colonix sub Nostro sigillo, die octavo mensis Martii, anno à Nativitate Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo secundo, Pontificatus sanctissimi in Christo Patris & Domini nostri, Domini Nicolai, Divina Providentia Papæ quinti, anno quinto.

Quocirca vestræ Fraternalitati omnia & singula, sic, ut præmittitur, facta, statuta & ordinata, insinuamus, publicamus, & notificamus, per præsentem.

Datum in Civitate Nostra Colonienfi, Nostro sub sigillo, præsentibus appenso, anno Domini M C C C C L I I, die nona mensis Martii.

Continuas
hic D.
Theodoricus inter-
sectam
paulo ant
stam ad
Episcopum
Leodiens.
Epistolam.

C A N O N E S

CONCILII PROVINCIALIS

COLONIENSIS,

Celebrati Anno M D X X X V I.

I N D E X

T I T V L O R V M

Principialium ac Capitulorum.

P A R S I.

DE MVNERE EPISCOPALI.

Officium Episcopi, post verbi prædicationem, consistit potissimum in impositione manuum, & visitatione Ecclesiarum.

DE impositione manuum, quæ est Ordinum Ecclesiasticorum collatio, ac institutio ministrorum. Cap. 1
Ad certum titulum, Ecclesie Ministros Canonice deligendos ordinandosque. 2
Manum nemini cito imponendam. 3
Humani adfectus, & venalitas in Beneficiis Ecclesiasticis, execrabiles. 4
Beneficia Ecclesiastica, priusquam vacent, nemini promittenda. 5
Dignis tantum Beneficia esse conferenda. 6
Idoneos tantum in Prælatos eligendos esse. 7

In eligendo ætas, mores, literatura, & sacer Ordo, spectanda. 8
Electio nem sinceram esse oportere. 9
In confirmatione Electionis, quæ expendenda. 10
Per Patronos, idoneos præsentari oportere. 11
Quid incumbat Archidiaconi. 12
Aliquot abusus Officialium inter visitandum corrigendi. 13
Omnes, qui de Beneficiis disponunt, sui officii admonendi. 14
Moderatio, Patronos Laicos respiciens. 15
De Officio Vicariorum in Pontificalibus. 16
Quid Episcopis potissimum curandum sit. 17
De ætate Ordinandorum. 18
Testimonium vitæ ac doctrine, per initiandos sacris, exhibendum. 19
De eruditione Ordinandorum inquirendum. 20
Videndum, quo affectu ad Ordines accedatur. 21
Quanto temporis spatio ante majorum Ordinum receptionem, initiandi se præsentare debeant. 22
Item & quid initiandi tum secum allaturi sint. 23
Quale testimonium afferendum. 24
Die Mercurii, proxima ante susceptionem Ordinum, examinandi, qui initientur sacris. 25
Neminem ab examinatione immunem esse oportere. 26

Cujus

Cujus admonendi sint, pridie Ordinationis, ini-
riandi sacris. 26
In minoribus Ordinibus conferendis, quæ cura ad-
hibenda. 27
Ab initiandis nihil exigendum. 28
Literæ dimissoriae nulli temere concedendæ. 29
Tituli Ordinandorum diligenter discutiendi. 30
Peregrini Clerici quomodo admittendi. 31
Odiosa Beneficiorum pluralitas in una eademque
persona. 32
Dispensationes inspiciendæ, ut occurratur abusi-
bus. 33
In resignationibus ac permutationibus Beneficio-
rum, quæ cura adhibenda. 34
Præstat, paucos esse bonos, quam multos inuites,
Sacerdotes. 35
De Visitatione ultimo loca dicendum. 36

P A R S I I.

DE Officio privato ac publico, vitæque ac mo-
ribus Clericorum, generatim. Cap. I
Vnde Clerici appellatio derivata. 2
Clericum suo Officio intentum esse oportere. 3
Duplex Clericorum ministerium. 4
Biblia à Clericorum manibus nunquam deponen-
da. 5
De Horariis precibus indies perlegendis, & refor-
mandis Breviariis. 6
Pro cuiuslibet affectu non facile novandum quid
in Ecclesiastico Officio. 7
Quo affectu Horarias preces persolvere oporteat. 8
Summa devotione Missæ sacrum celebrari oportere.
9
Arguuntur, qui polluta mente ad Altare Domini
accedunt. 10
Revidenda Missalia ac Breviaria. 11
Quæ omitti aut decurrari, vel Organorum vel
Chorum concentu, hand debeant. 12
Quemadmodum Missa legenda. 13
Quid post elevationem Eucharistiæ agendum. 14
Organorum melodia quemadmodum temperan-
da. 15
Singulis Dominicis diebus, quæ ipsis peculiaria
sunt, officia dicenda. 16
Confessio, Missæ præambulum, devote recitanda. 17
Cui Sacerdos in Altari ministrum habeat. 18
Omnis cultus Divinus summa cum veneratione
peragendus. 19
De vitæ ac moribus Clericorum. 20
Ob quam causam Clerici male audiant, ac punian-
tur. 21
Præcipue causæ omnis mali, tres. 22
Ambitionem ac fastum Clericali Officio maxime
repugnare. 23
Omnis luxus Clerico interdicitur. 24
Clerico non licere vel cautionem agere, vel taber-
nas, nisi necessitatis causa, intrare. 25
Habitus seu exterioris corporis cultus modestia à
Clericis exigitur. 26

Mali exempli est, Sacerdotem se venditare in
Capellanum delicato Laico aut muliercula. 27
Suspecta mulierum cohabitatio Clericis interdi-
cta. 28
Avaritia in Clero execrabilis. 29
Honesto artificio victum quærere Clerico licet. 30
Clerici ne mercatores sint, multo minus facerato-
res. 31
Dammantur Clerici superstitiosi, scurræ, curiosi
ac leviculi. 32

P A R S I I I.

DE Metropolitanis, Cathedralibus & Colle-
giatis Ecclesiis, & in his ministranti-
bus. Cap. I
De Officio Decanorum. 2
De Officiis in eiusmodi Ecclesiis ministrantium,
generatim. 3
De Canonicorum vitæ & officio. 4
Quemadmodum preces Horariæ, aliæque Divinæ
laudes, decantandæ. 5
Inter sacra nihil ne cogitandum quidem, quod Dei
aut Ecclesiæ oculos offendat. 6
Decani Templi summi potestas in prævaricato-
res. 7
Quem oporteat esse vestitum ministrantium in
hisce Ecclesiis. 8
Decani undique advigilabunt. 9
Ante omnia vero, ut Canonici sacris adsint. 10
Vicarii, ut Divinis laudibus decantandis intersint,
adigendi. 11
Ad personalem residentiam cogendi, quibus hæc
per fundationes Beneficiorum est imposita. 12
Lucri tantum causa sacris adesse non oportere. 13
Capitula Disciplinae qualiter observanda. 14
Officium Decani in rebelles. 15
Contentiosi, ad pacem & concordiam per Decanum
& Capitulum revocandi. 16
Pœna adversus contentiosos pertinaces. 17
Quo tempore Capitulorum quotidianorum Con-
ventus observandi. 18
Volumina statutorum revidenda. 19
In Capitulis, à juramentorum facili exactione tem-
perandum. 20
Inter visitandum, de moderandis annis, qui expe-
ctantæ appellantur, videndum. 21
Non oportere, a Canonico, recens admissio pecuniam
statutariam duplicatam, ob antecessorem, exigi.
22
Communi necessitati Ecclesiæ, communi contribu-
tione consulendum. 23
Tribunalia extra Tempia collocanda. 24
Optandum, ut decambulationes in hisce Ecclesiis
prohiberi possint. 25
Theatrales ludos non inferendos templis. 26
Cujusdam abusus abrogatio. 27
Processionum Collegiarum Ecclesiatarum, quæ ad
Majorem fiunt, moderatio. 28
De Processionibus non abrogatis. 29
Quomodo ad anniversaria Episcoporum in Majori
Eccle-

Ecclesia conveniendum sit. 30
Minora ministeria idoneis committenda, ac decenter peragenda. 31

P A R S I V.

DE Parochis, ac eorum Vicariis, aliisque verbi ministris. Cap. 1
Qui admittendi. 2
Orandus Deus, ut mittat operarios in messem suam. 3
Vnde dignoscere oporteat Pseudoëcclesiastas. 4
Soli auctoritate ordinaria comprobati, ad verbi ministerium admittendi. 5
Quod ordinarii verbi ministri, sunt legitimi Parochi, & illorum Vicarii, modo tamen hi examinati prius & admissi sint. 6
Fratres mendicantes quatenus admittendi. 7
Quam modestam fratres Mendicantes in verbi prædicatione servare oporteat. 8
Non ferendi, qui in Iurisdictiones & potestates temere ad plebem invehuntur. 9
Abusus est, qui Parocho suo Officio interdicit. 10
Fratres Mendicantes his Synodalibus Constitutionibus erunt parentes. 11
Decet quoque, ut fratres eatenus ordinariæ potestati subjiciantur. 12
De semel certo loco destinatis ac admissis, non temere retrahendis. 13
Qui, nulla legitima auctoritate innixi, se verbi ministerio ingerunt, uti seditiosi comprimendi. 14
Prohibentur omnes Apostatæ, Monachi ignoti, ac peregrini spermologi. 15
De Terminariis, quatenus admittendi. 16
Privilegiis fratrum nihil derogatur. 17
Monachorum Ecclesiæ, per Seculares (ut vocant) Presbyteros gubernandæ. 18

P A R S V.

DE vita ac moribus Parochorum. Cap. 1
Vita ut doctrinæ in Parocho conveniat, necessarium. 2
Pastorem gregis exemplum esse oportere. 3
Vitanda Parocho imprimis avaritia. 4
Parochi familiam, irreprehensibilem esse debere. 5
Parocho luxus omnino cavendus. 6
Pudicitia servanda Parocho. 7
Quæ fugienda Parocho, & quæ sectanda. 8

P A R S VI.

DE disseminatione verbi. Cap. 1
Quid Parocho meditandum. 2
Fidelitas imprimis in Parocho requiritur. 3
Quis sit fidelis verbi dispensator. 4
Omnis Scriptura ad geminam charitatem exigenda. 5
Summa Evangelicæ prædicationis. 6
Parocho cautissima sollicitudine in prædicatione verbi utendum. 7
Quemadmodum sermo temperandus. 8

Quid cavendum inter concionandum. 9
Nihil aut fabulosum aut suspectum adferendum. 10
Loquacitas vitanda. 11
Quemadmodum Parochum adversus hæreticos punire oporteat. 12
A scommatis & conviciis abstinendum. 13
In contentiosis dogmatibus quomodo docendus populus sapere. 14
Qualem oporteat esse Parochum in reprehendis criminibus. 15
Manifesta reprehensio utriusque potestatis vitanda. 16
Quomodo corripiendi Magistratus. 17
Admonendus populus, ut oret pro Magistratibus. 18
Notantur, qui secus docent. 19
Summa doctrinæ Christianæ in Enchiridion contrahenda. 20
Enchiridion quæ docebit. 21
Ordo concionandi, quem simpliciores sequentur. 22
Sanctorum historia quatenus attingenda. 23
Allegoriæ quomodo explicandæ. 24
Quomodo finienda concio. 25
Quid recitandum, finita concione. 26
Quomodo, finita concione, populus excitandus ad orandum pro defunctis. 27

P A R S VII.

DE administratione Sacramentorum. Cap. 1
Instruendus populus, quid agatur in cuiuslibet Sacramenti exhibitione. 2
Quid agatur in Baptismo. 3
Cujus sint admonendi susceptores infantis. 4
Populus docendus, quid velint externa signa. 5
Quomodo accedendum ad Baptismum. 6
Baptismus in facie Ecclesiæ peragendus. 7
In Confirmationis exhibitione quid docendum. 8
Quomodo ad Sacramentum Confirmationis accedendum. 9
Cujus sint admonendi susceptores Confirmati. 10
De moderandis donariis, quæ susceptores donant. 11
Docendus populus de signis externis. 12
De sacrosanctæ Eucharistiæ. 13
Quid docendus populus in hujus Sacramenti ministrante. 14
Quibus persuasum est, utramque speciem Laicum participare oportere, quomodo docendi. 15
De veneratione sacrosanctæ Eucharistiæ. 16
Quomodo tantum miraculum in hoc Sacramento fiat, populus docendus. 17
Quomodo admonenda plebs, ad sumendam Eucharistiam accedens. 18
Qui ad hoc Sacramentum participandum admittendi. 19
Quatenus, alteri quam suo Parocho confessus, ad Eucharistiam admittendus. 20
Intra annum saltem semel communicandum. 21
Quorum admoneri populus, hoc Sacramentum parti-

participaturus, maximè debeat. 22
 Docendus quoque, cur hoc Sacramentum sub specie panis & vini institutum sit. 23
 Quomodo singulis Dominicis diebus plebs ad audiendum Missam se preparabit. 24
 Docendus populus generatim, quid agatur in Missa. 25
 Corripiendus abusus eorum, qui ante finitam Missam irreverenter discedunt. 26
 Docendus populus, quare sit Missæ Sacrificium. 27
 Exequiæ ac Missæ pro defunctis, quando & cum qua admonitione celebrande. 28
 Qui ad exequias evocandi. 29
 De penitentia partibus. 30
 Prima penitentia pars, Contritio, in suggesto semper petra standanda. 31
 Neminem non ad penitentiam invitari. 32
 Presbyter, qui a Confessionibus est, qualis esse debeat. 33
 Quid confitentem docebit Presbyter Confessarius. 34
 Remedium pro ratione morbi adhibendum. 35
 Nimis anxii quomodo tranquillandi. 36
 Moderatio in casibus reservatis. 37
 Publicæ Penitentia usus in Ecclesiam revocandus. 38
 Recitata Confessione, quid agendum per Parochum. 39
 In Matrimonii Sacramento quid agant. 40
 Quemadmodum n. onendi sunt, qui Matrimonium contrahere affectant. 41
 Matrimonium tria complecti. 42
 Pium votum, & in clandestine contrahentes censura. 43
 Conjunctio conjugum in facie Ecclesiæ peragenda. 44
 Peregrinos & ignotos sine legitimo testimonio non jungendos. 45
 In orationibus Consanguinitatis & Affinitatis, Concilium generale observandum. 46
 Ludicra tollenda. 47
 De sacro Ordine dictum esse prius. 48
 Cur adhibeatur extrema Unctio. 49
 Quomodo impendenda Unctio extrema. 50
 A sepultura nemo, in communi decedens, repellendus. 51
 Quam admonitionem in sepulturis & exequiis fieri oporteat. 52

P A R S V I I I .

DE victu Parochorum. Cap. I
 Parochis victus necessarius suppeditandus. 2
 Vicenariatos, quos vocant, ex præventibus Ecclesiæ congruam sustentationem recepturos. 3
 Qui Ecclesias unitas habent, Vicariis perpetuis portionem congruam assignare oportere. 4
 Vbi reditus non suffecerint, quid agendum. 5
 Denarius consuetus, sed duplicatus, pendendus. 6
 Laudabilem consuetudinem Agrippinæ Colonie, per hæc non derogari. 7

P A R S I X .

DE constitutionibus ac consuetudinibus Ecclesiasticis. Cap. I
 Jejunia, ab Ecclesia indicta, reverenter observanda. 2
 Irrifores Ecclesiasticorum jejuniorum reselluntur. 3
 Ecclesiæ constitutionem charitati cedere. 4
 Quid in jejunio potissimum spectandum. 5
 Redarguuntur, qui Quadragesimæ observationem contemnunt. 6
 Litanie & Rogationes cur institutæ: & quomodo populus admonendus sit. 7
 Processiones intra septa Ecclesiarum peragenda. 8
 Admonendus populus, cur ferie institutæ. 9
 In feriis soli Deo vacandum. 10
 Dies dedicationis templi extra Coloniam, uno die ubique celebrandus; & quomodo sit admonendus populus. 11
 Cur templa & Altaria consecrentur. 12
 Populus docendus, quid agatur & significetur in consecratione Templorum & Altarium. 13
 Cur benedicantur Cæci panes. 14
 Docendus populus, ut signatis potius quam senis inhereat. 15
 Quicquid in caerimoniis ad abusum spectat, caute ac diligenter cavendum. 16
 Cur reconcilietur Templum aut Cæmeterium. 17
 Quæ pollutio reconciliationem requirat. 18
 Quorum sumptus & expensis reconciliatio faciendâ. 19
 Immunitatem Ecclesiasticam in duobus potissimum sitam esse. 20
 Quemadmodum Fraternitates reformandæ sint. 21

P A R S X .

DE vita ac conversatione Monastica. Cap. I
 Neminem Monachismi professione temere alligandum. 2
 Admonendi parentes, ne liberos invitos in Monasterium detrudant. 3
 Quo affectu Monastica vita amplectenda. 4
 In Monasteriis habendus, qui doceat legem Domini. 5
 Verbi prædicatorem in Monasteriis esse oportere. 6
 Monachi bonæ indolis, ad Academias mittendi. 7
 Moniales non esse alligandas, ut nulli quam suo (ut vocant) Patri aut Præposito confiteantur. 8
 Mutatam esse paulatim faciem Monasteriorum; ac usurpatum hospitii Jus, simul cum accessu, moderandum. 9
 Visitatio Monasteriorum necessaria. 10
 Sumptuosi Monialium Præpositi rogandi, & frugales æconomi constituendi. 11
 In Monasteriis Monialium, victum ac mensam communem esse oportere. 12

De Prepositis, solitarie commorantibus.	13
Visitandæ domus Fratrum Teutonorum, divi Ioannis Baptiste, & Antonitarum.	14
De vita & conversatione Monachorum.	15
Monachorum studia atque exercitationes quales esse oporteat.	16
Monachos vagos, sub custodiam revocandos.	17
Literas privatas, Monacho aut Monachæ, injussu Abbatis, resignare non licere.	18
Canonissarum secularium mores reformandi.	19

P A R S X I.

DE Hospitalibus & Orphanotrophiis, aliisque id genus piis locis.	Cap. 1
In hospitalibus imprimis animæ curandæ, deinde corpus.	2
In hospitalia qui recipiendi.	3
In hospitalia pauperes ejus loci, ubi constituta sunt, potissimum recipiendos, maxime contagiosis mor- bis implicitos.	4
Mendicantibus validis hospitalia clausa & men- dicatam interdicitam esse oportere.	5
Magistrorum hospitalium pravi affectus damnan- tur.	6
Quam graviter peccent, qui ex pauperum victu se ditant.	7

P A R S X I I.

DE Scholis, Typographis, ac Bibliopolis.	Cap. 1
Scholæ inter visitandum repurgandæ, ac insti- tuendæ.	2
Apud singulas Ecclesias habendus vir eruditus, qui Clericos ejus Ecclesiæ instruat.	3
Qui huic viro victum suppeditabunt?	4
Quomodo Academia instaurari, ac studia ali possint.	5
Pium votum, ad studia sublevanda.	6
Decretalem Honorii Tertii, quoad ejus fieri potest, renovari, æquum esse.	7
Quid curandum in Academicis.	8
Nihil imprimendum aut vendendum, nisi revisum prius.	9

P A R S X I I I.

DE Jurisdictione Ecclesiastica contentiosa.	Cap. 1
Excommunicationis origo & præcipuus usus.	2
Quæ passim in omnes inobedientes Excommuni- cationis censura distinguere cæperit.	3
Usus Excommunicationis in publicè criminosos, in lucem revocandum.	4
Quid cavendum in decernenda Excommunicatio-	

nis censura.	5
Excommunicatos vitandos.	6
Non passim, contra omnes delatos, per Fiscales in- quirendum.	7
Manifeste criminosi pro questu nequaquam se- rendi.	8
Clerici, gravissimorum criminum rei, secundum Ca- nonicas sanctiones puniendi.	9
De Testamentis insinuandis, approbandis, ac exe- quendis.	10
Bona Presbyteri, ab intestato defuncti, in piam cau- sam convertenda.	11
Portio, quæ Archiepiscopo solvitur, minimè gra- vis.	12
Instrumentorum facilis exactio, in judicii referen- da.	13
Formula inquirendi hæreticos, delineanda.	14

P A R S X I V.

DE visitatione ac Synodis Archiepiscopalibus, Archidiaconalibusque.	Cap. 1
Quo ordine visitatio instituenda.	2
Quæ ubique corrigere oporteat.	3
Inprimis reformandos esse Decanos.	4
Inquietos, & Prælatos rebelles, corripiendos.	5
In Monasteriis quomodo abusus percipiendi.	6
In visitatione Parochiarum quid agendum.	7
Habenda concio per Visitatores.	8
Interrogandus Parochus, quo titulo ministerium gerat.	9
De vita, moribus, & doctrina, inquirendum.	10
De habitu, tonsura, ac reliquis externis, viden- dum.	11
Num hæresis quæpiam serpat, diligenter investi- gandum.	12
Num agantur alia, quæ cum Dei & Ecclesiæ insti- tutis pugnent, dispiciendum.	13
De puerorum institutione, & hospitalium cura, querendum.	14
Vitia, quibus assueverint Parochiani, acriter corri- genda ac refrenanda.	15
De Officio Parochi inquirendum.	16
Synodus Episcopalis anno bis habenda.	17
Quid agendum in Synodo Episcopali.	18
De Synodis Archidiaconalibus ac Ruralibus.	19
Officiales Archidiaconorum, & Decanos Rurales, viros graves esse oportere.	20
Synodi Archidiaconales antiquitatem quandam præ se ferunt.	21
Abusus in Synodorum Archidiaconalium ac Ru- ralium observatione.	22
Inter visitandum abusus corrigendi.	23
Procuratorem suo officio recte fungentibus pende- æquum esse.	24

P A R S P R I M A.

D E M V N E R E E P I S C O P A L I.

Officium Episcopi, post verbi predicationem, consistit potissimum in impositione manuum, & visitatione Ecclesiarum.

Episcopi munus in duobus potissimum consistit. primum, in impositione manuum, quæ est Ordinum Ecclesiasticorum collatio, ac institutio ministrorum: deinde, in Visitatione Dioceseos. Vtrumque beatissimus Apostolus, ad Titum, dilectum filium, Cretæ Episcopum, scribens, complectitur: Hujus, inquit, rei gratia reliqui te Cretæ, ut ea, quæ defunt, corrigas, & constituas per Civitates Presbyteros; sicut & ego disposui tibi. Alterum vero idem Apostolus, cum à Mileto discessum maturaret, profecturus Hierosolymam, ac certus quod amplius haud visurus esset faciem eorum omnium per quos transivit prædicans regnum Dei, vocatis illò ad se ab Epheso Ecclesiæ Presbyteris, Apostolica vehementia inculcat, cum ait: Attendite vobis & universo gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos, regere Ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo. Et quoniam scio, inquit, quod intrabunt post discessionem meam lupi rapaces in vos, non parcentes gregi, & ex vobis ipsis exurgent viri, loquentes perversa, ut abducant discipulos post se; propterea vigilate. Cui muneri ut ambo illa Apostolici ordinis eximia luminaria, nimirum Petrus ac illius collega Paulus, satisfacerent; alter transivit & invisit universos, alter perambulavit Syriam & Ciliciam, confirmans Ecclesias, præcipiens custodire præcepta Apostolorum & Seniorum: nimirum non tantum verbo, sed & exemplo Episcopos commonentes, ut, qui speculatores in Dei Ecclesia constituti sunt ac appellantur, Provinciæ sibi mandatæ vigilantissime intendant, fidem, conversationem, mores & vitam singulorum explorent examinentque, ac provideant, ne alicubi quis in ea vocatione, ad quam à Deo vocatus est, torpescat.

C A P. I. De impositione manuum, quæ est Ordinum Ecclesiasticorum collatio, ac institutio ministrorum.

Impositio manuum, est ostium per quod intrant, qui Ecclesiarum gubernaculis admoventur. Proinde, quia ejulcemodi ostium dili-

genter custoditum non est, factum est ut tanta mala, quæ sentimus, agminatim in Ecclesiam Dei irruperint. Hujus januæ vigilantissimi custodes fuerunt Apostoli Christi, & quotquot ipsis successerunt Apostolici Episcopi. Inprimis verò divinius Paulus, qui, dilectissimis discipulis Timotheo ac Tito, ejulmodi custodiae formulam ex professo præscribit. Porro Apostoli, cum esset in locum Iudææ proditoris deligendus duodecimus collega, statuerunt duos ex his viris, qui cum ipsis congregati fuerunt in omni tempore, quo intravit & exivit inter eos Dominus Iesus, probatissimos, electionem alterutrius Domino committentes. Ad hæc, cum essent deligendi primi illi Ecclesiæ Diaconi, Apostoli, convocata discipulorum multitudine, dixerunt: Considerate fratres ex vobis viros boni testimonii, plenos Spiritu sancto ac sapientia, quos constituamus super hoc opus. Atque illi (cum placuisset hic sermo) coram omni multitudine elegerunt Stephanum, virum plenum fide & Spiritu sancto, ac reliquos sex, quos statuerunt ante conspectum Apostolorum: qui dein non temere, sed orantes, illis imposuerunt manus. Denique de Barnaba, per Apostolos ad Antiochiam destinato, refert Scriptura: Quoniam Apostoli miserunt Barnabam, quod esset vir bonus & plenus Spiritu sancto ac fide. Quibus exemplis edocemur, quanta cura ac delectu manus impositionem fieri oporteat. Beatus Apostolus inter alia Timotheum sic alloquitur: Commenda, inquit, quæ audisti à me per multos testes fidelibus, qui & idonei erunt alios docere. Et iterum: Manus nemini citò imposueris, neque communicaveris peccatis alienis. A qua regula cum longè lateque discessum sit, affectibus privatis sibi omnia vendicantibus, morbus obortus est pluribus, atque ita radicans, ut vix spes mendendi relicta sit. Neque tamen, in mediis & exulceratissimis morbis, de remedio desperandum erit, sed tanto magis de pharmaco idoneo cogitandum providendumque.

C A P. II. Ad certum titulum, Ecclesiæ Ministros Canonice deligendos ordinandosque.

Quoniam verò primitivæ Ecclesiæ facies, quod ad institutionem ministrorum attinet, paulatim immutata fuit; nimirum dotatis templis, sacerdotiisque ac certis stipendiis, ministrantibus, constitutis: visum subinde

Tit. 1.

Act. 20.

Act. 9.
Act. 15.1 Tim. 3.
Tit. 3.
Act. 1.

Act. 6.

Act. 17.

2 Tim. 2.
1 Tim. 5.Ex Con-
cil. Laco-
ran. sub
Alex. 3.

sanctis Patribus non absque multa ratione fuit, ne quisquam sine certo titulo, qui illi vitium necessarium suppeditaret, ad majores, quos & sacros Ordines vocamus, ordinaretur; adhibita etiam non levi severitate in Episcopos, qui secus facere præsumpsissent. Quæ cum sic se habeant, reformationem ordiri hinc fuerit necesse. Videndum itaque in primis est, ut collationes Ecclesiasticorum Sacerdotiorum seu Beneficiorum, veluti electiones, præsentationes, & institutiones Clericorum ac ministrorum, maxime eorum qui curæ præficiuntur animarum, quæ scientia scientiarum merito appellanda est, rite ac canonice fiant; utque maximi illi & terribili abusus & vitia, quæ in deligendis personis Ecclesiasticis, non vulgari cum detrimento Ecclesiæ, sæpenumero committuntur, quoad fieri potest, tollantur. Quod tunc demum futurum est, cum, repulsis ac submotis indignis, digni tantum ac idonei admittentur, qui & velint & possint Officium (propter quod Beneficium datur) gerere & explere. Scriptum est enim: Qui non laborat, non manducet.

2 Thess. 3.

CAP. III. *Manum nemini cito imponendam.*

Quamobrem omnibus, qui præficiendi Ecclesiasticis muniis ministros potestatem habent, illa (quam paulo ante retulimus) Paulina admonitio semper ob oculos verfabitur: Manus cito nemini imposueris, neque communicaveris peccatis alienis. Si enim ad honores mundi, sine suffragio temporis, sine merito laboris, indignum est pervenire, & notari ambitus solent, quos prohibitatis documenta non adjuvant; quam diligens & quam prudens habenda est dispensatio Divinorum munerum & cælestium dignitatum! Certe olim Excommunicatione percellerantur, qui Ecclesiastica Beneficia contulissent indignis.

1 Tim. 5.
S. Leo. c.
miramur.
61. dist.
Ex Cont.
Tole.

CAP. IV. *Humani affectus & venalitas in Beneficiis Ecclesiasticis execrabiles.*

Nulla itaque consanguinitatis ratio, nulla propinquitatis contemplatio, facere debet hoc, ut populi gubernatio alii quam meliori tradatur. Cessent omnes affectus humani, qui sua, non quæ Iesu Christi sunt, quærunt. Maxime vero Sacerdotiorum ac Beneficiorum venalitas execranda est, quod, qui sic præficiunt ac præficiuntur, inter ementes & vendentes columbas, quos Dominus flagello, de funiculis facto, è templo ejecit, ac mensas nummulariorum & cathedras vendentium columbas evertit, computentur. Si enim is dignus Sacerdotio creditur, cui non actionis merita, sed præmiorum copia suffragatur, re-

Hieron. in
Name.
Philip. 2.

Matth. 21.
Ioan. 2.
Marc. 11.
Luca 19.

stat, ut nihil sibi in Ecclesiasticis honoribus gravitas, nihil sibi defendat invidiam, sed totum auri prophanus amor obtineat. Et, cum fides simul & vita in Sacerdotibus & ministris eligenda sit, quæ tandem vita & quæ opera Sacerdotis illius erunt, qui honores tanti Sacramenti, per præmium convincitur obtinere?

CAP. V. *Beneficia Ecclesiastica, priusquam vacent, nemini promittenda.*

Cum olim Conciliari institutione vetitum sit, ne ulla Ecclesiastica ministeria seu Beneficia promittantur alicui priusquam vacent; tum, ne quis mortem proximi, in cuius locum & Beneficium se crediderit successurum, desiderare videatur; tum, quod turpe sit Divinique plenum animadversione iudicii, si locum in Ecclesia Dei futuræ successiois expectatio habeat, quam ipse etiam seculares leges condemnare curarunt; idque vero quum nunc passim præter omnem personarum delictum, designatis etiam ex nomine Beneficiis, in quæ stipulatores successuri sunt, pessimo exemplo fiat: tollendus abusus est, idque non aliter, quam secundum canonicam ordinationem, ne quis sollicitus sit, non tam de Officio, quam de Beneficio viventis.

Ex Con-
cil. Lat.
ranensi.

CAP. VI. *Dignis tantum Beneficia esse conferenda.*

Qui Sacerdotia Ecclesiastica pleno (ut ajunt) jure potestatem conferendi habent, alium factæ à se manuum impositionis discusso rem non expectant. Præcipua ergo illis habenda cura est, idque maxime in præficiendis Parochis, ne Apostolici præcepti prævaricatores ac rei fiant. Quis enim non inteligit, quam gravi culpa se obstringat is, qui in causa est, ut cæcus cæco ducatum præstet, nimirum ambobus in foveam delabentibus? Despiciunt (inquit Malachias Propheta) nomen Domini, qui cæcum, qui claudum, qui languidum animal ad immolandum offerunt, & propterea graviter à Domino increpantur. Quis vero cæcum animal offert, nisi qui indoctum in docti locum ordinat, magistrum facit qui vix discipulus esse poterat; claudum vero, qui, lucra terrena quærentem, locat in dignitate, veluti pedem in diversa ponentem? cui potest inferri illud: Usquequo claudicatis in duas partes? languidum denique, qui vitiosum pro Religioso habet, quique tardum & pigrum probat patientem.

Matth.
15.
Luca 16.
Malac. 1.

Hieron. in
Malach.

3 Reg. 18.

CAP. VII. *Idoneos tantum in Prælatos eligendos esse.*

Sacris Canonibus saluberrime constitutum est, ut omnes Cathedrales Ecclesiæ, Collegia,

Ex Concil.
gener. c. no
pro dese-
ctio. de ele-
ctione.
Ex Concil.
Basiliensi
Hieron.
Symma.
ad Lau-
rent. c. vi-
lissimus.
I. q. I. Ex
Concil.
Basiliensf.

legia, & Conventus, ad Dignitates vacantes, ex sua congregatione idoneos eligant Prælatos; atque eos demum sacris administrationibus dignos esse existiment, quorum omnis ætas per disciplinas Ecclesiasticas cucurrisset. Iam, ut primitivæ Ecclesiæ censura mitigationem recipiat discretionis, is saltem aliorum curæ præficiatur, cujus comparatione grex cæteri merito dicantur. Quomodo enim fieri potest, ut non vilissimus reputetur, qui est honore præstantior, nisi quoque scientia & sanctitate præcellat? Atque utinam hic pensitetur, & nautis & navigio deferendis eandem imminere periclitandi necessitatem.

C A P. VIII. *In eligendo, ætas, mores, literatura & sacer Ordo, spectanda.*

Quapropter Electores solliciti sint, ut talem præficiant, qui Officio credendo fastidire possit; virum ætatis legitimæ, moribus gravem, literarum scientia præditum, atque in sacris Ordinibus constitutum: scientes, ipsis, in re tam gravi, vel dolo vel negligenter agentibus, non minorem, quam malis illis Pastoribus ac Prælatibus quos ipsi præfecerunt, in districto Dei iudicio imminere penam. Neque enim impudè peccatur in Spiritum sanctum, qui in omni electione, ut autor, invocatur. Neque inultum permittet Deus, si quis iurejurando, quod sub electionem præstat, frustra nomen Domini usurpaverit. Ut omittamus poenas Canonicas, quæ perperam eligentes manent.

C A P. IX. *Electiõnem sinceram esse oportere.*

Ab sit ergo omnis Simonix pravitas, omnium personarum respectus. Cessent potentiorum preces, quæ minis æquiparantur, omnisque impressio; cesset ambitio ac dominandi libido. Ad hæc, procul absint omnes illicitæ obligationes, quæ sub electionem aut paulo post, ab eligendo vel electo, haud præter Simonix labem extorquentur. Et procedat de vultu Dei opus ipsius; ut scilicet, qui præstantior est omnibus, qui doctior, qui sanctior, qui in omni virtute eminentior, hic eligatur.

C A P. X. *In confirmatione electionis qua expendenda.*

Electiõne facta, Nos & cæteri, qui confirmationis munus impendimus, officio Nostro, Deo volente, non deerimus; discursuri scilicet diligenter & formam electionis & electi merita, priusquam Nostras imponamus manus.

C A P. XI. *Per Patronos, idoneos præsentari oportere.*

Patroni, tum Ecclesiastici, tum Laici, quos hac de re diligenter admoneri curabimus, videbunt, ut idoneos (quemadmodum ante diximus) Archidiaconos præsentent. Comperitum siquidem habemus, quam hic supra modum peccetur. Sunt enim, qui tantum filios ac consanguineos, seu aliter ipsis addictos, citra ullum delectum aut discrimen scientiæ, morum ac ætatis, Beneficiis Ecclesiasticis admovent. Sunt, qui admotis nomen tantum relinquunt, censum autem atque Ecclesiasticos redditus sibi, ausu quodam sacrilego, (nihil minus quam de Ecclesiastico ministerio cogitantes) uturpant. Quæ omnia, cum Sanctorum Patrum sanctionibus damnentur, multorumque malorum in Ecclesia Dei causa sint, posthac non committi, sed sublata penitus esse, suamque vim Canonicis Regulis constare, ex animo cupimus.

C A P. XII. *Quid incumbat Archidiaconis.*

Archidiaconi Nostri, ad quorum curam inter alia pertinet, ut Nostro nomine Parochias ordinent, ac ministros Ecclesiæ, ipsis præsentatos ac oblatos, inquirent; scient, sui muneris esse, negligentiam Patronorum supplere. Cum enim oculi Nostri sint, dispiciant, ne quis, alioqui indignus, sub alicujus præsentationis prætextu irrepat ac admittatur. Nec contenti, quod post edicta, ter publicata, nusquam compareat qui præsentationem oppugnet; eorum etiam, qui ipsis præsentantur & ad instituendum offeruntur, vitam, mores, & eruditionem accuratè pervestigabunt; ac, nisi comperti illi fuerint, muneris, cui præfici postulantur, pares, fore nefas putabunt, stulte petentibus assentiri. Neque existimabunt, id temporis, quod huic Examine impendit, perdi; cum nequaquam possit collocari melius; maxime quod officium eorum, hoc ipsum ut fiat, magnopere requirat.

C A P. XIII. *Aliquot abusus Officialium inter visitandum, corrigendi.*

Et, quoniam ad Nos quorundam querelâ perlatum est, nonnullos Officiales Archidiaconorum Nostrorum, investituræ nomine, plus æquo interdum petere, quosdam etiam institutionem ipsam, petentibus, vel temere negare vel saltem in longum differre tempus, quamlibet legitima sit præsentatio & idoneus is qui præsentatus est: curæ Nobis erit, inter visitandum de his diligenter inquirere, & quæ vitiosa comperientur, Archiepiscopali auctoritate, communicato tamen cum Archidiaconis

Alexand.
3. c. ex
sequen.
de iustit.

C. & c.
Ad hæc,
de offic.
Archidia-
con. c.
finali. de
elect. in 6.

Deu. 5.

Hier. 8.
g. I. c. li-
cet, & c.
si ergo.

conis Nostris (ut par est) consilio, quoad ejus fieri poterit, corrigere.

CAP. XIV. *Omnes, qui de Beneficiis disponunt, sui Officii admonendi.*

REfferre etiam non parum existimamus, omnes, qui de Sacerdotiis seu Beneficiis Ecclesiasticis quamcunque disponendi potestatem habent, speciatim ac diligenter admoneri, ut hisce Synodicis Canonibus per omnia obtemperent, nisi in eo ipso, in quo deliquerint, puniri velint.

CAP. XV. *Moderatio, Patronos Laicos respiciens.*

Atamen, quod ad Patronos Laicos attinet, hanc censuram eatenus moderamus, ut, si Archidiaconi Nostris presentatos ab eis, quod in idonei sint, instituere recusent, liceat ipsis, inutilium loco, alios iterum intra tempus legitimum presentare, modo tamen dolus absit.

CAP. XVI. *De officio Vicariorum in Pontificalibus.*

Postquam de illorum officio diximus, qui Sacerdotiis seu Beneficiis Rectores admovent, Ecclesiasticis Ordinibus initiandos; restat, ut de Vicariis Nostris in Pontificalibus, qui huic muneri (in partem sollicitudinis Nostræ vocati) potissimum delegati sunt, paucis dicamus. Nobis quidem, uti cæteris omnibus Pontificibus, in Aaronis persona loquutus est Deus: Homo per familias qui habuerit maculam, non offeret panes Deo suo, nec accedet ad ministerium ejus: si cæcus fuerit, si claudus, si vel parvo vel grandi vel torto naso, si fracto pede, si manu, si gibbus, si lippus, si albuginem habens in oculo, si jugem scabiem in corpore, vel herniosus: omnis qui habuerit maculam, non accedat offerre hostias Domino, nec panes Deo suo. Quid per allegoriam sermo divinus significare voluerit, maximus ille cælestium rerum peruestigator Paulus, in Epistolis, quas Timotheo ac Tito, ambobus nascentis Ecclesiæ Episcopis, inscripsit, gravissime explicavit. Quum enim mandasset, ut per Civitates Presbyteri constituerentur, statim subjecit, quales substitui vellet & oporteret. Oportet (inquit) constitutum sine crimine esse, sicut Dei dispensatorem; non superbum, non iracundum, non violentum, non percussorem, non turpis lucri cupidum; sed hospitalem, benignum, prudentem, sobrium, justum, sanctum, continentem, amplectentem eum, qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem, ut potens sit exhortari doctrina sana, & eos, qui contradicunt, arguere. Diaconos similiter, pudicos, non bilingues, non multo vino deditos, non turpe

Levit. 21.

Tit. 1.

1 Tim. 3.

lucrum sectantes, habentes mysterium fidei in conscientia pura. Et, ut iterum nos officii nostri commonefaceret, subjecit: Et hi probentur primum, & sic ministrent, nullum crimen habentes.

CAP. XVII. *Quid Episcopis potissimum curandum sit.*

Incumbit itaque Nobis, ut probemus primum eos, qui Ordinibus, maxime sacris, initiari desiderant. Curæ ergo erit Vicariis Nostris in Pontificalibus, manus impositionem auspicaturis, ne hic quid desit, neve Ordines sacros aliter quam secundum regulam Evangelicam impartiantur. Ut adjutores in hoc examinationis munere habeant, non repugnemus; modo primæ sollicitudinis partes apud eos sint, nec, quæ ipsis ante omnia agenda erant, in alios penitus relegent, interim ipsi de omnibus incerti: per hæc tamen Suffraganeis Nostris nihil præjudicantes, quo minus ipsi, quemadmodum videbitur opportunum, de hujusmodi examine faciendo dispiciant. Ut vero summatis multa complectamur, dispicient de Ordinandorum ætate, vita, scientia & affectu.

CAP. XVIII. *De ætate Ordinandorum.*

Olim Diaconus ante xxv, Presbyter vero ante xxx ætatis annos, non ordinabantur. In Viennensi vero Concilio, sub Clemente quinto, Ordines sacri minori etiam ætati concessi sunt; nempe Subdiaconatus xviii, Diaconatus xx, Presbyteratus denique xxv ætatis annum nato. Num ad antiquos Canones regredi referat, futurum Concilium despiciet. Nos interim admonemus, Viennense Concilium, tum ex aliis Canonibus, tum ex seipso interpretandum: nimirum ut ætas quidem illa sufficiat, modo tamen cætera quoque, quæ Canones plus quam ætatem respiciunt, haud desint; nempe literarum scientia, & morum gravitas.

CAP. XIX. *Testimonium vitæ ac doctrinæ, per initiandos sacris, exhibendum.*

DE doctrina, vitæ, ac moribus, Suffraganeus Noster testimonium præceptorum, qui ipsos in literis instituerunt docueruntque, eorum quoque apud quos, sacris initiandus, potiorum vitæ partem transgessit ac diversatus est, exigere non omittet, ne manifeste criminosi irrepant; idque ad certam formulam, quam delineari curabimus. Dum enim priscam Ecclesiam respicimus, summo desiderio tangimur, priscos illos sanctissimos mores, non tantum verbis sed & re ipsa, in Ecclesiam, quod

Ex Conc. Arelat. 3.
Ex Viennensi Concilio.
Clem. generalium de a. & g. qualitat.
Ex eodem Concilio.
Clem. eodem titulo.
Ex Lateran.

Ex 3. Caribuz.
quod

quod in Nobis est, reducendi. Illa certe vult, ne Episcopus, sine testimonio Clericorum & plebis, Clericos ullos instituat. Hinc illæ interrogationes solemnes præambulæ: Sunt iusti? sunt casti? atque aliæ similes. Neque frustra scriptum legimus, quod, quanquam Dominus de constituendo Iosue Principe præcepisset, eundemque elegeret, nihilo secius tamen convocari Synagogam voluisse.

Hieron. in Levit.

C A P. XX. De eruditione Ordinandum inquirendum.

DE eruditione quoque & scientia disquiret, ne statim à stiva ad Ecclesiastica munia confugiatur. Per Prophetam Dominus dixit: Quoniam tu scientiam repulisti, & ego repellam te, ne Sacerdotio fungaris mihi. Substantia siquidem Sacerdotii, sunt eloquia divinitus tradita, uti Dionysius ille Magnus apposite dixit. Quæ vero in Parochis, quæ in cæteris, eruditio requirenda sit, post dicemus.

Osee 4.

S. Dionys.

C A P. XXI. Videndum, quo affectu ad Ordines accedatur.

QVO denique affectu ac proposito accedant Ordinandi, videndum, accuratèque investigandum est; nam videlicet Dei causa tantum, an potius suæ commoditatis gratia, ad Ordines capeffendos adspirent, quærentes quæ sua sunt, non quæ Iesu Christi. Quid enim est sua quærere & non quæ Christi sunt, nisi, cum tales non gratis Deum diligunt, non Deum propter Deum quærunt, temporalia commoda sequentes, lucris inhiantes, & honores ab hominibus expetentes? Quisquis ergo talis est, non Dei filius, nec ovili Christi idoneus Pastor futurus, sed mercenarius est. Vbi que Deus hominis intentionem & mentem spectat, quam Christus in Euangelio lucernam corporis atque oculum vocat. Qui si simplex fuerit, totum corpus lucidum erit: sin autem fuerit nequam, totum corpus tenebrosus erit. Quare, si lumen (quod in initiando est) tenebræ sunt, ipsæ tenebræ quantæ erunt?

Phil. 2.

Aug. 8. qu. 1. c. sunt in Ecclesia.

Matth. 6.

C A P. XXII. Quanto temporis spacio, ante majorum Ordinum receptionem, initiandi se presentare debeant. Item, quid initiandi tum secum allaturi sint.

VT autem hic animus Vicariis Nostri in Pontificalibus eo explorator sit, (neque enim qualicumque assertioni statim tuto creditur,) operæ precium existimamus, ut, qui ad sacros (quos vocamus majores) Ordines capeffendos adspirant, Quatuor temporibus, ut vocant, quæ tempus impertitionis ejusmodi Ordinum proxime præcedunt, Vicariis Nostri in Pontificalibus sese repræsentent, qui eos

(quemadmodum diximus) rogabunt, quid eos huc permoveat, an expenderint quid in hac vocatione præstare oporteat, an huic vocationi se sentiant posse respondere, & an sperent, se, adjutore Deo, continere posse ac velle; item, an affectu carnis huc ducantur, ut videlicet in otio & suaviter vivant, opesve & honores parent. Admoneantur quoque, ut bene seipsos explorent excutiantque, ne, quum ad capiendos Ordines reverli fuerint, Spiritum sanctum fraudent.

Eo ipso etiam tempore, Ordinandi testimonium vitæ ac conversationis secum afferent, ut Vicarii Nostri in Pontificalibus, cum ex responsione, tum vita præcedente, colligere possint, an admittendi videantur; & num referat, diligentius de vitæ testimonio, ante appetens Ordinationis tempus, inquirere.

C A P. XXIII. Quale testimonium afferendum.

QVI Civitatem aut oppidum, Senatus; qui verò pagum aut vicum incolit, Iudicii ejus loci, literas sigillatas, quæ gratis dantur, secum feret. Quæ ne cuiquam vel per invidentiam vel alium minus sincerum affectum denegentur, prohibemus. Alioqui, adferens documentum factæ requisitionis & denegati testimonii, nec tamen inculatus criminis vel defectus, ac idoneus per Vicarios Nostros in Pontificalibus repertus, nihilo secius admitteatur. Qui vero non in oppidis aut pagis, in quibus titulum nacti ac ministraturi sunt, sed in longinqua regione, moram traxerunt, hi Canonicis satisfaciant institutis.

C A P. XXIV. Die Mercurii, proxima ante susceptionem Ordinum, examinandi, qui initiantur sacris.

ET ut hæc omnia eo accuratius observentur, visum Nobis est, ut Ordinandi, maxime ad Sacerdotii gradum, quod die Sabbatino ex more Ecclesiastico fieri solet, die Mercurii proxime præcedente, ad Nostros Civitates, ubi Vicarii Nostri in Pontificalibus Ordines ipsos sacros impartient, sese conferant; quo duobus dehinc sequentibus diebus, videlicet Jovis & Veneris, quos ejusmodi disquisitioni peragenda deputamus, Vicariis Nostri, ipsisque Nostri autoritate in eo munere adjunctis Theologis, se repræsentent, examinationique eorum submittant.

C A P. XXV. Neminem ab Examinatione immunem esse oportere.

QUA quidem neminem excipimus, etsi magisterii titulum prætexat, nisi quem publicum sit & vitam integram egisse, & ea, quæ

quæ Ordo impertiendus requirit, facile calle-
re. Quamobrem non solum Clerici, qui se-
culares appellantur, sed & Religiosi, cuiusli-
bet etiam professionis fuerint, hanc censuram
experientur.

C A P. XXVI. *Cujus admonendi sunt,
pridie Ordinationis, initiandi
sacris.*

Pridie Ordinationis, admonebit Vicarius
Noster in Pontificalibus iterum omnes,
quo se quisque discutiat; ne Officio se alliget,
cui non possit satisfacere; neve mentiat
Spiritu sancto, aut impœnitenti corde accu-
rat, sed ore confessus ac spiritu contritus hu-
miliatusque, post perceptam sacrosanctam
Eucharistiam, Deo totus deditus accedat.

C A P. XXVII. *In minoribus Ordi-
nibus conferendis, qua cura
adhibenda.*

Quamquam, qui minores vocantur Ordi-
nes, tam exactam curam non requirant;
suo tamen modo, pro gradu & excellentia
Ordinis, omnium eorum, quæ diximus, ratio
habenda est. Quid enim indecorum magis,
quam admoveri infantibus, qui non intelligant
quid agatur, immo ne capiant quidem quid
Clerici nomen & reliqua minorum Ordinum
vocabula significant? Quid turpius, quam
quod penitus analphabeti, ac interdum flagi-
tiosi (qui, ut legum civilium censuras ac pœ-
nas eludant, sese impudentissime ingerunt,
in maximam Ecclesiastici Ordinis ignomi-
niam, sacris initiantur? Qua de re nemo post-
hac Ordinibus hisce insigniendus est, nisi
quem & vita commendat, & literaturæ æta-
tisque sit, pro ratione suscipiendi Ordinis,
sufficientis, ac rectæ sinceræque voluntatis.

Hieron. ad
Nepot.

Qui enim in Clerum alleguntur, rem profi-
tentur minime ridiculam; nempe, se peculiari-
ter in sortem Domini ascitos, quibus posthac
omnia terrena sordeant, ac solus Dominus
fors ac pars hæreditatis futurus sit. Cujus quo-
que, priusquam ordinentur, diligenter admo-
neri debent.

C A P. XXVIII. *Ab initiandis
nihil exigendum.*

VT autem Ecclesiastici Ordines summa
sinceritate, omni quæstus suspicione,
omnis mali specie quam longissime submota,
conferantur; nolumus, ut ab initiatis quie-
quam, vel sigilli nomine, à Vicariis Nostri-
bus in Pontificalibus exigatur, sed tantum Scribis
earum literarum, quæ Formatæ appellantur,
unus Albus solvatur: nam eos sumptus, quos
antehac Vicarius Noster in Dicecesi Colo-

nienfi Choraulium causa facere consuevit,
Nos deinceps pendemus. Non dubitamus in-
terim, Suffraganeos Nostros suis Vicariis in
Pontificalibus ita provisuros, ne quis justam
querendi causam inveniat.

C A P. XXIX. *Literæ dimissoria
nulli temere concedenda.*

Prohibemus quoque, ne Officiales Nostri
literas dimissorias, quæ vulgò Licentia-
ria Ordinandi vocantur, alicui temere conce-
dant. Illarum enim prætextu, qui suæ rudita-
tis & incitiæ sibi conscii sunt, Nostorum
Vicariarum in Pontificalibus disquisitionem
subterfugiant, ac aliò demigrant, ubi nullus
Canonicæ traditionis respectus habetur.

C A P. XXX. *Tituli Ordinandorum,
diligenter discutendi.*

Tituli quoque Ordinandorum discuti-
antur. Plerique enim inventi sunt, qui, fi-
ctis & emendicatis titulis, ad Sacerdotii di-
gnitatem evecti, eandem turpiter prostituere
postea coacti sunt, vendibiles, quodcumque
dolosi spes refulserit nummi. Quorum nu-
merum, quod nihil fere aliud quam numerus
sint, imminui, plurimum referret. Inter hos
siquidem est, qui in plateis mendicat infelix
Clericus, & servili operi mancipatus, publi-
cam deposcit Eleemolynam: qui eo magis
à cunctis despicitur, quod miser ac desolatus,
juste putatur ad hanc ignominiam devenisse.
Inter hos est, qui in divitum ac nobilium do-
mibus scurram aut mimum aut morionem
agit; quem ab Officio retrahendum, Cartha-
ginense Concilium decernit.

Hieron. ad
Rust. c.
Diat. 93.
dist.

C A P. XXXI. *Peregrini Clerici
quomodo admittendi.*

Peregrini Clerici, Romæ aut alibi ordina-
ti, priusquam de Ordinatione sua ritè ade-
pta, deque vita, moribus, eruditione ac titulo,
fidem fecerint, ac commendaticias suorum
Episcoporum, suæque Ordinationis literas,
exhibuerint, repellantur. Quanta enim per
hos, qui evagandi licentia abutuntur, scanda-
la, animarumque pericula, & in Clero & in
populo frequenter eveniant, nemo est qui non
videat.

Ex Agath.
c. 25. de
Cle. pe-
regri. c. 10
titulo 61,
62, 63.
dist.

C A P. XXXII. *Odiosa Beneficio-
rum pluralitas in una eadem-
que persona.*

Odiosa semper apud veteres fuit pluri-
um Sacerdotiorum ambitiosa cupiditas, ne-
que semel generalibus Conciliis damnata.
In Chalcedonenfi enim inter alia cautum
est,

Ex Chal-
cedon.

est, Clericum in duabus Ecclesiis conscribi non oportere; quod difficile videatur ut unus vicem duorum sustineat, & absurdum si promiscuis actibus rerum turbentur officia. Id vero inprimis noxium est, ubi plures Parochiæ seu Dignitates uni Presbytero committuntur, quod solus per omnes Ecclesias nec Officium persolvere nec rebus earum necessariam curam impendere valeat. Quare tam eos qui de Sacerdotiis ejuscemodi disponendi potestatem habent, quam qui ea, cæca cupiditate ducti, ambiunt, communitos volumus, ut suos affectus Canonicis institutis submittant; qui vero Dispensatione Apostolica adversus hæc se tueri velint, ut causam dispensationis obtentæ, Deo comprobent. Neque enim sublimes atque admodum literatas personas suo privilegio nudamus, modò illo recte & secundum Deum utantur.

CAP. XXXIII. *Dispensationes inspicienda, ut occurratur abusibus.*

Quam impudenter plerique diplomatibus ac dispensationibus, apud Sedem Apostolicam extortis, præter summi Pontificis mentem (qui & vult & debet potestate sibi concessa, non ad destructionem, sed ad ædificationem uti) abutantur, nullus est qui ignoret. Non prohibeo (inquit quidam vir pius) dispensare, sed dissipare. Dispensatio quidem credita est: sed hic jam quæritur inter dispensatores, ut fidelis quis inveniatur. Quamquam apud illos maxima culpæ pars resideat, qui, vel nulla vel minus legitima vel etiam ficta causa supplicatoriis precibus inferta, dispensationis testatorum tandem eliciunt, quos apud Deum, qui renes & corda scrutatur, omnemque hypocrisim ac fraudem execratur, securos quis dixerit? Nemo tibi (ait idem ille quem jam citavimus) de dispensatione Apostolica blandiatur, cujus conscientiam Divina sententia tenet alligatam. Sed, quia pauci sunt in quorum conspectu est Deus, plerique vero qui sacra autoritate pro sua libidine passim abutantur; fit, ut Lugdunensis Concilii, sub Gregorio X celebrati, non insalubre decretum, adversus insolentiam ejuscemodi hominum, in usum revocare cogamur: quo subnixi, cunctis, qui talibus diplomatibus sibi blandiuntur, necessitatem impone-

mus, literas suas Nobis exhibendi, visuris, num rite impetraverint, ac recte impetratis utantur. Et, ut quam maximè robustæ sint dispensationes istæ, curabimus tamen, ut menti Canonis ac summi Pontificis satisfiat: videlicet, ne animarum cura in his Ecclesiis, Personatibus, seu Dignitatibus, quas sub hoc prætextu occupant, negligatur, nec Beneficia ipsa debitis obsequiis defraudentur.

CAP. XXXIV. *In resignationibus ac permutationibus Beneficiorum, quæ cura adhibenda.*

Postremo, quum Nobis haud clam sit, in resignationibus permutationibusque Beneficiorum, multa ancipitia perjuria committi ab his, qui frequenter subito ac non præmeditati, aut ipsi aut per suos Procuratores (id quod ejusdem reatus ac culpæ est) jurejurando ante manus impositionem testantur, in hujusmodi resignationibus seu permutationibus nullam Simoniam labem aut aliam illicitam intervenisse corruptelam, cum res crebro longe secus habeat, per quod illi gravem in se Dei iram procul dubio provocant: majori cura, diligentiorique, quam antehac fieri consuevit, pervestigatione prævia, hæc juramenta recipi convenit.

CAP. XXXV. *Præstat, paucos esse bonos quam multos inutiles Sacerdotes.*

Et ut cum Divo Clemente hoc caput concludamus, Melius est Episcopo, paucos habere Sacerdotes ac Ecclesiæ ministros qui possint digne opus Dei exercere, quam multos inutiles qui onus grave Ordinatori adducant.

CAP. XXXVI. *De Visitatione ultimo loco dicendum.*

De Visitatione (quæ est altera muneris Nostri Episcopalis pars) hic dicendi locus non fuerit importunus. Expedientius tamen erit, hanc partem in ultimam harum Synodaliū institutionum classem rejicere, quod illic tractetur commodius majorique cum fructu, nimirum traditis jam atque expositis regulis, ad quas oporteat, veluti ad amissim quandam, Visitationem redigere, ordiri atque peragere.

PARS SECVNDA.

CAP. I. *De Officio privato ac publico, vitæque ac moribus Clericorum generatim.*

Qui exacte volet cognoscere Clericorum officium & vitam, is Divum Hieronymum ad Nepotianum, ac cæte-

ros Patres, non minus eruditione quam vitæ sanctimonia claros, qui de hac re ex professo justis voluminibus scripserunt, perlegat. Sat Nobis in præsentiarum erit, carptim quædam delibare, ex quibus Clerici Nostri summatim deprehendant, quam longe lateque à recta

semita

Ex Tol. c. unio. IO. q. 3.

Ex Conc. gen. c. de multa. de Prabend. & Dignit.

I Cor. IO.

Ber. ad Eug.

I Cor. 4.

Psal. 7.

Ber. ad Nepot.

Ex Conc. Lug. c. ord. de offi. ord. lib. 6.

femita declinaverint, subindeque erronei ipsi, tam periculose digressionis commoniti, pedem in viam mandatorum Domini referant. Quod ab illis pientissimus simul ac iustissimus Deus, quum, verbo hactenus adhortans, parum profecerit, innumeris plagis iustissime immisissis commonens, manifesto requirit.

I Cor. II.

CAP. II. *Vnde Clerici appellatio derivata.*

Neminem fugit, unde Clerici appellatio derivata sit; nempe à κληρῆς, quod fortem sonat. Propterea enim (si divo Hieronymo credimus) Clerici dicuntur, quia de sorte Domini sunt, vel quia ipse Dominus, fors (id est, pars) eorum est. Quia ergo vel ipsi pars Domini sunt, vel Dominum partem habent, tales se exhibere debent, ut & ipsi possideant Dominum, & possideantur à Domino, quum cum Propheta confidenter dicant: Dominus pars hereditatis meae. Non quidem quod à sorte Domini Laicos secludamus, (omnes enim, qui Christo per baptismum & fidem incorporati sumus, populus acquisitionis ejus sumus, de quo Propheta dixit: Pars autem Domini populus ejus, Jacob funiculus hereditatis ejus;) sed quod Clerici, peculiari quadam ratione, ministerio Dei & Ecclesiae dedicati sint. Omnis quidem multitudo sanctorum erat, attamen Dominus Tribum Leviticam suo ministerio peculiariter delegit, quam in terra Israel praeter primitias, decimas, partesque immolatorum, ac reliqua quae ipsis peculiariter lex dedicavit, nihil proprium possidere, nec habere partem inter fratres voluit. Dominus enim ipse est hereditas ejus; quam in hoc elegit ex omnibus tribubus, ut staret & ministraret nomini ejus. Habet Evangelium suam Magdalenam, habet & Martham: & secrevit quosdam Christus, quos dedit Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Evangelistas, alios autem Pastores & Doctores, ad consummationem sanctorum, in opus ministerii, in aedificationem Corporis Christi. Breviter, à condito orbe, & ab Ecclesiae, quae in Adam cepit, crepundiis, semper videntur ex hominibus assumpti quidam, constituti pro hominibus in his quae sunt ad Deum. Semperque visum est genus humanum à duobus ministris Dei optime regi; quae sunt, Sacerdotalis autoritas & regia potestas. Quibus quandiu inter se convenit, bene actum est de repub. Dei: quum secus, omnia in diversum repente mutata sunt. Pone ob oculos sermo divinus pleraque exempla, huc spectantia, perpetuo memorabilia. Sed quid attinet antiqua repetere, quum nostri temporis exempla non minus insignia, non in aures tantum, sed in oculos ipsos, influant? quae nimis abunde docent, quantum malorum in Ecclesiam Dei invexerit, sacra prophanis miscuisse,

Hier. ad Nepot.

Psal. 15.

Deut. 32.

Num. 18.
Deut. 18.Luca 10.
I Cor. 12.
Ephes. 4.Hebr. 5.
Gela.
Pont. ad Anast.
Aug.

CAP. III. *Clericum suo Officio intentum esse oportere.*

Omnia mali seminarium, cupiditas semper fuit. Nam, dum nemo suum peragit officium, alienis semper intentus, nempe Clericus quae Laici, Laicus quae Clerici sunt, (ut deteriora sileamus,) usurpat; fit, ut Ecclesiae harmonia diutius constare non possit. Obtestatur Paulus Apostolus Timotheum, quin potius contestatur simul omnes quotquot erant Timotheo successuri: Tu, inquires, vigila, in omnibus labora, opus fac Evangelistae, ministerium tuum imple.

I Tim. 5.

2 Tim. 4.

CAP. IV. *Duplex Clericorum ministerium.*

Clericis, & inprimis Ecclesiae Presbyteris, duplex ministerium, divinis & humanis legibus, est junctum. Alterum, ut, in commissum sibi populum, Deum propitium habere, cunctis rationibus enitentur: quod non tantum sacrificiis solemnibus efficitur, sed etiam precibus, quae à pio corde proficiuntur, teste Iacobo; qui nos ad precandum cohortans: Orate, inquit, pro invicem, ut salvemini; multum enim valet deprecatio iusti assidua. Omnibus quidem dictum est: Petite, & accipietis. his vero, ut semper petant, nec pro semetipsis tantum, sed & pro tota Ecclesia Dei, ut vincat populus, qui sub ipsis est, hostes illos invisibiles, impugnantem eos qui volunt pie vivere in Christo; ut stent, sicut Moyses, levatis semper interioribus animi manibus in caelum, in contradictione, in conspectu Domini, ad averendum iram ejus, ne disperdat populum suum assidue precantem; deinde, ut offerant dona ac sacrificia pro peccatis; quemadmodum scriptum est: Quoniam sancti erunt Deo suo, & non polluent nomen ejus. incensum enim Domini & panes Dei sui offerent, & ideo sancti erunt. Alterum, ut sint Religionis magistri, proindeque ut in lege Domini meditentur die ac nocte, ut judicia Domini vera, justificata in semetipsis, desiderabilia super aurum & lapidem preciosum multum, dulciora super mel & favum, totis praecordiis amplectantur, exquirant, scrutenturque; idque non propria praesumptione, aut humano sensu, sed Spiritu sancto dictante, qui abscondit haec à sapientibus & prudentibus in oculis suis, & revelat ea parvulis. Vnde scriptum est: Labia Sacerdotis custodiunt scientiam, & legem exquirunt ex ore ejus, quia Angelus Domini exercituum est. Qui in hoc secundo munere praestant, gregi Christi pacendo admovendi sunt: de quibus suo loco dicemus.

Iac. 5.

Matth. 7.

Exodi 17.
Psal. 105.
Hebr. 5.

Levit. 21.

Psal. 18.

Ex decret. d. Clemens. Matth. 11.

Mal. 2.

CAP. V.

CAP. V. *Biblia à Clericorum manibus nunquam deponenda.*

Hic satis est admonuisse omnes pariter Ecclesiasticis muniis consecratos, ipsos precibus supplicationibusque publicis Deo persolvendis mancipari. Quas ut non tantum ore murmurent, sed & corde persolvant, nunquam à manibus eorum liber Legis (hoc est Biblia) deponatur. Nam ut, quæ legunt & canunt, discant intelligere, tota vita vix suffecerit: si tamen quid est in literis sacris, quod totum humanus intellectus assequi possit, aliis subinde divitiarum fonticulis ex eodem fonte semper scaturientibus.

CAP. VI. *De Horariis precibus indies perlegendis, & reformandis Breviariis.*

Veteris ergo instituti, quo sancitum est, ut Clerici, sacris initiati, vel Sacerdotiis præsidentes, singulis diebus perlegant Horarias preces quas Canonicas appellamus, causæ multæ, & potissimum eæ quas jam commemoravimus, videri solent. Hic multo jam ex tempore, pio (ut spes est) animo, desideravimus repurgari Breviaria. Nam cum olim à sanctissimis Patribus institutum sit, ut solæ Scripturæ sacræ in Ecclesia recitarentur, nescimus qua incuria acciderit, ut in earum locum successerint alia, cum his neutiquam comparanda; atque interim historiæ Sanctorum tam inculte ac tam negligenti iudicio conscriptæ, ut nec auctoritatem habere videantur nec gravitatem. Deo itaque autore, deque Consilio Capituli Nostri ac Theologorum aliorumque piorum virorum, reformationem Breviariorum meditabimur.

CAP. VII. *Pro cujuslibet affectu non facile novandum quid in Ecclesiastico officio.*

Sunt in Clero, zelum quidem Dei habentes, sed non secundum scientiam, qui, privati quibusdam affectibus ducti, vel testamento vel (ut vocant) foundationibus efficiunt, ut nova festa, præter Ecclesiæ auctoritatem, solemniter subinde celebrentur. Quo interim fit, ut preces Horariæ, ac reliqua publice recepta, pro affectu cujuslibet facile noventur. Id quod nobis non satis probatur; neque enim errarunt Patres; à quorum institutis, in dicendis precibus, utinam tam longe discessum non fuisset. Quod si hîc singulorum affectibus indulgebatur, tandem antiquus ritus penitus evanescet.

CAP. VIII. *Quo affectu Horarias preces persolvere oporteat.*

Non suffecerit autem, preces istas Horarias utcumque permurmurasse: sed, ut conciliari constitutione cautum est, Presbyter ex intimo affectu, elevataque mente in solum Deum, nocturnum hoc diurnumque suæ servitutis pensum exsolvat. Maledictus enim, qui facit opus Domini negligenter. Alioqui in precantes competet: Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe est à me. Quam maxime verò orantem cavere oportebit, ne aliò respiciat quam ad Deum, Quod si externæ gloriæ aucupandæ aut lucri gratia, denique potius ex more quam mente orare instituat, pars ejus inter hypocritas reputabitur, de quibus Dominus in Evangelio pronuncia- vit, quod ament in Synagogis & in angulis platearum stantes orare, ut videantur ab hominibus, proindeque mercedem suam receperint. Et alibi ipsis interminans: Væ, inquit, vobis, Scribæ & Pharisei hypocritæ, qui comeditis domos viduarum, oratione longa orantes: propter hoc amplius accipietis iudicium. Alibi quidem Dominus ait, oportere semper orare, ac nunquam deficere; sed alia prorsus ratione, quam precabantur Pharisei: nempe, secundum divi Pauli sententiam, qui divini numinis clementiam sibi conciliare volens orando, oculis interioribus in cælum semper intentis, orabit spiritu, orabit pariter & mente; psallet spiritu, psallet & mente: quemadmodum de Anna Samuelis matre legimus, quod, multiplicans preces, coram Domino loquebatur in corde suo, tantumque labia illius movebantur, & vox penitus non audiebatur; effudit enim animam suam in conspectu Domini. Denique curandum est, ut pœnitenti animo, ac corde contrito humiliatoque, gratiæ Deo dicantur, ac psallatur. ut enim divinus Psalter ait: Peccatori dixit Deus: Quare tu enarras justitias meas? & ea quæ sequuntur. utque oculi inter orandum ab omni vanitate avertantur.

CAP. IX. *Summa devotione, Missæ sacrum celebrari oportere.*

Iam si tanto mentis ardore quælibet preces dicendæ sunt, quanta (putamus) devotione sacrosanctum Missæ ministerium, in quo Corporis & Sanguinis Domini Sacramenta tractantur conficiunturque, peragendum est? Certe graviter dolemus, atque animo inhorrescimus, ubi videmus passim, tantis mysteriis indignos, ac conductitios illos ac indignos Sacerdotes, publicis etiam ac manifestis criminibus contaminatos, sese (idque irreverenter, & interdum magis lucelli ac stipis, quam Dei causâ) sacris ingerere, quorum instat interitus,

M & per-

Ex Conc. Agathensium Presbyter. Ex eodem Conc. gen. c. dolenter, de celeb. Miss. Hier. 48. Esaiâ 29.

Matth. 6.

Matth. 23.

Luca 18.

I Cor. 14.

I Reg. 1.

Psal. 49.

Hieron.

In Com. Afric.

Rom. 10.

I Cor. II. & perditio non dormitat. Probet (inquit Paulus) se ipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat. Qui enim manducat & bibit indigne, iudicium sibi manducat & bibit, non dijudicans Corpus Domini. Atque ideo (ut subdit) inter vos multi infirmi & imbecilles, & dormiunt multi. Nam, si nos ipsos dijudicarem, non utique iudicaremur.

CAP. X. *Arguuntur, qui polluta mente ad Altare Domini accedunt.*

Math. 7. **T**erret, nec immerito, nos sermo Dominicus, qui vetat nos sanctum dare canibus, & margaritas nostras projicere ante porcos; quum quosdam leviculos Sacerdotes, illotis manibus pedibusque (ut in proverbio est,) audacius in hæc sacratissima mysteria, quam in prophana, irrumperere comperimus. Quales sunt, qui humano affectu tantum, & potius ex more quam devotionis ardore, ad Altare accedunt; quorum polluta est & mens & conscientia; quos merito horrendum Euangelii exemplum (quod Joannis 13 legimus in hæc verba: Et postquam accepisset buccellam, introivit in eum satanas; & cætera quæ sequuntur) ad meliorem vitæ frugem, altioremque tanti mysterii contemplationem, revocaret.

CAP. XI. *Revidenda Missalia ac Breviaria.*

Peculiariorum Missarum argumenta, recens præter veterum institutionem inventa, etiam Patribus displicuerunt; quod tantum mysterium pro affectu cujuslibet tractari non debeat. Profas indoctas, nuperius Missalibus cæco quodam iudicio inventas, prætermittere per Nos liceret. Videbimur ergo operæ precium facturi, si Missalia perinde atque Breviaria pervideri curemus, ut, amputatis tantum superfluis & quæ superstitiosius inventa videri possint, ea tantum, quæ dignitati Ecclesiæ & priscis institutis consentanea fuerint, relinquantur.

CAP. XII. *Quæ omitti aut decurtari vel Organorum vel Cantorum concentu haud debeant.*

Iam & illud non recte fit in quibusdam Ecclesiis, ut, ob Cantorum & Organorum concentum, omittantur aut decurtentur ea quæ sunt præcipua. Cujus generis sunt, recitatio verborum Prophetiarum aut Apostolicorum quam Epistolam vocamus, Symbolum fidei, Præfatio quæ & gratiarum actio, atque precatio Dominica. Quamobrem hæc tota distinctissime ac intelligibiliter, uti cætera omnia (si tamen non levis decurtandi causa subfit) decantentur. Sit quoque cantus, quo Presbytero respondetur, æqualis, nec præcipitatus.

CAP. XIII. *Quemadmodum Missa legendæ.*

Qui legit Missam, cum reverenda modestia, clare, distincte, & exerte, legat omnia usque ad Canonem; ut, qui audiendi sacri causa adstat, quod legitur, intelligat, atque ad pietatem excitetur.

CAP. XIV. *Quid post elevationem Eucharistiæ agendum.*

Post Elevationem consecrati Corporis ac Sanguinis Dominici, in nonnullis templis canunt Antiphonas pro pace, aut contra pestilentiam & mortalitatem; cum potius tum videretur silendum, & ab omni populo mortis Dominicæ commemoratio habenda, prostratisque humi corporibus, animis in cælum erectis, gratiæ agendæ Christo Redemptori, qui nos Sanguine suo lavit, morteque redemit. Cantiones vero illæ contra mortalitatem seu eladem, aut pro pace, satius post finitam Missam canuntur. Quæ ut ad Deum dirigantur, excerptæ ex Canonica Scriptura plus placuerint; quales sunt Antiphonæ, Media vita; ac, Da pacem Domine; & similes: sic tamen, ut illis etiam, quæ gloriosæ Virgini Matri dicatæ sunt, suus honos ac locus servetur.

Ephes. 5.

CAP. XV. *Organorum melodia, quemadmodum temperanda.*

Organorum melodia in templis sic adhibebitur, ne lasciviam magis quam devotionem exitet, neve, præter hymnos Divinos ac cantica spiritualia, quicquam resonet ac præsentet.

CAP. XVI. *Singulis Dominicis diebus, quæ ipsis peculiariora sunt, Officia dicenda.*

Mos inolevit non admodum improbandus, ut diebus Dominicis, toto ferme anno, Officium Missæ vel de sacrosancta Trinitate, vel de Spiritu sancto, dicatur. Nobis satius videtur, ut, quæ prisca Ecclesiæ singulis Dominicis peculiariora fecit, observentur. Quod si illorum loco alia usurpanda erunt, videbitur, quod de Resurrectione Domini est, diei Dominico magis convenire; quod dies illa potissimum Resurrectioni dedicata sit. Neque ignoramus, non absque causa Concilio Triburiensi constitutum, ne, propter Missas peculiariores, Missa, quam de feria vocamus, prætermittatur.

De Con. dist. 3. Sabbato. 2. de feriis.

Ex Con. Tribur. 2. de eccles. Miss.

CAP. XVII. *Confessio, Missæ præambulum, devote recitanda.*

Confessio illa, Missæ præambulum, devote cum ministris, uno aut pluribus vicissim

cissim confitentibus, ac Sacerdotis absolutionem in verbo Christi, plena poenitentis cordis erga Dei pietatem fiducia, recipientibus, recitanda. Ad omnes enim, Sacro adstantes, ea absolutio refertur, ut digne tantis mysteriis valeant interesse. Quamobrem, dum hæc fiunt, non sit minister accendendis luminaribus, aut aliis mentem avocantibus, (quæ prius facta oportuit,) intentus.

CAP. XVIII. *Cur Sacerdos in Altari ministrum habeat.*

Ex Conc. Tolet. c. II. c. ut illud de consue. dist. I.

NEc sine magna ratione in Concilio Toletano constitutum fuit, ut habeat quisque, canens Deo atque sacrificans, post se vicini solaminis adiutorem, ubi temporis, loci, sive Cleri copia suffragatur; idque propter morbos & calūs diversos qui occurrere possunt; quo is, qui impleturus Officia accedit, si aliquo casu turbatus vel in terram elisus fuerit, à tergo semper habeat, qui ejus vicem & Officium intrepidus exequatur. Aliis insuper Canonibus cavetur, ne Presbyter, nisi duobus testibus præsentibus, celebret. Quæ decreta in quam desuetudinem abierint, in aperto est; nimirum Presbyteris frequenter celebrantibus, talibus tantum adhibitis, qui vix ipsi respondere, nec, quid agatur, sciant.

De Conf. dist. I. hoc quoque.

CAP. XIX. *Omnis cultus Divinus summa cum veneratione peragendus.*

Ex concor. Luit. sub Greg. X.

IN summa, cultus Divinus, quem Sacerdos in domo Dei exhibet, debita cum veneratione peragendus est, ut & Deo gratus sit, & insipientibus placitus; qui considerantes non solum instruat, sed & reficiat. Monet siquidem divinissimus Paulus, ut omnia nostra ordinate ac honeste fiant; ac acerrime increpat Corinthios, quod irreverenter convenirent in unum, ad cœnam Domini manducandam.

I Cor. 14.

I Cor. 11.

CAP. XX. *De vita ac moribus Clericorum.*

Col. 3.

Nunc, de vita ac moribus, paucis videamus. De vita instituenda, sic præcepit Paulus, nedum Clericis, sed omnibus Christianis: Mortificate, inquit, membra vestra quæ sunt super terram; fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiscentiam malam, & avaritiam, quæ est simulacrorum servitus; propter quæ venit ira Dei in filios dissidentia. Nunc autem deponite & vos omnia, iram, indignationem, malitiam, blasphemiam de ore vestro, expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis, & induentes novum, eum qui renovatur in agnitionem secundum imaginem ejus qui creavit illum, qui est omnia & in omnibus Christus. Induite verò vos sicut electi Dei,

sancti & dilecti, viscera misericordiæ, benignitatem, humilitatem, modestiam, patientiam. Super omnia autem hæc, charitatem habete; quod est vinculum perfectionis; & grati estote: verbum Christi habitet in vobis abundanter. In omni sapientia docentes & commonentes vosmetipsos, in Psalmis, hymnis & canticis spiritualibus, in gratia cantantes & psallentes in cordibus vestris Deo. Omne quodcunque facitis, in verbo aut opere, omnia in nomine Domini nostri Iesu Christi, gratias agentes Deo & Patri per ipsum. Non ad oculum servientes, quasi hominibus placentes, sed in simplicitate cordis, timentes Deum. Quodcunque facitis, ex animo operamini, sicut Domino, & non hominibus. Orationi instate, vigilantes in ea in gratiarum actione. Sermo vester semper in gratia sale sit conditus; ut sciatis, quomodo oporteat vos unicuique respondere. Omnis autem sermo malus ex ore vestro non procedat: sed, si quis bonus, ad ædificationem fidei, ut det gratiam audientibus. Et nolite contristare Spiritum sanctum Dei. Modestia vestra nota sit omnibus hominibus. De cætero, quæcunque sunt vera, quæcunque pudica, quæcunque iusta, quæcunque sancta, quæcunque amabilia, quæcunque bonæ famæ, si qua virtus, si qua laus disciplinæ; hæc cogitate; & Deus pacis erit vobiscum.

Ephes. 5.

Coloss. 3.

Col. ult.

Philip. 4.

CAP. XXI. *Ob quam causam Clerici male audiant, ac puniantur.*

OLim Clericis, hæc Apostolica præcepta tenentibus, pax super illos erat. Quo ergo non tantum vinea, sed & vineæ cultores facti sunt in direptionem? Ecce (inquit Ezechiël, ad Hierusalem verba faciens) hæc fuit iniquitas Sodomæ, sororis tuæ; superbia, saturitas panis, & abundantia, & ocium ipsius & filiarum ejus; & manum egeno & pauperi non porrigebant, & elevatæ sunt; & fecerunt abominaciones coram me; & abstuli eas, sicut vidisti.

Galat. ult.

Isa. 3.

Ezec. 16.

CAP. XXII. *Præcipuæ causæ omnis mali tres.*

Præcipuæ ergo causæ omnis mali sunt, fastus, luxus, & avaritia; à quibus Clerici potissimum male audiunt.

CAP. XXIII. *Ambitionem ac fastum Clericali officio maxime repugnare.*

VT omnem ambitionis radicem Christus discipulorum cordibus eximeret, parvulum in medio illorum statuit, deque primatu certare prohibuit. Qui major (inquit) est in vobis, fiat sicut junior; & qui præcessor est, sicut ministrator. Nam quis major est? qui recumbit? an qui ministrat? nonne qui recumbit? Quis vero ignorat, Clericum in medio Ecclesiæ esse

Matt. 23.

Luca 22.

tanquam eum qui ministrat? Quare meminerimus potius officii nostri, quam dignitatis. Neque enim ad dominationem vocati sumus, sed ad opus. Non immerito Hieronymus, ut pellem quandam, fugiendos Clericos ait, qui, à speluncis domorum paternarum abstracti, & post in Ecclesia sublimati, ac Sacerdotiis ditati, vanæ gloriæ & superbiæ stimulis efferruntur.

Hieron.

CAP. XXIV. *Omnis luxu Clerico interdicitus.*

Hieron. in Mich. c. 2.

BEatus Hieronymus, Ecclesiæ præfectos, qui luxu ac deliciis affluunt, Micheam describere asserit, quod ejiciendi sint de spatiosis domibus, lautisque conviviis, & multo labore conquistis epulis, in tenebras exteriores, ubi erit fletus & stridor dentium. Vivere quidem de Altario Sacerdoti licet, luxuriari non permittitur. A crapula itaque & ebrietate, à comotationibus illis ad haustus æquales, à luxu, ab alea, ab immoderatis sumptibus & comestationibus, Concilium generale Clericos revocat universos, sequutum veteris Testamenti institutum, quo ministris Templi vinum & ficera prohibebatur, ne ebrietate gravarentur corda eorum, & ut sensus eorum semper vigeret & esset tenuis. Et Apostolus ait: Nolite inebriari vino, in quo est luxuria; sed impleamini Spiritu sancto. Et iterum: Non in comestationibus & ebrietatibus; & quæ sequuntur. Atque alibi Salomon: Luxuriosa res vinum, & tumultuosa ebrietas: quicumque his delectatur, non erit sapiens.

Matth. 8. 13. 22. 25.

Ex Conc. gen. de vit. & ho. Cleric. c. A crapula.

Ephes. 5.

Rom. 13.

Prov. 20.

CAP. XXV. *Clerico non licere vel cauponem agere, vel tabernas, nisi necessitatis causa, intrare.*

Olim tanta honestas desiderabatur in Clero, ut ne nuptialibus quidem conviviis ipsis interesse liceret, nec immisceri spectaculis ac cœtibus, ubi amatoria cantantur, aut obscœni motus corporis, choreis, & saltationibus efferuntur; ne auditus & intuitus, sacris mysteriis deputatus, turpium spectaculorum atque verborum contagione pollueretur. Quid, si videret Ecclesia illa præfca, Clericos nostri temporis tabernarios, tabernisque (quasi domos non haberent) noctu diuque alligatos? quam execraretur facinus! Posthac ergo non solum nullus ex Clero sordidissimum cauponem aut tabernarium agat, sed ne ad tabernas quidem, nisi necessitatis causa, divertat: alioqui pœnæ Canonicæ imminent ei, qui Ordini suo hanc ignominiosam notam inurere tentaverit.

Ex Conc. Agath. Laodic. Carib. uli.

Ex Concilio Vienne.

CAP. XXVI. *Habitus seu exterioris corporis cultus modestia à Clericis exigitur.*

BEatissimus Paulus habitus modestiam & in mulieribus desiderat; quem vult verendum esse, non in tortis crinibus, aut auro, aut margaritis, vel veste preciosa; sed quod decet mulieres, promittentes pietatem per opera bona. Itidem Apostolus Petrus eas commendat, quarum non sit extrinsecus capillatura, aut circumdatio auri, aut indumenti vestimentorum cultus, sed qui absconditus est cordis homo, in incorruptibilitate quieti & modesti spiritus, qui est in conspectu Dei loquax. Quam turpis ergo putanda est in Clericis, tanto gradu sublimioribus, deformissima illa ac frequentissima nostræ tempestatis habituum variatio, quam ne inferiori quidem vasculo Apostolorum Principes permittendam duxerunt! Ex veste apud homines sanctimoniam opinionem aucupari prohibuit Christus, qui, in omnibus operibus nostris, id quod intus est, primum respicit, mundarique jubet; deinde, quod de foris est; Væ illud horrendum Pharisæis hypocrisis interminans, qui, ut viderentur ab hominibus justi, dilatabant phylacteria sua, & magnificabant fimbrias, cum essent intus pleni rapina & immunditia. Interim tamen Euangelium non temere vestimentum Joannis Baptistæ, quod illius professioni ac menti respondebat, de pilis camelorum contextum, celebrat; ac ipse Christus vestium mollitiem ac lenitatem aversatur; Ecce, inquit, qui mollibus vestiuntur, in domibus Regum sunt. Quæ omnia huc spectant, ut velimus Clericos, præter indictam tonsuram, vestes quoque suo Ordini congruentes deferre, quemadmodum olim generali Concilio cautum est. Pudet siquidem nos; cum videmus prodire Clericos, perinde atque sæculi milites, amictos, vel qui sint ut foemina compti. Itidem pannosi Clerici ac vestibus laceri displicent. Neque enim affectatæ sordes, aut exquisitæ delicæ, laudem pariunt.

I Tim. 2.

I Petr. 3.

Matth. 23.

Matth. 3.

Matth. 11.

Ex Conc. gen. c. Cler. de vita & hon. Clericorum. Hieron.

CAP. XXVII. *Mali exempli est, Sacerdotem se venditare in Capellanum delicato Laico aut muliercula.*

Magna eorum levitas est, in magnam Cleri ignominiam redundans, qui se Laicis, atque adeo delicatis foeminis, ventris causa, in Capellanos (ut appellant) atque Anteambulones venditant. Qui enim debebant esse gregis Duces, rediguntur in caudam, & sordidissimis quibusque negotiis alligantur. Proh nefas.

Hieron.

CAP.

CAP. XXVIII. *Suspecta mulierum cohabitatio Clericis interdicta.*

N Iceno Concilio, neque Episcopo neque Presbytero neque Diacono neque ulli Clericorum omnium, habere secum mulierem extraneam, permittitur; nisi forte mater aut foror aut avia vel amita vel matertera sit. Nos (si tamen hæc tempora tantam severitatem pati non videntur) saltem suspectam cohabitationem prohibemus.

CAP. XXIX. *Avaritia in Clero execrabilis.*

E X quo in Ecclesia Dei avaritia crevit, perit lex de Sacerdote, & visio de Propheta; quemadmodum divus Hieronymus ad Rusticum Narbonensem ait. Nec mirum, quod nemo possit servire Deo & Mammonæ: aut enim unum odio habebit, & alterum diliget; aut unum sustinebit, & alterum contemnet. Vbi est enim thesaurus tuus, ibi est & cor tuum. Habentes autem alimentam & quibus tegamur, quisque secundum suæ vocationis rationem, his contenti simus.

CAP. XXX. *Honesto artificolo victum quærere Clerico licet.*

Q Vibus non suppetit ex Sacerdotio, honesto artificolo victum quærant, se-

quiti divi Pauli exemplum: sic tamen, ne fordidam aliquam artem, Sacerdotio ignominiosam, exercent.

*Alto. 18.
Ephes. 4.
1 Cor. 4.
2 Tim. 2.*

CAP. XXXI. *Clerici ne mercatores sint, multo minus fœneratores.*

N Emo, militans Deo, implicet se negotiis secularibus; ut ei placeat cui se probavit. Quare multa providentia olim vetitum est, ne Clerici vel Monachi, mercatores (tacemus fœneratores) sint, lucri causa.

*In Conc.
Mogunt.
c. 1. Ne
Cler. vel
mo. c. 10.
eo tit.*

CAP. XXXII. *Damnantur Clerici superstios, scurræ, curiosi, ac leviculi.*

R Eperiuntur, qui superstitioni divinationibusque ac fortibus dediti sunt; quos damnamus. Sunt, qui scurras in conviviis divitum ac potentum agunt; qui, quum male fecerint, gloriantur & exultant in rebus pessimis: qui digni non sunt, ut Clerici appellentur. Sunt curiosi & leviculi, qui in foris, in compitis, in plateis, in vicis obambulant, vagis oculis, effreni lingua, petulante fluidoque incessu, & levitatem animi impudentiamque mentis ostendunt: quos averfamur. Eos vero tantum & re & nomine Clericos reputamus, qui legem Dei die noctuque meditantur, minus susceptum debite exequuntur, ac vitam agunt Sacerdotio dignam.

*In Conc.
Agat. 7. ca.
quam sit
grave. de
excess.
Prælat.*

*13. dist.
c. 110.*

PARS TERTIA.

CAP. I. *De Metropolitanis, Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesiis, & his ministrantibus.*

Q Vum Metropolitana seu Cathedralis Ecclesia Sedes sit Episcopi, principemque locum in Clero obtineat, nequaquam postremum in Reformatione locum obtinere debet. Nisi enim ea Ecclesia præluceat omnibus quæ in tota Provincia aut Diocesi constitutæ sunt, frustra intendimus redigere in ordinem Ecclesiasticæ disciplinæ cæteras.

CAP. II. *De Officio Decanorum.*

P ORRò, quum Collegiatæ Ecclesiæ secundariæ sint post Cathedrales, & instar illarum (quod ad ordines ministrantium, Divinamque cultum, attinet,) constitutæ; utrobique Decanis curæ erit, ut Cleros suos ad observationem piorum rituum provocent ac reducant; ut, ad agendam vitam Clericis dignam, perpetuo cohortentur ac impellant; ut à negotiis, à tumultibus mundanis revocent, ne magis seculi quam Christi milites videantur; ut comessationibus, ebrietatibus, ac omni luxui interdiciant; denique, ut suo officio satisfacere compellant.

CAP. III. *De Officiis in ejuscemodi Ecclesiis ministrantium, generatim.*

S Vnt in hisce Ecclesiis diversi ministrantium gradus; nempe Præpositi, Decani, Archidiaconi, Scholastici, Cantores, (qui & Chori-episcopi,) Theaurarii, (qui & Sacristæ seu Custodes,) Canonici, Vicarii, atque id genus alii. Interpretetur quisque vocabulum suum, & curet esse quod dicitur, secundum veterem Patrum institutionem ac regulam. Atque eo solo fecerint, ut, cum Nostræ, tum omnium piorum expectationi magna ex parte respondisse videantur.

CAP. IV. *De Canoniorum vita & officio.*

V T de Canonicis dicamus paucis; respondeat nomini: sint re ipsa, ut sunt nomine, Canonici, id est,

Ahor. 4. id est, Regulares. Neque enim clam est, primam eorum originem Monasticæ disciplinæ fuisse. Imitentur Apostolos & nascentis Ecclesiæ ministros, quorum erat cor unum & anima una; qui quotidie (ut in Actis Apostolicis legimus) perdurantes unanimiter in templo, & frangentes circa domos panem, fumebant cibum cum exultatione & simplicitate cordis, perseverantes in orationibus, collaudantes Deum, & habentes gratiam ad omnem plebem. De tali conventu Psaltes dixit: Ecce quam bonum & quam jucundum, habitare fratres in unum. Qui &, compellens ac provocans ejuscemodi conventum, ait: Ecce nunc benedicite Domino, omnes servi Domini, qui statis in domo Domini, in atriis domus Dei nostri. Porro Ecclesiæ istæ Collegiæ quandam vetustatem spirant, & Ecclesiæ primitivæ institutum præ se ferunt; quod vel formæ ædificiorum ostendit, quæ Canonicos, prope templum, in unum pene habitaculum collocavit, ut, procul à promiscua multitudine separati, Divinis pariter laudibus jugiter infisterent.

C A P. V. *Quemadmodum preces Horariae, aliæque Divinae laudes, decantandæ.*

Ex Concil. Agath. c. Presbyter. e. dolentes. de cele. Missar.

STatis ergo ac debitis horis laudes Divinæ, non cursum ac festinanter sed tractim, non truncate sed integre, distincte, devote, reverenterque, ab omnibus decantentur persolvanturque. Et, quum psallendi gratia conveniatur ibidem, muta aut clausa labia nemo tenuerit; sed omnes pariter, senes cum junioribus, laudent nomen Domini, in psalmis, hymnis & canticis, Deo alacriter modulantes: sic tamen, ne boatus confundat recitationem. Nemo tum, cum publice vel preces Horariæ vel Missæ sacrum cantando peraguntur, legat vel dicat privatum Officium: nam is id, cui obnoxius est, choro subtrahit, atque alios vel psallentes perturbat vel à psallendo retrahit. Quem tamen aliud officium Ecclesiasticum aut publicum aliud statim rapiet, ut, nisi legens, preces Horarias tempeste absolvere haud possit, hac lege teneri nolumus. Quam autem à vero aberrant, qui existimant, sese non alicujus Officii in Ecclesia exercendi, sed quietis & inertiae tantum causa, Canonicatus esse adeptos: perinde atque satis sit, paucis quibusdam Clericis, admodum ignavis, tenui precio conductis, curam Divini Officii committi, quod deinde ejuscemodi mercenarii, non servatis temporum interstitiis, syncopando transcurrunt, interim ipsis Canonicis tota vita torpentibus.

C A P. VI. *Inter sacra nihil ne cogitandum quidem, quod Dei aut Ecclesiæ oculos offendat.*

Longe vero abominabile est, quod quidam tum, cum Divina aguntur, inter sese de rebus prophanis tractant, musitationes, colloquia, risus & cachinnos intermiscunt. Quidam, aut in aliquem Chori angulum se recipientes, de nugis, ne quid gravius dicamus, commentantur; aut foris per templum magno cum populi offendiculo deambulantes, oculos pariter & aures ad vanitatem convertunt, atque sacra loca foedant, positi in lapidem offensionis & petram scandali. Hac lege nullum excipimus, sive claris sit natalibus prognatus, sive plebejus. Quin potius, qui genere præstant, meminerint, se illic Canonicos agere, & conversari, non in aulis, sed in scholis virtutum ac Ecclesiasticæ disciplinæ.

C A P. VII. *Decani templi summi potestas in prævaricatores.*

Facimus quoque Decano Ecclesiæ Nostræ potestatem, personas Ecclesiasticas, ex aliis Collegiatis Ecclesiis, interdum magis curiositate rerum novarum quam devotionis causa, ad templum summum se recipientes, ac inibi, præter omne decorum, sæpe etiam Ecclesiastico habitu non amictas, inter Laicos sursum ac deorsum inambulantes, pœna Canonica, nimirum suspensionis temporariæ, aut majori etiam, pro ratione culpæ, coercendi.

C A P. VIII. *Quem oporteat esse vestitum ministrantium in hisce Ecclesiis.*

DE vestitu Clericorum ante diximus, qui in his tanto debet esse decentior, quanto sunt altiori loco, perindeque atque in speculo quodam constituti. Sit ergo chorum ingredientibus vestis talaris, sint pilei, (quæ bireta vocamus,) sint camisiæ, sint denique calcei pariter & caligæ tales, in quibus non fastus, jactantia, elationis vitium, vel mentis levitas, sed Clericalis Ordinis honestas & modestia, deprehendatur. Siquidem ita semper visum est majoribus nostris, externum habitum, quid intus crepet, designare; adeo ut & leges Civiles injuriam, matronæ, habitu meretricio utenti, illatam, non vindicent; ac Canones Clericum, non alligatum conjugio, habitum ac tonsuram Clericales deserentem, post tertiam monitionem; Clericum vero conjugatum, statim, Privilegio exuant Clericali: adeo ut, sic in maleficiis deprehensi, animadversionem civilium Magistratuum non evadant. Ne autem posthac quispiam excusationem non factæ aut præviæ monitionis prætexat; hac Nostra Synodali consti-

Homo. 3. c. ex parte de priv. & excess. privile.

constitutione omnes (quotquot sunt in Nostris Dicecesibus constituti) Clericos, qui habitu minus decenti utuntur, monemus, ut intra tres menses, quorum singulos pro singulis dilationibus, tertium vero uti peremptorium terminum præfigimus, habitum qui Clericos deceat, reassumant; alioqui ipso facto, nulla posthac alia monitione expectanda, in censuras ac pœnas constitutionum Canoniarum incurfuri.

CAP. IX. *Decani undiquaque advigilabunt.*

QVo ergo hæc, quæ diximus, repurgentur, ac debite simul cum omnibus aliis, ac Divini Officii prosecutionem ac Chori disciplinam spectantibus, observentur, Decanus diligenter invigilabit, hinc & hinc circumspiciens, ne quid inordinate fiat.

CAP. X. *Ante omnia vero, ut Canonici sacris adsint.*

CVi ante omnia curæ erit, ne quis Canonicorum sacris absit, sed ut, qui emolumentum ferre volent, Officium quoque suum, propter quod beneficium datur, in Ecclesia gerant. Aurelianensi Concilio cavetur, Clericos, qui Officio adesse contemnunt, Ecclesiasticam disciplinam arbitrio Episcopi recepturos. Sed facile castigabitur hic lapsus, si negligentes, subtractione proventuum seu distributionum, mulctentur. Quare, qui ab Epistolæ lectione, exinde toti Missæ, & à primo psalmo, singulis horis Canonicis integris, ac minime truncatis, ac minime interpellatis (nisi forsân necessitate avocante, petitaque ac obtenta licentia,) non interfuerit, justum est, ut hic illius Horæ aut Officii stipendio in totum careat.

CAP. XI. *Vicarii, ut divinis laudibus decantandis intersint, adigendi.*

QVi Vicarii dicuntur, in quibusdam Collegiis se in libertatem quandam potius carnis, quam spiritus, vindicare contendunt, nolentes Choro, decantandisque, simul cum Canonicis, Divinis laudibus ac sacris, esse addicti: sed hi respiciant, ac incipiant intelligere, cur Vicarii dicantur; Superpelliceis quoque utantur. Cujus enim vices gerent, nisi Canonicis adjutores accedant? horum nimirum vice, qui, vel adversa valetudine detenti, vel negotiis necessariis avocati, interesse non possunt. Cur tandem superpelliceis utentur, qui Chori sacris se mancipatos non agnoscent? In ordinem ergo Disciplinæ redigantur; suspensionisque pœna, etiam à fructibus, nedum quotidianis illis qui distribuuntur, sed

à grossis etiam, pro culpæ modo, animadvertendum in non parentes.

CAP. XII. *Ad personalem residentiam cogendi; quibus hæc per fundationes beneficiorum est imposita.*

QVorum fundationes personalem residentiam requirunt, illi aut ipsi resideant, aut a proventuum perceptione suspendantur, & fructus illi in alios pios usus convertantur; nisi qui Reipub. causa ex autoritate Nostra abfuerint.

CAP. XIII. *Lucri tantum causa sacris adesse non oportere.*

V Tinam optando à Deo Opt. Max. confequi possimus, ne quisquam lucri causa divinis interesset, alioqui non accessurus sacra; veluti quem nummi magis, quam Dei amor in templum trahit; quæritum pietatem esse putans: qui, non dubium, ex numero eorum est, de quibus Esaias dixit: Omnes diligunt munera, sequuntur retributiones. Nec multum is abest (uti plerisque doctissimis viris placuit) ab horrendo crimine Giezi, qui existimavit, divinum munus pecunia redimendum. Quare viderint Clerici Nostris, ut eorum mens & intentio tota in Deum referatur, ut cum David confiteantur Deo in directione cordis, ac in labiis suis pronuncient omnia judicia oris ejus: in via etiam testimoniorum Domini delectentur sicut in omnibus divitiis. Optandum, ut Psalmus ille centesimus decimus octavus, qui toties non sine causa in Ecclesiis replicatur, ore simul & correspondente singulis verbis mente decantetur; & cum eodem Psalte ex animo dicatur: Voluntarie sacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo Domine, quoniam bonum est. Non adimit Christus, sed decernit, operanti, suam mercedem: Dignus est enim operarius mercede de sua. Et qui Altario deservit, de Altario & vivet. Sed interim cogitare debet Clericus, se vivere non ut edat, sed edere ut Christo vivat, habereque semper mente reconditum Christi verbum: Primum quærite regnum Dei, & justitiam ejus; & hæc omnia adjicientur vobis.

Isaia I.

4 Reg. 5.

Psal. 118.

Psal. 53.

1 Cor. 9.

1 Tim. 3.

Matth. 6.

CAP. XIV. *Capitula disciplinæ qualiter observanda.*

CAPitula vero Disciplinæ (quæ vocant) multo majori diligentia observentur, atque hæcenus. Id ita fiet, si non tam prophanæ quam res sacræ in his tractentur; si de moribus inquiretur; si vita expendatur singulorum; & quod olim sancti Patres fecisse dignoscuntur, extemporali oratione interdum commonerentur fratres, & imprimis ad

Joan. 4.

M 4 sacras

April. 25.

20.

3. 1. 1. 1.

facras literas capeffendas inftigarentur, atque, ut in his optimas horas collocarent, incitarentur; quod hic reperiatur fons vitæ fcaturiens, ex quo qui haurit, non fitit in æternum; hic thefaurus Euangelicus, propter quem oportet vendere univerfa, reconditus fit, ex quo prudens ille paterfamilias profert nova & vetera.

Matt. 13.

C A P. XV. *Officium Decani in rebelles.*

Ex Concil. Agat. c. 2.

I Tim. 4.

I Theff. 5.

Innocent. Pap. II. Gregor. ad Man. Imp. c. illa II. q. 3.

SI quos Decanus rebelles cernat, fi divini Scultus atque fui Officii negligentiores, fi rixofos, fi litigiosos, fi percuffores, fi aleatores, fi fcora foventes, aut aliis publicis criminibus irretitos, atque hi fraternam correptionem audire recufaverint, agat in his Capitulis quod jubet Paulus: Peccantes, coram omnibus argue. Tum, fi refipifcere nolint, arceat a facris, prohibeat participare fructus, donec ad meliorem vitæ frugem revertantur; fic tamen, ut hic fervetur regula Apoftolica: Corripite inquietos, confortamini pusillanimes; patientes eftote ad omnes. & neque ira, neque odium, neque rancor ulla fibi partes vendicent. Nam illa præpofitorum follicitudo eft utilis, illa cautela eft laudabilis, in qua totum ratio agit, & furor nihil fibi vendicat. Ira enim fèpe etiam innocentes ad crimen inducit. Dum enim iufto amplius irafcimur, & volumus aliena coërcere peccata, graviora committimus. Per hæc tamen Noftros ac Ecclefiarum Provinciæ Noftre privilegii ac legitimis confuetudinibus, & præfertim mori ac confuetudini quæ in aliquibus Ecclefiis eft, nempe ut caufæ difciplinæ per Diaconos dijudicentur, nihil præjudicamus: modo tamen Diaconi, ad requifitionem Decani, fuo officio gnæviter ac ftrenue incumbant ac fatifaciant. Quod fi Decanus & Capitulum, negligentibus aut eisdem criminibus irretiti fuerint, ad iuris communis difpofitionem redire neceffe erit.

C A P. XVI. *Contentiofi, ad pacem & concordiam, per Decanum & Capitulum revocandi.*

Gen. 4. Gen. 37.

Ioan. 13.

INvidia detractioque vitium, longe omnium peffilentiffimum, in Collegiis non eft novum; quod humani generis hoftis inter fratres ferere femper conatus eft; quemadmodum de Abel & Cain, de Iofeph & fratribus ejus legimus. quin parum aberat ab omnium fanctiffimo illo Collegio, nempe Apoftolico, ni fi pacificator Chriftus Iefus interceffiffet, ac Satanam repente eieciffet. Hinc fæpenumero in Clero rixæ, jurgia, & injuriæ nascuntur. Hinc multæ falſæ criminationes, æmulationes, obtrectationes & delationes oriuntur. Et fit lingua, ordinata in laudem Dei, inquietū ma-

lum, plena veneno mortifero. fit denique, ut, in qua benedicimus Deum & Patrem, in ipſa maledicantur homines qui ad imaginem & fimilitudinem Dei facti funt; atque ex eodem ore procedat benedictio & maledictio. Non oportet, inquit divus Iacobus, fratres mei, hæc ita fieri: fed, qui fapientes & difciplinati inter vos, oftendant ex bona converfatione operationem fuam in manfuetudine fapientia. Nam, fi zelum amarum habetis, & contentiones funt in cordibus veſtris, nolite gloriari & mendaces eſſe adverfus veritatem. Non enim eſt iſta fapientia de furſum, defcendens à Patre luminum, fed terrena, animalis, diabolica. Vbi enim zelus & contentio eſt, ibi inconfantia & omne opus pravum. Quæ autem de furſum eſt fapientia, primum quidem pudica eſt, deinde pacifica, modèſta, fuadibilis, bonis confentiens, plena mifericordia & fructibus bonis; non iudicans; fine ſimulatione. Fructus enim iuſtitia, in pace feminatur facientibus pacem. Proinde, ſi quis putat ſe religioſum eſſe, non refrenans linguam fuam, fed ſeducens cor ſuum, hujus vana eſt religio. Hæc ille.

Iac. 3.

C A P. XVII. *Pæna adverſus contentioſos pertinaces.*

AGathenſi Concilio conſtitutum eſt, ut, quicumque odio aut longinqua inter ſe lite diſſenſerint, & ad pacem revocari nequiverint, primitus arguantur; qui ſi inimicitias deponere pernicioſa intentione noluerint, de Eccleſiæ cœtu juſtiſſima excommunicatione pellantur. Decanus ergo, ubi viderit, intercedere inter fratres diſſenſionis materiam quæ fraternam dirimat charitatem, hujus Canonis autoritate utatur; ac, pro pace ſarcienda conſervandaque, Capituli ſui conſilium atque auxilium imploret; quod invicem libenter præſtabunt, cujuſcunque odio vel amore longe poſtpoſito.

Ex Concil. Agat. c. 31.

C A P. XVIII. *Quo tempore, Capitulorum quotidianorum Conventus obſervandi.*

QVotidiani Capitulorum Conventus, aut maturius ſub ſumman Miſſam, aut ſtatim poſt illam, ſervandi funt, ne ob illos Divinum Officium vel ſuſpendatur vel præcipitur, vel denique ab ipſis Canonicis negligatur. Debet enim Dei cauſa omnibus aliis anteponi.

C A P. XIX. *Volumenta ſtatutorum revidenda.*

HAbent fere, quotquot funt Cathedrales ac Collegiatæ Eccleſiæ, ſuum volumen peculiarium ſtatutorum, quæ interdum pro affectu privato cujuſlibet augentur ac creſcunt.

scunt. Inter hæc reperias quamplura, quæ quæstum magis quam pietatem respiciant, & ad inæqualitatem potius quam æqualitatem faciant; unde discordia inter fratres (uti fieri solet) frequenter alitur, concordia vero scinditur laceraturque. Et, quantumvis pleraque inter hæc iniqua reperias, adiguntur tamen omnes, qui recens admittuntur, ut ad ejusmodi statutorum observationem (etiam penitus ignari, quid contineant illa,) citra ullum delectum jurejurando sese alligent; quum tamen juramentum non debeat esse iniquitatis vinculum, nec ad ignorata extendi. Operæ precium itaque Nobis videtur, hujuscemodi statutorum volumina inter visitandum excutere, & quæ Evangelicæ puritati, atque fraternæ charitati, denique disciplinæ Ecclesiasticæ, minus consentanea reperta fuerint, referre; cavereque, ne posthac ulla nova statuta in ejusmodi Ecclesiis (nisi tamen Noster accesserit calculus) edantur.

C A P. XX. In Capitulis, à juramentorum facili exactione temperandum.

c. I. de jur. in 6.

Matth. 5.

ET quum Christus tam serio jurandi facilitatem prohibuerit, ut, nisi necessitate veritatis, alioqui periclitandæ, cogamur, omnino non jurare debeamus; coercenda est illa immoderata in Capitulis juramentorum exactione, per quam necesse est ut multi in ancipitia perjuriam corruant; quorum non tantum illi qui pejerant, sed & qui causam perjurii temere exigendo præstant, rei sint. Nam Christi verbum est: Sit sermo vester, Est, est; Non, non; quod his amplius est, à malo est. Et in Ecclesiastico legimus: Vir, multum jurans, replebitur iniquitate; & non discedet à domo ejus plaga. Si nos ipsos dijudicaremus, non utique judicaremur.

c. 6. si Christus. de jur. in 6.

Ecl. 32.

1 Cor. 11.

C A P. XXI. Inter visitandum, de moderandis annis, qui Expectantiæ appellatur, videndum.

NVM annos, qui Expectantiæ appellantur, moderari possimus, videbimus inter visitandum; quando Nobis vel id maximè curæ erit, ut, qui recens accesserunt Canonici, aliquot annis, de consensu Capitulorum suorum, bonarum ac potissimum sacrarum literarum studiis, in Academia aliqua publica & bene Christiana, incumbant; utque consequantur illos interim redditus Præbendarum suarum, quotidianis distributionibus tantum exceptis, aut portione ejusmodi personis, juxta Ecclesiarum statuta & consuetudines, assignata. Multum enim refert, viros doctos esse in Ecclesia Dei, qui veluti splendor firmamenti fulgeant, & tanquam stellæ in perpetuas æ-

ternitates mansuri, ad justitiam plurimos valeant erudire. Indignum ergo, studio tam frugifero intentos, ac in vinea Domini operantes, diurno denario fraudari; modo tamen testimonium exhibeant magistrorum, quod totos illos annos rectis operam dederint disciplinis. Per hæc tamen Canonis inducias, quæ se latius porrigunt, nolumus coarctare.

Hono. 3. 5. super pecul. de magist.

C A P. XXII. Non oportere, à Canonico, recens admissio, pecuniam statutariam duplicatam, ob antecessorem, exigere.

NEC ferendus Nobis diutius videtur mos ille irrationabilis, quo, ad unam Præbendam receptus, ob suos in eadem Præbenda antecessores non receptos, (à quibus Ius non habet, sed potius à conferente vel instituyente,) pecuniam statutariam sæpius exsolvere compellitur. Nec ignoramus, quosdam Decanos & Capitula in eo esse, ut hæc pecuniaria onera (qua, recens recepti, contra sacrorum Canonum dispositionem gravantur,) indies novis quibusdam adinventionibus graviora, ac tandem importabilia efficiant, quod penitus improbamus.

c. non debet. de reg. jur. in 6.

C A P. XXIII. Communi necessitati Ecclesiæ, communi contributione consulendum.

QVOD si fabricæ aut alia necessitas Ecclesiæ immineat, satius est, ut, quod in communem vertetur utilitatem, ex communibus redditibus desumatur, quam ut quis privatim gravetur. Evangelicum præceptum est, in quo universa lex consistit & Prophetæ: Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris. Et: Quæcunque vultis ut faciant vobis homines, hæc & vos facite illis. Ad hanc regulam, veluti ad Lydium quendam lapidem, omnes actiones suas, cum omnes Christianos, tum viros Ecclesiasticos, redigere, æquum est pariter ac necessarium.

Matth. 7.

C A P. XXIV. Tribunalia extra templa collocanda.

CVM in quibusdam Nostri templis, jurisdictionis Ecclesiasticæ Officiales pro tribunali sedeant, ad quod interdum multo cum tumultu concurritur delitigaturque; visum Nobis est, ut hæc tribunalia foris, intra tamen Ecclesiarum pomeria, collocentur. Cordi siquidem Nobis est, ut, quæcunque Divinum Officium perturbare possunt aut Divinæ Majestatis oculos offendere, è templis eliminentur; ne, ubi peccatorum est venia postulanda, ibi peccandi detur occasio, aut deprehendantur peccata committi.

Ex Cone. Lugdu. c. de cet. de imm. ec. Cle. lib. 6.

C A P. XXV.

CAP. XXV. *Optandum, ut deambulationes in hisce Ecclesiis prohiberi possint.*

Atque utinam commode deambulationes ac Collegiatis Ecclesiis sola rerum novarum curiositate ducti confluunt, ibidemque nihil minus quam de rebus sacris, quæ inspectantibus illis aguntur, cogitant, submovere possimus. Grande equidem putamus piaculum, tam veneranda mysteria, quibus adstat Deus, & inter quæ Christi-Corpus & Sanguis conficitur, tam irreverenter haberi. Tacemus, quod domus Dei contemnitur, de qua Christus ejecit ementes & vendentes, & non sinebat ut quis transferret vas per templum, & dicebat docens: Nonne scriptum est, Domus mea, domus orationis vocabitur, vos autem fecistis illam speluncam latronum? Duplici cura hic videbitur opus; tum, ut prædicatores verbi Dei ex suggestis populum ab istis deambulationibus ex Scripturis deterreant, tum ut Magistratus civiles huic rei corrigendæ Officium accommodent. cum quibus hac de re agemus.

Marc. II.

CAP. XXVI. *Theatrales ludos non inferendos templis.*

Inno. 8. c. cum deo-rem. de vita & ho. Cleric.

olim theatrales quoque ludi & larvarum ludibria inferebantur templis; pessimo quidem exemplo, adeo ut provisione Canonica, qua hic teterrimus abusus aboleretur, opus fuerit: quem ex nostris Dicecesibus jam, ut speramus, ejectum gaudemus.

CAP. XXVII. *Cujusdam abusus abrogatio.*

In quibusdam Collegiatis Ecclesiis ad summum Altare, non ordinarii sed mercenarii Clerici, Presbytero, sacra peragenti, ministraturi adjunguntur; qui tamen Officio suo satisfaciunt minus, quum ab Altari ad subsellia ex quibus succinitur, à subelliis rursus ad Altare, multum in composita subinde discurrunt. quod fieri non oportuit, maxime in Ecclesiis illis, quæ ordinariis personis abundant, & quorum ministri copiosis redditibus sunt ditati. Nam omnis occasio contemptus & scandalii, promiscuo vulgo adimenda est.

CAP. XXVIII. *Processionum Collegiatarum Ecclesiarum, quæ ad majorem fiant, moderatio.*

Agatha: 63. & 64.

Processiones Ecclesiarum Collegiatarum ad summum templum, quæ diebus maxime celebribus ac festis fiunt, proculdubio infirmitatis sunt causa conveniendi illuc ad Missas

Episcopales, desiderioque recipiendi communionem, vel benedictionem Episcopalem. jam, quum isti conventus, speciem quidem antiquitatis, & nihil præterea, repræsentent, immo perniciosæ evagationis materiam & crapulæ occasionem diebus illis sacratissimis præstent; illas Nobis eatenus abrogare visum est, ut Collegia in Civitate Nostra Colonienſi, in quatuor illis summis anni festis, ac diebus celebribus sequentibus, quæque in suis Ecclesiis Divinum Officium statis horis reverenter solemniterque concelebrent ac peragant; neque his diebus, nisi quum Nos in summo templo Nostro præsentemur, collegialiter accedant. Nam, quantula sit devotio Collegiorum quæ tum accedunt, quis Dei cultus ac veneratio, satis in aperto est. Tacemus, quod interim apud ipsas Collegiatis Ecclesias, hisce diebus maxime insignibus, solemne Officium præmittitur; aut, si quod dicitur, verius præcipitur ac truncatur, quam celebratur.

CAP. XXIX. *De Processionibus non abrogatis.*

Reliquas autem Processiones more antiquo observari volumus: jubemus tamen, ut Clerus Civitatis Nostræ, abusus, qui hætenus irreperunt, matura consultatione prævia, tollere pergat.

CAP. XXX. *Quomodo, ad anniversaria Episcoporum, in majori Ecclesia conveniendum sit.*

Ubi Vigilia in anniversariis Episcoporum, in summo Nostro templo, convenientibus illuc Collegiis, persolvuntur; incinatus atque adeo specie ipsa non satis pius ac devotus cantus editur. Quare Nobis visum est expedientius, ut Collegia singula in suis templis Vigiliis hæc devote absolvant, dein Ecclesiam Nostram majorem ad Sacrum tantum accedant, illic tantisper facturi moram, donec id compleatur; singulis interim animum ad Deum ac piis precationibus conversuris; quemadmodum superiori articulo diximus.

CAP. XXXI. *Minora ministeria idoneis committenda, ac decenter peragenda.*

Antiquissimis Canonibus, in plerisque etiam Conciliis, sancitum est, ne Laici sæculari ministerio inter Clericos ministrent, neve in sacra ministeria licentiam habeant ingrediendi in sacrarium, (quod Græci Diaconium appellant,) neve vasa Dominica contingant. Præterea, ne Reliquiæ Sanctorum & vestimenta Ecclesiastica, quæ honesta esse decet, nisi tantum à sacris ministris, attrectentur: adeo, ut ne sacratis quidem Deo feminis ac monachis

Ex Cento Mogunt. de vit. & ho. Cleric. c. non licet.

Ex Conc.
Agat. c. de
sacr. 23.
distin.

nachabus aut Lectoribus, etiam sacra vasa vel sacratas pallas contingere, vel incensum circa Altare præferre licuerit, verum id folis Diaconis permiffum fit, expressim autem Laicis vetitum, ne pallas, Ecclesiæ vela, ac Altaris ornamenta abluant. Neque Patres hinc Scripturis destituuntur. Iam verò eò ventum est, ut quatuor illi minores Ordines, nempe Ostiarii, Exorcistæ, Psalmistæ ac Lectores, non temere ab Ecclesiâ instituti ac recepti, præter nomen nihil in Ecclesiâ retinuerint, illorumque loco tenues aliquot homines Laici, qui per Ecclesiæ prælatos, minoris compendii gratia, subrogantur, illorum Officiis sese ingerant, idque indecore; quippe nullo penitus

Clericali habitu amicti; inter quos sunt, quos appellamus Campanarios, quos ad minimum (cereis accendendis aliisque in Choro ministracionibus intentos) deceret superpelliceis indui. Ne interim prætereamus, abluionem pallarum, vestimentorumque Altarium, breviter, sacrorum custodiam, talibus per Custodes seu Thesaurarios nostri temporis committi, quos, hæc contingentes, antiquitas nefarii criminis simul cum surrogantibus damnasset: quare cautius posthac agendum, ne ob talem præsumptionem Dominus iratus, plagam populo, qua simul innocens cum nocente involvatur, immitat.

P A R S Q V A R T A.

C A P. I. De Parochis, ac eorum Vicariis, aliisque verbi ministris.

Itulus hic, cum generalis sit, in plerosque alios scinditur. Primum enim, videndum est, qui ad verbi ministerium & regimen Ecclesiarum admittendi sint: deinde, de vita ac moribus eorum: post, de officio; quod in duobus potissimum situm est, disseminatione verbi, & administratione Sacramentorum: postremo, de ipsorum victu, de quibus speciatim despiciemus. Ante omnia tamen Lectorem admonitum esse volumus, hos esse locos, quos Ecclesiarum jubar divus Paulus in Epistolis ad Timotheum ac Titum accuratissime tractat. Nam huc illi potissimum spectant, ut sciant Timotheus ac Titus, quomodo oporteat eos in domo Dei conversari, quæ est Ecclesiâ Dei viventis; nisi quod articulus administrationis Sacramentorum, & qui de victu est, alibi fusius explicantur. Porro, cum hæc Paulinæ epistolæ merè aureæ sint, & nulli non Parocho cognitu imprimis necessariæ; idcirco ad verbum ediscendæ, memoriæ mandandæ, ac opere complendæ erunt. Ex quibus & aliis Evangelicis Apostolicisque scripturis ac Patrum sanctionibus, Nos quædam decerpemus; quo dilucidius fiat, in quibus hætenus magno cum Reipub. detrimento peccatum, & quid de cætero Parochis factò opus sit.

C A P. II. Qui admittendi.

Ioan. 10.

Matth. 9.

Qum Christus Iesus, Pastor ille bonus, ac Pastorum Princeps, qui posuit animam suam pro ovibus suis, circuiret omnes Civitates & Castella, docens in Synagogis eorum & prædicans Evangelium regni, & curans omnem languorem & omnem infirmitatem:

quum, inquam, is, qui venit requirere & servare quod perierat, vidisset turbas, misertus est eis, quia erant vexati & jacentes sicut oves, non habentes pastorem; dicebatque discipulis suis: Messis quidem multa, operarii autem pauci; rogate ergo Dominum messis, ut mittat operarios in messem suam.

Matth. 6.
Lucæ 10.

C A P. III. Orandus Deus, ut mittat operarios in messem suam.

NVm, quæso, putamus, necdum tempestivum esse, interpellare Dominum messis, ut mittat operarios in messem, ac Pastores, non quoslibet, sed secundum cor suum, nimirum ovibus miserè dissipatis ac balantibus requirendis? Quis, nisi in media luce cæcus, non persentiat, nos in ea periculossima tempora incidisse, in quibus prædictiones Christi, & Apostolorum scripturæ, omnino atque omni ex parte complentur? Quis enim non videt, venisse irrepsisseque, numerosâ admodum catervâ, ad nos, falsos illos Prophetas in vestimentis ovium, qui sint intrinsecus lupi rapaces, qui non introierint per ostium in ovile ovium, sed ascenderint aliunde, fures ac latrones? Non enim venerunt, nisi ut furerentur & mactent & perdant; quos videntes mercenarii, & qui non sunt Pastores, venientes, fugiunt & dimittunt oves; & lupi rapiunt & dispergunt eas. Fugit enim mercenarius, quia mercenarius est, & non pertinet ad eum de ovibus. Poterant direptores isti sub exuvio ovino aliquandiu delitescere, nisi Christus eos prodidisset; Ex fructibus, inquam, eorum cognoscetis eos; quod non possit arbor bona fructus malos facere, nec arbor mala fructus bonos. Ex fructu enim suo unaquæque arbor cognoscitur.

Matth. 7.

Ioan. 10.

Matth. 7.

61. 3

C A P. IV.

CAP. IV. *Vnde dignoscere oporteat Pseudoëccleſtaſtas.*

2 Pet. 2.
Iuda.
Ad Ti-
moth. &
Titum.
2 Tim. 3.
1 Tim. 1.

Quos qui velit penitus agnoſcere, is 2 Petri epiſt. legat cap. 2. & quæ ejuſdem argumenti eſt, Iudæ Apoſtoli unicam, & eas potiſſimum divi Pauli Epiſtolas, quas ad Timotheum ac Titum cœpiſcopos ſuos præſcripſit; in quibus illos eodem, quo Dominus, nomine appellat lupos rapaces, non parcentes gregi: ex nobis quidem ſuboriturus, ſed perverſa loquentes, ut abducant diſcipulos poſt ſe; homines, ſeipſos amantes, cupidos, elatos, ſuperbos, blaſphemos, ſine affectione, ſine pace, criminatores, incontinentes, protervos, reprobos circa fidem; à ſine præcepti, quæ charitas eſt de corde puro & conſcientia bona & fide non ficta, toto cælo aberrantes, in vaniloquium converſos, ſeductores, proficientes in pejus, errantes, & in errorem mittentes, magiſtros prurientes auribus, & in fide (quod bonam conſcientiam repulerint) naufragos; verbis contendentes, ſanis vero ſermonibus & ei, quæ ſecundum pietatem eſt, doctrinæ neutiquam acquieſcentes, ſuperbos, languentes circa quæſtiones & pugnas verborum, ex quibus oriuntur invidiæ, contentiones, blaſphemix, ſuſpiciones, malæque conſtictationes hominum mente corruptorum, ac proinde ad nihil utiles, niſi ad ſubverſionem audientium; quorum ſermo ut cancer ſerpit. Nunquid poterat Apoſtolus, futurorum conſcius, hoſce Pſeudoëccleſiaſtas apertius aut dilucidius deſignare? quos nullus profecto Apelles tam expreſſim ſuis coloribus depingere potuiſſet.

1 Tim.
3. 4.

2 Tim. 2.

CAP. V. *Soli autoritate Ordinaria comprobati, ad Verbi miniſterium admittendi.*

Adverſus hos Pſeudochriſtos & Pſeudo- prophetas, nos præmunivit Chriſtus: Videte, inquiens, ne ſeducamini. multi enim venient in nomine meo, dicentes, Ego ſum Chriſtus, & multos ſeducent, ut in errorem (ſi tamen fieri poteſt) inducantur etiam electi. nolite ergo ire poſt eos. Vos ergo (uti ſubjecit commonens) videte; ecce prædixi vobis omnia. Chriſti ergo præceptum, quantum nobis ipſe concedit, ſequentes, quo lupos, tam peſtilentes, ab ovilibus ac Diœceſibus Noſtris abigamus, viſum Nobis eſt operæ precium fore, antiquos innovare Canones, quibus præcipitur, ne ulli ad Verbi miniſterium ſeu prædicationis Officium, niſi miſſi autoritateque ordinaria approbati ſint, admittantur.

Rom. 10. Quomodo enim (ſecundum Apoſtolum) prædicabunt, niſi mittantur?

Matt. 24.
Luca 21.

Marc. 13.

Rom. 10.

CAP. VI. *Quod legitimi & ordinarii Verbi miniſtri, ſunt Parochi & illorum Vicarii; modo tamen hi examinati prius & admiſſi ſint.*

Ordinarii ergo verbi miniſtri, Eccleſiarum Parochialium legitimi Rectores ac Parochi ſunt. quos etiam perſonaliter apud eaſdem Eccleſias, ſecundum Canonicas ſanctiones, perpetuo reſidere volumus: niſi tamen eos magna ratio, veluti quod vel majoris ac publicæ utilitatis cauſa abſint, quæ & Noſtro calculo approbari debet; vel quod ſoli, ob Parochiæ amplitudinem, gubernationi tantæ non ſufficiant, excuſaverit. Tum enim, qui per illos delegabuntur, Vicarii ſeu Vicecurati, (modo tamen hi etiam examinati, & tam quod ad vitæ integritatem, quam Chriſtianæ eruditionis puritatem & zelum, attinet, idonei reperti fuerint) Noſtro permiſſu, eodem Officio perſungentur. Qui vero deinceps in Vicecuratores aſſumentur, Vicarii noſtri in Pontificalibus, ac Theologorum, ei per Nos adjungendorum, in Diœceſibus vero Suffraganeorum Noſtrorum, illorum, quibus hoc muneri committendum duxerint, cenſuram (num videlicet obeundo muneri apti ſeu idonei ſint vel minus) expectabunt.

Ex licet is
etiam de
ele. lib. 6.

CAP. VII. *Fratres mendicantes quatenus admittendi.*

Aliquot retro ſeculis in Eccleſiam recepti ſunt quatuor Mendicantium Fratrum Ordines, quò Parochorum in verbi miniſterio cooperarii forent. Quos abſit ut repellamus; ſi tamen intra Concilii Vienneniſis, ſub Clemente V celebrati, aliarumque Canonicarum conſtitutionum cancellos ſe continuerint; nec ante acceſſerint, quam per ipſorum Prælatos, ut viri inculpatæ vitæ, diſcreti pariter ac modeſti, ac verbi Divini probè gnari, judicentur, atque ad hoc munus deligantur; deinde etiam Vicariis Noſtris in Pontificalibus præſentati, tales inventi fuerint ac permiſſi.

Ex Conc.
Vienn.
Cle. di-
ſum de
ſepal.

CAP. VIII. *Quam modeſtiam fratres mendicantes in Verbi prædicatione ſervare oporteat.*

Qui tamen, quum in ſubſidium tantum vocati ſint, ordinariis Eccleſiarum Rectoribus moleſti eſſe deſinent; ita videlicet, ne eoſdem (quum ſuo munere fungi ipſimet velint) præoccupent, neve, quos in excolenda vinea Domini juvare debent, in concionibus virulenta ac detractoria lingua carpant; uti nonnulli hujus generis ſolent, qui, inflati ac incompoſiti, populi auribus demulcendis ſtudent, ſuam

Ex decr.
Ponti.
Ponti.

suam non Christi gloriam ambientes; tam ignari omnis Ecclesiasticæ disciplinæ, ut ignorent, Parochos, si forte ceciderint, suos habere iudices, non ipsos Fratres censores, multo minus promiscuam plebem; quam, exploratum est, mutuis Ecclesiasticorum viro- rum amarulentis detractionibus adeo non emendari, ut scandalizetur multo magis. Nec audiendi sunt isti, si servos Dei acculare se dicant ut meliores fiant, quum potius invidiæ stimulis adulationisque quam charitatis studio agitati convincantur; id ipsum vel propria eorum conscientia attestante; quod sciant, nul- lum vel in seculo, ne dicamus in eorum Mo- nasteriis, inveniri, qui velit suum servum ab alio, quam à se, iudicari; adeo ut, si quis secus facere præsumpserit, hunc & multa sequatur indignatio & ulciscendi cupiditas. Quin Paulum audiant dicentem: Nolite iudicare invicem; sed hoc iudicate magis, ne offendi- culum detis fratri.

CAP. IX. *Non ferendi, qui in Iuris- dictione & potestates temere ad plebem invehuntur.*

Multo minus ferendi sunt, qui, ut aulam venentur popularem, in Iurisdictione Episcopales ac Ordines Ecclesiasticorum pariter & civilium magistratum invehentes, te- mere vociferantur ad populum; non intelli- gentes interdum, neque de quibus loquuntur, neque de quibus affirmant. Quo nihil aliud efficiunt, quam ut plebem, alioqui satis in Clerum irritatam, irritatiorem reddant, ac gliscenti seditionum igni oleum submini- trent. Iurisdictiones ac Magistratus esse oportet. Quod interdum, personarum non Ordinis seu Magistratus vitio, peccatur, aliâ providentiâ purgandum est, non cæco plebis iudicio expendendum. Fraternali correptione opus erat, non accusatione aut laceratione ex suggestis. Et, ut omnia non statim ad vivum usque repurgentur, quod fieri vix po- test; non gravabuntur isti oculati in se quo- que descendere, ac suos erratus inspicere, quo tandem æquiores fiant, divinisque iudiciis etiam quædam relinquunt. Si enim omnia (ut scite Anacletus ait) in hoc seculo vindicata essent, locum divina iudicia non habe- rent. Sed de his satis.

CAP. X. *Abusus est, qui Parocho suo officio interdicit.*

EX his, quæ diximus, consequitur, eum morem, qui alicubi irrepit, penitus irra- tionabilem, ne dicamus execrabilem abusum esse, quo legitimi Ecclesiarum Parochi adi- guntur iurejurando affirmare, sese in suis Ec-

clesiis Fratres mendicantes ad verbi ministe- rium (etiam si ipsimet, pro ratione suscepti ac concediti muneris, eo fungi velint) perpe- tuo admissuros. Quid enim hoc more aliud agitur, quam ut Parocho Officium, quo se Christo & Ecclesiæ obstringit, adimatur, ac in alium relegetur? Id vitium, ut spes est, cura- bimus.

CAP. XI. *Fratres mendicantes his Synodalibus constitutionibus erunt parentes.*

Æquum quoque censemus, ut, qui ex Fratribus huic muneri accingi velint, Nostri Vicariis in Pontificalibus serio promittant, sese hisce Synodalibus institutis om- nino obtemperaturos, quo sermo Dei pure, sincere, ac sine offensione decurrat.

CAP. XII. *Decet quoque, ut Fratres eatenus Ordinariæ potestati subiciantur.*

QVI ut Ordinariæ Nostre potestati, quod ad ejusmodi functionem attinet, sub- jiciantur, & eatenus Monastica professionis Regulis obligationibusque eximantur, non decens tantum sed & justum putamus.

CAP. XIII. *De, semel certo loco destinatis ac admissis, non temere retrahendis.*

QVI vero semel præsentati & admissi fue- rint, ut certo loco hoc ministerio fun- gantur, non debent temere seu præter No- strum assensum à suscepto munere retrahi. Nam frequentem personarum mutationem, periculosam putamus: ut interim fileamus, sæpe minus idoneum in idonei locum sur- rogari.

CAP. XIV. *Qui, nulla legitima auctoritate nixi, se Verbi ministe- rio ingerunt, uti seditiosi compri- mendi.*

EXtraordinarios Parochos, illorumque legitimos cooperarios, nemo deinceps, neque suggestum occupet neque conventicu- la vel in privatis domibus vel vicis faciat, aut quovis tandem modo usurpet. Quod si quis secus agere præsumpserit, & inobediens per- turbare Ecclesiam Dei (quæ foris est) perse- veraverit, hunc tanquam seditiosum corripi oportet.

Ex decre-
Annale.

Rom. 14.

1 Tim. I.

Matt. 18.

Ex Ca-
non. Ana-
cleti.

Ex Conc.
Antioch.
c. 5.

CAP. XV. *Prohibentur omnes Apostatae, Monachi ignoti, ac peregrini spermologi.*

Quamobrem prohibemus omnes Apostatas, Monachos ignotos, item istos ac peregrinos spermologos, quorum neque doctrina neque vita ulli perspecta est: eritque proinde curæ civilibus magistratibus ac præsidibus, ut de his inquirent diligenter; & quos Nos proscipimus, eos illi, cum receptoribus ipsorum, doli mali conscis, excedere Provincia compellant: nisi quid severius culpa horum prævaricatorum in ipsos statuere postulerit. Iam ut inveniatur quispiam (quod absit) qui aliter quam legitime Parochiam occupaverit, hunc abjici statim oportet; quantumvis plebs, quam corrumpit, cum retinere contendat.

Ex Conc.
Sardi. 1.
& 18.
Laodi. 13.

CAP. XVI. *De Terminariis, quatenus admittendi.*

Ex Ordine Mendicantium, qui oppidatim soli commorantur, quos Terminarios appellamus, vitam interdum agere Monachismo plurimum dissimilem, cognovimus, proindeque multis esse invisos: hos potius, quam Officio prædicationis statis illis diebus perfuncti essent, elemosynasque collegissent, statim ad Monasteria sua regredi, ibidemque quieti operam dare, atque observare jejunia & orationes juxta Ordinis sui institutum, malumus, quam viam communem, ne dicamus licentiosam, inter civium turmas ducere. Vbi tamen Monasteria ab oppidis aut vicis tam

Ex Chal.
Concilia *

longe distita fuerint, ut unius diei itinere repeti non possint, nolimus Terminarios istos hac lege teneri; modo tamen viri graves & annosi, vitæ quoque ex omni parte integræ, ac sanæ doctrinæ, comperti fuerint. ac id etiam visitatione potius quam constitutionibus cavebitur.

CAP. XVII. *Privilegiis Fratrum nihil derogatur.*

Nolumus autem, per prædicta, privilegii, Ordinibus Fratrum Mendicantium rite & legitime concessis, præjudicare.

CAP. XVIII. *Monachorum Ecclesie, per Sæculares (ut vocant) Presbyteros gubernanda.*

Adem ratione decens est, ut Monachi, qui Parochiales Ecclesias, curâ animarum apud ipsum Monasterium, non personam, relicta, incorporatas (ut vocant) Monasteriis suis habent, non per Religiosos, quos in Monasteriis perpetuam vitam agere convenit, sed per Vicarios, Presbyteros Sæculares, modo haberi possint, ad eundem modum quem supra diximus, examinandos admittendosque, gubernari procurent. Quibus etiam de Ecclesiæ proventus tantum assignare obligati erunt, unde & jura Episcopalia persolvere, & congruam sustentationem habere possint: quod ut fiat, Nobis curæ erit. Non tamen tam duri hinc erimus, quo minus interdum viros Monasticos, quos singulari vitæ exemplo & doctrinæ salutaris disseminazione insignes comperiemus, apud Ecclesias Parochiales relicturi & confirmaturi simus.

de Mo-
nacho, de
Præb. c. 1.
de capell.
mon.

P A R S Q V I N T A.

CAP. I. *De vita ac moribus Parochorum.*

Quamquam de vita ac moribus Clericorum supra dixerimus, videtur tamen hic locus postulare, ut speciatim aliquid de conversatione ac moribus Parochorum dicamus; quod horum vita & Officium divo Paulo præcipuè curæ fuerint; adeo ut, his rectè se habentibus, de reliquis non admodum magnam sollicitudinem habuisse videatur. Nec immerito: res enim ipsa declarat, ac prisca secula meminerunt, quam tranquilla, quam florens, quam fructificans, quam denique felix Ecclesia fuerit, dum talibus esset Parochis insignis, qui, Evangelicis Apostolicisque institutis sanctorumque Patrum Regulis addicti, non tantum vocabulo, sed & facto, præsta-

bant quod dicebantur. Contra vero, in quantos ætus, tempestates, procellas, ac pericula, ob eisdem sensim in diversum mutatos ac varicantes, Ecclesiæ navicula misere coniecta fit, Nos sentimus. Ex quibus rursus emergere quum certo certius non possimus, nisi Nos (quibus gregem suum Christus pascendum commisit) vias Domini rectas, à quibus variando excidimus, inambulare pergamus: quid tandem aliud consilii capiendum nobis, quam ut singuli, quales esse debemus, tales & simus; atque hoc insigne Christi verbum, quod hinc discedens, Petroque oviculas suas committens, post tertiam demum dilectionis stipulationem promissionemque, uti ultimum elogium ac memoriale, fidelissime diligentissimeque inculcavit, & mente & opere teneamus, quod est, Pasce agnos meos? Id fecerimus, si gregem Christi post Christum unice

Joan. ult.

unice diligamus, atque eundem tam verbi doctrina, quam operis exemplo, pascamus, Divinorumque Sacramentorum dispensationem tueamur defendamufque.

CAP. II. *Vita ut doctrina in Parocho conveniat, necessarium.*

V Bique ferme, cum de Parochis sermo incidit, Scriptura vitam doctrinae copulat: nimirum, quod, qui vitam agit doctrinae contrariam, plus exemplo destruit, quam aedificet verbo. Oportet enim & fieri sermonem, non tantum dici: alioqui competet in Parochum, quod Seneca Platoni objectum fuisse refert, Aliter loqueris, aliter vivis; & quod Christus Pharisaïs imputat: Dicunt enim, & non faciunt; alligant autem onera gravia & importabilia, & imponunt in humeros, digito autem suo nolunt ea movere. Apponatur ergo manus ori necesse est, ne sit vox quidem vox Iacob, manus autem manus Elau. Porro, vox operum fortius sonat, quam verborum. Intendus nobis Pastorum Princeps est, cujus tota vita, sua doctrina est; qui cepit primum facere, post docere; siquidem potens opere & sermone; qui discipulos Ioannis, de adventu Messiae rogantes, ad opera remisit, dicens: Ite, dicite Ioanni, quae vidistis & audistis, qui denique non solum vocat oves suas nominatim, sed & vadit ante eas, & eum tantum, qui sic docuerit & fecerit, magnum in regno caelorum fore pollicetur.

CAP. III. *Pastorem, gregis exemplum esse oportere.*

Q VARE beatissimus Paulus, Ecclesiae minister institutus: Exemplum, inquit, esto fidelium, in verbo, in conversatione, in charitate, in fide, in castitate. Itidem ad Titum 2: In omnibus teipsum praebere exemplum bonorum operum, in doctrina, in integritate, in gravitate; verbum sanum, irreprehensibile, ut is, qui ex adverso est, vereatur, nihil habens malum dicere de nobis. Sal enim terrae & lux mundi, praedicator Evangelii dicitur; & lucerna, super candelabrum posita, ut luceat omnibus qui in domo sunt, sic, ut videant homines opera illius bona, & glorificent Patrem qui in caelis est. Quod si sal infatuatum fuerit, in quo salietur? ad nihilum enim valet ultra, nisi ut projiciatur foras, & conculcetur ab hominibus. Apostolus itaque hoc praecipit commendat Timotheo, ut militet bonam militiam, habens non tantum fidem, sed & bonam conscientiam; quam quidam repellentes, circa fidem naufragaverunt; ex quibus tum erant Hymenaeus & Alexander; quos tradidit Satanæ, ut

dicerent non blasphemare. Interea vero ex eodem numero omnes haeretici fuere.

CAP. IV. *Vitanda Parocho imprimis avaritia.*

I AM quae Clericis vitanda erunt, supra diximus. Ea ipsa potissimum Paulus quam longissime à Parochis esse vult, & quae illis opposita sunt, in ipsis quam maxime elucere. Primum scilicet, ut abstineant ab omni avaritia. Hospitales enim erunt, non turpis lucri cupidi, non opes, sed animas, venantes, non auri sed hominum piscatores: alioqui ex Pastoribus fient mercenarii, & vertentur in lupos; audientque Dominum, per Ezechielem exprobrantem: Lac comedebatis, & lanis operiebamini; quod crassum erat, occidebatis, gregem autem meum non pascebatis; quod infirmum fuit, non consolidastis; & quod aegrotum erat, non sanastis; quod contractum est, non alligastis; & quod abjectum est, non reduxistis; & quod perierat, non quaesivistis, sed cum austeritate imperabatis eis & cum potentia; & caetera quae sequuntur. Qui enim volunt divites fieri, incidunt in tentationem & in laqueum diaboli, & desideria multa inutilia & nociva, quae mergunt homines in interitum & perditionem. Radix quippe omnium malorum est cupiditas: quam quidam appetentes, erraverunt à fide, & inseruerunt se doloribus multis. Tu vero, o homo Dei, haec fuge: sectare vero iustitiam, pietatem, fidem, charitatem, patientiam, & mansuetudinem.

CAP. V. *Parochi familiam irreprehensibilem esse debere.*

I NTERIM erit domui suae bene praepositus, ut non tantum ipse, sed & sua familia, irreprehensibilem vitam agat. Qui enim domui suae praeesse nescit, quomodo Ecclesiae Dei diligentiam habebit? Oportet autem illum & testimonium habere bonum ab his qui foris sunt, ut non in opprobrium incidat & in laqueum diaboli, 1 Timot. 3.

CAP. VI. *Parocho luxus omnino cavendus.*

D E INDE, procul absint Parochi ab omni luxu. Sobrium enim vult Parochum esse Paulus, nec multo vino deditum, ac vino, potius ad necessitatem, quam ad voluptatem, utentem; quemadmodum ipse Timotheo praecipit, ne aquam adhuc bibat, sed modico vino utatur, propter stomachum suum & frequentes suas infirmitates. Nesciat ergo Parochi domus comestiones crapulosas, excretur comotationes illas, ad aequales haustus obligatorias. Sit procul à symbolorum (ut vocant)

dationibus. Turpissimum putet, nisi causa necessitatis, intrare tabernam; quasi domum non habeat ad edendum & bibendum. Breviter; vitet omnia, quæ Pastoralem auctoritatem aut dedecorant aut imminuunt.

CAP. VII. *Pudicitia servanda Parocho.*

Detestetur quoque omnem libidinem. Nam oportet Parochium esse pudicum, 1 Timoth. 3. & se præbere exemplum in castitate, 1 Timoth. 4. ne in eum verè dicatur: *Rom. 2.* Qui alium doces, teipsum non doces: qui prædicas non furandum, furaris: qui dicis non mœchandum, mœcharis: qui in lege gloriaris, per prævaricationem legis Deum inhonoras. per quod blasphematur nomen Dei inter gentes. Quo enim vultu fornicarios cælo excludet cum Paulo, qui huic volutabro cœni ipsè immerfus est? An existimas

(inquit ipse Paulus) ô homo omnis qui iudicas eos qui talia agunt, & facis ea, quia tu effugies iudicium Dei? In quo enim iudicas alterum, teipsum condemnas: eadem enim agis quæ iudicas. Scimus quippe, quia iudicium Dei est secundum veritatem in eos qui talia agunt. *Rom. 2.*

CAP. VIII. *Quæ fugienda Parocho, & quæ sectanda.*

Denique Paulus ad Timotheum: Iuvenilia, inquit, desideria fuge; sectare vero iustitiam, fidem, spem & charitatem, & pacem cum his qui invocant Dominum de corde puro. Labora sicut bonus miles Christi. Nemo enim, militans Deo, implicat se negotiis secularibus; & quæ sequuntur. In summa, sollicitè cura teipsum probabilem exhibere Deo, operarium inconfusibilem, rectè tractantem verbum veritatis. 2 Tim. 2. *2 Tim. 2.*

P A R S S E X T A.

CAP. I. *De disseminatione verbi.*

Hoc ministerium sanctissimus Apostolus cæteris omnibus præfert. Vnde &, Corinthiis scribens, ait: Non misit me Christus baptizare, sed evangelizare. cui & cæteri Apostoli adstipulantur, quum inquirunt: Non est æquum, nos relinquere verbum, & ministrare mensis. Quin imò & Christus aliis anteponit: Euntes, inquit, in mundum universum, prædicate Evangelium omni creaturæ, ac docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, docentes eos servare omnia quæcunque mandavi vobis. Quamobrem Paulus, Timotheum suum excitans, ait: Attende lectioni, attende exhortationi & doctrinæ; noli negligere gratiam quæ in te est, quæ data est tibi per Prophetiam cum impositione manuum Presbyterii. Hæc meditare; in his esto; ut profectus tuus manifestus sit omnibus. Attende tibi & doctrinæ; insta in illis; hoc enim faciens, & teipsum salvum facies, & eos qui te audiunt. Et iterum: Tu vero vigila, in omnibus labora, opus fac Evangelistæ, prædica verbum, insta opportune, importune, ministerium tuum imple. *1 Cor. 1.*

infigenda est. Speculatorem, inquit, dedi te domui Israël. quod si speculator viderit gladium venientem, & non insonuerit buccina, & populus se non custodierit, veneritque gladius & tulerit de eis animam, ille quidem in iniquitate sua captus est, sanguinem autem ejus de manu speculatoris requiram. Parochi siquidem sunt, quibus potissimum dictum est: Fratres, si quis ex vobis erraverit à veritate, & converterit quis eum, scire debet, quoniam, qui converti fecerit peccatorem ab errore viæ suæ, salvabit animam ejus à morte. Dura est nimis illa Prophetæ lamentatio: Parvuli petierunt panem, & nemo dabat eis. Pasce ergo, fame morientem: si non paveris, occidisti. At homo ex duabus partibus constat, ex carne scilicet & spiritu. Duplici ergo cibo opus est. Nam ut Scriptura ait: Non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei. Cibus exterior carnem tantum mortalem reficit, &, intrans per os, in ventrem vadit, & in fecesum emititur. Panis autem Spiritus, tam per verbum prædicationis, quam sacramentaliter in veritate Corporis & Sanguinis Dominici, in viva fide comestus, vivificat, reficit, ac vegetat animam; qui non perit, sed permanet in vitam æternam: &, hunc qui ederit, non morietur in æternum. Id quod omnes pii sciunt ac sentiunt. Vivus enim sermo Dei est, & efficax, & penetrantior quovis gladio ancipiti, ac pertingens usque ad divisionem animæ & spiritus, compagumque & medullarum. *Actor. 6.*
Marc. 16.
Matth. ult.
1 Tim. 4.
2 Tim. 4.
Jacobi 5.
Thren. 4.
Matth. 4.
Joan. 6.
Hebr. 5.

CAP. II. *Quid Parocho meditandum.*

Meditabitur Parochus, quid ipsi Dominus per Ezechielem, cap. 3, 33, ac 34, præceperit: parabolaque speculatoris, menti

CAP. III. *Fidelitas imprimis in Parocho requiritur.*

IC jam inter hujus cælestis panis dispensatores quæritur, ut fidelis quis inveniat: Fidelis, inquam, servus & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam, ut det illis escam in tempore. Beatus ille servus, quem, quum venerit Dominus ejus, invenerit sic facientem. sin secus, veniet Dominus servi illius in die quo non sperat, & hora quam ignorat, & dividet eum, partemque ejus ponet cum hypocritis, ubi erit fletus & stridor dentium.

CAP. IV. *Quis sit fidelis verbi dispensator.*

IS autem fidelis est dispensator, attestante divinisimo Ioanne, cujus scopus unicus ille Christus est, & cujus spiritus confitetur, Christum in carne venisse; id est, ut divus Paulus interpretatur, qui docet, apparuisse gratiam Dei & Salvatoris nostri omnibus hominibus, ad erudiendum nos, ut, abnegantes omnem impietatem & secularia desideria, sobriè, justè, & piè vivamus in hoc seculo, expectantes beatam spem & adventum gloriæ magni Dei & Salvatoris nostri Iesu Christi. Qui, inquam, docet, eundem Christum Iesum, Dominum nostrum, hominem factum, ut daret semetipsum pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquitate, & mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum. Quibus verbis sanctus Paulus duas in Christo naturas, Verbi scilicet & Carnis, indissolubili vinculo coherentes, & utriusque naturæ rationem, complectitur. Verbi, quatenus erudit nos, docens, quæ sit voluntas Patris; quam facientibus denunciat præmium, prævaricantibus vero pœnam æternam. Carnis vero, quatenus datus & immolatus est pro nobis, in ara Crucis, Agnus immaculatus & victima tollens peccata mundi, nobis relinquens exemplum, ut sequamur vestigia ejus, & eadem cogitatione armemur: quia qui passus est in carne, desiit à peccatis; ut jam non desideris hominum, sed voluntate Dei, quod reliquum est in carne temporis, vivamus. Omnis autem spiritus, qui solvit Iesum, ex Deo non est; & hic est Antichristus, de quo audistis, quoniam venit, & jam in mundo est.

CAP. V. *Omnis Scriptura ad geminam charitatem exigenda.*

IS item fidus est minister verbi, qui omnem Scripturam ad Christianam exigit charita-

tem. Charitas enim Christianissimum consummat; quemadmodum apud divum Paulum legimus: Finis præcepti, est charitas de corde puro, conscientia bona, & fide non ficta. Et est potissimum illud indicium, quo Christiani esse comprobamur. In hoc (ait Christus) cognoscent omnes, quod discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem. Vnde beatus Augustinus, in libris de doctrina Christiana, brevissimam methodum ad pervestigandas intelligendaque Scripturas demonstrare volens: Quisquis Scripturas divinas vel quamlibet earum partem intellexisse sibi videtur, ita ut in illo intellectu non ædificet geminam charitatem Dei & proximi, is nondum intellexit, quod legis ac Scripturarum summa, finis ac plenitudo, sit dilectio; quæ duobus mandatis comprehenditur; nempe, Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, ex tota anima tua, ex tota mente tua, ex tota virtute tua; & diliges proximum tuum sicut teipsum; & quemadmodum vultis ut faciant vobis homines, ita & vos facite illis. in his duobus mandatis universa lex pendet & Propheta. Quicumque ergo ad hanc amulsum doctrinam suam attemperat, is nunquam potest perniciosè errare.

CAP. VI. *Summa Evangelicæ prædicationis.*

EZechiel vero Propheta summam suæ prædicationis Dominum enarrantem facit, hisce penè verbis: Vivo ego, dicit Dominus; nolo mortem peccatoris, sed ut convertatur impius & vivat. justitia justus non liberabit eum, in quacunque die peccaverit; & impietas impii non nocebit ei, in quacunque die conversus fuerit ab impietate sua. quare qui egerit pœnitentiam à peccato suo, feceritque judicium & justitiam, & in mandatis vitæ ambulaverit, nec fecerit quicquam injustum, vita vivet & non morietur. Quod Christus brevius complexus: Pœnitentiam, inquit, agite; appropinquavit enim regnum cælorum. Sed de his aliàs locupletius. Suffecerit hîc, utcunque indicasse scopum.

CAP. VII. *Parocho cautissima sollicitudine in prædicatione verbi utendum.*

QUO autem sollicitus Parochus provinciam, cui admotus est, gubernare satagat, haud existimabit, se alicui levi muneri, sed omnium gravissimo ac difficillimo, præfectum; tantæ nimirum difficultatis, ut verbi prædicatorem, undiquaque absolutum, vix unum è millibus reperias. Non idem est ovium palatum; magna in pascendis varietas: quod

quod unam oviculam nutrit, alteram macerat aut mactat. Culpaverit aliquis avaros; prodigus hinc argumentum prodigalitatæ suæ colliget: culpaverit prodigos; avarus inde tenacitatæ suæ excusationem arripiet. Ea est hominum malitia, ut, nedum alia, sed & sanctissimum Dei verbum, pro suis quisque affectibus, ac ad sua desideria confovenda potius quam eradicanda, trahat. Videmus, pro dolor, quemadmodum hac tempestate plerique sacras literas in parabolam ac proverbium vertant, atque ad excusandas excusationes in peccatis, summa vi atque impudentia torqueant, adulterantes verbum Dei. Quare Parochus cautissima sollicitudine agere debet, per gladium Dei, secantem à dextris & sinistris, ut medium iter pateat ad incedendum per viam regiam mandatorum Dei.

CAP. VIII. *Quemadmodum sermo temperandus.*

AT temperandus sermo, quoad ejus fieri potest, pro auditorum captu. Alii siquidem acri ingenio ac judicio sunt, alii hebetes animo, ac rudi Minerva præditi: quidam attentis, quidam vero desides: hi recte ac sincere instituti, illi seducti ac decepti. Discretionem ergo maxima opus est. Breviter; nemo erit concionator absolutus, cui præter vitam exemplarem non adsint omnia quæ sequuntur: nempe, cognitio Scripturarum utriusque Testamenti, ingenium velox, solers atque verfatile, eloquentia vehemens, suadibilis & suavis; neque interim minus temperata, quam copiosa; prudentia rerum ac personarum docendarum, experientia multiplex, immobilis constantia: denique spiritus; qui si deerit, reliquis donis parum profecerit. Non enim vos estis qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri qui loquitur in vobis. Quomodo enim ad æternarum rerum desideria alios accendet, qui ipse totus languet ac friget, nondum spiritu concepto qui ex Deo est, quem & ipse Deus dat bonum petentibus se? En, quam arduum est concionandi munus: nec tamen propter ea diffidentia (quæ plerumque multos avertit) deferendum: Ad evangelizandum missi sunt Parochi. Væ ergo illis, si non evangelizaverint. Si quis autem eorum sapientia indiget, scrutetur Scripturas, & postulet à Deo, qui dat omnibus affluenter, & non impropere; & dabitur ei.

CAP. IX. *Quid cavendum inter concionandum.*

CAVEBIT autem modis omnibus, ne lubricus in docendo sit, huc illucque effluens. Et in primis, ne vento doctrinarum, ab Ecclesia Catholica non receptorum, veluti nubes

sine aqua, circumferatur; sed formam habeat sanorum verborum, ab Ecclesiæ (quæ columna veritatis est) instituto nihil discrepantium. Tu (inquit Paulus ad Titum) loquere, quæ decent sanam doctrinam, verbum sanum & irreprehensibile.

CAP. X. *Nihil aut fabulosum aut suspectum adferendum.*

INEPTAS autem & aniles fabulas devitabit; qualia nuper erant, quæ ex nullis probatis autoribus, sed potius suspectissimis obscurorum hominum commentis, adferbantur exempla; olim vero genealogiæ interminatæ, quod ad pietatem illa nihil fecerint. Exercebit autem seipsum ad pietatem; quod corporalis exercitatio ad modicum utilis sit, pietas autem ad omnia utilis, promissionem habens vitæ quæ nunc est, & futuræ.

CAP. XI. *Loquacitas vitanda.*

NEQUE minus vitabit prophana & vaniloquia, hoc est, futilem & inanem loquacitatem, qua nonnulli ratiocinationibus humanis fallam scientiæ opinionem sibi venantur. Sic enim suum compellat Timotheum Paulus: O Timothee, depositum serva, devitans prophanas vocum novitates, & oppositiones falsi nominis scientiæ; quam quidem promittentes, circa fidem exciderunt.

CAP. XII. *Quemadmodum Parochum adversus hereticos pugnare oporteat.*

PARATOS nos esse vult Apostolus Petrus ad satisfactionem omni poscenti nos rationem de ea, quæ in nobis est, spe & fide; sed cum modestia & timore. Neque ergo doceat, neque intendat his Parochus, quæ quæstiones magis præstant, quam ædificationem quæ est ex charitate, 1 Timoth. 1. Et iterum 2 Timoth. 2 & 3, Paulus ait: Stultas & sine disciplina quæstiones & pugnas legis respue, sciens, quia generant lites; servum autem Domini non oportet litigare. Proindeque, ubi cum hæreticis res est, corripiet quidem eos cum modestia qui resistunt veritati, ne quando Deus det illis poenitentiam ad cognoscendam veritatem, & respiscant à diaboli laqueis, à quo tenentur captivi ad ipsius voluntatem. Quod si non profecerit, hæreticum hominem post unam & secundam correptionem devitet, sciens quia subversus est qui ejusmodi est, & delinquit, quum sit proprio judicio condemnatus. Nequaquam autem ad populum verbis contendat: ad nihil enim utile est, nisi ad subversionem audientium: memor Apostolici sermonis, quo rejiciuntur omnes,

Psalms.
140.

Matt. 10.

1 Cor. 11.
14. 1.

Ex epif.
Inn.

2 Tim. 1.

Tit. 2.

1 Tim. 4.

2 Tim. 2.

Tit. 3.

1 Tim. 4.

1 Tim. 6.

2 Petr. 3.

Tit. 3.

2 Tim. 2.

1 Cor. 11. omnes, qui scissuram querunt. Si quis enim vult contentiosus esse, nos talem consuetudinem non habemus, neque Ecclesia Dei.

dum. Quemadmodum Paulus quoque in **2 Cor. 2.** gratiam recepit Corinthium illum penitentem.

CAP. XIII. A scommatis & conviciis abstinendum.

CAP. XVI. Manifesta reprehensio utriusque potestatis vitanda.

INter concionandum ergo à scommatis, maledictis, ac conviciis, omnino abstinendum est. Prædicetur pure ac sincere Dei verbum, juxta Ecclesiasticam traditionem, & Patrum ab Ecclesia Catholica approbatorum interpretationem. Quæ vero in contentionem vel disceptationem revocari possunt, penitus fileantur; quemadmodum quoque pragmatica Augustensi functione cautum est.

Vitanda quoque manifesta reprehensio utriusque potestatis, tam Ecclesiasticæ quam civilis. Neque invehendum in Ordinem aliquem, aut aliquod ab Ecclesia receptum vivendi genus. Omnis enim potestas à Deo est, & propterea eatenus honoranda, non incessenda. Sequenda præcursoris Dominici doctrina & exemplum, qui ne milites quidem à se repulit, aut ulla contumelia affecit, sed magis viam recte vivendi ostendit.

Prag. Augustiana.

CAP. XIV. In contentiosis dogmatibus, quomodo docendus populus sapere.

Per ejuscemodi enim incautam reprehensionem, plebs ad seditionem magis ac rebellionem incitatur. Hanc murmur, odium, impatientia, contumacia, protervia, & detractionis libido comitantur. Quin potius docendus populus est obedire Magistratibus, parere Præpositis suis, etiam dycolis: ac interim admonendus est, si sint Magistratus interdum vitiosi, id evenire, quod Dominus regnare facit malos & hypocritas propter peccata populi: omnem animam potestatibus sublimioribus subditam esse: quodque omnis potestas à Deo sit: quod denique, qui potestati resistit, Dei ordinationi resistat: nisi tamen potestas expressim præcipiat, quod est contra mandatum Dei; tum enim oportet plus obedire Deo, quam hominibus.

IN controversis autem & contentiosis obscurisque dogmatibus, quæ sacris voluminibus vel universali Ecclesiæ consensu expressim decisa non sunt, populus privatim (maxime cum exomologei se purgat, modo gravatam conscientiam in hoc habeat) ita docendus est sapere, atque hac cautione, profiteri de his se credere, sicut credit Ecclesia. Hoc enim tutius, quam asseverare, de quo dubites, aut quod non intelligas.

CAP. XV. Qualem oporteat esse Parochum in reprehendis criminibus.

CAP. XVII. Quomodo corripiendi Magistratus.

ERit quoque Parochus in reprehendis criminibus vehemens atque acer. Constitutus est enim ut annunciet populo scelera eorum; sic tamen, ut in suggesto vitia tantum reprehendat, non personas nominatim perstringat. Argue, inquit Apostolus, increpa, obsecra, in omni patientia & doctrina. Vbi persona arguenda, denunciatione Evangelica utendum: Si peccaverit in te frater tuus, inquit Christus, vade & corripe eum inter te & ipsum solum: quod si te audierit, lucratus eris fratrem tuum: quod si te non audierit, adhibe tecum adhuc unum aut duos, ut in ore duorum vel trium testium stet omne verbum: quod si eos non audierit, dic Ecclesiæ: quod si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus. Sic Paulus Corinthium, respicere nolentem, excommunicavit. Et hic iterum Christi doctrina & exemplum sequendum, ut benevolentia severitatem vincat, ut paratus sit Parochus dimittere peccanti, non modo septies, sed & septuagies septies; & cum Christo paratior sit ad absolvendum adulteram, ad frugem melioris vitæ revertentem, quam ad condemnan-

IN corripiendis vero Magistratibus, correctioni quoque fraternæ locus est; quemadmodum Ioannes reprehendit Herodem. Sic enim legimus: Dicebat enim Ioannes Herodi, non populo: Non licet tibi habere uxorem fratris tui. Qua si nihil promoveas, postulanda & expectanda provisio Prælatorum ac majorum Magistratum est: qui si dissimulent, etiam consultum magis, ut ultio remittatur ad Deum, quam ut tantum scandalum inde deterius subsequatur.

CAP. XVIII. Admonendus populus, ut oret pro Magistratibus.

Est autem populus, frequenter in concionibus, post conciones vero semper, diligentissime commonendus, ut Deum Opt. Max. pro potestatibus deprecetur. Volo (inquit gentium Magister Paulus) ut fiant omnium primum obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro Regibus & omnibus qui in

sublimitate constituti sunt, ut quietam & tranquillam vitam agamus in omni pietate & castitate. hoc enim bonum est & acceptum coram Salvatore nostro Deo, qui omnes homines vult salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.

CAP. XIX. *Notantur, qui secus docent.*

1 Tim. 6. **S**I quis aliter docet, & non acquiescit sanis sermonibus Domini nostri Iesu Christi, & ei, quæ secundum pietatem est, doctrinæ; superbus est, nihil sciens, sed languens circa quæstiones & pugnas verborum, ex quibus oriuntur invidiæ, contentiones, blasphemias, suspiciones malæ, conflictationes hominum corruptorum, & qui à veritate privati sunt, existimantium, quæritum esse pietatem.

CAP. XX. *Summa doctrina Christiana in Enchiridion contrahenda.*

Ex Conc. Afr. Prag. Augustana. **P**orro, cum secundum Evangelicam atque Apostolicam doctrinam, quibus decreta Patrum ac Conciliorum, denique pragmatica sanctio Augustana, merito accedunt, in Ecclesia Dei sola Canonica Scriptura ac divina eloquia, secundum Ecclesiasticam interpretationem sanctorum Patrum ac Doctorum & recitari & prædicari debeant: non abs re videbitur, Parochis summam Bibliorum paucissimis præscribere, ne alicubi, dum Scripturæ metas nesciunt, impingant.

CAP. XXI. *Enchiridion quæ docebit.*

ET, cum præcipuè ipsis incumbat, ut plebem erudiant in præceptis decalogi, articulis fidei, qui Symbolo Apostolico recensentur, ac Ecclesiæ Sacramentis, simul cum explicatione orationis Dominicæ; (hic est enim inchoationis Christi sermo, quo jacitur fundamentum ab operibus mortuis & fidei in Deum:) idcirco, ut imperitioribus consulatur, quoddam Enchiridion dabimus, in quo brevissime hæc omnia secundum sanam & Ecclesiasticam doctrinam exponantur; simul & loci quidam communes, ad omnes omnium hominum ætates ac ordines, commonitorii inferentur; veneratio quoque Sanctorum ac Reliquiarum, denique, quatenus imaginibus ac picturis utendum, docebitur. nec interim, quid sibi Ecclesiasticæ cærimonias, præsertim illæ piæ ac antiquissimæ, velint, & quo conducant, in eodem libello declarare omittemus; idque succinctissime.

CAP. XXII. *Ordo concionandi, quem simpliciores sequentur.*

Simpliciores ac minus eruditi concionatores festis quibusque diebus concione in nomine sanctissimæ Trinitatis, cum imprecatione gratiæ Dei (nempe ut Dominus suum spiritum verbo addere dignetur) cæptâ, initio ambas lectiones, quæ Epistola ac Evangelium Missæ ejus diei appellantur, ad verbum denarrabunt. Deinde, post imploratam divini numinis clementiam, regrediantur ad utriusque lectionis brevem dilucidationem; locos aliquot communes ex utraque diligentes, quibus populus ad vitæ pietatem, charitatemque Dei ac proximi, inflammetur. Denunciabunt quoque, quid Ecclesia Dei eo die potissimum Deum oret ac precetur, quod in precationibus seu collectis, quæ post Canticum *Kyrie eleison*, aut *Gloria in excelsis*, dicuntur, continetur: ac hortabuntur populum, ut idem pariter, interea dum sacra aguntur, Deum oret, si non verbotenus, mentetamen.

Aug. de doctri. Christi. lib. 4. c. 30.

CAP. XXIII. *Sanctorum historiae quatenus attingenda.*

Sanctorum historiis ne nimis diu immorentur: quin potior pars (uti jam diximus) Evangelio detur & Epistolæ explicandis. Quod si fabulosa videbitur historia, ne attingat quidem; si verisimilis, leviter; eaque decerpatur quæ imitanda videantur. Miracula quoque ne impudentius jactentur, nisi quæ Scripturis prodita, aut à non levibus scriptoribus, summa cum historiæ fide, tradita fuerint.

CAP. XXIV. *Allegoriæ quomodo explicanda.*

SI quas allegorias aut sensus Scripturæ reconditiores, spiritualia spiritualibus conferentes, adferre velint; has ex receptis Ecclesiæ Doctoribus, veluti Ambrosio, Hieronymo, Augustino, Chrysostomo, ac similibus comprobatis autoribus, desument.

CAP. XXV. *Quomodo finienda concio.*

Vbi ad calcem concionis devenit, brevi epilogo, quo argumentum ac capita totius concionis renarret, utatur. Id enim ad captum ac fulciendam memoriam auditorum plurimum fecerit.

CAP. XXVI. *Quid recitandum, finita concione.*

DEbet quoque, finita concione, Decalogus ac Symbolum fidei & succincte & exerte recitari; illa quoque exomologesis ac publica peccatorum confessio, cum imploratione misericordiae Dei, pure ac distincte pronunciari, ac moneri populus, ut eisdem verbis Sacerdotem pronunciantem subsequatur; ac deinde recenseri consolatoria imprecatio remissionis peccatorum, ut populus, dejecto, contrito, humiliato animo ac toto corde, cum Presbytero accingatur ad mysterium redemptionis suae (quod in Altari tractatur) contemplandum, fructumque Dominae passionis, quae in Altaris mysterio commemoratur repraesentaturque, participandum.

CAP. XXVII. *Quomodo, finita concione, populus excitandus ad orandum pro defunctis.*

Cum multum plerumque temporis, parvo cum fructu, teratur in recensendis singulatim defunctorum nominibus, ubi viritum pro quolibet exigitur una oratio Dominica, idque interdum non citra suspensionem vel quæstus vel ambitionis fiat: Nobis potius videbitur, ut populus ad communem pro defunctis orationem pie ac devotè dicendam accendatur, & hæc genealogia intermittatur. Super qua re tamen, quod ad morem Civitatis Nostræ Colonienfis attinet, & cum Parochis & cum Senatu latius agere non omittemus.

P A R S S E P T I M A.

CAP. I. *De administratione Sacramentorum.*

Ecclesiæ Catholicæ usus, septem mysteria (quæ Sacramenta appellantur) observat; veluti septem quædam parata remedia, per quæ Deo visum est peccatis nostris mederi, ac nobis gratiæ suæ salutariæ medicinam (diversa tamen ratione) infundere. quæ sunt, Baptismus, Confirmatio, Eucharistia, Pœnitentia, Extrema Unctio, Ordo, & Matrimonium. Quæ cur à Christo & Ecclesiâ instituta sint, & à veteribus Sacramenta peculiariter appellata; deinde, quæ illorum sit per gratiam Dei efficacia & virtus; nunc non est dicendi locus. Tantum admonebimus in præsentia Parochum, quæ illum circa dispensationem singulorum observare conveniat.

CAP. II. *Instruendus populus, quid agatur in cujuslibet Sacramenti exhibitione.*

QVia igitur in Sacramentis aliud videtur, atque aliud agitur; instruendus est populus in cujuslibet exhibitione, quid in hujusmodi Religioso arcano (id enim Sacramentum sonat) agatur. Cum enim in Sacramentis istis per signa quædam sensibilia infundatur insensibilis gratia, congruens externis signis; excitanda est fidelium fides & devotio in Deum, ut, credentes, ac divinum mysterium intelligentes, ad Dei ac Salvatoris nostri Iesu Christi participandam gratiam accedant. Quod fiet, cum Parochus, sub administrationem cujuslibet Sacramenti, sacra concione populum breviter admonuerit, quid in ea re agatur.

Aug. lib. de doct. Christ.

CAP. III. *Quid agatur in Baptismo.*

ET ut de sacro Baptismo exordium capiamus, docendus est populus, quod illic aboleatur vetus homo, remisso omni peccato, atque novus exoriatur, ab omni labe purgatus per fidem in Christum: quod illic, qui baptizatur, lavetur lavacro regenerationis & renovationis Spiritus sancti in Sanguine Christi pro nobis effuso: quod illic veterem Adam exuimus, ac vicissim Christum induimus, conscripti cum illo per Baptismum in mortem, ut, quomodo Christus surrexit à mortuis per gloriam Patris, ita & nos in novitate vitæ ambulemus: quemadmodum hæc Enchiridion latius edocebit.

Galat. 6.

Ti. 3.

Rom. 6.

CAP. IV. *Cujus sint admonendi Susceptores infantis.*

Susceptores infantis (Patrini qui dicuntur) Smerito admonentur, quod ipsi sint, qui, Ecclesiæ nomine, & in Ecclesiæ fide, Christo parvulos offerant per Baptismum, ac se prope modum pro parvulis fidejussores constituant, nomine parvuli respondententes: quem etiam, postquam adoleverit, Symbolum simul & Orationem Dominicam edocere, atque vitam Christo ac professione in Baptismo factâ dignam perpetuo agere, saltem ubi id necessitas postulare videbitur, cohortari non omittent. proindeque malumus, illos deliqui provectæ ætatis, quam impuberis; ne videatur infans infantem offerre, ac sponsorem se Deo pro alio constituere, qui, quod promittit, non intelligat; ideoque multo minus, quod non intelligit, docere queat.

c. vos ante omnia, de cons. dist. 4.

CAP.

CAP. V. *Populus docendus, quid velint
externa signa.*

Praterea docebunt populum, quid sit, quod catechizetur baptizandus; quid reliqua solemnia, quæ Ecclesia adhiberi voluit, signent; videlicet, Cur insuffletur in faciem baptizandi, cur signum Crucis & in pectore & in fronte fiat, cur sal in os detur, cur aures & nares spuito attingantur linianturque, cur inunctio in pectore & scapulis fiat, & cur post baptismi tinctionem in vertice; denique, quid significet amictus albus, quo infans seu alius baptizatus superinduitur. quæ omnia sunt mysteriorum plena; quemadmodum Enchiridion declarabit.

CAP. VI. *Quomodo accedendum
ad Baptismum.*

Cum beatissimus Apostolus in Ecclesia I Cor. 14. omnia honeste atque secundum ordinem fieri jubeat; debet Baptismus, summâ mentis, in Deum & in sacratissima quæ aguntur mysteria, intentione, & dari & accipi. Quare, quicquid hinc Susceptores seu alios adstantes avocet, procul tollendum est. Accedatur itaque, deposito omni fastu, humili spiritu, ac recta in Deum fiducia; quemadmodum Matt. 18. accesserunt, qui Jesu parvulos obtulerunt, ut manus eis imponeret. Nam hic renunciat Satanæ, & omnibus operibus atque omnibus pompis ejus. Conveniaturque ante inter Paternos de nomine infantis; ut potius in baptismo ipso cogitetur de lucranda anima Christo, quam de retinendo nomine.

CAP. VII. *Baptismus in facie Ecclesia
peragendus.*

Magna certe ratione Ecclesiasticis Patribus visum est, ut Baptismus in conspectu Ecclesiæ, in loco sacro, recipiatur; nisi tamen imminens necessitas fieri aliud suaserit. Quamobrem displicet Nobis, quod quidam fastuosi, templum Domini despicientes, ambiunt magis, suos infantes in domibus privatim baptizari. Quod deinceps, nisi necessitas id ipsum exegerit, & causâ cognitio præcesserit, indulgere nolumus.

CAP. VIII. *In Confirmationis exhibi-
tione quid docendum.*

Idem, dum Sacramentum Confirmationis confertur, docebunt Vicarii Nostri in Pontificalibus, quid agatur; nempe quod illic ambiatur gratia Spiritus sancti, qua confirmatur tyro adversus Satanæ tentationes roboraturque, ut, quod corde credit ad ju-

stitiam, ore quoque palam confiteatur ad salutem. Quamobrem eo communiri solet Rom. 10. ætas tenera, quæ ad nequitiam proclivior est quam ad pietatem, ut ea proclivitas minuat, docilitasque ad pietatem augeatur. Omnes fideles (inquit Urbanus Pontifex Romanus) per manus impositionem Episcoporum, Spiritum sanctum post baptismum accipere debent, ut pleni Christiani inveniantur: quia, cum Spiritus sanctus infunditur, cor fidele ad prudentiam & constantiam roboratur. De Spiritu sancto accepimus, ut efficiamur spirituales; quia animalis homo non percipit ea quæ sunt Spiritus Dei. De Spiritu sancto accepimus, ut sapiamus inter bonum malumque discernere, justa diligere, injusta respicere, ut malitiæ ac superbiæ repugnemus, ut luxuriæ & diversis illecebris ac foedis indignisque cupiditatibus resistamus. De Spiritu sancto accepimus, ut, amore vitæ & gloriæ ardore succensi, erigere à terrenis mentem ad superna & Divina valeamus. Sed de hoc alibi latius.

CAP. IX. *Quomodo ad Sacramentum
Confirmationis accedendum sit.*

An expediat, imitari consuetudinem, qua observatur, ut, nedum adultis, sed & infantibus, detur Confirmatio, idque prænatis, hic non definimus: quanquam, quod Aureliani Concilio sancitum est, Nobis magis placuerit; videlicet, ut jejuni ad Confirmationem veniant perfectæ ætatis, ut moneantur Confirmationem Sacramentalem facere priusquam accesserint, quod mundi, donum Spiritus sancti mereantur accipere. Cum enim hoc Sacramentum non sit necessitatis absolutæ, convenientius & utilius dabitur, si addatur admonitiuncula. At, antequam infans supra septimum ætatis annum progressus fuerit, parum aut nihil horum quæ aguntur intelliget, ne dicamus, meminerit.

CAP. X. *Cujus sint admonendi Suscep-
tores Confirmati.*

Quemadmodum in baptismo Susceptores sunt, ita hic qui Confirmandum præsentant ac coram Episcopo sistunt; idque non admodum diversa ratione; nisi quod quidam etiam dicunt, decens esse, ut, qui nondum adversus Carnis, Mundi ac Satanæ tentationes roborati sint, per Confirmatos jam dudum, atque exercitatos sensus habentes, quibus fides Confirmandi cognita atque explorata sit, Episcopo præsententur. Quamobrem quoque admonendi sunt isti officii sui; curandumque, ut tanti Sacramenti perceptio digne ac reverenter peragatur; quemadmodum in primitiva Ecclesia observatum legitimus.

CAP.

CAP. XI. *De moderandis donariis, quæ susceptores infantibus donant.*

Quibusdam in locis, ambitionis magis quam pietatis causa, dum utrumque tam Baptismi quam Confirmationis Sacramentum peragitur, hi, qui Patrini dicuntur, certant, ut alter alterum, donariorum precio, (quo suscepti ac presentati pueri donantur,) vincant. Præterea itur statim, maxime post Baptismum, ad comessationes; cum tum maxime comessationibus esset abstinendum. Quæ de re monendus est populus, ut, quæ digna sunt his Sacramentis, tantum curent; cætera aut moderentur aut penitus tollant. Nam non offenderimus Deum gravius, quam cum illius sanctissima mysteria indigne tractamus.

CAP. XII. *Docendus populus de signis externis.*

Docebit præterea Parochus populum, quid signet Chrisma, & cur ex oleo olivæ ac balsamo conficiatur; quemadmodum docebit Enchiridion.

CAP. XIII. *De Sacrosancta Eucharistia.*

Eucharistia, unicum illud piarum mentium solatium ac delictum, hac deploratissima tempestate, execranda insania ac abominabili prophanatione hæreticorum, de re tanta quodlibet comminiscendum, plerisque quodam modo in nauseam vertitur: adeo, ut (quod dolentes referimus) multi nunc sint, qui non tantum hunc panem vitæ, qui de cælo descendit, accipere non desiderant, sed & averferent; homines, solo nomine Christiani, re ipsa vero Capharnaitis ipsi deterioribus; etiam quos post acceptam noticiam veritatis, voluntarie in Filium Dei peccantes, ac Corpori Dominico & Sanguini contumeliam inferentes, terribilis quædam expectatio iudicii, & ignis æmulatio (quæ consumptura est adversarios) manet.

CAP. XIV. *Quid docendus populus in hujus Sacramenti ministrationse.*

Docendus est itaque populus Christianus, certissima fide credere, quod in hoc Sacramento sit verum Corpus & verus Sanguis Christi Iesu. Neque enim veritas mentitur, quæ apud Matthæum, Marcum & Lucam, hoc Sacramentum instituens ac porrigens, simplicissime dixit: Accipite & comedite; Hoc est Corpus meum, quod pro vobis tradetur; Hic est Sanguis meus Novi Testa-

menti, qui pro vobis & pro multis effundetur in remissionem peccatorum; Hoc facite in meam commemorationem. Sic docet Paulus Apostolus: Calix benedictionis cui benedicimus, nonne communicatio Sanguinis Christi est? Et, Panis quem frangimus, nonne participatio Corporis Domini est? Unde conficitur, in Eucharistia totum esse Christum, quanquam ibi sit sub ratione cibi & potus. Qui enim tradidit verum Corpus & Sanguinem, haud dubie tradidit vivum. Quare, si credimus, in sepulcro Divinam naturam non fuisse separatam ab exanimi corpore, quanto magis credemus, eam à vivo corpore non esse separatam in Sacramento?

I Cor. 10.

CAP. XV. *Quibus persuasum est, utramque speciem Laicum participare oportere, quomodo docendi.*

Vbi sunt, quibus contra Ecclesiæ consuetudinem persuasum est, oportere Laicos participare Corpus & Sanguinem Domini sub utraque specie; ibi docebit Parochus hos qui gravatam habent conscientiam, Corpus & Sanguinem Domini in altera tamen specie, perfecte consistere; adeo ut Laicus, qui sub specie panis communicat, non tantum Corpus, sed & Sanguinem Domini, non minus recipiat quam qui capit sub utraque specie & panis & vini: Ecclesiam quoque Laicis unam tantum speciem dare, quod, pro reverentia ipsius Sacramenti & salute fidelium, Ecclesia (cui dispensatio Sacramentorum Dei commissa est) sic viderit expedire. Nam, quum nullatenus ambigendum sit, sub specie panis non tantum carnem, nec sub specie vini Sanguinem tantum, sed sub qualibet specie totum Christum contineri; cur se Laicus iudicio Ecclesiæ, quam Dominus audiri voluit, non submittet? quæ non temere, sed multis rationibus permota, decrevit, salubrius esse, ut non tantum populus, sed & Sacerdotes non sacrificantes, Christum sub una potius specie, quam sub duabus, perciperent. Quid enim panis vini que species aliud sunt post consecrationem, quam species Sacramentales & accidentia sine subjecto? ut non habeat Laicus, cur queratur, sibi alteram subtrahi speciem, ubi totum, quod sub utraque specie continetur, integre accipiat. De qua re alibi latius dicetur.

Ex Concil. Constant.

Matt. 18.

Amb. de Sacra. c. de vere. de conf. dist. 2.

CAP. XVI. *De veneratione sacrosanctæ Eucharistiæ.*

ET, quoniam in hoc Sacramento Christus continetur, cohortandus est populus, ut ad hæc mysteria, contremiscens, quum in celebratione Missarum elevatur Hostia salutaris, se reverenter inclinet, corporeque humi fuso, mente

Ioan. 6.

Hebr. 10.

Matt. 26.

Marc. 14.

Luc. 22.

Hono. 3. c.
 farr. de
 celeb. Miss.
 Ex Conc.
 Mogunt.
 c. Presb.
 de conf.
 dist. 2. in
 c. sane.

mente adoret Crucifixum; facturus idem, quum Presbyter defert ad infirmum Eucharistiam; quam ob id paratam semper habere debet, ut, quando quis infirmatus fuerit, statim eum communicet, ne sine communione decedat. Quod faciens, decenti habitu indutus, hanc salutarem Hostiam palam ac honorifice ante pectus cum omni reverentia & timore ferat & referat, lumine semper præcedente, ut hoc signo populus intelligat, illic eum esse præsentem qui est candor lucis æternæ. Hæc denique sacrosancta Hostia reponatur in loco singulari, mundo & signato; honorificeque collocata, devote ac fideliter conservetur.

CAP. XVII. *Quomodo tantum miraculum in hoc Sacramento fiat, populus docendus.*

Docendus item est populus; quod tantum miraculum in hoc Sacramento virtute Christi fiat, non ex merito Sacerdotis. Quod & in cæteris Sacramentis obtinet. Nam intra sanctam Ecclesiam Catholicam, in mysterio Corporis Christi, nihil à bono majus, nihil à malo minus, perficitur Sacerdote: quia non in merito consecrantis, sed in verbo efficitur creatoris, & in virtute Spiritus sancti. Si enim in merito esset Sacerdotis, nequaquam ad Christum pertineret. Nunc autem, sicut ipse est qui baptizat, ita ipse est qui per Spiritum sanctum hanc suam efficit Carnem, & transit vinum in Sanguinem. Sed hoc tantum interest, quod malus Sacerdos sibi tantum nocet, indigne tanta mysteria tractans. Nam, quod ad veritatem Corporis Domini attinet, ita percipit hic cui dicit Apostolus, Qui manducat indigne, iudicium sibi manducat; sicut is cui dicitur, Qui manducat meam Carnem, & bibit meum Sanguinem, in me manet, & ego in eo.

I Cor.
 II.
 Ioan. 6.

CAP. XVIII. *Quomodo admonenda plebs, ad sumendum Eucharistiam accedens.*

Præterea instituenda plebs est, quod Eucharistia sumenda sit; & in primis admonenda, quam grave crimen sit, ad tanti Sacramenti participationem indigne accedere. Nam Apostolus ait: Quicumque manducaverit panem hunc & biberit Calicem Domini indigne, reus erit Corporis & Sanguinis Domini. Et iterum hanc horrendam sententiam congeminans: Qui, inquit, manducat & bibit indigne, iudicium sibi manducat & bibit, non dijudicans Corpus Domini. Ideoque (uti subjicit) multi inter vos infirmi & imbecilles sunt, & dormiunt multi. Quod si nos ipsos dijudicaremus, non utique iudicaremur.

I Cor.
 II.

CAP. XIX. *Qui ad hoc Sacramentum participandum admittendi.*

Proinde nemo admittendus est, nisi ejus conscientia Parocho sit, aut cui potestas super hac re legitime facta est, per exomologesin explorata, & qui poenitenti ac contrito corde Corpus Domini dijudicans accesserit; quod jubet Apostolus, quum ait: Probet autem semetipsum homo, & sic de Pane illo edat, & de Calice bibat; ne cum Iuda, qui cenæ Dominicæ ad iudicium interfuit, locum diabolo præbeat. Mens ergo ab omni affectu peccandi longe absit. Nam, si adhuc habet voluntatem peccandi, gravatur magis Eucharistiæ perceptione, quam purificatur. At contra, quamvis quis peccato mordeatur, si tamen poeniteat, & de cætero peccandi voluntatem nullam habeat, confidens de Domini miseratione, accedat ad Eucharistiam intrepidus & securus.

I Cor.
 II.
 Ioan. 13.

Aug. t.
 quori. de
 conf. dist.
 2.

CAP. XX. *Quatenus, alteri quam suo Parocho confessus, ad Eucharistiam admittendus.*

Qui alteri quam suo Parocho confessus est, is, si non factæ Confessionis suspectus habeatur, testimonium adferet, se confessum esse. cujus etiam conscientiam verus ipse Parochus in principalibus Christianismi articulis excutere non omittet. Ac generatim singuli Parochiani rudiores, anno saltem semel, quum adibunt mensam Dominicam, examinandi prius in præceptis Domini, articulis fidei, oratione Dominica, ac Ecclesiæ Sacramentis, maxime Baptismi & Eucharistiæ.

CAP. XXI. *Intra annum saltem semel communicandum.*

ET, ut cohortandus est populus, quo sæpenumero communicet, quemadmodum olim singulis diebus Dominicis fieri consuevit; (quod quidem nunc quo minus fiat, per Laicos stat, quibus non debet cælestis ille cibus invitis aut nauseantibus obtrudi;) ita ut minimum populus ipse in disciplina Ecclesiastica retinendus est, ut saltem toto anno semel ab omnibus, qui ad discretionis annos pervenissent, Confessis & Contritis, Eucharistia summâ cum reverentiâ suscipiatur. Olim, qui non communicassent in anno saltem ter, in Pascha videlicet, Pentecoste, & Natali Domini, inter fideles Catholicos non connumerabantur: sed quum sensim omnis penè refrigerit charitas, in hoc quoque Ecclesiastica disciplina cœpit esse remissior.

Ex Conc.
 general. c.
 omni. de
 poenit. &
 remiss.

Ex Conc.
 Tolet. &
 Elis. de
 conf. dist.
 2. omni
 homo.

CAP.

CAP. XXII. *Quorum admoneri populus, hoc Sacramentum participaturus, maxime debeat.*

August. c. timorem de conse. dist. 2. Matt. 26.

OMnium autem maxime instruendus est populus, ut recta fide accedat, sermone Domini firmiter credens, quo nos edocet Christus, dicens: Hoc est Corpus meum, quod pro vobis tradetur; Hoc facite in meam commemorationem. Quibus verbis & veritatem sui corporis adstruit, & credentibus, digneque suscipientibus, remissionem peccatorum promittit; jubens, ut hoc faciamus in suam commemorationem. Porro, anima, quæ fidem habet, & ejusmodi Christi verbis credit, in memoriam Christi Sacramentum edit, quum secum recogitat, quemadmodum unigenitus Filius Dei, ob perditum hominem Deo Patri reconciliandum, & delendum quod contra nos scriptum erat chirographum, de cælo descendit, semetipsum exinaniverit ac humiliaverit, factus obediens Patri usque ad mortem, mortem autem Crucis. In quo maxima erga nos Dei charitas commendatur, qui unico Filio suo non pepercit, sed pro omnibus nobis à peccati & satanæ vinculis redimendis tradidit illum. Talem ergo fidem & affectum, Deo suggerente, præparare debet in animo suo is, qui Eucharistiam percipit.

CAP. XXIII. *Docendus quoque, cur hoc Sacramentum sub specie panis & vini institutum sit.*

August. in sermone de dedicatione Ecclesie.

Nequè interim negligendum, sed perpetuo inculcandum erit, hoc Sacramentum Corporis & Sanguinis Dominici, sub specie panis & vini institutum esse, ut, præter veritatem Corporis & Sanguinis, quæ in eo continetur & recipitur, quoddam etiam eximium signum nativæ dilectionis & charitatis excitandæ in nobis foret; quemadmodum divus Paulus inquit: Quoniam unus Panis & unum Corpus multi sumus, qui de uno Pane & de uno Calice participamus. Quamobrem ab hujus convivii spirituali participatione longe absunt, qui invidiæ vel odii veneno infecti aut iracundiæ furore repleti fuerint. Monendi itaque sunt qui communicare desiderant, ut, deposita omni similitudine, diligant alterutrum, uti unius corporis membra, ut non sit schisma in corpore, sed in idipsum pro invicem sollicita sint membra.

CAP. XXIV. *Quomodo singulis Dominicis diebus plebs ad audiendam Missam se præparabit.*

c. hoc attenden.

Docendus quoque populus, ut, qui juxta antiquum Ecclesiæ ritum, singulis Do-

minicis diebus ad communicandum Corpori & Sanguini Dominico non se præparat, Missæ saltem Parochiali, hisce aliisque festis diebus, intersit; ut, tametsi inter sacrificantem & assistentes non sit (more illo antiquo) tam frequens Sacramentalis communio, sit saltem sacræ doctrinæ, piæ exhortationis, precationis, laudis, & gratiarum actionis communio; ut sic quodammodo omnes spiritualiter communicent, cum desiderio etiam sacramentaliter communicandi. Ne vero populus ab hac Missæ Parochiali, & ab auditione verbi Dei distrahatur; placuerit Nobis, ut, si quæ sint aliarum Missæ legendæ die Dominico, hæ inchoentur primum post verbi prædicationem finitam; quemadmodum latius in visitatione secundum diversorum locorum mores ordinare studebimus.

dum. de conse. dist. 5. Ex Conc. Carth. c. sacer. de conse. dist. 1.

CAP. XXV. *Docendus populus generatim, quid agatur in Missa.*

Docendus populus generatim, quid agatur in Missa, & quibus partibus consistet. Constat siquidem psalmodia, quem vocamus Introitum, invocatione & gloriosa celebratione sanctissimæ Trinitatis, quæ in Canticis, Kyrie eleison, & Gloria in excelsis Deo, peraguntur; precatione seu collecta, recitatione verborum Prophetarum aut Apostolicorum, quam vocamus Epistolam; sacris Canticis, quæ vocamus Gradualia & Alleluja, & quæ sequuntur, lectione Evangelica, Symboli recitatione, seu professione fidei Catholicæ; Cantico, quod non sine mysterio Offertorium appellatum est; Gratiarum actione, quæ dicta est Præfatio; religiosa commemoratione mortis, consecrationeque Corporis & Sanguinis Dominici, quæ fit in Canone; rursus precatione, inter quas est precatio Dominica: sequitur osculum pacis, Symbolum Christianæ charitatis; mox communio; rursus sacrum Canticum, quod Commune appellatur, & Precatio. Postremo loco, Sacerdos totum populum, velut in suam tutelam receptum, Deo benedictione tradit atque commendat, ut perseveret in affectu pietatis mutuaque charitate, quorum quum admonetur populus, incipiet, nedum credere, sed & sentire, quod in Missa nihil non sit pium ac venerandum.

CAP. XXVI. *Corripiendus abusus eorum, qui ante finitam Missam irreverenter discedunt.*

Corripiendus verò abusus est, quod quidam post adpersam aquam & ante Missæ introitum, exitum faciunt; quidam, post auditum & non intellectum Evangelium, abeunt; aliique, posteaquam Sacerdos dixit, *Suscipite corda, & Gratias agamus*. Atqui tum præ-

Ex Conc. Agat. c. Missæ de conse. dist. 5. & c. sequen.

Cyprian.
c. quando
autem. de
conf. dist.
I.

c. omnes
fideles. de
conf. dist.
I.

præcipue populi partes erant, quando, submissius legente aut tacente Sacerdote, quisque cum Deo loquitur; denique alii, statim post elevationem Corporis & Sanguinis Domini, non expectantes præcipuam Missæ partem, quæ est communio. Antiquissimus ergo Canon populo rememorandus est, qui sic habet: Omnes fideles, qui in solemnitatibus sacris ad Ecclesiam conveniunt, & Scripturas Apostolorum & Euangelium audiant. Qui autem non perseverant in oratione, usque dum Missa peragatur, nec sanctam communionem percipiunt, (quam Nos, ut non exigimus quotidie sacramentalem, saltem spirituales à populo requirimus,) velut inquietudines Ecclesiæ commoventes, convenit communionem privari.

CAP. XXVII. *Docendus populus, quale sit Missæ sacrificium.*

August. de
Trinit. &
in Psalm.
20. c. semel
de
conf. dist.
2. & duo-
bus se-
quen.
I Pet. 3.
Rom. 6.

Docendus item est populus, quale sit Missæ sacrificium; nempe repræsentativum. Semel quidem Christus mortuus est, iustus pro iniustus: semel in manifestatione sui corporis, in distensione suorum membrorum omnium, verus Deus & verus homo, semel tamen in Cruce pependit, offerens Patri semetipsum hostiam vivam & passibilem, immortalem, vivorum & mortuorum redemptionis efficacem. Et scimus, quia Christus, resurgens à mortuis, jam non moritur; mors illi ultra non dominabitur. Et tamen quotidie immolatur in Sacramento; non quod toties Christus occidatur, sed quod illud unicum Sacrificium mysticis ritibus quotidie renovetur, quotidianaque recordatione mortis Domini (qua liberati sumus) in edendo & potando Carnem & Sanguinem, quæ pro nobis oblata sunt, hoc ipsum repræsentetur, quod olim factum est: facitque oblatio ista Sacramentalis, moneri nos, tanquam videamus præsentem Dominum in Cruce, elicientes subinde nobis ex illo fonte inexhausto gratiam salutarem: immolamusque hostiam pro vivis & defunctis, dum pro illis Patrem per Filii mortem deprecamur.

CAP. XXVIII. *Exequia ac Missæ pro defunctis, quando & cum qua admonitione celebranda.*

Exequias ac Missas, quæ pro defunctis peculiariter dicuntur, malimus in alium diem transferri, quam die Dominico celebrari; nisi tamen plebs diei translatione gravaretur. In quibus etiam ad populum fiat admonitio, declareturque, quibus potissimum modis, Dei misericordia pro animabus ambienda sit; sic, ut interim admoneantur hi, qui funebres pompas ac Missas, gloriæ tantum au-

cupandæ causâ, instituunt, perdere mercedem suam. Debet quoque plebs doceri, pium esse, quemadmodum ab Apostolorum temporibus Ecclesia (quæ columna & firmamentum veritatis est) & docuit & observavit, pro defunctis Dominum exorare, & eleemosynas in finis pauperum largiri; atque hæc eis prodesse, qui in communionem Ecclesiæ & signo pacis decesserunt, & qui, cum viverent, hæc sibi ut postea possent prodesse, cooperando meruerunt.

c. non affi-
ma. c.
tempus.
23. q. 2.
Ex Frag.
August.
I Tim. 3.

CAP. XXIX. *Qui ad Exequias evocandi.*

Ad Exequias, quæ extra Civitatem Nostram Coloniam celebrantur, non evocandi Monachi, nec ista cohors levium ac indignorum Sacerdotum: aut, si evocentur, videndum ipsis, ne lasciviant. Quanquam Nobis magis probetur, ut, qui volet, pietate ductus, multiplicari pro defuncto preces, is Monachos in suis Monasteriis, ac Clericos singulos in suis templis, permanere sinat, ibidemque preces ac Missas peragere. Quoniam enim spectat concursus iste, interdum, quam par est, immodestior, quam ad captandam auram popularem? Cavenda vero summopere post Exequias delicata convivia, crapulæ ac comestationes, ne Deus, placandus, magis irretitur.

CAP. XXX. *De Pœnitentiæ partibus.*

In Sacramento Pœnitentiæ explicando, ac recte ministrando, maturitate multa ac diligentia opus est. Veteres Orthodoxi Pœnitentiæ partes tres nobis tradiderunt, Contritionem, Confessionem, ac Satisfactionem, seu fructum Pœnitentiæ dignum. Quanquam Pœnitentiæ, quatenus Sacramentum dicitur, potissimum in absolutione Presbyteri consistat, qua ille, ex virtute verbi & clavium, sibi à Christo traditarum, peccatorem pœnitentem, & in misericordia Dei sperantem, à peccatis suis absolvit. de quibus paulo latius in Enchiridio dicemus.

Ioan. 20.

CAP. XXXI. *Prima Pœnitentiæ pars, Contritio, in suggesto semper pertractanda.*

Prima Pœnitentiæ pars, quum omnis Evangelicæ prædicationis exordium sit, nunquam non est in suggesto pertractanda. Hac enim confugitur ab ira Dei ad misericordiam; hac convertimur ab operibus mortuis ad Deum viventem; hac subducimur à peccati ac diaboli laqueis, ac concorporamur Christo. Vnde à pœnitentiæ præcursor Ioannes, deinde Christus ipse, ac Princeps Apostolorum Petrus, prædicationis Evangelicæ doctrinam sunt exorsi. Pœnitentiæ autem tum recte prædicatur,

Hebr. 6.

Matt. 3.
Act. 2.

Rom. 2. dicatur, quom arguuntur scelera ac flagitia per verbum Dei, & incutitur populo timor iræ, indignationisque ac iusti iudicii Dei, certo certius manentis eos, qui male agunt, ac male agendo perseverant. Subinde vero vino oleum miscendum est, ut ex animo vereque territis ac conuersis promittatur gratia ac misericordia. Ad eum modum Paulus, ad Ephesios scribens: Hoc, inquit, scitote, quod omnis fornicator, aut immundus, aut avarus, quod est idolorum seruitus, non habet hæreditatem in regno Christi & Dei. nemo vos seducat inanibus verbis: propter hæc enim venit ira Dei in filios diffidentiae. nolite ergo effici participes eorum. Et iterum ad Galatas: Manifesta autem sunt opera carnis, quæ sunt, fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, idolorum seruitus, veneficia, inimicitiae, contentiones, æmulationes, rixæ, iræ, dissensiones, sectæ, inuidiæ, homicidia, ebrietates, comestiones, & his similia: quæ prædico vobis, sicut prædixi, quoniam, quæ talia agunt, regnum Dei non consequentur.

CAP. XXXII. *Neminem non ad Penitentiam invitari.*

Ioan. 6. I Am, quanquam nemo convertatur ad Dominum nisi tractus per Patrem, attamen nemo hic excusationem prætexat quod non trahatur: quod ille semper stet ante ostium pulsans; nimirum per internum & externum verbum commonens, ut convertatur à via nostrâ pessima; & inclamans, quoniam ira, indignatio, tribulatio & angustia in omnem animam hominis operantis malum, gloria autem & honor & pax omni operanti bonum. Hic concussis conscientis commonstrandus est Samaritanus ille, qui infundit vinum & oleum; qui sanat omnes contritos, & alligat omnes contritiones eorum. Filioli mei, inquit divinissimus I Ioan. 2. Ioannes, hæc scribo vobis, ut non peccetis. sed &, si quis peccaverit, advocatum habemus apud Patrem, Iesum Christum iustum; & ipse est propitiatio pro peccatis nostris; non pro nostris autem tantum, sed & pro totius mundi. Hæc est doctrina, quæ docet mori mundo, & vivere Christo.

CAP. XXXIII. *Presbyter, qui à Confessionibus est, qualis esse debeat.*

DE Confessione, & quotuplex sit, alibi dicemus. Tantum, quod ad eam, quæ Sacerdoti privatim fit, attinet, paucis admonebimus. Primum, magnopere necessarium iudicamus, ut Sacerdos, qui à Confessionibus est, fit integer, eruditus, ac silentii tenax: alioqui, si ad quæstum intentus sit, si ad malum sollicitus, si curiosior explorator sit, si pertinacibus

blandiatur, si intricatam conscientiam extricare nesciat, si denique vel ebriosus, vel iracundus, vel levis, vel secreti minime tenax, dissipandis magis quam pascendis ovibus videbitur idoneus.

CAP. XXXIV. *Quid confitentem docebit Presbyter Confessarius.*

Imprimis autem, qui huic muneri intentus est, docebit confitentem, ne ambiguis ac perplexis sermonibus se remoretur, & percontando cogatur velut expiscari crimina, (quod sæpenumero periculosum est,) sed simpliciter, tanquam coram Deo, aperiat lethalia crimina, & quæ conscientiam onerant ac lædunt; quod ea, quæ contra conscientiam aguntur, ædificent ad gehennam. Atque ibi maxime opus est Sacerdote iudice, discernente inter lepram & non lepram.

CAP. XXXV. *Remedium pro ratione morbi adhibendum.*

QVod omnibus Christianis præcepit Paulus, dicens: Rogamus autem vos fratres, corripite inquietos, consolamini pusillanimes, suscipite infirmos, patientes estote ad omnes; hoc eum, qui à confessionibus est, maxime convenit observare; nimirum ut consolando erigat pusillanimes per immensam Dei misericordiam; præfractos autem objurget, tremendumque Dei iudicium ante oculos ponat. Denique, uti prudentissimus Medicus, pro morbi qualitate temperabit medicinam; obfuturus magis quam profuturus, si putaverit uno collyrio omnium mederi morbis. Monendi ergo, qui confitentur, singuli secundum ordinem, statum, ac ætatem, atque id per locos quosdam communes, ex Scriptura depromptos; quos in numero habere debet Parochus.

CAP. XXXVI. *Nimis anxii, quomodo tranquillandi.*

QVI nimis anxii sunt in repetenda confessione vel iteranda apud alium Sacerdotem, vel etiam in enumerandis circumstantiis; quales sunt quidam, qui, quantumvis confitendo, conscientiam tamen vix tranquillare possunt; docendi erunt, Deum (cui omnia patent) sinceritatem tantum cordis à nobis requirere, nec tam severum esse exactorem, qui conscientiam, ob unam vel ob aliam delicti circumstantiam, inter confitendum non dedita opera neglectam, perpetuo turbatam esse velit. Nam, quis omnes erratus suos enumeraverit? quem admodum David ait: Delicta quis intelligit? ab occultis meis munda me Domine.

CAP. XXXVII. *Moderatio in casibus reservatis.*

IN occultis delictis, ex reservatione casuum, compertum habemus, nonnihil mali interdum accidere; vel quod peccator, non habens in promptu Sacerdotem qui illum absolvat, confiteri vel differt vel contemnit; vel quod, qui minores aetate sunt vel mulieres, difficile adducantur, ut ex suis Parochiis non sine levi suspicione ad Nos seu Commissarios Nostros proficiscantur. Quare, ut consulamus & verendia & fama, visum Nobis est, hanc potestatem Nostram absolvendi à peccatis & casibus Nostrae absolutioni reservatis, (occultis tamen) omnibus Parochis per Dioecesim Nostram constitutis, rite vocatis, delegare; modo tamen Vicariorum Nostrorum in Pontificalibus consilium requirant ac adhibeant: Nostros tamen Suffraganeis potestatem facientes, aliter in Dioecibus suis, uti consultius videtur, super hac re ordinandi.

CAP. XXXVIII. *Publica poenitentiae usus in Ecclesiam revocandus.*

IN publicis vero criminibus, quemadmodum necesse est, ita jubemus ad Canones antiquos publicae poenitentiae regredi, atque adeo ad Christi & sui discipuli Pauli institutum reverti, qui ad Corinthios exemplo ostendit, quomodo oporteat Ecclesiam, in publice peccantem, animadvertere, donec ipsi publice peracta poenitentia satisfecerit. de quo fusius dicemus, sub titulo, de Iurisdictione Ecclesiastica contentiosa.

I Cor. 5.

CAP. XXXIX. *Recitata Confessione, quid a gendum per Parochum.*

Peracta Confessione, sub absolutionem Sacerdos monebit Confitentem, ut, quod admissum est, detestetur, ut sic deinceps vitam instituatur, ne in ullum lethale crimen posthac incidat; quemadmodum Christus ad mulierem dixit: Vade, & noli amplius peccare. Utque, eum affectum habens, credat, per Dei misericordiam virtute Sanguinis Christi, per absolutionem impartienda in verbo ejus, sibi remissum iri peccata. Injungat etiam illi, fructum dignum poenitentiae facere; ac tum denique imponat manum, ac absolvat Confitentem.

Ionn. 8.

CAP. XL. *In Matrimonii Sacramento quid agatur.*

DVm Matrimonio jungunt Parochi virum ac mulierem, docebunt, Matrimonium

institutum esse à Deo, confirmatum per Christum, ut Genesios secundo & Matthaei 19 legimus. Quod Sacramentum, si quis, sicut decet, acceperit, accedente sacerdotali precatione, confert donum Spiritus, quo vir diligat uxorem amore casto, sicut Christus dilexit Ecclesiam; mulier vicissim, propter Christum, amet reverenturque virum suum, uti Dominum; uterque liberos (si dentur) summa cura instituatur ad Christianam pietatem. Copiosam monendi materiam Paulus, ad Ephes. 5, subministrat.

Gen. 2.
Mat. 19.

Ephes. 5.

CAP. XLI. *Quemadmodum monendi sunt, qui Matrimonium contrahere affectant.*

QUUM Matrimonium ante lapsum Adae propter procreandos liberos institutum, ac benedictione Dei firmatum sit, qua dixit ille; Crescite & multiplicamini, & replete terram; peculiariter autem homini; Erunt duo in carne una; propterea relinquet homo patrem & matrem suam, & adhærebit uxori suae; nec ratio conjunctionis seu benedictio post lapsum defecerit; sed tantum, quod sanis potuit esse officium, id ægrotis factum etiam sit remedium, dum utriusque sexus infirmitas, propendens in ruinam turpitudinis, rectè excipitur honestate nuptiarum; quemadmodum divus Paulus ait; Vnusquisque uxorem suam habeat propter fornicationem, nimirum vitandam: Monendi sunt, qui Matrimonium contrahere affectant, ne alius affectus ipsos huc rapiat; ut sit honorabile conjugium ac cubile impollutum. Nam si neque ob prolem suscitandam, neque ob fornicationem vitandam, sed potius divitiarum aut opum nanciscendarum aut alterius rei gratia, Matrimonium contrahatur; perperam agitur, ac graviter in Sacramentum peccatur. Hic, quæ Tobiae 6, 7 & 8 scribuntur, enarrari, proponi, ac doceri conveniet. Vbi locus pulcherrimus est, exemplo commonstrans, quemadmodum bona uxor donum Dei sit, debitum timenti Dominum; quomodo in timore Dei apparentibus, non luxuriae causa, sed sola posteritatis dilectione, in qua benedicatur nomen Dei in secula, petenda; quo pacto, conjugii conscriptione facta, tradenda; quemadmodum etiam convivium nuptiale cum laude & benedictione Dei agendum; denique, quomodo precandus sit Deus per conjuges, ut benedictionem suam in ipsos, quos conjunxit, impleat. Hæc enim decent sanctorum filios; qui non debent ita conjungi, sicut gentes quæ ignorant Deum. Eritque horrendum illud exemplum, de septem Saræ viris, à dæmonio occisis, replicandum. His namque (ut Raphael Angelus apud Tobiam ait) qui conjugium ita suscipiunt, ut Deum à se & sua mente excludant, & suæ libi-

Aug. de
Gen. ad
literam, li.
9. c. 3. &
seq.
Gen. 1.
Gen. 2.

I Cor. 7.

libidini ita vacent sicut equus & mulus in quibus non est intellectus, dæmonium malum dominatur. Quamobrem vehementer comprobamus illum morem, quo, Matrimonio jungendi, ante Ecclesiasticam conjunctionem jejunio se præparant, & sacram Eucharistiam sumunt.

CAP. XLII. *Matrimonium tria completi.*

Ang. de
Genesi ad
litteram
lib. 9. c. 7.
tom. 3.

Docendi itaque breviter, Matrimonium tria completi, fidem, prolem, & Sacramentum. In fide attenditur, ne, præter vinculum conjugale, cum altera vel altero concubatur. in prole, ut amanter suscipiatur, benigne nutriatur, religiose educetur. in Sacramento autem, ne conjugium separetur, neve dimissus aut dimissa, etiam prolis causa, alteri conjugatur.

CAP. XLIII. *Pium votum, & in clandestine contrahentes censura.*

Ex Ca-
non. Eua-
risti.

Optandum, ut Canon Euaristi Pontificis Concilio generali renovetur, tollanturque illa clandestina matrimonia, quæ, in vitis parentibus ac propinquis, Veneris potius quam Dei causa contrahuntur. Nam quanta ex his clandestinis matrimoniis mala suboriantur, in aperto est. Interea vero, donec Ecclesia de hoc prospiciat, si non irrita, prohibita saltem sint; & pænæ Canonice, hoc est, excommunicationi, contrahentes & qui his ope aut consilio adfuerint, subiaceant: quam nec tam facile, nisi Ecclesiæ satisfiat, tolli, admodum expedire, Nobis videtur. Quantum fieri potest, cavebit Parochus, ne liberos citra parentum auctoritatem conjugat. Quod si parentes negligentes fuerint, aut, in admittendo matrimonio jam contracto, rigidiores negatores; admonet eos, ut liberos maturæ ætatis elocent, neve vinculo, jam per Ecclesiam indissolubili, pertinacius oblectentur.

CAP. XLIV. *Conjunctio conjugum in facie Ecclesiæ peragenda.*

Conjunctionem, per Sacerdotem, cum benedictione sacerdotali ac precibus, inter Missarum solemniam in templo secundum antiquos Canones & Ecclesiasticum ritum fieri, decernimus. Superbia ac fastu tumidis, qui in privatis domiciliis malunt quam in templo, ubi Ecclesia convenit ac jungendis bene precatur, copulari, quis non inepte opposuerit illud Paulinum: Num Ecclesiam Dei contemnit? Nec Sacerdos antè quoslibet conjugat, nisi edictis aut proclamationibus tribus, publice è suggesto ad populum factis,

I Cor.
II.

præcedentibus, ob multas ac varias fraudes evitandas. Contra hæc haud facile, sed tantum ubi ratio admodum necessaria hoc ipsum fieri postulaverit, idque non nisi causa cognita, dispensabitur.

CAP. XLV. *Peregrinos & ignotos, sine legitimo testimonio, non conjugendos.*

Peregrini & ignoti non conjugantur, nisi legitimis testimoniis doceant, se, ubi ante versati fuerint, nullis matrimonii vinculis adstringi, ipsisque per suum Parochum licere, per alium Parochum copulari.

CAP. XLVI. *In gradibus consanguinitatis ac affinitatis, Concilium generale observandum.*

Quod ad gradus consanguinitatis ac affinitatis attinet, qui matrimonium contrahendum ac contractum dirimunt, decretum Concilii generalis observabitur. Hic si Parochi in dinumeratione graduum addubitaverint, peritiores consulent. Vbi Romanus Pontifex dispensatorio diplomate matrimonium, secus contractum, approbandum jusserit, examinentur causæ diligentius, quæ dispensationem extorserunt. Quæ si comperiantur aliter, quam narratum est, se habere, non dubium est, dispensationem nullius roboris esse.

Ex Conc.
gener. c.
non debet
de consan-
& affi.

CAP. XLVII. *Ludicra tollenda.*

Ludicra illa, quæ in templis post conjunctionem Sacerdotalem fieri consueverunt, veluti in pulsando sponso, atque alia ejusdem generis, penitus tollantur. Nam res seria, quam Deus ipse instituit, benedixit, in violabilemque decrevit, agitur.

CAP. XLVIII. *De sacro Ordine dictum esse prius.*

De sacro Ordine, & quæ salutaris gratia hoc Sacramento conferatur, quæ denique in eodem Sacramento conferendo observari oporteat; titulo primo, qui de munere Episcopali est, abunde diximus.

CAP. XLIX. *Cur adhibeatur Extrema unctio.*

Restat Extrema unctio, quæ (quoniam in morte extrema lucta est) adhibetur, ut vel convalescat ægrotus, si Deo ita visum, vel fide bonaque spe obdormiat in Domino.

CAP. L. *Quomodo impendenda
Vnctio extrema.*

E St autem Vnctio impendenda cum expositione Vnctionis & mandati Apostolici, quod sic habet: Infirmatur quis in vobis? inducat Presbyteros Ecclesie, ut orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini; & oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus; & si in peccatis sit, remittentur ei. Postremo loco adhibebit Parochus admonitionem preparationis ad mortem; quemadmodum Enchiridion docebit.

Iac. vli.

CAP. LI. *A sepultura nemo, in communione decedens, repellendus.*

Q uod ad sepulturam attinet, quis poterit negare, rem longe piissimam esse, & in veteri & in nova lege accurate observatam, ut Christianorum (qui spem resurrectionis habent) corpora, non pecudum more disjiciantur, sed in cœmeterii sinum recondantur,

Gen. 23.
25.

quod etiam alto mysterio non caret? Ab hac ergo sepultura nemo Christianus, qui in communione decessit Ecclesie, arceatur, et si casu mortuus fuerit. Quum enim communicabatur viventi, & mortuo communicandum est. Soli vero hæretici, excommunicati, publici latrones, & hi, qui sibi mortem, criminis conscientia adacti, consciverunt; & quos in peccato letali, nullis pœnitentiæ signis præcedentibus, decessisse constiterit, prohibeantur.

c. ex parte de sepult.

CAP. LII. *Quam admonitionem in sepulturis & exequiis fieri oporteat.*

I N sepulturis autem & Exequiis, mortalitatis atque hujus calamitosæ vitæ admonitio diligens fiat; atque excitandi inter alia præfentes, ut recogitent, sibi eodem modo hinc excedendum esse, sese in hac terra peregrinos agere, aliam autem inquirere, ad quam semper oporteat suspirare. Nam, quo pacto ad exorandam pro defunctis Dei misericordiam commonendi sint, supra diximus.

Heb. II.

P A R S O C T A V A.

CAP. I. *De victu Parochorum.*

Ex Cont.
Tolet. II.
c. 8.

S Vperest, ut de victu Parochorum dispiciamus. Hic imprimis, quod Christus docuit, & sacri Canones maxime serio præceperunt, præmittendum duximus: nempe ut Sacramenta Ecclesiastica gratis ministrantur; dicente Domino: Gratis accepistis, gratis date. Quamobrem neque pro baptizandis consignandisque fidelibus, neque pro collatione Chrismatum, vel promotionibus graduum, neque aliis Sacramentis distribuendis, precia quælibet vel præmia, nisi quid voluntariè offeratur, recipienda sunt. Neminem quoque ad quæstuosas Exequias cogi, aut pro sepultura munus aut precium exigi volumus, secundum Canonicas sanctiones; Custodi interim ac vespilloni de sua mercede nihil detrahentes.

Matt. 10.
Ex Cont.
Tribu-
rensi ac
Varensi.
c. in Eccle-
siastico. c.
præcipien-
dum 13.
q. 2.

CAP. II. *Parochis victus necessarius
suppeditandus.*

A T, quum lex Divina præcipiat, non alligandum os bovi trituranti, quod utique, non boum causâ sed propter nos dictum, Christus in Evangelio explicat: Dignus, inquit, est mercenarius mercede sua. ac Paulus toto capite 9 primæ ad Corinth. confirmat: Quis enim militat suis stipendiis un-

Dent. 25.
1 Tim. 5.
Matt. 10.
1 Cor. 9.

quam? quis plantat vineam, & de fructu ejus non edit? quis pascit gregem, & de lacte gregis non manducat? neque enim magnum est, si, qui spiritualia seminant, carnalia etiam metant. Quamobrem dispiciendum est, ut Parochis, Evangelii prædicatoribus, certa ac competens subministratio victus & vestitus fiat, idque ad eum modum, ne, in administrandis Sacramentis quippiam exigendo, oneri sint Parochianis, aut cibum, vicatim discurrendo, emendicare cogantur; quo nihil turpius aut sordidius.

CAP. III. *Viccuratos, quos vocant,
ex proventibus Ecclesie congruam
sustentationem recepturos.*

I Mprimis igitur, qui per Vicarios seu Viccuratos Ecclesias Parochiales regendi potestatem à Nobis acceperunt, iisdem Vicariis tantam, ex proventibus Ecclesie, partem assignabunt, qua vitam congruè sustentare possint. Quod Nos inter visitandum, pro ratione locorum ac Parochiarum ut fiat, ordinabimus.

CAP. IV. *Qui Ecclesias unitas habent,
Vicariis perpetuis portionem congruam
assignare oportere.*

E cclesie Cathedrales ac Collegiatae, itidem Monachi seu Religiosi, qui Ecclesias

De præ-
ben. c. 11.
gnit. lib. 6.

fias Parochiales aut suis Ecclesiis vel Monasteriis unitas habent, aut regendas aliis committunt, aut presentando committi procurant; adeo interdum omnem proventum emungunt, ut residui reditus, qui Rectoribus Ecclesiarum permittuntur, nimis tenues sint & exiles. Quamobrem Nostræ curæ erit, ut tanta portio Rectoribus istis assignetur, unde jura Episcopalia solvere & congruam sustentationem habere possint.

CAP. V. *Vbi reditus non suffecerint, quid agendum.*

Ex Viennensi Concilio Clem. si una.

Vbi verò reditus Ecclesiarum non suffecerint, iuris consilium sequendum putamus; nempe ut duæ uniantur; aut, si id grave videbitur, saltem una aut plures etiam Vicariæ, quæ ad Altaria in ejusmodi Ecclesiis fundatæ sunt, ipsi Ecclesiæ Parochiali (ut vocant) incorporentur; sic tamen, ut, quoad fieri potest, per Parochum, Officium, ob quod Vicariæ illæ fundatæ sunt, minime negligatur. Porro, Decimas potissimum Parochis ac Ecclesiæ ministris deberi, non dubium est. Nunc, quum illæ passim à Laicis magna ex parte usurpentur, neque facile ex eorum manibus divelli possint; videndum, num diligenti cohortatione, aut alia via, Iuri consentanea, Parocho, cui Ecclesiæ reditus ad victum non sufficiunt, hinc aliquid emendicari possit.

CAP. VI. *Denarius consuetus, sed duplicatus, pendendus.*

Postremo loco, justum ac decens putamus, ut singuli Parochiani denarium illum con-

suetum, sed duplicatum, saltem in anno quater, videlicet in festis illis majoribus, veluti in Natali Dominico, Paschate, Pentecoste, Assumptioneque Virginis gloriosæ, id est, singulis festis duos denarios Parocho pendant. Neque enim, tantillum offerre, ulli onerosum esse aut videri potest. Quis enim tam fordidus est, qui non æquum putet, modicum quid caduci ac temporalis subministrare illi, à quo spiritualia ac æterna vicissim repetit? Certe omnes scire debent, eos, qui in sacrario operantur, quæ de sacrario sunt, edere; & qui Altario deseruiunt, cum Altario participare. Nam & Dominus ordinavit his, qui Evangelium annunciant, de Evangelio vivere. Qui se unica solutione (quæ uno Albo Rotato fiet) liberare volet, id ipsi liberum esto. Ne verò Parochus aut in contentionem aut suspicionem trahatur, potius hæc pecunia per Ecclesiæ œconomos, aut alios probatæ fidei viros, colligetur, ac ipsi Parocho numerabitur.

I Cor. 9.

CAP. VII. *Laudabilem consuetudinem Agrippinæ Colonie per hæc non abrogari.*

Laudabilem tamen consuetudinem in Civitate Nostra Colonienfi erga sanctam Ecclesiam, pia devotione fidelium introductam, per has Nostras Synodales Constitutiones nolumus immutare, donec ipsis Parochis intra eandem Civitatem de sufficientiori victu fuerit provisum.

P A R S N O N A.

CAP. I. *De constitutionibus ac consuetudinibus Ecclesiasticis.*

DE constitutionibus humanis, ac Ecclesiasticis consuetudinibus, magna in presentiarum in Ecclesia Dei concertatio est; quam Ecclesiæ turbatores, ut Ecclesiæ autoritatem everterent ad nihilumque redigerent, invexerunt. At populus hic docendus est, sanctorum Patrum regulam sequi; qui diligenter admonent, Traditiones Ecclesiasticas, præsertim quæ fidei non officiant, ita observandas, ut à majoribus traditæ sunt. Sunt autem illa, quæ, non scripta, sed tradita custodimus, non unius generis; quemadmodum divus Augustinus tradit. Alia enim toto terrarum orbe observantur à Patribus, nobis quasi per manus tradita. Quæ quidem putan-

Aug. ad Ianuarium. c. 12. dist.

da sunt vel ab ipsis Apostolis, vel ex plenariis conciliis (quorum est in Ecclesia saluberrima autoritas) commendata atque statuta retineri, veluti quod Passio, & Resurrectio, & Ascensio in cælum, adventus Spiritus sancti, & Quadagesima, annua solemnitate celebrantur, quod die Veneris à carnibus abstinetur; atque alia multa, quæ ab universis merito observantur. Alia verò, quæ per loca terrarum regionesque variantur; sicut est, quod alii jejulant diem Mercurii, alii non; alii quotidie communicant Corpori & Sanguini Domini, alii certis diebus accipiunt; & si quid aliud hujusmodi animadverti potest; totum hoc genus rerum liberas habet observationes. quod enim neque contra fidem Catholicam, neque contra bonos mores esse convincitur, indifferenter est habendum, & pro eorum, inter quos vivitur, societate servandum. Sic divus Ambrosius

sius Augustinum docuit, de hoc altero genere interrogantem. Tu (inquit) ad quamcunque forte Ecclesiam (nimirum in unitate Catholicae Ecclesiae permanentem) veneris, ejus morem serva, si cuiquam non vis esse scandalum, nec quenquam tibi. Sed de his, ac quatenus Ecclesiasticae istae constitutiones obligent, alibi latius dicemus.

CAP. II. *Jejunia, ab Ecclesiâ indicta, reverenter observanda.*

Jejunia ergo, ab Ecclesiâ indicta, reverenter observari volumus; admonendusque populus, cur sint instituta; nempe ut corpus, per intemperantiam cibi aut potus luxurians, castigetur, in servitutemque redigatur, quo animus vegetior ac liberior laudibus divinis insistat, Divinaeque voluntati sese attemperet. Magnum certe & generale jejunium est, abstinere ab omnibus iniquitatibus, & ab illicitis voluptatibus seculi. Ad hoc perfectionis qui nondum pervenit, is Ecclesiae indictum, huc vocans, haud contemnat.

Aug. in Io. c. jejunium autem magnum, de conf. dist. 5.

CAP. III. *Irrisores Ecclesiasticorum jejuniorum reselluntur.*

Qui Ecclesiae ordinationem irrident, illique divum Paulum opponunt, quasi is jejunii Ecclesiasticis contradicat, gravissimam utrique contumeliam (Apostoli doctrinam dedita opera adulterantes) inferunt. Non enim Ecclesia aliquod cibi genus perpetuo interdixit, aut Iudaicum ciborum delectum contra Apostolicam doctrinam invexit: quinimo cum Paulo semper docuit, doctrinam esse demoniorum, cibum aliquem immundum judicare & prohibere, quem Deus creavit ad percipiendum cum gratiarum actione fidelibus, & his qui cognoverunt veritatem; quod scilicet omnis creatura Dei bona sit, & nihil rejiciendum, quod cum gratiarum actione percipitur. Sed potius Ecclesia, veteris legis ac Apostolicorum virorum exempla sequuta, jejunia quaedam publica certis diebus indixit, jubens tum à carnibus abstinere, & cibis aridioribus uti; non quod carnes immundae sint, sed ut luxui temperetur. Qua de re in Gangrensi Concilio, quod non multo post Apostolorum tempora observatum est, pari censura damnati sunt, tum hi qui nonnullos cibos carniū illicitos reputarint, tum illi qui, praeter necessitatem corporalem superbientes, jejunia communia totius Ecclesiae putaverint contemnenda, perfectam in sua scientia rationem vindicantes; quos anathema esse Concilium illud decrevit; atque alia multa, quae nunc in contentionem rursus vocantur, ut succincte admodum, ita Christianissime Apostolico spiritu definiit.

Ex Conc. Gangren.

CAP. IV. *Ecclesia constitutionem charitati cedere.*

Utrum verò crimentur hostes Ecclesiae ejus institutum, non videmus, quum ipsa nulli injiciat laqueum; quod hanc constitutionem adeo ligare non velit, ut vel charitati vel necessitati minime cedere debeat. Quinimo liberum facit, quolibet tempore quibuslibet vesci, modo id vel charitas vel necessitas suadeat, adhibito tamen utriusque Medici, si praesto sint, aut saltem alterius, nimirum animae, consilio.

c. consilium. de observ. jeju.

CAP. V. *Quid in jejunio potissimum spectandum.*

Am' quum in jejniis ratio potius indictionis, quam abstinentia ista à carnibus, spectetur; admonendus est populus, quum jejunandum erit, non minus sumptuosa & prolixa illa piscium fercula, quam carniū, vitanda; bellaria item illa, magis quam carnes inflammantia.

CAP. VI. *Redarguuntur, qui Quadragesimae observationem contemnunt.*

Quadragesimae institutio antiquissima est, à temporibus Apostolorum ad nos usque deducta; cujus violatores plerisque generalibus Conciliis, praesertim Toletano octavo, acerrime redarguuntur, religionique contraire monstrantur. Atque adeo omnes, quotquot sine inevitabili necessitate seu fragilitate aetatis, evidentique languore, seu etiam impossibilitate aetatis, diebus Quadragesimae esum carniū attentare praesumpserint, alienos à sancta communione decernit, quod sacris diebus abstinentiae obliiti sint, disciplinam ac Quadragesimae dies (quae anni totius Decima putantur, quae & in oblatione jejunii Domino consecrantur) temerarie prophanaverint. Quos verò aut aetas incurvat; aut languor extenuat, aut necessitas arctat, non ante prohibita violare praesumant, quam, à Sacerdote permissum esse, percipiant.

Orig. super Levit. Hieron. adversus Montan. haret. Ambros. in sermo. de Quadragesima 36. Ex Conc. Tolet. 8.

CAP. VII. *Litaniae & Rogationes cur institutae, & quomodo populus admonendus sit.*

Litaniae, id est, supplicationes seu Rogationes, indicto triduo jejunio ante Domini Ascensionem, Patribus placuit celebrari: quibus omnes interesse jubentur, ut, quemadmodum omnes peccaverunt, sic & omnes pro venia supplicent, omnesque ad Deum corda cum manibus elevent. Quanquam potissimum Litaniae istae principio institutae sunt, ut tum popu-

Ex Conc. Arcl. c. 23.

populus, divina institutione admonitus, clementiam Dei exoret, quo pestes, clades, calamitates, fames, bella, & id generis adversa, quæ nobis iustissimo Dei iudicio ob peccata nostra infliguntur, ac sub id anni tempus, nempe Veris (quum bella emergere, atque terræ fructus, qui tum in flore atque teneri adhuc sunt, facile corrumpi solent) potissimum imminet, avertat & tollat. Ut autem Ecclesia fiduciam erga Deum (quam orantes ac petentes habere necesse est) tum in nobis adaugeat, Heliam proponit, hominem nobis similem & passibilem, qui oratione oravit ut non plueret super terram, & non pluit annos tres & menses sex; & rursus oravit, & cælum dedit pluviam, & terra dedit fructum suum. Quod si solus Helias, petens, exauditus est, num Christus Ecclesiæ suæ preces averfabitur? Hic interim populus docendus est, quod non solum quæ animi, sed & quæ corporis & externa bona sunt, à Deo omnium autore postulare oporteat: & redarguendi illi, (haud ita multo, quam gentes, meliores,) qui vel fortunæ, vel suæ industriæ, bona temporaria accepta ferunt.

Jacob. ult.
3 Reg. 17.

CAP. VIII. Processiones intra septa Ecclesiarum peragenda.

Quod Processiones per agros & campos peraguntur, rationem quidem habet; nempe quod populus oret, ut segetes ac fruges terræ à Domino conserventur. Verum, ut alia plurima, ita & hic mos, hominum malitiâ, depravatus est; quod per occasionem talis deambulationis, quæ Deo placando erat instituta, pleraque scelera committantur. Quamobrem Nobis fatius videtur, ut hæc aliæque supplicationes ac Processiones, de cætero intra septa Ecclesiarum religiose fiant, ac ut in templo, loco precatationibus peculiariter dedicato, oretur Deus, habeaturque tum pius, rei ac tempori conveniens, ad populum communitorius sermo. Nostros tamen Suffraganeis liberum relinquimus, ut ipsi in suis Diocesisbus de hac re, uti mores regionis patientur, dispiciant.

Mar. II.

CAP. IX. Admonendus populus, cur feria instituta.

Diligenter quoque populus admonendus est, cur feriæ, & potissimum dies Dominicus, qui à temporibus Apostolorum in Ecclesia Dei semper celebris fuit, instituta sint. nempe, ut tum in unum omnes pariter convenirent ad audiendum verbum Domini, ad audiendum quoque Sacrum, & communicandum; breviter, ad vacandum Deo soli, ut dies illa tantum orationibus, Hymnis, Psalmis, & Canticis spiritualibus transigatur. Hoc enim est sanctificare sabbatum.

Apo. I.

Exodi 20.
Deut. 5.

CAP. X. In feriis soli Deo vacandum.

Quamobrem cupimus, hisce diebus prohiberi nundinas, claudi cauponas, vitari comestationes, ebrietates, sumptus, lites, lusus improbos, choreas plenas infaniis, colloquia prava, cantilenas turpes; breviter, omnem luxum. Nam hisce & quæ hæc fere semper consequuntur, blasphemias ac perjuryis, nomen Domini prophanatur, ac sabbatum (quod nos admonet, ut quiescamus perverse agere, & benefacere discamus) contaminatur.

Isa. I.

CAP. XI. Dies dedicationis templi, extra Coloniam, uno die ubique celebrandus; & quomodo sit admonendus populus.

Et, quum in diebus festis, qui dedicationi Ecclesiarum peculiariter dicati sunt, plerumque indigna committantur, adeo ut videatur populus tum potissimum comestationis caula convenire: visum Nobis est, ut per Dioceses Nostras, uno certo die anni, quo ejusmodi festum dedicationis in Metropolitana Nostra colitur, in reliquis quoque Ecclesiis omnibus, extra Civitatem Nostram Coloniam Agrippinam constitutis, observetur. Nam intra Coloniam summo Nostro templo suis honos constare debet; quod & in aliis oppidis insignioribus, ubi una cæteris Ecclesiis præeminet, obtinere placuerit; videlicet, ut ibi minores Ecclesiæ pridie ejus diei, qui dedicationi Ecclesiæ summæ jus loci consecratus est, aut die Dominico proximo præcedente, suas singulæ dedicationes celebrent, observetur. Docendus autem est populus, dedicatione templi significari dedicationem Ecclesiæ Catholicæ ac cujuslibet hominis Christiani, qua copulatur Deo. Nam, ut divus Augustinus ait: Quotiescunque templi festivitatem colimus, si fideliter ac diligenter attendimus, & sancte & iuste vivimus, quicquid in templis manu factis agitur, totum in nobis spirituali ædificatione completur. Non enim est mentitus ille, qui dixit: Templum enim Dei sanctum est, quod estis vos. Et iterum: Nescitis quia corpora vestra templum est Spiritus sancti?

August.

I Cor. 3.

CAP. XII. Cur Tempia & Altaria consecrentur.

Ex vetustissima institutione & more receptum est, Tempia & Altaria, & pleraque alia, quibus in templis ad excitandum fidelium animos, & divinum cultum explendum, utimur, consecrari, solemnibusque precibus ac benedictionibus dedicari Deo. quod in veteri quidem Testamento præceptum etiam divinum

c. Sicut non alii. c. Missarum solemnias. c. Ecclesiarum de cons. dist. I.

vinum habuit; quemadmodum Exod. 31, & 2 Paralip. 22, legimus. Vngitur præterea secundum Ecclesiasticam consuetudinem, quum consecratur, Altare; quum dedicatur, templum; quum benedicitur, calix; idque non solum ex mandato veteris legis, verum etiam exemplo beati Sylvestri, qui, quum consecrabat Altare, illud Chrsinate perungebat. Verum Vnctionis Sacramentum, aliud quidem efficit & figurat, tam in novo quam in veteri Testamento. Vnde non Iudaizat Ecclesia, quum Vnctionis celebrat Sacramentum, sicut aliqui mentiuntur, qui neque Scripturas neque Dei novere virtutem.

c. 1. & f. de sac. m.

CAP. XIII. *Populus docendus, quid agatur & significetur in consecratione templorum & altarium.*

Quamobrem populus docendus est, hic aliud agi, atque aliud significari, quum consecratur templum. Funduntur preces Domino, ut hunc locum sibi peculiariter dedicatum esse velit, ut diabolus & ejus potestatem inde penitus expellat, ut omnes, qui huc deprecaturi conveniunt, ex quacunque tribulatione consolationis Divinæ beneficia consequantur, ut ab omnibus, pariter convenientibus, Deo laudes solvantur, Divinum verbum audiatur, ac Ecclesiastica Sacramenta ministrantur. Peculiariter Altare consecratur, ut illic oblatio munda Deo offeratur, hoc est, Sacramentum Corporis & Sanguinis Christi, quod in memoriam Passionis Dominicæ immolamus. Quod vero, præter preces, ad dispersionem etiam atque unctionis aliarumque rerum solemnia adhibentur, mysterii secretioris plenum est: non quod inanimata ista gratiæ Divinæ susceptiva sint; sed, quum hæc visibiliter fiunt, admonetur Christianus, Deum omnia hæc per invisibilem virtutem in anima operari, quæ est domus Deo dedicanda, ubi fides fundamentum facit, spes erigit, & charitas consummat. Signat ergo templi dedicatio, tam fidelis animæ, quam Ecclesiæ, cum Christo desponsationem. Ipsa enim Ecclesia Catholica, ex multis vivis lapidibus adunata, verum Dei templum est. Quod si Dei templum sumus, altare intus habemus. Altare quidem nostrum, cor nostrum est. In hoc Altari fit sacrificium laudis. Sacrificium enim Deo, spiritus contribulatus & cor contritum. In hoc Altari fit commemoratio Corporis & Sanguinis Christi: hinc preces ad cælum ascendunt: ad cor enim respicit Deus. Quamobrem, nisi omnia, quæ in hujuscemodi consecratione exterius aguntur, in nobis spiritaliter impleantur, parum hinc fructus nobis accesserit. Quid enim exterior ablutio vel inunctio sine interiori prodest?

2 Reg. 6.

1 Cor. 3. 6.

Psal. 50.

CAP. XIV. *Cur benedicantur Campanæ.*

Benedicuntur quoque Campanæ, ut sint tubæ Ecclesiæ militantis, quibus vocetur populus ad conveniendum in templum, & audiendum verbum Dei; Clerus verò ad annunciandum mane misericordiam Dei & veritatem ejus per noctem, ut per illarum sonitum fideles invitentur ad preces, & ut crescat in his devotio fidei. quamvis etiam Patres aliò respexerint, videlicet ut dæmones tinnitu campanarum, Christianos ad preces concitantium, terreatur, quin potius precibus ipsi, terri, abscendant, illisque submotis, fruges, mentes & corpora credentium ferventur; ut procul pellantur hostiles exercitus & omnes insidiæ inimici, fragor grandinum, procellæ turbinum, impetus tempestatum & fulgurum temperentur, infesta tonitrua & ventorum flamina suspendantur, spiritus procellarum & aëreæ potestates prosternantur; breviter, ut, audientes, confugiant ad sanctæ Matris Ecclesiæ gremium, ac ante sanctæ Crucis vexillum, cui flebitur omne genu; quemadmodum hæc in solemnibus benedictione Campanæ reperies.

Philip. 2.

CAP. XV. *Docendus populus, ut signatis potius, quam signis, inhæreat.*

Docendus est ergo populus ab exterius istis, ut signatis potius quam signis inhæreat ac intendat. Quod & in omnibus aliis obtinet cæremoniis; alioqui parum ad pietatem profuturus. Nam, qui in exterioribus istis consistit, ac non potius illis admoneatur ut ad Deum respiciat, confugiat, ac totam suam fiduciam in illum collocet; huic citius externa ista in subversionem, quam ædificationem, erunt.

CAP. XVI. *Quicquid in cæremoniis ad abusum spectat, caute ac diligenter vitandum.*

Quamobrem, quicquid in ejuscemodi rebus ad abusum & superstitionem spectat, & quo populus à Deo ad collocandum in externis istis aliquam fiduciam abduci possit, prohibemus. Quale inter alia est, quod Sanctorum imagines cum indulgentiis & impositione incertarum reliquiarum dedicantur; quod quidam aqua, sale, cereis, ac herbis benedictis, in medicandis pecoribus, superstitionis abutuntur. Omnis quidem creatura per verbum Dei & orationem sanctificatur; quemadmodum divus Paulus testatur. Ergo, quanto res sacrator, tanto abusus ejus damnableior.

c. Placuit de cons. dist. 1.

1 Tim. 4.

CAP.

CAP. XVII. *Cur reconcilietur templum aut cœmeterium.*

Reconciliatur Ecclesia aut cœmeterium ob seminis emissionem, peccandi libidine factam; itidem ob enormem sanguinis effusionem, dedita opera violenter & injuriose commissam, ac aliis quibusdam de causis; qui mos ex Levit. 14, & 15 suam originem trahit. Fit autem hæc reconciliatio, non quod templum revera polluatur; Ecclesia enim, quum sancta sit, coquinari non potest; immo ipsius loci sanctitas, infamiam loci abolet: sed, quum templum locus sit, ubi delictorum venia postulatur, ubi salutaris Hostia pro peccatis immolatur, ubi Deo laudes exolvuntur, ubi tutela refugii esse debet; fit, ut scandalum, horror, atque abominatio turpitudinis & peccati, ibi commissi, propositum quoque & voluntas letaliter delinquentis, in causa sint, ut sacer locus reconcilietur; idque ad exemplum & terrorem; ut, videntes, locum sacrum seu inanimatum templum, nullo peccato obnoxium, lavari & purificari, delicti horrore concutiantur, & recogitent, quantum, pro expiatione delictorum, vivo Dei templo sit elaborandum. Sic Christus ementes & vendentes è templo ejecit, flagello facto de funiculis; ipsos acerrime corripens, ac dicens: Domus mea, domus orationis vocabitur; vos autem fecistis illam speluncam latronum. aliud quidem agens, aliud verò innuens.

Matt. 21.
Joan. 2.

CAP. XVIII. *Qua pollutio reconciliationem requirat.*

Non tamen omnis pollutio hanc reconciliationem requirit, sed tantum publica vel per rei evidentiam, vel saltem per famam. Quod si occulta sit contaminatio; quæ etiam Baptismi ac Penitentiae sacramenta non remoratur; solemnitas non exigit; quod ratio reconciliationis in occultis non habeat locum.

CAP. XIX. *Quorum sumptu & expensis reconciliatio facienda.*

Reconciliationem autem ejuscemodi gratis fieri, ac tamen itineris sumptus Vicariis Nostri in Pontificalibus suppeditari volumus. Qui quidem sumptus ex Bonis delinquentis desumentur; modo tamen tantæ illius facultates sint; sin secus, Parochiani non gravabuntur vel tantillos sumptus itineris suppeditare, ne populus præter culpam suam gravetur. Ne verò diutius, ob talem pollutionem, Divinum suspendatur Officium, aut Ecclesiastica intermittatur sepultura; Vicarius Noster in Pontificalibus, statim ut vocatus fuerit à populo, (modo gravioribus rebus id temporis non fuerit impeditus) ultro ibit, Officium suum expleturus.

CAP. XX. *Immunitatem Ecclesiasticam in duobus potissimum sitam esse.*

Immunitas Ecclesiastica, vetustissima res est, Iure pariter Divino ac humano introducta; quæ in duobus potissimum sita est. Primum, ut Clerici, illorumque possessiones & bona, à vectigalibus & tributis, aliisque muneribus Laicis libera sint. nam (ut de libertate Levitarum sileamus) non temere refert Scriptura, Pharaonem totam terram Ægypti sibi tributariam fecisse, præter terram Sacerdotum, & possessiones quæ à rege traditæ fuerant eis, quas vendere non sunt compulsi: quin potius ipsis etiam statuta cibaria ex horreis publicis præbebantur, ut legimus Genes. 47. Deinde, ne rei criminis, ad Ecclesias confugientes, inde violenter extrahantur; exceptis publicis latronibus qui per industriam proximum occiderint, ac nocturnis depopulatoribus agrorum, qui itinera obsident aggressionum insidiis; denique his, qui sub immunitatis spe in Ecclesiis ac cœmeteriis delinquant. Quod si à confugientibus ad Ecclesias paria his commissa sint crimina, quæ reipublicæ referat puniri; tantisper saltem debet secularis potestas à manuum injectione abstinere, donec Nostros consulari Officialibus, ne devenire necesse sit ad cessiones à Divinis & interdicta, quæ visum est antecessoribus Nostri, ob violationem ejuscemodi immunitatis, editis constitutionibus promulgare.

Ex Cont.
Lateran. c.
non minus.
Ex generali c.
adversus
de immu.
Eccles.
Ex Cont.
Tolet. 3. c.
Ecclesiast.
rum servos.
12.
q. 2.
Genes. 47.
c. inter
alia, cap.
immunitatem.
de immu. Eccles.
Ex Gangr.
c. si quis
per super.
30. dist.

CAP. XXI. *Quemadmodum Fratritates reformatæ sint.*

Fratritates, quæ vocantur, & in honorem aliquorum Sanctorum in Ecclesiis fiunt, speciem quidem pietatis habent; sed, quales hac tempestate servantur, nempe in quibus tam Clerici, quam Laici, potissimum comeffationibus & ebrietatibus vacant, interdum etiam variis conspirationibus adversus potestates intenti sunt, si non omnino sublatas, saltem correctas ac reformatas volumus. Omnino sublatas malimus; ac, reditus seu census earundem, vel in usus pauperum vel Parochi, expendi, Nobis magis placuerit. At, cum hæc Sodalitates forsitan præter publicum officium, ac pauperum (qui ab eis Elemosynas ex constitutione accipiunt) præjudicium, commode tolli non possint; videbimus inter visitandum, ut saltem tollantur abusus, ut prima servetur institutio & examinentur formulæ earum & statuta, ut ratio ac calculus singulis annis per Provisores (ut vocant) earundem Fratritatum coram Parochiis Ecclesiarum reddatur, ut superextantes fructus ac reditus in pauperum seu Ecclesiæ usum ac utilitatem convertantur, aut etiam inde aliquid Parocho ad victum decidatur.

P A R S

P A R S D E C I M A.

C A P. I. *De vita ac conversatione
Monastica.*

Vita Monastica non multo post Apostolorum tempora cœpit; quanquam multis persuasum sit, aliam tum fuisse, quam nunc est, Monachismi rationem; nemo tamen negaverit, hoc vitæ genus ad perfectionem Evangelicam maxime accommodum, modo secundum sanctissimam institutionem pure immaculateque observetur. Quia vero res est quam maxime ardua, in carne vivere, & carnis stimulis nullum locum dare, diabolique mille fraudibus (quibus præsertim solitarios aggreditur) feliciter semper resistere; idcirco in hoc vitæ genus nemo vel invitum intrudendus, vel pelliciendus, vel temere suscipiendus; sed, summa cura adhibita, post diligentissimam demum examinationem, Monachi ac Monachæ recipiantur. Quibus sæpe inculcandum est prius Christi verbum de Eunuchis, qui se castrarunt propter regnum cælorum, quum inquit: Qui potest capere, capiat. proponenda Sapientis sententia, quæ habet in hæc verba: Altiora te ne quæsieris, &c. rememorandum quoque diligentissime, quod Deo stulta & infidelis promissio admodum displiceat. breviter; admonendus omnis, ad hanc vitam adspirans, ut primum se totum excutiat, ne provinciam suscipiat cui non suffecerit; alioqui parabolæ Evangelicæ dictorio notandus, quod cœperit ædificare, & non potuerit consummare. Maxima autem cautio adhibenda est in puellis, propter sexus fragilitatem: ne, vel ob ætatem dehit voluntas, vel metus adsit, aut alius affectus minime Christianus.

C A P. II. *Neminem Monachismi professione temere alligandum.*

Certe sancti Patres admodum fuerunt solliciti, ut, non nisi voluntario ac spontaneo iudicio, virginitatis propositum atque habitus susciperentur; quod coacta servitia Domino ingrata esse dinoscantur: siquidem voluntarie Domino sacrificandum est; & voluntaria oris sui beneplacita fieri in conspectu Domini, Psalmographus obsecrat. Quod enim quis non eligit, nec optat: quod non optat, nec diligit: quod non diligit, facile contemnit. Vnde consequitur, nullum esse bonum, nisi voluntarium; adeo ut, qui alio affectu, quam bonæ voluntatis, Monachismo se alligant, magis peccent quam mereantur. Ambigi enim non potest, crimen magnum admitti, ubi & propositum deseritur, & consecratio violatur. Nam, si humana facta non possunt impune

calcari, quis de eis manebit, qui corruerint fœdera Divini Sacramenti? De adolescentioribus viduis Paulus pronuntiavit, quod, quum fuerint luxuriatæ in Christo, nubere volunt, habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt. 1 Tim. 5.

C A P. III. *Admonendi parentes, ne liberos invitos in Monasterium detrudant.*

Admonendi quoque erunt parentes, ne liberos in Monasterium invitos detrudant; quod illos Væ longe gravius maneat, quam Phariseos, qui circumibant mare & aridam, ut facerent unum profelytum, & quum esset factus, fiebat filius gehennæ duplo magis quam ipsi. Matt. 23.

C A P. IV. *Quo affectu Monastica vita amplectenda.*

Qui Monasterium ingreditur, alio affectu quam simplici amore Dei ductus; veluti vel spem vel promissionem Abbatiam consequendi habens, vel in otio vivere affectans, vel lucris temporalibus inhians, vel honores ab hominibus appetens; quisquis talis est, non Dei filius aut Monachus, sed plane mercenarius est; quemadmodum superius Nos de Clericis etiam dixisse meminimus; cui, verendum est, ut, quum volet ingredi nuptias Evangelicas, objiciatur illud: Amice, quomodo huc intraisti, non habens vestem nuptialem? quodque, ipso obmutefcente, rex sit præcepturus ministris, ut, ligatis manibus & pedibus, ipsum in tenebras exteriores mittant, ubi erit fletus & stridor dentium. Matt. 22.

C A P. V. *In Monasteriis habendus, qui doceat legem Domini.*

Habendus est in virorum Monasteriis vir pius ac doctus, qui doceat Monachos, ab adolescentia meditari in lege Domini die ac nocte. ad quod munus, in Monasteriis Monachialium, sanctimonialis, cæteris vita & doctrina præstantior, deligatur. Debet autem, qui Monasterio præest, summa discretionem uti, maxime erga eos, quos compererit Divinis literis intentos aut contemplationi deditos, ut scilicet tales à sordidioribus officiis finat esse immunes.

C A P. VI. *Verbi prædicatorem in Monasteriis esse oportere.*

In Monasteriis quoque verbi prædicator erit pius quidem ac eruditus: nam nulla ar-
matura

Philo.

August.

Matt. 19.

Eccl. 3.

Luca 14.

c. puella
12. quest.
2. c. praesens
12. quest. 2.

Psal. 118.

c. 1. de
regula.

Matth. 4. matura fortior ad resistendum diabolicis insidiis ac jaculis, quam gladius ille spiritus, quod est verbum Dei; quo Christus, in deserto solitarius, jejuniis & orationibus vacans, & nihilo secius temptationibus diabolicis expositus, retudit omnem diaboli fraudem ac nequitiam. nihil quoque potentius illo ad dejiciendos, ac vicissim consolandos animos nostros, nihil efficacius ad concitandum mentem in amorem Dei, contemptum mundi, ac omnium quæ in mundo pulchra ac speciosa apparent.

CAP. VII. *Monachi bonæ indolis ad Academiâs mittendi.*

NEque Nobis displicuerit, ut aliquot ex Monachis bonæ indolis, ad Vniversitates publicas & bene Christianas, aliquot annos Theologicis studiis operam navaturi, mitterentur; illic tamen non alibi, quam in Monasteriis seu Gymnasiis, sub cura & oculis præceptorum commoraturi; ne, bonis ac rectis studiis destinati, mores minime monasticos imbibant ac contrahant.

CAP. VIII. *Moniales non esse alligandas, ut nulli quam suo (ut vocant) Patri aut Præposito confiteantur.*

SInt præterea in Monasteriis, virginum præsertim, præter Abbates aut Præpositos, alii conscientiarum examinatores ac à confessionibus. Aut saltem virginibus liberum sit, bis aut ter in anno aliis (quos elegerint) probis ac doctis viris, de suorum Superiorum (ut vocant) consensu (quem hi, interpellati, rationabili causâ intellecta, nequaquam negabunt) conscientias suas exomologei exponere exonerareque; ne scilicet adigatur Monialis, renitens, semper uni homini delicta confiteri. Debent autem hi, qui ejusmodi munere in Monasteriis Monialium funguntur, esse homines vitæ probatissimæ, ac morum quam maxime inculpatorum, eruditi ac singularis judicii, observaturi ea, quæ supra, ubi de Pœnitentiæ Sacramento tractatum est, delibavimus. Cavebit autem is inprimis, criminum non confessorum rememorationem; ne virgines discant, quæ prius nescierunt. Cavebit præterea, nisi res omnino exegerit, duritiem increpationis, magis intentus ad modestissime arguendum, & pientissime vicissim consolandum. Confessiones autem Monialium non privatim audiet, sed in cæterarum conspectu; non tantum ut omne malum, sed & omnis mali suspicio omnino cesseret.

CAP. IX. *Mutatam esse paulatim faciem Monasteriorum, ac usurpatum hospitii jus, simul cum accessu, moderandum.*

Monasteria; olim virtutum scholæ ac pauperum hospitalia erant: nunc, proh

dolor, videmus ea, quæ virorum sunt, è scholis virtutum, in diversoria militum ac raptorum, quæ verò mulierum sunt, in plerisque locis in suspectas de incontinentia domos (ne quid gravius dicamus) esse commutata. Quamobrem dispiciendum Nobis est, ne tam passim à quibusvis militibus hospitii jus à Monasteriis vi exigatur, & Eleemosynæ, pauperibus deputatæ, improborum luxu devorentur, neve ad Monasteria Virginum accessus, toties à sacris Canonibus prohibitus, pateat: & ut, qui deprehenso præter hæc fuerint, offendiculum aut occasionem illis labendi, sive intra sive extra Monasteria, dedisse, dignas pœnas ferant.

CAP. X. *Visitatio Monasteriorum necessaria.*

Visitatio ergo Monasteriorum quam maxime opus esse, intelligimus; quam & Canones nobis imponunt. In hoc verò oportebit omnia ad Regulam Ordinis Monastici exigere, nihil non ad pietatem & vitæ sanctimoniam dirigere, &, quicquid mali exemplo aut improbæ consuetudinis irrepsit, penitus tollere ac eradicare. Profecerit quoque hic, examinari Regulas, statuta & consuetudines, tolli superstitiosa.

CAP. XI. *Sumptuosi Monialium Præpositi abrogandi, & frugales æconomi constituendi.*

Habent quædam Monialium Monasteria sumptuosos Præpositos, sub quorum potestate quum omnis Bonorum administratio sit, ipsi de redditibus Monasticis luxuriantur; &, qui Monasticæ conversationis exemplum esse debuerant, ad mundi delicias revolvuntur; fastidientes interdum simlam & mella; interim Monialibus ipsis vix milio & cibario pane rugientem ventrem saturantibus. Sunt quoque Virginum Monasteria, ubi non est victus & mensa communis, sed mos ille (quem ad Corinthios scribens Paulus, quamvis in longe sacratori convivio, damnavit) quotidianus, nempe quod unaquæque suum cibum præsumit ad manducandum; & alia quidem esurit, alia vero ebria est. Quos abusus tollere necessarium putamus; videlicet, ut, in illorum delicatolorum Præpositorum locum, probi æconomi, à Nobis comprobandi (quorum victus sit Monastico similis) surrogentur; qui etiam obligati erunt singulis annis rationem de receptis ac erogatis integram reddere.

CAP. XII. *In Monasteriis Monialium, victum ac mensam communem esse oportere.*

Idem ut Moniales victum ac mensam communem ubique habeant, &, quæ pari sunt

c. 1. de immut. Ecles. c. Monast. de vit. & honest. Cler.

c. in singul. parag. Porro Dixit. de statu Mon.

Hieron.

I Cor. II.

c. Osim. 9. q. 3. c. qui relig. 17. q. 2.

sunt officio destinatae, pari etiam cibo alantur. Quod ut quam minime onerosum sit, non debent plures in Monasterium Moniales recipi, quam congrue poterunt in singulis Monasteriis sustentari; de quo Nobis prius legitimam fidem fieri conveniet.

CAP. XIII. *De Præpositis solitarie commorantibus.*

Displicet etiam Nobis, quod quaedam Monasteria quosdam Præpositos habent, qui in Capellis solitarii commorantur; quod Lateranensi Concilio vetitum est, ac cautum, ut Episcopus Abbates, monitione præmissa, per censuram Ecclesiasticam compellat, ut ejusmodi Præpositos aut Priores ad Claustrum revocent, faciantque Ecclesiis ipsis seu Capellis per Seculares Clericos deserviri, aut saltem alios Monachos ipsis adjungant.

Ex Later.
Concil.

CAP. XIV. *Visitanda domus fratrum Teutonicorum, divi Joannis Baptistæ, & Antonitarum.*

Visitanda quoque in primis & reformanda erunt domus Hospitalium militum Teutonicorum, præterea Ordinis divi Joannis Baptistæ, ac Antonitarum; atque initio providendum, ut in iisdem domibus cultus Divinus rite ac debite peragatur, ut hospitalitas pro pauperibus fervetur, ut vita ac conversatio Regularis secundum institutionem primam ac Regulam (quam illi professi sunt) illic geratur; ut ab ipsis vestes, Ordini ac Professioni dignæ ac convenientes, publice deferantur; ut comestiones, crapulae, ac omnis luxus prohibeatur; ut prædæ illæ Bonorum mobilium, quæ post mortem Prælatorum per Primores Ordinis fieri, ac in exteras regiones deferri, pessimo omnium exemplo consueverunt, amodo nequaquam fiant: sed, quicquid parsimonia defuncti Prælati coacervatum ac relictum fuit, vel necessariis usibus Ecclesiæ aut successorum aut pauperum ejus regionis ubi religiosa ista domus sita est, applicetur.

CAP. XV. *De vita & conversatione Monachorum.*

ET, ut revertamur ad Monachorum vitam, haud ignorare debent, Concilio Chalcedonensi cautum, Monachos oportere quieti operam dare, jejunia & orationes observare; in his locis, in quibus se semel Deo devoverunt, remanere; nullas Ecclesiasticas seu Seculares actiones tractare; nunquam sua Monasteria relinquere, nisi forsitan ob ingentes necessitates id facere à suo Episcopo jubeantur; ne nomen Domini blasphemetur. Quare libertas illa peregrinandi seu exeundi, præ-

Ex Conc.
Chalced.

textu invisendi parentes, moderanda seu penitus tollenda erit.

CAP. XVI. *Monachorum studia atque exercitationes quales esse oporteat.*

Monachus & Monacha amare debent Scripturarum scientiam, & carnis vitia non amare; Psalterii librum de manu aut oculis nunquam deponere; semper orare, sensu vigilare; vanis cogitationibus aditum præcludere, corpore pariter & animo in Deum tendere; iram patientia vincere: breviter; nullis animi perturbationibus (quæ si insederint, ad delictum maximum inducunt,) locum dare; semper aliquid operis facere, ut eos diabolus semper inveniat occupatos. Et, ut nulla sint quæ manibus operari liceat, libros tamen sacros describere ipsis maxime conveniret, ut & manus operetur cibos, & lectione anima saturetur. Porro Egyptiorum Monasteria hunc morem servasse leguntur, ut nullum Monachum absque opere & labore susciperent, non tam propter victus necessaria, quam propter animæ salutem, ne perniciosis cogitationibus vagarentur, neve, instar fornicantis Israël, omni transeunti divaricarent pedes suos.

Hieronad
Russ.
Mon.

c. mon-
quam de
conf. dist.
3.

Hier. 3.

CAP. XVII. *Monachos vagos sub custodiam revocandos.*

Monachi qui pervagati fuerint, ubicunque inveniuntur, tanquam fugaces, nostro auxilio sub custodiam revocentur. Et, si qui habitum abjecerint, ut eundem reassumant, cogendi.

Ex 4. Tr.
letian.

CAP. XVIII. *Literas privatas Monacho aut Monacha, injussu Abbatis, resignare non licere.*

VT Monachi seu Monachæ literas nullas vel destinare vel recipere audeant, absque Abbatis seu Abbatissæ, aut ejus, qui ipsorum loco Monasterio præest, scientia, summa ratione olim constitutum est, sed per incuriam abolitum: id præsentī constitutione innovandum censuimus.

CAP. XIX. *Canonissarum secularium mores reformandi.*

Postremo, vitam, conversationem ac mores Canonissarum, quæ Seculares ob id appellantur quod perpetuæ castitatis ac reliqua vota monastica non emittant, reformari omnino ducimus necessarium. Nam vitam agunt plus nimio licentiosam, ac plerisque scandalosam. Quæ ut in ordinem & Ecclesiasticam quandam disciplinam, quoad fieri potest, revocentur, Nobis, quum visitationem aggrediemur, curandum est.

P A R S

P A R S V N D E C I M A .

C A P. I. De Hospitalibus & Orphanotrophiis, aliisque id genus piis locis.

Non solum Canonicis constitutionibus, sed & Imperialibus ac Regalibus institutis, antiquitus pientissime sancitum est, ut habeantur quam fieri potest frequentia in Repub. Xenodochia, Ptochotrophia, Orphanotrophia, Gerontocomia & Brephotrophia, & id genus alia loca pietati consecrata, in quæ recipiantur peregrini, pauperes, invalidi, senes, parentibus orbatique inopes liberi, infantes expositi, furiosi, leprosi, contagiosisque ac perpetuis morbis obfisi, atque alia miserabiles personæ. Idcirco curæ Nostræ imminet, ut ejuscemodi loca, ubi constituta sunt, facta tecta teneantur; ubi verò dissipata sunt, instaurentur, reformenturque; denique, ubi necdum constituta sunt, Episcopali Nostra providentia ædificentur, construanturque. Pauperum enim curam nobis Christus præcipuam esse voluit; & horum toties meminit divinissimus Paulus Apostolus.

C A P. II. In Hospitalibus inprimis animæ curandæ, deinde corpus.

Hic ante omnia curandum Nobis est, ut in domibus istis, quæ ad salutem animarum pertinent, minime negligantur, sed ante omnia de Sacramentorum administratione, pauperibus, debilibus & ægrotis, provideatur; ac, ubi corporis infirmitas medicum postulat, ibi prius animæ, deinde corporis medicus accersatur.

C A P. III. In Hospitalia qui recipiendi.

In ejuscemodi autem Hospitalia nullæ aliæ quam eæ, quas diximus, miserabiles personæ, quæ aut morbo aut debilitate aut ætate impeditæ, suis manibus laborare victumque ac vestitum sibi comparare non possunt, recipiantur; quas ad Ecclesiasticam disciplinam Canones pertinere, ac Nostris aliorumque piorum hominum largitionibus victitare, voluerunt.

C A P. IV. In Hospitalia pauperes ejus loci, ubi constituta sunt, potissimum recipiendos, maxime contagiosis morbis implicitos.

Inprimis autem recipiantur in hæc Hospitalia personæ miserabiles ejus loci, ubi Hospitalia constituta sunt. Quod si recte curatum

fuerit, suffecerint penè (nisi tamen fallamur) jam constituta Hospitalia omnibus vere pauperibus, per singula oppida ac vicos repertis, ut amodo illis non fuerit necesse ostiatim panem emendicare, aut eos, qui lepra seu alio contagioso morbo impliciti sunt, inter homines diverfari; quod lege Divina, ne fiat, prohibitum legimus; nec immerito; quod, ex tali commixtione ac conversatione cum ianis, infinita pericula subsequantur, etiam ex solo adfpectu; qui intuentibus horrorem solet incutere. Quod si leprosis, aliisque qui similibus morbis impliciti sunt, Hospitalium, quibus addicuntur, reditus non suffecerint, satius est, ut ipsorum nomine, in Conventu Ecclesiæ, Eleemosyna per aliquot viros probos, ad hoc munus deputandos, colligatur ac præstetur, atque ut trunci in templis, Eleemosynis istis colligendis asservandisque, erigantur, quam ut ipsi morbofi, alimoniam petendam obtentu, aut quocumque alio prætextu, consortiis hominum misceantur.

Num. 12.

Cod. de mendic. val. li. 12.

C A P. V. Mendicantibus validis Hospitalia clausa, & mendicitatem interdictam esse oportere.

Sint autem Mendicantibus validis non solum Hospitalia clausa, sed & publice ac ostiatim mendicare penitus interdictum. Et, qui secus agere comperti fuerint, arceantur, ac legalibus Nostrisque constitutionibus comprehensis, pœnis subdantur. Vtilius enim esuriienti panis tollitur, si, de cibo securus, justitiam negligat, quam eidem frangitur, ut, se ductus, injustitiæ acquiescat.

C A P. VI. Magistrorum Hospitalium pravi affectus damnantur.

Damnamus autem abusum, quo in quibusdam locis fit, ut, neglectis miseris ac inopibus quibus Hospitalia dedicata sunt, ex privato affectu Magistrorum aut Magistratum qui Hospitalibus hæc præsent, non modo validi, sed & quibus victus & vestitus suppetit, recipiantur; tantum quod illic commodius & in otio vivatur: qui certe aliter cenferi non possunt, quam pauperum deprædatores, raptoresque, de alieno viventes, ac velut ex sanguine pauperum saginati. Quos divus Hieronymus gravissime increpat. Qui (inquit) ex bonis parentum & suis opibus sustentari possunt, si, quod pauperum est, accipiunt, sacrilegium profecto committunt, & per abusionem talium, judicium sibi manducant & bibunt.

Hieron.

Cod. de Episc. & Cler.

Matt. 26. Marc. 14. 2 Cor. 8.

CAP. VII. *Quam graviter peccent, qui ex pauperum victu se ditant.*

Ioan. 12. Viderint quoque hi Magistri ac Hospitalium præfides, ne Iudam imitentur, qui loculos (ex quibus pauperibus distribuebatur) ferebat, ac fur erat; ne, sicut ille, ita & ipsi pereant. Noverint ergo, se tali muneri additos, non ut sui, sed ut pauperum curam ge-

rant; quos neglexisse, occidisse est; quibus quid subtraxisse, sacrilegii instar est. Et, quò vigilantiores in officio sint, singulis annis aut sæpius, Magistratui ejus loci, præfente Parocho, rationem de omnibus reddant. Non meum est (inquit Prosper) dicere, quantum peccatum est eorum, qui cibos pauperum sibi usurpant, &, unde pauper victurus erat, præsumendo suscipiunt.

P A R S D V O D E C I M A.

CAP. I. *De Scholis, Typographis, ac Bibliopolis.*

Ecclesiæ Reformatio à summis pariter & infimis, à capitibus simul & parvulis, ordianda est. Parvuli enim sunt, qui, succrescentes, in majorum locum, subinde decedentium, in Reipub. tam Ecclesiastica quam Secularis administratione succedunt; ut consequens sit, ab ipsis, prave ac nequiter institutis, Reipub. perniciem imminere. Quamobrem summopere refert, ut pueritia, quæ seges est omnium Rerumpublicarum, in timore Domini ac bonis disciplinis edoceatur. Id quod Dominus præcepit, Exod. 13, & Proverb. 6. Siquidem ea ætas, nullis aliis usibus accommoda, per id tempus colligere poterit & sibi & Reipub. luculentum fructum. Inprimis autem operæ precium Nobis videtur, ut clancularii illi magistelli, qui in conventiculis vicatim docent, prohibeantur; utque Gymnasia illa ac Scholæ minores, in quibus pueri primis rudimentis imbuuntur, diligenter repurgentur, præfectis illis Didascalis seu Præceptoribus, non tam eruditis, quam, sanæ doctrinæ, integræque ac inculpatae vitæ viris; idque hac potissimum tempestate, qua innumeræ pestilentes hæreses totam fere Germaniam, summo cum Christianismi ac Reipublicæ detrimento, iusto Dei judicio pervadunt, ac velut cancer serpunt: quas quum pueri semel inbiberint, difficile, immo impossibile, erit, ut easdem penitus iterum eluant. Nam, Quo semel est imbuta recens, servabit odorem Testa diu.

Horatium.

CAP. II. *Scholæ inter visitandum repurgandæ, ac instituendæ.*

Quemadmodum verò Didascali pueros in Classés digerent, quæ dein ipsis prælegent, tam ad eruditionem quam ad vitam Christianam recte instituendam pertinentia, Nos inter visitandum pro ratione cujuscunque Scholæ trademus.

CAP. III. *Apud singulas Ecclesias habendus vir eruditus, qui Clericos ejus Ecclesiæ instituat.*

Olim Conciliari constitutione cautum est, ut non solum apud quamlibet Cathedrali Ecclesiam, sed & apud alias, nimirum Collegiatis, quarum sufficere poterunt facultates, constituatur Magister idoneus, qui Clericos earundem Ecclesiarum doceat & instituat. Apud Metropolim autem Theologum haberi præceptum est, qui Sacerdotes ac quoscunque alios in Sacris literis doceat, & in his præsertim instituat quæ ad curam animarum pertinere dinoscuntur. Visum etiam Concilio fuit, ut singulis Magistris unius Præbendæ proventus, tantisper quoad in docendo perstiterint, assignentur. Cujus quidem saluberrimæ constitutionis vix vestigia quædam apud ejuscemodi Ecclesias reliqua videmus. Nam, ut Scholas ipsas reperias, Didascalum tamen vix ullum eruditum ac pium repereris; quod nihil penè stipendii (ne dicamus unius Præbendæ proventus) illi suppeditetur. Quod emendatione magna indiget. Neque enim hæc res levis momenti est; à qua totius prope modum Reipublicæ tum salus tum perniciës dependet.

c. 1. §. 1. quia non nullis de Magistris.

CAP. IV. *Qui huic viro victum suppeditabunt.*

Curandum itaque, ut singula Collegia ludos literarios diligenter instituant, eisque de idoneis ludimagistris ac sumptibus prospiciant; ubi Collegia non sunt, Senatus & Reipublica idem curet.

CAP. V. *Quemadmodum Academia instaurari ac studia ali possint.*

Academias seu Univeritates publicas, per hanc hæresum colluviem, perire misere cernimus; quas instaurari maxime in votis est. Id fieri posse Nobis videtur, si modus aliquis inveniatur, quo pauperibus Scholasticis ex Ecclesiasticis stipendiis aliquid possit decidi: (Cle-

(Clericos enim illos convenit Ecclesiasticis stipendiis sustentari, quibus parentum & propinquorum nulla bona suffragantur;) quo insuper Professoribus, atque his qui in bonis literis, optimis quibusque disciplinis, ac in primis Theologiæ studiis, multum profecissent, spes præmii fieret: nam spes alit artes.

CAP. VI. *Pium votum ad studia sublevanda.*

Concil.
Basil.

ET, quanquam hic articulus à summo Pontifice potissimum pendere videatur, tamen, quod in Nobis est, cuperemus, omnes ordinarios collatores, præsertim Parochialium Ecclesiarum, huc induci posse, ut Academia potestatem faceret, significandi subinde ipsis viros literatos, ad regendum Ecclesias ejuscemodi idoneos, quos ipsi collatores quibuscunque aliis non idoneis præferrent, ac Parochiis, quum vacarent, præficere non differrent, modo tamen personaliter residere non detrectarent. Quod si idem apud Collegiatis Ecclesias (qui mensè ordinario Canonicatus & Præbendas conferunt) obtineri possit, non dubium, id plerisque ad studia capessenda calcar fore non exiguum.

CAP. VII. *Decretalem Honorii Tertii, quoad ejus fieri potest, renovari æquum esse.*

et super
specul. de
Magist.

Præterea non parum huc fecerit, si Honorii Tertii Decretalis servetur, nempe ut Canonici Ecclesiarum Diocesis Nostræ Coloniensis dociles, ad studia, potissimum Theologiæ, per Capitula transmittantur, percepturi toto quinquennio Beneficiorum suorum fructus, non obstante aliqua contraria consuetudine vel statuto; quum denario fraudari non debeant in vinea Domini operantes; de quo dictum est partim superius. Ex his enim tandem spes non vana concipi possit, aliquando futurum, ut doctorum copia habeatur, quò veluti stellæ valerent plurimos ad justitiam erudire, & temporis successu Ecclesiam Dei univèrsalem in vita ac doctrina reformare.

CAP. VIII. *Quid curandum in Academiis.*

NEQUE ignoramus, multa ac diligenti provisione opus esse in Academiis; qua imprimis curare necesse erit, ut optimi quique libri in singulis professionibus ac disciplinis per doctissimos Professores statis diebus ac horis vigilantissime prælegantur, enarrenturque: deinde, ut Scholasticis vivendi regulæ præscribantur; nempe ut bonis disciplinis vacent, à pompis, comessationibus, ebrietatibus, aleæ ludis, dissensionibus ac rixis, abstineant; ut prodigi esse desinant, ac quisque se suo modulo metiatur, & factum omnem ac doctrinæ supercilium deponat; nec incipiant esse Magistri, priusquam fiant discipuli. Quot enim sunt, qui Magistrorum ac Doctorum insignia ambiunt, & per ambitum extorquent, etiam qui nunquam eam artem, quam post magisterium profitentur, vel à limine salutarunt? quod quam turpe ac indecorum sit, nemo ignorat.

Hieron.

CAP. IX. *Nihil imprimendum aut vendendum, nisi revisum prius.*

Præterea, quum, per abusum artis impressoriae, librorum plurimum malorum emerferit; prohibemus, ne ulli Typographi aut Bibliopolæ, quempiam recens editum librum aut chartam vel imprimant vel venum exponant vel vendant publice vel occulte, nisi hic liber revisus, & charta, vel scripturam vel picturam continens, per Nostros ad hoc deputatos commissarios diligenter perspecta sit prius. quæ & Typographi nomen & cognomen complectantur, atque eam Civitatem seu oppidum, in quibus excusa sunt, nominatim designent; quæ verò his caruerint, nullo pacto venum exponantur. Porro Typographi, Bibliopolæ, ac reliqui librorum intitores ac geruli, qui huic ordinationi contravenerint, præter confiscationem librorum, poenis etiam legalibus ac Pragmaticæ constitutioni Augustanæ subjacebunt. Contra quos in territoriis Nostri Fiscalis Noster acerrime inquirere, ac ad justarum poenarum declarationem procedere non omittet.

Pragm.
August.

PARS DECIMA TERTIA.

CAP. I. *De Iurisdictione Ecclesiastica contentiosa.*

ANTE annos non admodum multos, Reformationem Iurisdictionis Nostræ Ecclesiasticæ edi curavimus; per quam ita temperata ac moderata omnia speramus, ut nemo de ea jure queri possit.

CAP. II. *Excommunicationis origo & præcipuus usus.*

NE autem quispiam Excommunicationis Ecclesiasticæ originem ignoret, primus Excommunicationis in Ecclesia usus, qualis fuerit, Paulus primæ ad Corinthios quinto manifeste ostendit; ubi Corinthium, publice cum noverca fornicantem, tradit Satanæ

in interitum carnis, ut spiritus ejus salvus fieret in die Domini nostri Iesu Christi: non tantum exemplo indicans, sed & expressim jubens, ut, qui ejuscemodi sunt, è medio Ecclesiæ ejiciantur. Si is (inquit) qui frater nominatur inter vos, est fornicator, aut avarus, aut idolis serviens, aut maledicus, aut ebriofus, aut rapax, cum ejuscemodi nec cibum sumere permitto. Quin, ante discipulum, ille qui solus vere Magister est, Christus, ejuscemodi Excommunicationis usum Matthæi 18 docuit. Quem optamus in Ecclesiam revocari, ac frequentissimum esse; nempe ut tales, publice ac enormiter peccantes, ne aliis offendiculo sint, & notati tandem resipiant, extra communionem Sacramentorum ac vitæ communis ponantur, donec, ad cor & Ecclesiæ gremium reversi, suum reatum deplorent. Divus sane Paulus gravissime Corinthios increpat, quod incestum illum tantisper paterentur. Omnino (inquit) auditur inter vos fornicatio, & talis fornicatio, qualis nec inter gentes, ita ut uxorem patris sui quis habeat. & vos inflati estis, & non magis luctum habuistis, ut tollatur de medio vestrum, qui hoc opus fecit. non est bona gloriatio vestra. nescitis, quia modicum fermentum totam massam corrumpit? expurgate ergo vetus fermentum, ut sitis nova conspersio, sicut estis Azymi; & cætera, quæ sequuntur. Quod si denunciationem Evangelicam (qua nulla res salubrior esse potest, & quæ nobis non tantum facienda suadet, sed præcipitur) frequentaremus, & Apostolica præcepta mordicus teneremus, rariores profecto in cœtu Nostro haberemus adulteros, raptos, homicidas, & id genus alios publice criminosos, propter quos blasphematur nomen nostrum inter gentes, & scandalizantur multi inter nos infirmiores.

1 Cor. 5.

Matt. 18.

Esai. 52.
Rom. 2.

CAP. III. Cur passim in omnes inobedientes Excommunicationis Censura distringi cæperit.

Iam dudum verò cœpit Excommunicatio in omnes inobedientes distringi: quod quasi peccatum hariolandi sit, repugnare, & quasi scelus idololatriæ, nolle acquiescere.

1 Reg. 15.

CAP. IV. Vsum Excommunicationis, in publice criminosos, in lucem revocandum.

Vsum ergo Excommunicationis, præsertim adversus publice criminosos, in lucem revocari convenerit: deinde posthac in aliis causis Excommunicatio tantum in manifeste contumaces feratur.

CAP. V. Quid cavendum in decernenda Excommunicationis Censura.

Cavebit autem inprimis Iudex, ne hanc aliasve Censuras Ecclesiasticas, vel ex in-

justis vel ex levibus causis, vel Iuris Ordine non servato, vel ex odii fomite, proferat unquam. Quum enim Excommunicatio poena sit, qua nulla major est in Ecclesia; nec sit excommunicandus quis nisi pro peccato lethali, quod anathema sit æternæ mortis damnatio; nec infligenda veniat nisi his qui aliter corrigi non possunt: debet Iudex non ante excommunicare quempiam, quam cognoverit, id vel causæ gravitatem, vel ejus, qui extra communionem ponendus est, apertam contumaciam, præcepto iusto acquiescere nolentis, exigere.

Ex Conc. Meldan. & Alver. c. nemo. & c. nullus sacer. II. q. 3.
Ex Conc. Lug. c. 1. de sen. excomm. in 6.

CAP. VI. Excommunicatos vitandos.

Volumus autem, ut hæc Censura ab omnibus (jure non tantum humano, sed & Divino idipsum postulante,) timeatur: utque excommunicati, in familiari conversatione vitentur, & à nemine recipiantur; quemadmodum antiquissima Concilia, sub gravis reatus incurfu, idipsum fieri præceperunt.

Ex Conc. Ant. Carth. Arch. Bracar.

CAP. VII. Non passim, contra omnes delatos, per Fiscales inquirendum.

Procuratores Nostri Fiscales adversus neminem inquirent, nisi quem legitima ac frequens gravat infamia; non quidem à malevolis & maledicis, sed providis & honestis, justitiæ zelo commotis, suborta: quam si non probaverint, condemnentur ipsi, non autem inquisiti, in expensis. Neque enim speciem aliquam æquitatis habet, quod ab innocentibus, absolutis, quippiam, expensarum nomine, extorqueatur: alioqui calumnia & injusta difamatio mercedem (quod absit) haberent. Valeant ergo alii malevoli delatores, depeculatores famæ, ac Reipub. pestes. Neque enim ad petitionem eorum, qui libellum infamationis porrigunt, in occulto inquirendum est super criminibus in eodem descriptis; quum inquisitio fieri tantum debeat super illis, de quibus clamores aliqui præcesserint.

c. cum oportet. c. inquisitionem. h. tertia dubita. de accusationibus.

CAP. VIII. Manifeste criminosi, pro quaestu nequaquam ferendi.

Nolumus autem, ut Concubinarum, aut alii manifeste criminosi, ullo modo pro quaestu, aut pecuniæ emungendæ causa, ferantur tolerenturque; aut ut pœnæ pecuniariæ pro criminibus passim imponantur; quod res mali exempli sit, crimen pecuniæ redimere: sed Reformationis Nostræ constitutio, quæ de Officio Sigilliferi postrema est, servetur. Quod si interdum vel personæ delinquentis, vel delicti qualitas, pœnam pecuniariam imponi postulerit, hæc in pios tantum usus convertatur, ne magis avaritiæ quam correctionis causâ exacta videatur.

c. pauper. II. q. 3.

CAP.

CAP. IX. Clerici, gravissimorum criminum rei, secundum Canonicas sanctiones puniendi.

Clerici, in gravissimis criminibus deprehensi, juxta Canonicas sanctiones puniantur. Expedi enim, ut, publice delinquentes & Ecclesiam Dei scandalizantes, publice quoque arguantur & puniantur. Quamobrem tales, vel à Nobis deprehensi, vel extra territoria Nostra per Magistratus capti, ac Nobis juxta sanctiones Canonicas traditi, dignam sui sceleris poenam recipient. Quod si tam grave fuerit, ut degradatione dignum sit, faciemus, ipsos curiæ tradi Seculari; ne Clericali privilegio gaudeant, quo se per flagitia reddiderunt indignos.

1 Tim. 5.

CAP. X. De Testamentis insinuandis, approbandis, ac exequendis.

In Concilio Moguntino sancitum est, ut hæredibus, qui jussa testatorum non adimpleverint, ab Episcopo loci illius, omnis res, quæ eis relicta est, interdicatur, cum fructibus & emolumentis; ut vota defunctorum adimpleantur. Quamobrem Procuratores Nostri Fiscales in Diocesi Nostra Colonienfi advigilabunt, ut Testamenta, maxime Ecclesiasticarum personarum, privilegii Ecclesiæ Nostræ majoris salvis, intra anni spacium executioni mandentur; utque intra idem tempus executores testamentorum legitimum calculum reddant. Quorum etiam Testamentorum insinuationem approbationemque intra triginta dies à morte Sacerdotis peti volumus atque obtineri, nisi rationabilis causa longiorem dilationem exposcat in præmissis. Dispiciet auter Sigillifer Noster, ut, si quid, in quempiam stultum aut jure prohibitum usum, temere relictum sit, in pium convertatur.

Ex Conc. Mog. c. si hered. de test.

CAP. XI. Bona Presbyteri, ab intestato defuncti, in piam causam convertenda.

Vbi Sacerdos Nostræ Diocesis Colonienfis mortuus est intestatus, Bona ipsius, præter Patrimonialia quæ hæredibus cedunt, deducto ære alieno & funeralibus, in piam causam, pro defuncti animæ salute, convertantur.

CAP. XII. Portio, quæ Archiepiscopo solvitur, minime gravis.

EA portio, quæ Nobis, uti Archiepiscopo, secundum rationem bonorum (extra quæ tamen Patrimonialia immobilia sunt,) deducto ære alieno, ex more & speciali conventionione cum Clero Nostro inita, debetur, nemini gravis esse potest; quod major Episcopo secundum Canonicas sanctiones portio, quam ea est quæ ex remissione nostra Nobis solvitur, debeatur.

c. Offi. de testa.

CAP. XIII. Juramentorum facilis exactio in judiciis refrenanda.

Multiplex illa & facilis Juramentorum exactio, quæ in judiciis Ecclesiasticis fit, Nobis probari non potest. Christus inter perfectionis hortamenta ponit & illud, ut in totum abstineamus ab omni jurejurando. Quo colore ergo consuetudo nunc passim jurantium in omni negotio excusari possit, non videmus, nisi aut gravitate negotii aut necessitate. Crebris juramentis raro deest perjurium; quod gravissime punit Deus. Quamobrem monemus Causidicos, ne tam faciles sint in exigendis malitiæ ac aliis juramentis. Comperit enim habemus, quosdam esse tam male Christianos, qui in re tam seriâ ludant, ac juramenta interdum exigant, quibus præstitis credere nolint. Ne dicamus, quosdam eò vesaniæ prolabi, ut jusjurandum exigant, quod malint suspicari, præstando violatum iri, quam vere reverenterque adhiberi. Quo laqueo quis perniciosior esse potest? Admonebit igitur Officialis Noster Causidicos atque alios, juramenta exigentes, ut ea, quæ judiciarii processus solemnitas necessario non requirit, remittant; utque memores sint, eandem manere poenam temere exigentem, quæ manet frustra præstantem juramentum.

Matth. 5.

Deut. 15.

CAP. XIV. Formula inquirendi hereticos delineanda.

Qum hæresum ac schismatum in præsentiarum plena sint omnia, videbimur operæ precium facturi, si, communicato cum Inquisitoribus Apostolicis consilio, formulam quandam inquirendi, juri consentaneam, ac tantum negotium decentem, minimeque captiosam, præscribamus. Quamobrem ea de re Nostris Iurisperitis mandabimus.

PARS DECIMA QUARTA.

CAP. I. De Visitatione ac Synodis Episcopalis Archidiaconalibusque.

QUum frustra sint in Civitate leges, nisi & sint qui eas exequantur; itidem institutiones Canonicas inefficaces & languidas esse oporteat, nisi ab Episcopo & reliquis, quibus ea cura demandata est, & quodammodo viva lex sunt, qui & in Evangelio nuncupantur sal terræ, mancipentur effectui: idcirco visitatione per Nostram Diocesim Colonensem opus est, quam Deo auctore per Nostrum in Pontificalibus Vicarium, ac ipsi adjunctos viros juxta pios ac doctos, quibus plenam dabimus in his spiritualibus ac Ecclesiasticis rebus ordinandi potestatem, aggrediemur, eodemque adjuvante Deo peragemus.

Math. 5.

CAP. II. Quo ordine Visitatio instituenda.

EX superioribus vero liquet plus satis, quo ordine Visitatio instituenda sit. Siquidem imprimis ab Ecclesiis Nostris Metropolitana ac Cathedrali inchoandum: dehinc singulæ Collegiatæ, simul cum Monasteriis & virorum & mulierum, invisendæ: post hæc ad Parochiales Ecclesias omnes, in Nostris Civitatibus ac Diocesibus constitutas, (ubi maxima cura opus erit,) transeundum: ibi non solum Parochi, sed alii etiam (quotquot ibidem commorantur) Sacerdotes ac Clerici advocandi. Atque interim non prætermittendæ Scholæ & Bibliothecæ, ubi illæ reperientur: ac postremo Hospitalia pauperum diligenter perlustranda erunt.

CAP. III. Quæ ubique corrigere oporteat.

QUæ vero oporteat ubique sciscitari ac investigare, quæ corrigere ac repurgare, quæ statuere ac ordinare, superiores constitutiones abundè docent.

CAP. IV. Inprimis reformandos esse Decanos.

QUod ad Cathedrales & Collegiatas Ecclesias attinet, prima cura erit in reformandis Ecclesiarum Prælati, maxime Decanis. Qui si cæci fuerint, consequitur necessarium, ut hi, quibus ducatum præstant, simul in foveam trahantur ac cadant. Quod enim ab illis committitur, facile ab aliis trahitur in exemplum.

CAP. V. Inquietos, & Prælatis rebelles, corripiendos.

ET, quoniam alicubi tanta est Cleri dissolutio, ut Prælati, quantumvis bonis ac eruditis, neque suis honor neque autoritas servetur, intendunt Visitatores Nostrum animum, ut inquieti corripiantur. Qui corripere & obedire nolunt, censura Ecclesiastica secundum culpæ modum percillantur, donec resipuerint.

CAP. VI. In Monasteriis quomodo abusus percipiendi.

IN Monasteriis facile percipiuntur abusus, imo Regulæ Ordinis relegantur, interrogenturque qui illis præsent, num illis scilicet simul cum Nostris constitutionibus per omnia satisfiat.

CAP. VII. In Visitatione Parochiarum quid agendum.

Vbi ad Parochias ibitur, debet Parochus ac populo, paucis ante diebus, adventus Visitorum significari, quo tum omnes expediti adsint, ac publicæ saluti intendant, denique ea Sacramenta ac munera, quæ per solum Episcopum administrantur, expurgati & præparati recipiant.

CAP. VIII. Habenda concio per Visitatores.

Nec videbitur inutile, ut Vicarius Noster in Pontificalibus, seu alius ex Visitoribus Nostris Theologus, concionem ad populum habeat; eundemque de omnibus, de quibus utile videbitur, ex divinis Scripturis per Dei verbum admoneat.

CAP. IX. Interrogandus Parochus, quo titulo ministerium gerat.

Interrogandus deinde Parochus, num ipse principalis rector sit, aut Vicarius mercenarius; an ordinaria autoritate admissus, necne. ubi Vicarius præest Parochiæ, videndum quo privilegio absit Parochus principalis.

CAP. X. De vita, moribus, & doctrina inquirendum.

Deinde investigandum de vita, moribus, ac de doctrina; quo pacto verbum Divinum disseminet, ac Sacramenta Ecclesiastica administret; & num omnia calleat quæ ad officium suum spectant. Vbi vero minus fuerit instructus, erudiatur, maxime in his quæ ad dispensationem Ecclesiasticorum Sacramen-

men-

mentorū attinent, præsertim poenitentia. Subinde inquiratur, num in his defes aut negligens interdum sit; & num illi necessarius & honestus victus suppetat, seu digna stipendia exolvantur. Nam si competens victus defecerit, ad eum modum (uti supra diximus) procurandus erit, aut ad Nos referendum.

C A P. XI. *De habitu, tonsura, ac reliquis externis videndum.*

Videndum deinde de eruditione, habitu, tonsura, ac familiari conversatione: honestas familiae exploranda; libri quoque omnes inspiciendi; qui si nothi aut suspecti erunt, auferendi ac tollendi sunt.

C A P. XII. *Num hæresis quæpiam serpat, diligenter investigandum.*

Insuper investigandum erit diligentissime, num in tota Parochia ullus hæreticus aut schismaticus delitescat, num hæresis aliqua serpat: atque hic apponenda securis ad radicem, ut, seducti, per verbum Dei in viam veritatis & Ecclesiae unitatem reducantur; qui contumaces fuerint, e cœtu cæterorum tollantur.

C A P. XIII. *Num agantur alia, quæ cum Dei & Ecclesiae institutis pugnent, dispiciendum.*

Præterea, num in Parochia superstitiones, sortilegia, divinationes, atque alia id generis, quibus mentes à Deo vivo per diaboli fraudes seducuntur, exercentur; num perjuria, blasphemia, adulteria, & similia crimina, ob quæ iratus Deus in nos gladium iræ suæ vibrat, publicè committantur; num Ecclesiasticæ Censuræ contemnantur; num sint, qui Parocho obedire floccifaciant, qui Sacramenta Ecclesiae non participant; item, num festi dies & jejunia Ecclesiastica rite observentur.

C A P. XIV. *De puerorum institutione, & Hospitalium cura, quærendum.*

Deinde videndum, quo pacto pueri instituantur, qui præterea sint Scholis præfecti. Hospitalium quoque cura haud prætermittenda.

C A P. XV. *Vitia quibus assueverint Parochiani, acriter corrigenda ac refrenanda.*

De vitiis, quibus Parochiani vel maxime assueverint, inquisitio facienda, ut per Visitatores verbo Divino ab his populus avocetur.

C A P. XVI. *De Officio Parochi inquirendum.*

Denique expiscandum, num Parochus divinum Officium in Ecclesia, canendo le-

gendoque, rite gerat, num sacrum Baptisma, itidem sacrosanctam Eucharistiam cum Chrysmate, secure ac decenter custodiat, num vestes & reliqua ornamenta, quibus in Divinis Officiis utimur, munde asservet; num ipse, aut qui Ecclesiae Provisores appellantur, templum factum tectum curent; num sacris Altaribus suis honos impendatur; num in ruinis domus Parochialis occurrat; num de rebus Ecclesiae alienationes faciat, atque his similia, quæ Visitatoribus Nostris pro eorum circumspicione & prudentia facile occurrent, & ex constitutionibus Nostris, quæ ubique pro loci ac personarum ratione rememorari debebunt, suppetabuntur.

C A P. XVII. *Synodus Episcopalis anno bis habenda.*

ET quoniam Visitaciones istæ generales per singulas Parochias absque magno sumptu singulis quibusque annis frequentari haud possunt, saluberrime sancitum est in antiquissimis Canonibus, bis per singulos annos in singulis Provinciis Concilium fieri: ut primum ante dies Quadragesimæ habeatur, videlicet quo omnibus, si quæ sunt, simultatibus amputatis, mundum solemneque Deo munus possit offerri; secundum vero agatur ante tempus Autumni, in quo si, communi omnium consensu, rationabiliter comprobato, secundum Ecclesiasticam Regulam, duo vel tres, animositate ducti, per contentionem contradicant, obtineat plurimorum sententia Sacerdotum.

C A P. XVIII. *Quid agendum in Synodo Episcopali.*

In his ergo Conciliis, anno bis, de omnibus apud Metropolitanæ, Cathedralium, Collegiatarum, Monasteriorumque Prælatos, & præsertim Archidiaconos, ac quos vocamus Decanos Rurales, qui vocati sunt in partem sollicitudinis Episcopalis, per Vicarium Nostrum in Pontificalibus ac Officialem disquisitio diligens fiat; & quæ ex illorum iudicio reformatione opus habere comperientur, communi consilio emendentur.

C A P. XIX. *De Synodis Archidiaconalibus ac Ruralibus.*

Denique Archidiaconi, qui Episcoporum oculi dicuntur, ac Decani isti Rurales, in suis deinceps Synodis quæ sancita fuerint, in Provinciali seu Episcopali Concilio publicabunt. Et ad eundem modum (qui in Visitacione præscriptus est) vitiis extirpandis ac virtutibus inferendis studeant, criminibus publicis, magis per poenitentias Canonicas, quam pecuniæ exactione, puniendis intenti.

Nic. c. 3.
Anti. c.
20. Con-
stan. c. 3.
Chalcedo-
c. 19. c.
sicut olim
de accu-
satis

C A P.

CAP. XX. *Officiales Archidiaconorum,
& Decanos Rurales, viros graves
esse oportere.*

Qvod ut recte ac prudenter fiat, Archidiaconis nostris incumbit, ne ullos inidoneos Officiales aut Decanos Rurales deligant aut admittant, sed ad has functiones viros tantum assumant, cum doctrina praestantes, tum vitae innocentis inculpatæque, qui, nullius criminis labe notabiles, Officium suum irreprehensibiliter exequantur.

CAP. XXI. *Synodi Archidiaconales
antiquitatem quandam praeseferunt.*

c. I. de
off. arch.
Hunc
Canonem
venarrat
B. Rhenanus
in
proemio
Tertul.

EX vetustissima quadam inquirendorum criminum formula relictum est, ut Archidiaconi anno bissextili circumeant, & peccata enormia emendent; quæ sequitur in hæc verba: In Concilio publico, ab Episcopo habito, primitus jurare debent de villis singulis fidelissimi quique, liberi & servi, tres vel quatuor, seu etiam plures, ut rei veritas omnino inquiratur. Juramentum autem illud hujusmodi esse debet: Quicquid in villa, in qua habitat, veraciter sciat, vel serio audierit actum contra fidem rectam & Christianitatem, Episcopum aut ejus nuncium, quantum recordari possit & scientia subministrat, non lateat. Post juramentum vero Episcopus per singula numerare debet, quæ prius juramento comprehendit, hoc est: Si vir, super uxorem suam, aliquam elanculo corrupit: Si cum duabus cognatis, sive mulier cum duobus propinquis fornicata sit: Si commatrem spirituales aut filiolum suam stupro violavit: Si qua mulier partum suum necavit, vel conceptum quocunque modo excussit: Si quis cognatum suum voluntate aut casu occidit, seu morbidum fecit, & necdum ad publicam poenitentiam venit: Si mulier maritum suum, aut maritus uxorem suam, iniquo consilio interemit: Si quis virum aut foeminam veneno, aut aliqua alia potione, occidit, & qui hoc, scilicet veneno, machinatur: Si sciat divinatrices vel augures, etiam illos qui per incredulitatem illas inquirant: Si sciant meretrices, quia meretrix appellatur; si, uno contempto, cum aliis fornicatur, licet nupta non sit: Si illos etiam sciant, qui cum excommunicatis communionem habent: Si illos sciant, qui convicti sunt perjurium perpetrasse; si & illos noverint, qui loca, Deo non dicata, contra fidem Ecclesiasticam colunt, & ad Christi Ecclesias venire contemnunt: Illos etiam si sciant, qui indictum jejunium negligunt. Hæc omnia dum Episcopus habet recitata, juratores per juramentum

commoneat; cæteros vero omnes, nobiles & ignobiles, per Bannum Christianitatis confringat, ut supradictas res minime celent, ac si in die iudicii, ante tribunal Domini nostri Iesu Christi, rei occultatione præfatarum rerum nefandarum inveniantur. Hoc enim indicet & per Bannum contestetur, ut nemo, per ullius timorem aut favorem vel etiam amicitiam, præfata reticeat, veraciter scita. neque per odium, neque per inimicitiam ullam, quicquam alicui irroget, quod veraciter non possit probare. Horum aliqua si antea in præsentia Episcopi allata essent, ejusque iudicio terminata, postea iterata comperta fuerint; velut in initio, referantur, & Episcopali decreto constituentur.

CAP. XXII. *Abusus in Synodorum Archidiaconalium ac Ruralium observatione.*

PRæscripta quidem formula, quam antiquitatis causa retulimus, successu temporis in abusum, quod negare non possumus, deducta est; quod non fidelissimi quique, sed leves delatores, non qui veraciter sciant, aut serio audiverint, idque à probatis, neque uno tantum, sed pluribus, hisque fide dignis minimeque malevolis; sed frequentius absque omni delictu, vel leves ac futiles, vel invidi ac rapaces calumniatores, delationi comperiantur adsciti; quodque pro manifestis criminibus non Canonice poenitentia, sed pecuniaria potissimum multæ à delinquentibus fuerint exactæ, permixtis interim delinquentibus, haud præter grave populi offendiculum, in publica scelerum infamia perseverare.

CAP. XXIII. *Inter visitandum
abusus corrigendi.*

Quæ omnia magna correctione indigent; quam, volente ac adjuvante Deo, inter visitandum adhibebimus; nimirum curaturi, ut viris exploratæ virtutis tantum hoc Officii delegetur.

CAP. XXIV. *Procuratorem suo officio recte fungentibus pendendi, æquum esse.*

His autem, qui Synodo præficiendi sunt, sumptus necessarios (quam Procuratorem Canones vocant) per Parochianos suppeditari, justum atque æquum est.

Cætera, quæ præsentis Concilii Decretis comprehensa non sunt, (sunt autem pleraque, non minorem quam ea quæ correximus, castigationem postulantia) ea secundum sacrorum Canonum censuram, partim in Visitatione, partim in futuris Synodis Episcopalis, Deo dante, emendare diligenter adnitemur.

Ex Conc.
Lateran.
Ex Conc.
gener. 6.
cum App.
stolis 6.
procurat.
iones de
consensu

Canonum Concilii Provincialis Coloniensis, Anno
M D XXXVI celebrati, Finis.